

Kolonel militair administrateur b. d. Jean Marsia
Voorzitter van de Europese Vereniging voor Defensie IVZW

Een federale constitutie voor de Verenigde Staten van Europa

Waarom en hoe ?

Voorwoord van André Flahaut

Kredieten :

© Europese Vereniging voor Defensie IVZW (S€D) 2020

Société Européenne de Défense AISBL (S€D)

Europese Vereniging voor Defensie IVZW (S€D)

Europäische Gesellschaft für Verteidigung

European Society for Defence

Karmelietenstraat 24, Bus 10

B-1000 Brussel

Tf. +32 476 490 496

info@seurod.eu

www.seurod.eu

ISBN: 978-2-9602553-2-4 EAN: 9

782960 255324

Drukkerij: S€D

Wettelijk depot : D/2020/14.940/03

Illustratie van de omslag:

Foto Livio Andronico, 2013, Vatican Vaticaan - Sala del Museo Profano - Athena – CC

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Athena_punishes_Daedralus.jpg

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit werk mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, films of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Het boek "Een federale constitutie voor de Verenigde Staten van Europa. Waarom en hoe?" legt uit waarom Europa een federaal bestuur nodig heeft en geeft antwoord op twee van de vragen die aan de auteur het meest gesteld werden in de 180 voordrachten die hij sinds 2015 heeft gehouden: "Waaruit zullen de Verenigde Staten van Europa bestaan?" en "Hoe kunnen ze tot stand komen?".

Dit is het derde boek van Jean Marsia. Zijn doctoraalscriptie « La clé d'une défense européenne, celle des États-Unis d'Europe » ("De sleutel tot een Europese defensie, die van de Verenigde Staten van Europa") werd in 2015 gepubliceerd door Academic & Scientific Publishers. De Académie royale (Koninklijke Academie) heeft in 2017 « Les États-Unis d'Europe, pour notre sécurité et notre défense » ("De Verenigde Staten van Europa voor onze veiligheid en defensie") uitgegeven.

Deze drie werken zijn het resultaat van zijn professionele ervaring, met name die welke hij in zijn meest recente functies heeft opgedaan. Hij was van 1999 tot 2003 verbonden aan mijn Administratief en Technisch Secretariaat, toen ik minister van Defensie was, en heeft met name bijgedragen aan de lancering van het A400M-transportvliegtuigprogramma. Ik heb hem bevorderd tot kolonel militair administrateur, benoemd van 2003 tot 2010 directeur van het academisch onderwijs aan de Koninklijke Militaire School (KMS) en belast met de aanpassing ervan "aan Bologna". Hij voegde het in de Europese ruimtes voor hoger onderwijs en of Research, vervolgens in het Erasmusprogramma in. Hij richtte het op het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid. Hij verwierf de accreditatie van de daarbij uitgereikte diploma's.

Jean Marsia, een Europese activist, heeft in 2004 deelgenomen aan de totstandkoming van het financieringsmechanisme voor de militaire operaties van de Europese Unie (EU) "Athena"; in 2005 aan de stichting van de European Security and Defence College; in 2008 aan de uitwerking van het militaire Erasmusprogramma en, van 2004 tot 2009, aan de ontwikkeling van het concept van de *EU Battle Group* (EUBG), geïnspireerd door de Artemis-operatie, uitgevoerd in 2003 door de EU in de Democratische Republiek Congo.

In 2012 stelde hij de voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy voor om defensie op de agenda van de vergaderingen van de Europese Raad te plaatsen. Om zich hierop voor te bereiden heeft premier Elio Di Rupo in januari 2013 Jean Marsia tot Defensieadviseur benoemd. Hij bleef dat tot oktober 2014, wat hem de gelegenheid gaf om de Europese Raad van december 2013 en de Atlantische Raad van 2014 bij te wonen.

Het teleurstellende resultaat van deze twee vergaderingen, het onvermogen van de Europese leiders om "een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa" tot stand te brengen, om Europa een geloofwaardige verdediging te bieden, om ervoor te zorgen dat het op het internationale toneel wordt gerespecteerd, en om de opwarming van de aarde en de vervuiling tegen te gaan, en aan de andere kant het succes van onze twee federale instellingen, het Hof van Justitie van de EU en de Europese Centrale Bank, hebben tot deze overtuiging geleid: zonder de Verenigde Staten van Europa is er geen redding mogelijk.

Humanisme, progressivisme en universalisme vormen het fundament van de Europese waarden die ons verenigen, zoals ze bepaald zijn in artikel 2 van het EU-Verdrag. Deze waarden vormen de basis van onze morele krachten, maar ze volstonden niet om de Brexit te voorkomen.

We moeten het falen en het verlies aan inhoud van de EU erkennen: de EU heeft 66 miljoen Britse burgers verloren, die in 2019 2,549 miljard euro aan toegevoegde waarde produceerden. Het Europa van de 27 heeft nog slechts 447 miljoen inwoners en het bruto binnenlands product (BBP) is gereduceerd tot 13,5 biljoen euro. De EU-begroting 2021-2027 zal niet langer kunnen rekenen op de Britse bijdrage, d.w.z. ongeveer vijftien miljard euro, terwijl de EU massaal moet investeren om de economie nieuw leven in te blazen, de sociale spanningen te verminderen, een succesvolle energietransitie tot stand te brengen, onze veiligheid en onze defensie te waarborgen.

De verslechtering van de internationale context en het uiteenvallen van de EU moeten de Europese burgers ertoe aanzetten de politieke unie van Europa nieuw leven in te blazen. Alleen dit kan ons de stuwkracht geven die nodig is om onze betrekkingen met onze burens en onze partners vlot te doen verlopen: dit vereist een krachtig en dus verenigd Europa. Dat is nu wat de Europese burgers willen. Ze waarderen hun verschillen omdat ze weten dat ze hen verrijken, maar boven chaos en hulpeloosheid geven ze de voorkeur aan eenheid in diversiteit en consistentie.

Tot op de dag van vandaag blijft het federale Europa een utopie. Laten we niet vergeten dat Thomas Morus, door het publiceren van *De Optimo Reipublicae Statu, deque nova Insula Utopia*, in Leuven, in 1516, de republikeinse staatsvorm een begin van bestaan gaf. Moge het nieuwe werk van Jean Marsia ertoe bijdragen aanzwelende opiniebeweging te versterken. We moeten de leiders van ten minste twee van de EU- en NAVO-Lid-Staten er snel van overtuigen om de Verenigde Staten van Europa (VSE) en een echte, efficiënte, geloofwaardige en gerespecteerde Europese defensie op te richten. Dit zou vroeg of laat andere landen aanmoedigen om toe te treden.

Dit is het doel van de internationale vereniging zonder winstoogmerk (IVZW) Europese Vereniging voor Defensie (S€D) - <https://www-seurod.eu>. Ze brengt diegenen samen die de Europese waarden delen en die willen bijdragen aan de totstandkoming van de Verenigde Staten van Europa en van de Europese defensie. Ze verdient uw steun!

André Flahaut
Minister van Staat
Minister van Defensie
(12/7/1999-21/12/2007)
Voorzitter van de Kamer van
Volksvertegenwoordigers
(20/7/2010-30/6/2014)
Lid van het Erecomité van de S€D

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Dankbetuiging	13
Inleiding	15
1. De grondslagen van de VSE	19
1.1 De Europese waarden	21
1.2 Een gemeenschappelijke geschiedenis	24
1.3 Eenzelfde vaderland, een gemeenschappelijke cultuur 29	
2. De prehistorie van de VSE	37
2.1 Pre-Wereldoorlog I	37
2.2 Het interbellum	38
2.3 Van de Tweede Wereldoorlog tot het verdrag van Washington	40
3. De oude geschiedenis van de Europese integratie	47
3.1 De Zes, het mislukken van het eerste ontwerp van constitueel verdrag	47
3.2 Van Messina naar Rome	55
4. Adenauer en de Gaulle, de echte grondleggers van een verenigd Europa	59
5. Van Pompidou tot Chirac	67
5.1 Van het rapport-Davignon tot de mislukking van het tweede constitutioneel verdrag	67
5.2 Van de activering van de WEU tot de oprichting van het Eurocorps	69

5.3	Van de Europese veiligheids- en defensie-identiteit tot het concept van de <i>Battle group</i>	73
5.4	Van het mislukken van het derde ontwerp van constitutioneel verdrag tot het verdrag van Lissabon	78
6.	<i>Van de kortstondige heropleving van 2013 tot de pandemie van 2020</i>	85
6.1	De kortstondige heropleving van de Europese Raad van 2013.....	85
6.2	De Commissie-Juncker legt aan Europa "de processiemars van Echternach" op	86
6.3	Enkele flauwe pogingen om de defensiecapaciteit in Europa te verbeteren.....	92
6.4	Wie zal de EU sterk, soeverein, autonoom en onafhankelijk maken?	97
6.5	De Covid-19-crisis, één te veel voor de EU?	100
7.	<i>De EU, die buiten adem is, wordt met minachting bekeken in een wereld van schoften</i>	107
7.1	De grenzen van de Europese integratie in het kader van de EU zijn aan het licht gekomen	108
7.2	Brexit, Britse defensie en defensie-industrie ...	124
7.3	De NAVO, verdeeld als nooit tevoren.....	127
7.4	De Verenigde Staten van Amerika.....	131
7.5	De Sahel.....	133
7.6	Rusland.....	136
7.7	Turkije	139
7.8	Iran, Afghanistan, Kasjmir.....	141
7.9	China	141

7.10 Europa zou eindelijk de juiste weg moeten inslaan, de weg naar de VSE!	145
8. De constitutie van de VSE	157
8.1 Memorie van toelichting	157
8.2 Preambule	165
Artikel 1. De basisbepalingen	167
1.1. De oprichtingsverklaring van de VSE	167
1.2. Waarden en doelen van de VSE.....	167
1.3. Uitdrukkingswijzen van de wil van het volk.....	168
1.4. De toetreding van nieuwe Staten	169
1.5. Wijziging van de buiten- of binnengrenzen	170
1.6. Overzeese gebieden	170
1.7. De duurzaamheid van de VSE	171
1.9. Neutraliteit en onpartijdigheid van de VSE	175
Artikel 2. De symbolen van de VSE	177
Artikel 3. Soevereiniteit, subsidiariteit en bevoegdheidsverdeling	181
Artikel 4. Het sociale contract	184
4.1. Burgerschap, rechten en plichten	184
4.2. Vrijheid van vereniging	187
4.3. Het gebruik van talen	187
4.4. Nationaliteit en naturalisatie	188
Artikel 5. De uitvoerende macht	189
5.1. De President	190
5.2. De regering en de Premier.....	192
Artikel 6. De wetgevende macht	193
6.1. Het Parlement	194
6.2. De Senaat.....	200
6.3. Stemming en verzoekschrift	202
6.4. De afgevaardigde bij de strijdkrachten.....	202
6.5. Adviesorganen	203
Artikel 7. De rechterlijke macht	203
Artikel 8. Internationale betrekkingen	206

8.1. Buitenlandse Zaken	206
8.2. Diplomatieke bescherming in het buitenland	207
8.3. Buitenlandse handel	207
8.4. Ontwikkelingssamenwerking	208
8.5. Migranten, vluchtelingen en asielzoekers	208
Artikel 9. Veiligheid en verdediging.....	208
9.1. De binnenlandse veiligheid.....	209
9.2. Defensie	210
9.3. De industriële en technologische basis van de defensie, het wetenschappelijk en technologisch defensieonderzoek	213
Artikel 10. Binnenlandse, economische, sociale en milieuangelegenheden	214
10.1. Binnenlandse zaken, civiele defensie	214
10.2. Economische Zaken	214
10.2. Sociale Zaken	216
10.3. Arbeidsrecht, veiligheid, mobiliteit en sociale dialoog	217
10.4. Milieubescherming en Volksgezondheid	217
Artikel 11. Openbare financiën en begroting	218
11.1. De Rekenkamer van de VSE	220
11.2. Financiële overgangsmaatregelen	220
Artikel 12. Inwerkingtreding, wijziging van de constitutie en van de basiswet.....	221
9. De basiswet van de VSE	223
Artikel 1. De basisbepalingen.....	223
1.4. De toetreding van nieuwe Staten	223
Artikel 3. Soevereiniteit, subsidiariteit en bevoegdheidsverdeling	224
Artikel 4. Het sociale contract	228
4.1. Burgerschap, rechten en plichten	228
4.3. Het gebruik van talen	229
4.4. Nationaliteit en naturalisatie	229
Artikel 5. De uitvoerende macht	230
5.1. De President	230
Artikel 6. De wetgevende macht	233

6.1. Het Parlement	235
6.2. De Senaat.....	236
6.3. Stemming en verzoekschrift	236
6.5. Adviesorganen	237
Artikel 7. De rechterlijke macht	237
Artikel 8. Internationale betrekkingen	238
8.1. Buitenlandse Zaken	239
8.5. Migranten, vluchtelingen en asielzoekers	241
Artikel 9. Veiligheid en verdediging.....	241
9.1. Binnenlandse veiligheid	241
9.2. Defensie	242
Artikel 10. Binnenlandse, economische, sociale en milieuaangelegenheden	247
10.3. Arbeidsrecht, veiligheid, mobiliteit en sociale dialoog	247
Artikel 11. Openbare financiën en begroting	247
<i>Lijst van afkortingen en acroniemen</i>	<i>249</i>
<i>Bibliografie.....</i>	<i>253</i>
<i>Index</i>	<i>273</i>

« Un jour viendra où l'on verra ces deux groupes immenses, les États-Unis d'Amérique, les États-Unis d'Europe, placés en face l'un de l'autre, se tendant la main par-dessus les mers ».¹

« [With] unity achieved, Europe could build adequate security and, at the same time, continue the march of human betterment that has characterized western civilization. [...] The establishment a workable European federation would go far to create confidence among people everywhere that Europe was doing its full and vital share in giving this cooperation. [...] If, with our moral and material assistance, the free European nations could attain a similar integration, our friends could be strengthened, our own economies improved and the laborious NATO machinery of mutual defense vastly simplified. »²

¹ « De dag zal komen dat we deze twee immense entiteiten, de Verenigde Staten van Amerika en de Verenigde Staten van Europa, die tegenover elkaar liggen, elkaar de hand zullen zien reiken over de zee heen. » Victor Hugo, *Discours au Congrès de la paix*, Paris, Assemblée nationale, 21/8/1849.

² Dwight D. Eisenhower, *Address at The English-Speaking Union Dinner at Grosvenor House, Park Lane, London, 3/7/1951*. “Door zijn eenheid te bereiken, zou Europa voldoende veiligheid verwerven, terwijl het de opmars naar de menselijke vooruitgang die de westerse beschaving heeft gekenmerkt, zou voortzetten. [...] De oprichting van een levensvatbare Europese federatie zou er ruimschoots toe bijdrage het vertrouwen van de volkeren van de hele wereld te wekken in het feit dat Europa zijn volledige en vitale rol speelt door deze samenwerking te verlenen. [...] Als de vrije Europese naties met onze morele en materiële hulp tot een soortgelijke integratie kunnen komen, zouden onze vrienden kunnen worden versterkt, zouden onze eigen economieën kunnen worden verbeterd en zou het moeizame mechanisme van wederzijdse verdediging van de NAVO grotendeels worden vereenvoudigd.”

Dankbetuiging

Het opstellen van "Een federale constitutie voor de Verenigde Staten van Europa. Waarom en hoe?" is het resultaat van intensieve werkzaamheden die in mei 2018 zijn begonnen en op de vooravond van 9 mei 2020, de 70ste verjaardag van de Schumanverklaring, zijn afgerond.

Mijn immense dank gaat naar de mensen die talloze aanmoedigingen, correcties en waardevolle suggesties hebben aangebracht.

Tot de belangrijkste bijdragers die niet anoniem wilden blijven behoren: mevrouw Yasmine Kherbache, voormalig federaal parlementslid en Dhr. André Flahaut, minister van Staat; Henri Bentégeat, voormalig voorzitter van het Militair Comité van de EU; Claude Courtoy, ere-referendaris bij het Grondwettelijk Hof; Chemsî Chéref-Khan, jurist; Alain De Kerpel, kolonel militair administrateur b. d.; Renaud Denuit, ereadviseur van de Europese Commissie, gasthoogleraar aan de Universiteit van Lille; Andy Jacobs, grafisch ontwerper, Christian Jourquin, lid van de Koninklijke Academie van België; Jean-Claude Laes, voormalig voorzitter van de Federale Overheidsdienst Financiën, professor aan de Université libre de Bruxelles; Didier Nuchelmans, jurist; José-Miguel Palacios, professor aan de Carlos III Universiteit in Madrid; wijlen Heinrich von Moltke, ere-directeur-generaal bij de Europese Commissie; evenals Willy Wauters, eerstaanwezend taalleraar o. r. aan de Koninklijke Militaire School.

Inleiding

“De Europese eenmaking moet worden voortgezet. Door haar bijzondere geschiedenis, doordat ze vredesopbouw als hoeksteen heeft, en door haar inzet voor de opbouw van eenheid in verscheidenheid, blijft de EU een referentiepunt voor de hele mensheid. De burgers moeten kunnen rekenen op een Europees Parlement en Europese organen die, naast maatregelen van economische of technocratische aard, een echt politiek project uitwerken dat blijk geeft van het vermogen om zich open te stellen voor anderen, om met iedereen een dialoog aan te gaan en om nieuwe samenlevingsmodellen te genereren.”³

De stellingname van de bisschoppen van België, ter gelegenheid van de verkiezingen van 26 mei 2019, kan alleen worden verwelkomd door alle Europeanen van goede wil, op voorwaarde dat zij zich inzetten voor de voortzetting van de uitbouw van Europa, voor de handhaving van de vrede, voor het streven naar eenheid in verscheidenheid, voor een steeds hechter verbond tussen de Europese volkeren, voor transparantie, voor democratie, kortom voor de waarden die in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) zijn verankerd.

Deze bisschoppen stellen echter ten onrechte dat burgers moeten kunnen rekenen op het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Europese Raad: deze instellingen zijn niet in staat om een politiek project te formuleren dat “blijk geeft van het vermogen zich open te stellen voor anderen, om dialoog met iedereen, om nieuwe samenlevingsmodellen te

³ « La construction européenne doit être poursuivie. Par son histoire particulière, par sa pierre angulaire qu’est la construction de la paix, par son engagement à construire l’unité dans la diversité, l’UE demeure un point de référence pour toute l’humanité. Les citoyens doivent pouvoir compter sur un Parlement européen et des instances européennes qui, au-delà de mesures à caractère économique ou technocratique, déploient un vrai projet politique témoignant de la capacité de s’ouvrir aux autres, de dialoguer avec tous, d’engendrer de nouveaux modèles de vivre ensemble. » Les évêques de Belgique, « Aux chrétiens catholiques au seuil des élections » in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/debats/opinions/voici-la-lettre-des-veques-avant-les-elections-5cc2c2c8d8ad586a5ad4322c>, 26/4/2019.

genereren”, omdat transparantie en democratie zo goed als afwezig zijn in de EU en in de Europese Economische Ruimte (EER) zoals die van 1950 tot nu zijn opgebouwd.⁴

In 1979 was de rechtstreekse verkiezing van het Europees Parlement een stap vooruit maar zonder gevolg. Sindsdien is er niet meer vooruitgegaan, en met name onder de legislatuur van 2014-2019, om er een tak van een echte Europese wetgevende macht van te maken, die in het kader van een Europese federale staat, de VSE, het recht van wetgevingsinitiatief zou hebben, bevoegd zou zijn om belastingen te heffen en om over de begroting te stemmen, om een echte federale uitvoerende macht aan te wijzen en er controle op uit te oefenen, om een nog te embryonale Europese rechterlijke macht te ontwikkelen, om het contingent van het federale leger vast te stellen.

Het uitbouwen van een Europese federale verdediging binnen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) is geen doel op zich.

De prioritaire taak van de VSE zal erin bestaan de tekortkomingen van de EU aan te vullen, met name op het gebied van veiligheid, defensie, kustwacht en grensbescherming, bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid. De Europese burgers moeten beter worden beschermd, net als onze bedrijven.

Defensie is een instrument om onze belangen, ons welzijn, onze levenswijze en onze cultuur te beschermen en op basis daarvan de Europese waarden, die universeel zijn, en onze beschaving te bevorderen.

Het creëren van een stevig leger vereist federale “governance”.⁵ George Washington en het verloop van de Amerikaanse

⁴ Rekening houden met de EER brengt met zich mee dat regio's, kantons en *Länder* op voet van gelijkheid worden geplaatst.

⁵ « Het begrip "governance" duidt de regels, processen en gedragingen aan die de uitoefening van bevoegdheden op Europees niveau beïnvloeden, met name vanuit het oogpunt van openheid, participatie, verantwoordelijkheid, efficiëntie en coherentie. » Commission des Communauté européennes, *Gouvernance*

Onafhankelijkheidsoorlog hebben dit aangetoond en hebben geleid tot de vervanging van de confederale constitutie van 1776 door de federale constitutie van 1787.

Om de huidige stand van zaken in Europa aanzienlijk te verbeteren, te beginnen vanaf de legislatuur 2019-2024, stellen we daarom een federale constitutie⁶ voor de VSE voor. Ons doel is niet om onze tekst in te dienen en te laten goedkeuren, maar om Europese volksvertegenwoordigers aan te moedigen om aan het werk te gaan als constitutionele wetgever.

Voordat we proberen te begrijpen waarom we ons in de huidige betreurenswaardige situatie bevinden, die in de hoofdstukken 2 tot en met 7 zal uiteengezet worden, en voordat we in de hoofdstukken 8 en 9 de teksten voorstellen waarmee we eruit kunnen komen, is het raadzaam om vooraf te antwoorden op de vraag of deze inspanning zinvol is en of het opkomen voor de VSE relevant is. Dit is het onderwerp van het eerste hoofdstuk.

européenne, un livre blanc, Bruxelles, 2001, COM(2001) 428 final, p. 9, note 1.

⁶ “Nederland is een constitutionele monarchie. Aan het hoofd van het land staat een monarch, koning of koningin, die zich heeft te houden aan de constitutie, oftewel de Grondwet.” Zie sn, “Constitutionele monarchie” in *Overheid.nl*, <https://www.overheid.nl/hoewerkt-de-democratie/constitutionele-monarchie>.

1. De grondslagen van de VSE

Europa lijkt misschien slechts een conglomeraat te zijn van een dertigtal Staten met populaties van verschillende herkomst, culturen en tradities. De 24 officiële talen van de EU scheiden ons, maar ze verrijken ons. Brussel is de stad van de vertaling, vertolking en dialoog in en tussen deze talen. 120 nationaliteiten wonen hier samen, ondanks hun verschillende levenswijzen of -stijlen, in zeer verschillende wijken, met gevarieerde tradities en persoonlijke opvattingen over het leven. Ze worden zich bewust van het bestaan van een Europese beschaving,⁷ voortkomend uit een gemeenschappelijke geschiedenis.

Het rijk van Karel de Grote bestond uit zeer diverse volkeren, maar het werd geïdentificeerd als Europees, in tegenstelling tot de moslimvolken in het zuiden en de Slavische bevolking in het oosten. Door een Academie op te richten in zijn paleis in Aken, waar hij de beste geleerden en kunstenaars van zijn tijd samenbracht, die Franken, Italianen of Engelsen waren, door het gebruik van het Latijn en van de Karolingische kalligrafie over het hele rijk te verspreiden, en door in 789 de *Admonitio generalis* af te kondigen, die een opleiding op basis van de zeven liberale kunsten inrichtte, lag de keizer aan de basis van de Karolingische renaissance. Hij verzamelde en verspreide het erfgoed van het oude Griekenland, wetenschap en technologie, filosofie, republiek en democratie, evenals het Romeinse recht over het hele continent. Bij het uitdragen van het christelijk geloof heeft hij ons de begrippen menselijke waardigheid en de scheiding van kerk en staat nagelaten. Hij stichtte het Romaanse Europa.

Het is op de Karolingische grondslagen dat de humanisten van de Renaissance, de filosofen van de moderne tijd en die van het tijdperk van de Verlichting het wetenschappelijk en technologisch onderzoek hebben uitgebreid, en tegelijkertijd de aanzet hebben gegeven voor een gemeenschappelijke visie op de samenleving en haar fundamentele waarden.

⁷ Deze term is te verkiezen boven uitdrukkingen zoals “samenlevingsmodel” of *way of life*.

De dualisering van de samenleving na het einde van de Koude Oorlog en de gebrekkig gecontroleerde migratiebewegingen hebben helaas de opkomst van populistische en nationalistische partijen, op basis van angst en uitsluiting, bevorderd. Nationalisme sluit anderen uit, het exploiteert angst en bouwt aan een conflictueuze samenleving, die intern verdeeld is en agressief is naar buiten toe, altijd op zoek naar zondebokken. Natiestaten zijn opgebouwd rond een uniforme cultuur die wordt opgelegd door een gemeenschappelijke taal, door gemeenschappelijk onderwijs, door de media en zelfs met geweld. De Verenigde Staten van Amerika zijn opgekomen voor hun waarden via de massamedia, met name de film, die bijgedragen hebben tot het versterken van hun cohesie en het promoten van hun imago over de hele wereld.

Europa zou het patriottisme moeten bevorderen, dat inclusie mogelijk maakt op basis van gedeelde waarden. Wanneer zij zich op een ander continent bevinden, ontmoeten de Europese burgers elkaar, erkennen zij elkaar en hebben zij affiniteiten. Vanuit het buitenland begrijpen we beter wat we gemeen hebben in Europa, of het nu gaat om de vrijheid van meningsuiting, de gelijkheid van mannen en vrouwen of de eerbiediging van de mensenrechten.

Europa is gebaseerd op gemeenschappelijke maar interculturele waarden. Het is gebouwd op de wil tot vrede en samenwerking, democratie, vrijheid van denken en van vereniging, het evenwicht tussen individu en groep, tussen vrijheid en organisatie, tussen bescherming en vrijheid om te experimenteren.

Onze waarden zijn bepaald in artikel 2 VEU om het individuele en collectieve gedrag van de Europese burgers te regelen. Ze zijn gemeenschappelijk voor alle Europeanen, inclusief de Britten, en zijn als universeel bedoeld.

Ze kunnen worden samengevat in drie principes: universalisme, progressivisme en humanisme.

Europa moet ze overal ter wereld blijven uitstralen door sterk te zijn, door met één stem te spreken, door een betrouwbare

partner voor onze bondgenoten te zijn. Europa zal dan beter in staat zijn om onze belangen te verdedigen en ons immaterieel erfgoed, onze waarden, onze geschiedenis en onze cultuur, die het onderwerp zijn van het eerste hoofdstuk van dit boek, te beschermen. Als Europa daarvan afziet, zal het de heropleving van verschillende vormen van barbaarsheid in de hand werken.

De bevordering van een gemeenschappelijke Europese cultuur zal bijdragen tot een steeds hechtere unie tussen de volkeren van Europa, een doelstelling die vastgelegd is in artikel 1 VEU. Hoe kunnen we het hoofd bieden aan mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering of technologische omwentelingen als de Europese Staten hun inspanningen niet bundelen?

1.1 De Europese waarden

Sinds het Verdrag van Lissabon zijn de waarden van de EU vastgelegd in artikel 2 VEU, dat luidt: " De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de Lid-Staten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen."⁸

Deze alomvattende en evenwichtige tekst is echter moeilijk te begrijpen voor twaalfjarigen die het staatsburgerschap beginnen te verwerven, en voor een ongeschoolde rekrut die zich bij de veiligheidsdiensten of het leger meldt. De waarden die in onze samenleving worden gedeeld, ondersteunen echter de morele

⁸ Deze waarden werden voor het eerst bevestigd in het verdrag van Maastricht in 1992. Met het verdrag van Lissabon werd het Handvest bindend voor de Lid-Staten (artikel 6 VEU). De genoemde rechten kunnen door de Europese burger worden ingeroepen tegen elke handeling van de EU die daarmee in strijd zou zijn. Zie Direction de l'Information légale et administrative, Vie publique, "Quelles valeurs l'Union européenne défend-elle ?" <http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/union-europeenne/ue-citoyennete/definition/quelles-valeurs-union-europeenne-defend-elle.html>, consulté le 19/7/2014.

krachten van deze soldaten, politie of brandweerlieden. Daarom is het nuttig om ze in een paar woorden samen te vatten: humanisme, dat is gebaseerd op tolerantie en ethiek, progressivisme en universalisme. Europa hecht grote waarde aan de geest van openheid en vrij onderzoek, die uitmondt in pluralisme. Dit impliceert de scheiding van de Staat en religies als filosofische opvattingen. Ieder individu heeft recht op autonomie, waardigheid en waardering van anderen; hij of zij heeft ook plichten. Het is niet consumentisme noch fundamentalisme dat de leden van onze samenleving met elkaar kan verbinden. Europa is multi-etnisch, multicultureel, multireligieus, tolerant en seculier. Dit houdt in dat de Europese burgers zich inzetten voor vooruitgang, goede wil en zelfs broederschap onder elkaar cultiveren, geweld verwerpen en barbaarsheid bestrijden.

Het door Max Weber waargenomen fenomeen van onttovering in de westerse wereld heeft twee gevolgen. Enerzijds zijn de religieuze stromingen niet langer dominant in de publieke opinie: atheïsten (40%) en "gelovigen zonder religie" (30%) zijn vandaag de dag in de overgrote meerderheid in Europa.⁹ Aan de andere kant, structureert religie, volgens Marcel Gauchet, de maatschappij niet langer. Het verdient daarom de voorkeur dat burgers zich in de privésfeer bezighouden met de metafysische vragen die ze zich terecht stellen.¹⁰

Het is daarom aangewezen om het communitarisme te vervangen door neutraliteit, die de verschillende metafysische opvattingen naast elkaar plaatst.

Het 'Griekse wonder' bracht een 'seculiere spiritualiteit' voort, die een zoektocht naar en een definitie is van een goed, succesvol leven, vol wijsheid. Dit verwijst niet naar metafysica

⁹ Volgens Eurobarometer 2010 en WIN/Gallup International 2012 opiniepeilingen. Zie Leila Marchand, " Plus de la moitié des Français ne se réclament d'aucune religion " in *Le Monde*, http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2015/05/07/une-grande-majorite-de-francais-ne-se-reclament-d-aucune-religion_4629612_4355770.html, 7/5/2015.

¹⁰ Zie Marcel Gauchet, Marie-Claude Blais, Dominique Ottavi, *Conditions de l'éducation*, Paris, Stock, 2008.

of naar religieus geloof.¹¹ De definitie van een wijze is sinds de oudheid iemand die een goed leven leidt, die zichzelf is, die de menselijke eindigheid, het ouder worden en de dood accepteert. Hij kent zichzelf, hij hanteert morele regels en ethiek. Hij ontwikkelt een visie op de wereld en geeft betekenis aan zijn leven.¹² Hij zoekt de waarheid. Hij slaagt erin de tegenstrijdigheden tussen de meningen die over een bepaald onderwerp bestaan bloot te leggen en te overstijgen. Hij is in staat om angsten onder ogen te zien, psychisch of sociaal, en om het heden te beleven alsof het de eeuwigheid is, zonder nostalgie naar het verleden en zonder hoop: hij doet het goede omwille van de liefde voor het goede zelf, en niet voor een hypothetische beloning.

Dergelijke wijsheid is geenszins antinomisch voor de verschillende metafysische overtuigingen, waaronder agnosticisme en atheïsme, maar eerder complementair. Ze beantwoordt in de filosofische wereld aan de wetenschappelijke praktijk.¹³

¹¹ Zie Paul Danblon, Lambros Couloubaritsis (dir.), *Humanisme ou barbarie, actes du colloque Europe, Terre d'humanisme*, Bruxelles, Éditions Espace de libertés, 1997.

¹² Deze betekenis kan van religieuze oorsprong zijn, en deze opvatting verhindert geenszins een metafysische reflectie, bijvoorbeeld over wat er voor en na het menselijk leven kan zijn.

¹³ Volgens Renan, geciteerd door Paul Robert, « Abstraction » in *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, Société du nouveau Littré, 3e éd., 1977, p. 8, "Het essentiële principe van wetenschap is het negeren van het bovennatuurlijke." Hélié de Saint-Marc zei: "Onder het uniform vraag ik uw naam, noch uw religie... maar alleen hoe groot uw moed is." Hélié de Saint-Marc, *Les sentinelles du soir*, Paris, Les Arènes, 1999, geciteerd door Henri Bentégeat, *Aimer l'armée, une passion à partager*, Paris, Du Mesnil, 2012, p. 140.

Ze is gericht op en respecteert alle mensen, van alle overtuigingen,¹⁴ waarbij elk individu in staat wordt geacht bewust te kiezen voor zijn of haar opvatting van het goede.¹⁵

1.2 Een gemeenschappelijke geschiedenis

Vanaf het jaar -800 ontwikkelt zich het Griekse denken. Het werk dat aan de grondslag ligt van de westerse wijsheid is de Odysseus van Homerus: het voert Ulysses op die op zoek is naar een goed leven, en die van chaos tot harmonie komt en daarbij zijn juiste plek in de kosmos vindt, en de angsten overwint waardoor we terugvallen op onszelf, waardoor we niet vrij kunnen denken en ons openstellen voor anderen. Na hem diepen veel filosofen, onder wie Socrates schittert, deze

¹⁴ De kardinale waarden van het humanisme zijn ontstaan uit de confrontatie van de Grieks-Romeinse traditie met het judeo-christendom, zonder de bijdrage van de islam en het boeddhisme te verwaarlozen: vrijheid van meningsuiting, gedachte en geweten, de hoogste graad van menselijke vrijheid; immanentie, die stelt dat de geschiedenis de natuurlijke gang van zaken volgt, zonder interventie van buitenaf; de moraal van de vooruitgang, het zoeken naar het minste kwaad in plaats van het absolute goede; mensenrechten, gelijkheid en respect voor de waardigheid van de menselijke persoon; verdraagzaamheid; sociale bescherming; creativiteit en verantwoordelijkheid die, samen met vrijheid, de premissen van de democratie vormen. Dit waardensysteem houdt een aantal methoden in: vrij onderzoek, toegepast op alle gebieden van menselijke activiteit; de wetenschappelijke of experimentele methode; democratie, als een manier om openbare aangelegenheden te beheren; technologie als de toepassing van wetenschap. Aan de basis van de democratie liggen beginselen als gelijkheid van rechten, waardigheid en behandeling voor alle burgers, de uitsluiting van alle vormen van racisme en vreemdelingenhaat, de afwijzing van alle vormen van discriminatie op grond van sociale herkomst, etniciteit of religie, en natuurlijk vrijheid, die tegelijkertijd wordt opgevat als verantwoordelijkheid, vrij genot van alle rechten, bescherming tegen alle vormen van willekeur of uitbuiting, en deelname aan het politieke leven. Zie Jean Marsia, « La spécificité de la fonction militaire », in André Flahaut, Luk Sanders, Hervé Broquet (éd.), *Citoyenneté, Pour devenir citoyen du monde*, Bruxelles, École royale militaire, syllabus LM 199/999–21, 2003, p. 3.

¹⁵ Naar analogie van de door Rawls ontwikkelde politieke rechtvaardigheidsopvatting: individuen met een tegenstrijdige mening, maar redelijk en verzoenbaar door een compromis, stemmen ermee in om de basisstructuren van de samenleving te reguleren. Zie John Rawls, *Libéralisme politique*, trad. Catherine Audard, Paris, PUF, 1995.

wijsheid uit. Heraclitus van Ephesus toont een universum in voortdurende wording (Alles stroomt, niets is blijvend) en sticht het dialectisch denken (De tegenstelling is nuttig, en uit verschillende dingen wordt de mooiste harmonie geboren; alle dingen komen tot stand door onenigheid). Protagoras ontwikkelt het kritisch denken en maakt de mens tot de maat van alle dingen. Thales, Euclides, Pythagoras en vele anderen formuleren hun stellingen. Hipparchus vindt de trigonometrie uit. Zij stichten een universeel wetenschappelijk gedachtegoed. In de geneeskunde blijft Hippocrates een morele referentie, terwijl Herophilus van Chalcedonië de bloedsomloop ontdekt. Eratosthenes schat de omtrek van de aarde op 39.375 km, de huidige metingen geven 40.075,02 km. Hecateus is de eerste bekende geograaf en historicus, zijn opvolger Herodotus doet uitgebreid onderzoek en bezoekt de toen bekende wereld. Archimedes is net zo'n briljante wis- en natuurkundige als ingenieur.

Door hem te doden, stoppen de Romeinen de ontwikkeling van de wetenschap en de technologie, maar ze brengen het recht op een opmerkelijk niveau. Caesar zet een bestuursvorm op die veel heersers, zelfs keizers en tsaren, inspireert. In -27 wordt Augustus de eerste Romeinse keizer, met de steun van het leger en het volk, maar hij handhaaft de Senaat van de Res Publica. Aangezien het Rijk niet zijn eigendom is en zijn functie niet erfelijk is, werkt hij het begrip "Staat" verder uit. Vitruvius schrijft de tien boeken, getiteld *De architectura*, de bijbel voor bouwkundig ingenieurs tot en met de uitvinding van de artillerie, en zelfs later voor de civiele bouwkunde. Vervolgens wordt de Latijnse cultuur herleid tot de zeven vrije kunsten: grammatica, retorica, dialectiek, rekenen, meetkunde, astronomie en muziek. De keizers Titus, in 70, en Hadrianus, in 135, versterken de joodse diaspora. Hun opvolgers staan onder invloed van de opkomst van het christelijk gedachtegoed, dat liefde, gelijkheid en menselijkheid verkondigt. In de vierde eeuw na Christus valt het Romeinse Rijk uiteen in oost en west. Het oostelijke deel is Grieks en overleeft een millennium. Het Latijnse, West-Romeinse rijk, bezwijkt onder de grote invallen. Drie eeuwen later snijden de Arabieren Europa

af van de zuidelijke oever van de Middellandse Zee, maar de moslimwereld behoudt de Griekse cultuur en verbindt ons met Perzië, India en China.

Karel de Grote voert de Karolingische Renaissance door. Hij verbindt zich met de paus, herstelt het Westerse Rijk en sticht Europa, met wapengeweld. Door een beroep te doen op Armeense architecten bereidt hij de Romaanse stijl voor. Hij begint de Reconquista van Spanje. Net als het keizerlijk hof zijn de feodale hoven, kathedralen en kloosters de conservatoria van de Grieks-Latijnse cultuur.

In 1054 worden de drie christelijke patriarchen van het Oosten orthodox, die van Rome, katholiek. Op de grens tussen Kroatië en Servië ligt deze cesuur nog altijd gevoelig.

In de 12^e en 13^e eeuw ontstaat de Universiteit van Bologna uit lokale rechtsscholen; die van Montpellier wordt gesticht door joodse artsen die door de Almoraviden-sultans uit Spanje verdreven worden; het *studium generale* van Parijs wordt als eerste *universitas* genoemd. Daarin onderwijzen de kunstfaculteiten de liberale kunsten ; ze reiken de licentia docendi uit, een diploma dat het mogelijk maakt om in het hele katholieke christendom te onderwijzen, als gevolg van een beslissing van paus Nicolaas IV (1230-1292), waardoor de universiteiten een pan-Europees karakter krijgen. Na de kunsten kunnen studenten studies volgen in theologie, rechten of geneeskunde.

In de 14^e eeuw drijven de Turkse invasies de islamitische Krim-Tataren naar Polen en Litouwen. In de eerste helft van de 15^e eeuw verkennen de Portugezen, op aanstichten van Hendrik de Zeevaarder, de kusten van Afrika. De Ottomanen brengen het Oost-Romeinse rijk in 1453 ten val. De door Gutenberg tussen 1454 en 1468 geperfectioneerde boekdrukkunst maakt massadruk, een enorme daling van de prijs van boeken en de verspreiding van kennis in heel Europa mogelijk. Copernicus zorgt voor een revolutie in de astronomie. In 1492 voltooiën koningin Isabella van Castilië en haar echtgenoot koning Ferdinand van Aragon de Reconquista, ze verdrijven moslims en joden uit Spanje; die worden verwelkomd in Constantinopel,

Sarajevo en Marokko; Christoffel Columbus ontdekt Amerika en opent het koloniale tijdperk.

In 1516 publiceert Thomas More Utopia, een innovatief politiek gemeenschapsproject. Op 31 oktober 1517 is er de opkomst van het protestantisme, waarvan de ethiek de ontwikkeling van het moderne kapitalisme ondersteunt. Erasmus, de colleges voor oude talen van Leuven, Alcalá de Henares en Wenen ontwikkelen de klassieke filologie. Vesalius voert anatomie in, Mercator vernieuwt de geografie. De verdragen van Westfalen beëindigen de godsdienstoorlogen in 1648 en stichten de natiestaten, die geleidelijk aan democratischer werden. Descartes zet de neergang van het magische denken in. De mislukte belegeringen van Wenen in 1529 en 1683 luiden het verval in van het Ottomaanse Rijk.

De glorieuze revolutie in Engeland is het begin van het politiek liberalisme. Locke, Hobbes, Newton, Leibnitz en Montesquieu stichten het moderne denken, de moderne wetenschap en het moderne recht.

Peter de Grote verbindt Rusland met Europa. Kant neemt de uitdrukking van de Latijnse dichter Horatius *Sapere aude* over: "Durf te weten!", om er het motto van de Verlichting van te maken: "Heb de moed om je intelligentie te gebruiken!" Hij sticht ook het kritische, republikeinse en humanistische denken, dat verder gaat dan het communitarisme. De onafhankelijkheid van de Verenigde Staten van Amerika, de Amerikaanse constituties van 1776 en 1787 inspireren de leiders van de Franse Revolutie, die de Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger goedkeuren, voordat die verzinkt in de Terreur en vervolgens in de Napoleontische dictatuur. Deze laatste zet Europa in vuur en vlam, maar ze laat ons het burgerlijk wetboek na, dat voorziet in sociale, familiale en patrimoniale relaties, die gemeenschappelijk zijn aan veel Europese volkeren.

Het Verdrag van Wenen en de restauratie openen de 19^e eeuw, die van de romantiek, de opkomst van het nationalisme, de eerste industriële revolutie, die van de steenkool en de spoorwegen. Tocqueville brengt een theoretische onderbouw

van de democratie. In Duitsland en Italië komt het tot nationale eenwording. Daarna volgt de opkomst van het socialisme, het syndicalisme en de christendemocratie, die de inspanningen van de liberalen ondersteunen om van de conservatieven de humanisering van de economische ontwikkeling te verkrijgen, met name door de invoering van het algemeen kiesrecht of toegang tot huisvesting, zoals in Le Grand Hornu, Le Bois du Luc of Guise, versterkte.

Naïef pacifisme kan de Eerste Wereldoorlog niet vermijden. In deze oorlog probeerden de geneeskunde en de chirurgie het verschrikkelijke verlies van mensenlevens, met name door de ontwikkeling van de chemie, enigszins te beperken. Het einde van het Russische, Duitse, Oostenrijks-Hongaarse en Turkse Rijk, de excessen van het Verdrag van Versailles, bevorderen de opkomst van het totalitarisme en dragen de kiemen mee van de Tweede Wereldoorlog. De promotoren van de VSE, Coudenhove-Kalergi, Churchill, Briand en Stresemann slagen er niet in ze op te richten.

Charles de Gaulle helpt mee de tactiek bedenken die Guderian en Rommel in staat stelt om in 1940 de Franse linies te doorbreken. De lafheid van de democratische leiders tegenover de nazi's, tijdens de militarisering van het Rijnland, de bezetting van het Sudetenland en vervolgens van Oostenrijk, het von Ribbentrop - Molotovpact, leiden tot het conflict. Dit maakt de weg vrij voor de tweede industriële revolutie, die van olie, straalmotor, antibiotica, radio, radar en atoom.

Aan het einde van de Koude Oorlog luidt de derde industriële revolutie in, die van de telecommunicatie en informatieverwerking. De val van het Sovjetimperium bevrijdt miljoenen Europeanen. De Chinese Renaissance haalt weliswaar honderden miljoenen Chinezen uit de armoede, maar verlengt de heerschappij van het communistische totalitarisme. China, een opkomende macht,¹⁶ en de Amerikaanse hegemon, een tanende mogendheid, zitten gevangen in de val van

¹⁶ Een macht worden komt voort uit demografie, technische en wetenschappelijke innovatie, de economie, internationale handel en militaire capaciteiten.

Thucydides. Confrontatie is waarschijnlijk in het komende decennium.

1.3 Eenzelfde vaderland, een gemeenschappelijke cultuur

Europa wordt geografisch begrensd door zijn kusten in het noorden, westen en zuiden. In het oosten hebben geografen de grens bij de Oeral en de Kaspische Zee getrokken, die het westelijke deel van Rusland omvat. In het zuidwesten houdt het continent op bij de Bosporus en de Zwarte Zee.¹⁷ Maar dit continent heeft geen andere politieke uitdrukking dan de EU, die geen Staat is.¹⁸

De EU wordt bekritiseerd omdat ze bij de implosie van de Sovjet-Unie zo snel naar het oosten is uitgebreid, maar daarvoor zijn er veel redenen: historische, economische, veiligheids- en vooral geopolitieke redenen. De EU is er wel in geslaagd de overmaat van de Raad van Europa te vermijden, die uitgebreid werd met de Russische Federatie, inclusief Siberië, en met Turkije, terwijl de meeste Russische en Turkse gebieden zich in Azië bevinden.

Sommige voormalige Joegoslavische staten zijn kandidaat voor toetreding. Zwitserland, dat 26 kantons met vier verschillende etnische groepen verenigt, en Noorwegen, waarvan de inwoners drie verschillende talen gebruiken, hebben een sterke samenhang en een visie op hun toekomst, wat hen ertoe heeft gebracht af te zien van het EU-lidmaatschap, althans formeel, omdat zij deel uitmaken van de EER. In de praktijk hebben deze

¹⁷ Dit continent kreeg de naam van de door Zeus ontvoerde prinses van Tyrus, wier naam, van Semitische oorsprong (ereb), verwijst naar de zonsondergang.

¹⁸ Laten we niet vergeten dat de Franse departementen van Algerije deel uitmaakten van de EGKS, de EEG en Euratom totdat Algerije in 1962 onafhankelijk werd; een door dit feit gerechtvaardigde Marokkaanse kandidatuur moest worden afgewezen. Groenland, de Canarische Eilanden, de Azoren, Madeira en de Franse overzeese departementen of gebieden zijn om verschillende redenen deels Europees, zowel in geografische, politieke als culturele zin. Ten slotte bevinden Malta en Cyprus zich in de EU, hoewel ze door geografen respectievelijk in Afrika en Azië worden geplaatst.

twee landen, hun burgers en hun bedrijven de rechten en plichten van de Europeanen, behalve dat de burgers niet stemmen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement of bij lokale verkiezingen in een andere Lid-Staat en dat de regeringen niet in de Europese Raad zetelen. Ze passen desalniettemin de Europese wetgeving toe, ze betalen hun deel van de EU-begroting, nemen deel aan het Europees Defensieagentschap en hun bijdrage aan de Europese cultuur is onmiskenbaar.

Plato zei, in *de Republiek*, dat "de perversie van de stadstaat begint met de verdraaiing van woorden". Laten we dus beginnen met het definiëren van cultuur, figuurlijk gezien, op basis van het werk van Renaud Denuit.¹⁹

In alledaagse taal is cultuur het geheel van waarden, tradities en kunstwerken die eigen zijn aan een grote sociale groep.²⁰ Gedurende het hele leven, in het gezin, via het lager, middelbaar en hoger onderwijs, via lectuur en via de "schone kunsten", ontwikkelt de cultuur zich in nauwe samenhang met de esthetiek, de innovatie, de artistieke creatie en de verbeelding, terwijl de wetenschappelijke en technologische ontwikkeling wordt opgevat in termen van het verwerven van kennis en ervaring. Overheden stimuleren de ontwikkeling van literatuur, kunst, wetenschappen en technologieën.

Het publiek dat zichzelf als gecultiveerd beschouwt en de cultuurprofessionals zien de zaken iets minder ruim: ze houden zich alleen bezig met literatuur in al haar vormen, maar vooral met fictie, en met de kunsten die de grootste omzet en het grootste aantal banen genereren: de film, de radio, de televisie en de schrijvende pers.

De sociale antropologie daarentegen heeft een veel bredere opvatting van cultuur: ze is het geheel van middelen die door een gemeenschap worden gebruikt om in haar levensonderhoud

¹⁹ Zie Renaud Denuit, *Politique culturelle européenne*, Bruxelles, Bruylant, 2016 ; Renaud Denuit, *Capitales européennes de la culture, un rêve de Melina*, Bruxelles, Académie royale de Belgique, 2018.

²⁰ In Duitsland verwijst *Kultur* naar de samenstellende elementen van de identiteit van een volk, zijn specifieke genie, zijn *Geist*, die de Fransen uitdrukken als "beschaving".

te voorzien. Dit zijn de gestiek, de taal, de normen die het groepsleven reguleren, inclusief seksuele relaties, kleding, kennis, met inbegrip van culinaire kunsten, onderwijs, mythen, religieuze tradities, vervoermiddelen, vrijetijdsbesteding, sportactiviteiten, bewapening, enz. Deze middelen geven deze gemeenschap haar identiteit.

« Cultuur in de breedste zin van het woord wordt beschouwd als het geheel van onderscheidende, spirituele en materiële, intellectuele en emotionele eigenschappen die een samenleving of een sociale groep kenmerken. Ze omvat naast kunst en letteren ook levensstijlen, fundamentele mensenrechten, waardesystemen, tradities en geloofsovertuigingen. »²¹

Culturen zijn dus even talrijk als menselijke groepen van een bepaalde omvang. Maar de grondrechten die in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 1948 zijn vastgelegd, worden niet allemaal op dezelfde manier opgenomen, ook al zijn ze voor alle mensen gelijk, omdat er maar één mensenras is.

Filosofisch en juridisch mogen fundamentele mensenrechten niet van cultuur tot cultuur verschillen, vooral als het gaat om respect voor de mens. Maar veel culturen tolereren, afhankelijk van hun min of meer patriarchale opvatting over het gezin, religie of hun dominante politieke en religieuze oriëntatie, discriminatie, met name op basis van geslacht en seksuele geaardheid. Culturele diversiteit mag evenwel niet worden gebruikt als argument om de fundamentele mensenrechten te schenden.

Europa bestaat uit volkeren met zeer uiteenlopende tradities, talen, religies en politieke systemen. Sinds het einde van het rijk van Karel de Grote stonden ze tegenover elkaar, gelukkig met

²¹ « La culture, dans son sens le plus large, est considérée comme l'ensemble des traits distinctifs, spirituels et matériels, intellectuels et affectifs, qui caractérisent une société ou un groupe social. Elle englobe, outre les arts et les lettres, les modes de vie, les droits fondamentaux de l'être humain, les systèmes de valeurs, les traditions et les croyances. » UNESCO, *Déclaration de Mexico sur les politiques culturelles*, Mexico City, Conférence mondiale sur les politiques culturelles, 26/7 – 6/8 1982.

minder geweldadige middelen sinds 1945, met uitzondering van het zo tragische uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië. Maar China en India hebben een geschiedenis die net zo tumultueus is als de onze, ze hebben een culturele diversiteit die vergelijkbaar is met de onze. De Verenigde Staten van Amerika, Rusland, Brazilië, zijn niet altijd gefedereerd geweest, ze zijn zo groot en divers als Europa, zo niet meer. Dit weerhield hen er niet van om geleidelijk aan een gemeenschappelijke cultuur te ontwikkelen.

Als we buiten Europa reizen, krijgen we een beter gevoel voor de Europese *habitus*. We hebben een aantal dingen gemeen met de Verenigde Staten van Amerika, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Argentinië, Chili en Israël, die voor het grootste deel door Europese immigranten worden bevolkt, maar we hebben meer gemeen met de Europeanen. In de Verenigde Staten van Amerika is de afwezigheid van oude geschiedenis merkbaar, zijn de architectuur en de stadsplanning functioneler: er zijn nauwelijks kronkelende steegjes, charmante pleintjes of plaatsen die gewijd zijn aan de gastronomie. In Japan, China, India, Afrika zijn we duidelijk buitenlanders. Een Europeaan kan zich daarentegen thuis voelen van Palermo tot St. Petersburg en van Edinburgh tot Athene.

De hele wereld begrijpt wat het betekent om "zich Europees te kleden". Het bestaan van deze cultuur is bewezen sinds Karel de Grote, die over een groot deel van het continent regeerde, en de eerste renaissance doorvoerde, die bekend staat als de Karolingische. Niet alleen de voorstanders van het project van een verenigd Europa nemen deel aan de ontwikkeling van onze cultuur, maar alle burgers doen dat, ieder op zijn of haar eigen manier. We maken niet enkel deel uit van een familie, een district, een stad, een provincie of regio; ons paspoort, zowel nationaal als Europees, kenmerkt ons slechts voor een deel, omdat onze identiteiten meervoudig zijn.

De relaties van Europeanen met de natuur, de stad, de Staat en het gezag zijn, zo niet identiek, dan toch zeer verwant. Zij erfden van de Grieken het filosofische en wetenschappelijke denken, maar ook de krijgskunst, de staatsorganisatie en het

recht, van de joods-christelijke religie, een bijzondere opvatting van de wereld, met inbegrip van de scheiding van kerken en Staten. De Verlichting, de experimentele wetenschappelijke geest en de industriële revolutie werden aan dit culturele erfgoed toegevoegd. Het biedt echter geen bescherming tegen confrontaties: de banden die tussen ons zijn geweven zijn helaas ook het gevolg van de elf eeuwen van interne conflicten die Europa hebben geteisterd tussen het Verdrag van Verdun van 843 en 1945.

Sinds de uitbreiding van de EU naar het Oosten is er volgens de tweejaarlijkse Eurobarometer een groeiende convergentie tussen de culturen van de volkeren van Oost en West. We zijn getuige van de opkomst van een *habitus*, die we steeds meer delen, van een "Europese samenleving" met dezelfde waarden, dezelfde verontwaardiging, dezelfde dromen. Voor de jongere generaties is het Europese feit vanzelfsprekend. Het opheffen van de grenscontroles en allerlei obstakels voor het vrije verkeer en de vrijheid van vestiging is een belangrijke factor. De mogelijkheid om te reizen stimuleert intellectuele nieuwsgierigheid naar andere volkeren toe; zaken, vriendschappen, families worden steeds meer transnationaal.

Het Bolognaproces brengt de stelsels voor hoger onderwijs op dezelfde lijn. De afschaffing van de doodstraf, sociale zekerheid, verplicht basisonderwijs en solidariteit zijn gemeenschappelijk voor alle EU-landen en maken deel uit van onze Europese cultuur. Kathedraalbouwers, schilders, muzikanten, filosofen hebben te allen tijde gereisd; ze hebben elkaar geïnspireerd. Het vermengen van intellectuele stromingen en ideeën, het delen van technieken, cross-reading en nomadisme gaven onze cultuur een Europees karakter, lang voordat het project van politiek Europa er kwam. Europa is niet voor niets de eerste toeristische bestemming ter wereld. Leonardo da Vinci, Erasmus, Mozart, Nietzsche, Schiller, Beethoven en Victor Hugo zijn op de eerste plaats Europeanen.

De Raad van Europa sinds 1949, ons Mensenrechtenverdrag, het Europees Cultureel Verdrag, dat sinds 1954 heeft

bijgedragen aan de bescherming en bevordering van het Europese culturele erfgoed, maken deel uit van onze cultuur, alsook de Europese Erfgoeddagen, de Europese Culturele Routes, het Europees Waarnemingscentrum voor de audiovisuele sector en het Eurimages-fonds,²² dat de film subsidieert.

De Europese Commissie was genoodzaakt om zich voor de audiovisuele sector te interesseren, qua normen en technologie. Sinds 1985 zijn 55 steden Culturele Hoofdstad van Europa geweest. In 1989 werd de richtlijn "Televisie zonder grenzen" goedgekeurd. Het MEDIA-programma ondersteunt de productie van Europese films. In het Verdrag van Maastricht is een artikel "Cultuur" opgenomen. Voor Amerikanen is cultuur slechts één aspect van de entertainmentindustrie, voor Europeanen moeten culturele producten worden beschermd. Het auteursrecht is een andere belangrijke kwestie voor de Europese cultuur, als we ons willen beschermen tegen het Amerikaanse culturele imperialisme.

Europese integratie is niet te vergelijken met de vorming van Zwitserland, de Verenigde Staten van Amerika of de Bondsrepubliek Duitsland. Terwijl de Europese natiestaten in het verleden hebben geprobeerd hun regio's uit te wissen, beschermt de EU de diversiteit van culturen binnen de Lid-Staten: er worden budgetten uitgetrokken voor het behoud van minderheidstalen en -culturen.

De verschillende talen en culturen van Europa vormen in geen enkel opzicht een obstakel voor de eenwording ervan, net zo min als de samenstellende elementen van het landschap een obstakel vormen voor de esthetische eenheid ervan. Onze grootsheid komt het best tot uiting in onze multiculturaliteit. Het heeft geen zin om de 24 officiële talen van de EU te vervangen door pover Engels. Laten we op dit punt niet de Verenigde Staten van Amerika navolgen, die nu slechts één officiële taal

²² Eurimages is sinds 1989 het Cultureel Fonds van de Raad van Europa. Zie <https://www.coe.int/fr/web/eurimages>, 25/2/2020.

op federaal niveau hebben, terwijl ze in 1912 nog de presidentiële campagne in 16 talen voerden.

Het oude Grieks stierf een stille dood, nadat het werd overgenomen en vervolgens van zijn betekenis ontdaan, omdat in het rijk van Alexander een gebrekkig Grieks de gemeenschappelijke taal werd. Dit gaat niet in tegen de waarneming dat het zinloos is te voorkomen dat een taal evolueert.²³

In hoofdstuk 2 zal erop gewezen worden dat, ondanks de pleidooien van Victor Hugo, Richard Coudenhove-Kalergi, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight D. Eisenhower en anderen, de Europeanen er niet in geslaagd zijn Europa politiek en militair te verenigen. Het kostte ons tientallen miljoenen doden en internationale degradatie. We moeten iets goeds maken van deze 21e eeuw!

²³ Zie Andrea Marcolongo, *La lingua geniale. 9 ragioni per amare il greco*, Gius, Laterza & Figli, 2016, trad. Béatrice Robert-Boissier, *La langue géniale, 9 bonnes raisons d'aimer le grec*, Paris, Les belles lettres, p. 234.

2. De prehistorie van de VSE

De prehistorie van de Europese integratie zou terug kunnen gaan tot Karel de Grote, maar waar we het in dit boek over hebben is de concretisering van het concept van VSE, voor het eerst geformuleerd door Victor Hugo.²⁴ Na in het eerste hoofdstuk het bestaan van waarden, een geschiedenis, een cultuur en een patriottisme voor Europeanen te hebben vastgesteld, en in het besef wat de grote markt, open grenzen en een gemeenschappelijke munt ons hebben gebracht, hebben we een fundament waarop we een democratisch en transparant, federaal Europa kunnen bouwen dat echt in staat is om te beschermen. Helaas kunnen we om verschillende historische en juridische redenen niet rekenen op de EU-instellingen om dit reeds langlopende project door te voeren. Een snelle blik op de geschiedenis van de politieke eenwording van Europa zal dit aantonen, waarbij we achtereenvolgens een overzicht geven van de periode pre-Wereldoorlog I, het interbellum en vervolgens van de Tweede Wereldoorlog tot aan de vooravond van de toespraak van Schuman: de ondertekening van het Verdrag van Washington.

2.1 Pre-Wereldoorlog I

Op 21 augustus 1849 riep Victor Hugo in Parijs in zijn toespraak voor het Congres van de Vrienden van de Universele Vrede op tot de oprichting van de VSE: "De dag zal komen dat we deze twee immense entiteiten, de Verenigde Staten van Amerika,²⁵

²⁴ Lucien de Sainte Lorette, in *L'idée d'union fédérale européenne*, Paris, Librairie Armand Collin, 1955, p. 9-20, toont aan dat, sinds de 14e eeuw, de voorlopers van Hugo, Pierre Dubois, Georges Podiebrad, Erasmus, Henri IV en Sully, William Penn, de abt van Saint-Pierre, Montesquieu en Immanuel Kant alleen confederaties overwogen. Daarom begint dit verhaal in 1849.

²⁵ Hugo heeft, net als anderen, de neiging om de verschillen tussen de Amerikaanse staten uit te wissen. Massachusetts was puriteins, Rhode Island, libertarisch, Virginia, aristocratisch en episcopaal, Maryland, katholiek, New York, calvinist van Nederlandse afkomst, Pennsylvania, Quaker. Niettemin kwam al in 1754 in Albany een continentaal congres bijeen. In 1786, een jaar voor de goedkeuring van de Amerikaanse federale constitutie, echter, « Josiah Tucker argued that any notion that the United States could produce a "rising Empire" was "one of the idlest, most visionary

en de Verenigde Staten van Europa, die tegenover elkaar liggen, elkaar de hand zullen zien reiken over de zee heen".²⁶ Noch de tekst van deze prachtige toespraak, die twee dagen later door de krant *Le Siècle* werd gepubliceerd, noch de oproepen tot vrede door Jean Jaurès, zullen de oorlogen van het einde van de 19e eeuw en de Eerste Wereldoorlog voorkomen.

2.2 Het interbellum

Na dit verschrikkelijke bloedbad werd het idee van de VSE in 1923 weer opgepakt door Richard Coudenhove-Kalergi (1894-1972), toen hij in 1922 zag dat de Verenigde Staten van Amerika niet tot de Volkenbond toetraden. Hij creëerde de Pan-Europese Beweging. Hij wilde een confederatie van Staten, een gemeenschap, die een gemeenschappelijk buitenlands, economisch en defensiebeleid zou voeren.²⁷ In 1923 publiceerde hij *Pan Europa*, een titel die het politieke concept van Europa uitdrukte, in tegenstelling tot het geografische concept. Het voorwoord is van Winston Churchill.

Coudenhove-Kalergi stelt vast dat Europa in verval is. "Als Europa niet leert uit de geschiedenis, zal het hetzelfde lot ondergaan als het Heilige Roomse Rijk van de Germaanse natie. Politiek en militair zal het het schaakbord van de wereld worden, het object van de wereldpolitiek waarvan het ooit het onderwerp was. Het zal worden vergeten bij de verdeling van markten en van landen die grondstoffen produceren. Net als

Notions, that ever was conceived even by writers of Romance." This was because no nationalist bond could coalesce such "mutual Antipathies, and clashing Interests, "and the nation could never "be united into one compact Empire, under any Species of Governments whatever." The American fate, he concluded, was to be a disunited people, till the End of Time." Benjamin E. Park, *American Nationalisms, Imagining Union in the Age of Revolutions, 1783-1833*, Cambridge, Cambridge University Press, 2018, p. 35.

²⁶ Victor Hugo, *Discours au Congrès de la paix*, op. cit.

²⁷ Erich Schenk, "Interview mit Richard Coudenhove- Kalergi", Wien, Österreichische Mediathek,

<https://www.mediathek.at/frauenstimmen/suche/detail/atom/15E9DB6C-003-000AC-00000EBC-15E91EC7/pool/BWEB/>, 19/11/1971.

gisteren in China of Turkije zal Europa morgen worden opgedeeld in invloedssferen.”²⁸

Hij krijgt de steun van vele Europese prominente persoonlijkheden: economen en zakenlieden, diplomaten en schrijvers, maar ook van politici, zoals Edvard Beneš, Paul Painlevé, Edouard Herriot, Gustav Stresemann, die in 1925 het idee liet overnemen door het congres van de Duitse Socialistische Partij in Heidelberg, en tenslotte van Aristide Briand, die in 1929 zijn voornemen om "de Verenigde Staten van Europa op te richten" in het programma van zijn regering opnam, en vervolgens voor de vergadering van de Volkenbond in Genève, waar hij enthousiat werd ontvangen.

Het levert niets op, behalve een memorandum, een witboek van de Quai d'Orsay en een studiecmissie voor de Europese Unie onder voorzitterschap van Briand zelf. De commissie komt verschillende keren bijeen tot aan het overlijden van haar president en wordt tegelijk met hem begraven. Helaas vonden alle Europese Staten, met uitzondering van Nederland, toen dat hun unie de soevereiniteit en onafhankelijkheid²⁹ van de deelnemende Staten moest behouden.

In 1938 pleitte Winston Churchill in de Amerikaanse pers voor de stellingen van Coudenhove-Kalergi, waarbij hij aangaf wat de rol van Groot-Brittannië zou moeten zijn: « The attitude of Great Britain towards European unification or “federal links” would, in the first instance, be determined by her dominant conception of a united British Empire. Every step that tends to make Europe more prosperous and more peaceful is conducive to British interests. (...) We rejoice at every diminution of the internal tariffs and the martial armaments of Europe. We see nothing but good and hope in a richer, freer, more contented European commonalty. But we have our

²⁸ Richard Coudenhove-Kalergi, *Pan-Europa*, Verlag, 1923, p. 25-26.

²⁹ Arthur Salter, *The United States of Europe, and other papers*, New York, Reynal and Hitchcock Inc., 1933. Soevereiniteit is slechts de theoretische vrijheid om te doen wat je wilt, zelfs om je bureu aan te vallen. Onafhankelijkheid laat toe zich vrij te ontwikkelen, vandaar de Onafhankelijkheidsverklaring van 4 juli 1776, ondertekend door alle afgevaardigden van het Congres.

own dream and our own task. We are with Europe, but not of it. We are linked, but not comprised. We are interested and associated, but not absorbed. »³⁰

2.3 Van de Tweede Wereldoorlog tot het verdrag van Washington

We weten wat het behoud van de absolute soevereiniteit en politieke onafhankelijkheid van de Staten Europa ondermeer heeft gekost: miljoenen doden, miljoenen gewonden, de vernietiging van cultureel en materieel erfgoed en internationale degradatie.

De Amerikanen geloven over het algemeen dat hun constitutie mensen van over de hele wereld toestaat om samen te leven en zichzelf te erkennen als onderdanen van een universele mogendheid. John Foster Dulles is een van diegenen die, in het besef van de diversiteit en de multiculturaliteit van Europa, het Amerikaanse model naar hier willen overdragen. Na de ondertekening van het Atlantisch Handvest door Roosevelt en Churchill op 14 augustus 1941, steunde deze jurist, die van 1953 tot 1959 de Staatssecretaris van president Eisenhower was, het Europees federalisme, omdat hij het betreurde dat de artikelen 2 en 3 van het Handvest tot doel hadden de opdeling van het Europese continent te herstellen en de veiligheid van het Verenigd Koninkrijk te waarborgen door middel van machtsevenwicht.

Dulles was van mening dat "de kosten van dit oude beleid van menselijke ellende en economische verspilling nu onbetaalbaar zijn geworden".³¹ Hij vreesde, net als Alexander Hamilton (1757-1804), een van de grondleggers van de Verenigde Staten

³⁰ Winston Churchill, "Why not 'The United States of Europe'?" in *The Saturday Evening Post* and in *The News of the World*, 9/5/1938. Een verkorte versie, "A Great Big Idea," verscheen in *John Bull* op dezelfde dag. Zie <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-130/the- united-states-of-europe/>, 11/5/2019.

³¹ "There is abundant evidence that the English people realize that the cost of this old policy in human misery and economic waste has now become prohibitive." John Foster Dulles, « Peace Without Platitudes » in *Fortune*, vol. XXV, n° 1, jan. 1942.

van Amerika, dat "het streven naar harmonie tussen een aantal onafhankelijke en niet-verbonden nabije soevereiniteiten, de uniforme gang van menselijke gebeurtenissen zouden ontkennen en de opgebouwde ervaring van de afgelopen eeuwen op de helling zouden zetten."³²

Dulles had de vaststelling en de oplossing van Abbé Gabriel Bonnot de Mably kunnen citeren: " Naburige landen zijn van nature vijanden van elkaar, tenzij hun gemeenschappelijke zwakte hen ertoe dwingt zich aan te sluiten bij een confederale republiek³³ en hun constitutie burenruzies verhindert, waardoor deze verholten jaloezie, die alle Staten aanzet tot uitbreiding ten koste van hun burenen, verdwijnt".³⁴

De eenmaking van Europa was een hoofddoelstelling voor Charles de Gaulle, die hij tijdens de Tweede Wereldoorlog voor ogen had. Op 11 november 1942, terwijl de *Wehrmacht*, door de zuidelijke zone te bezetten, op deze verjaardag van de wapenstilstand van 1918 de laatste resten van de Franse soevereiniteit op het Europese continent van de kaart veegde, verklaarde de Gaulle in Londen: "Frankrijk wenst voortaan alles in het werk te stellen opdat diegenen Europa, wier belangen, de zorg voor hun verdediging en de behoeften van hun ontwikkeling sporen met die van Frankrijk, zich op een praktische en duurzame manier met Frankrijk zouden verbinden, net zoals zij dat zelf zou doen. Omdat hij voorvoelde dat de bevrijding op handen was, riep hij vanuit Algiers in maart

³² "To look for a continuation of harmony between a number of independent unconnected sovereignties, situated in the same neighbourhood, would be to disregard the uniform course of human events, and to set at defiance the accumulated experience of ages." Alexander Hamilton, "Concerning Dangers from Dissensions Between the States" in *The Independent Journal* (Federalist Papers No. 6), al. 2, http://avalon.law.yale.edu/18th_century/fed06.asp.

³³ De Verenigde Staten van Amerika, Zwitserland en Duitsland zijn van een confederatie naar een federatie gegaan.

³⁴ Gabriel Bonnot de Mably (1709-1785), *Des principes des négociations pour servir au Droit public fondé sur les traités*, La Haye, 1757, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k93799c.image>, geciteerd door Alexander Hamilton, "Concerning Dangers from Dissensions Between the States", op. cit.

1944 op tot "een westerse groepering [waarvan] het Kanaal, de Rijn en de Middellandse Zee de slagaders zouden zijn". In oktober 1945, tijdens zijn eerste bezoek aan de Franse bezettingszone in Duitsland, nodigde hij in Koblenz de Rijnlanders uit "tot wederzijds begrip [omdat] wij Europeanen en Westerlingen zijn".

De Federalistische Conferentie van Parijs, georganiseerd van 22 tot 25 maart 1945 door Altiero Spinelli en voorgezeten door Albert Camus, probeerde zonder succes invloed uit te oefenen op de besluitvormers die, na de Yalta-conferentie van vorige maand, de politieke reorganisatie van het continent overwoog.

In 1946, in Zürich, ontwikkelde Churchill zijn wens van 1938: « We must build a kind of United States of Europe. (...) There is no reason why a regional organisation of Europe should in any way conflict with the world organisation of the United Nations. (...) And why should there not be a European group which could give a sense of enlarged patriotism and common citizenship to the distracted peoples of this mighty continent? (...) In order that this may be accomplished there must be an act of faith in which the millions of families speaking many languages must consciously take part. (...) Let there be justice, mercy and freedom. The peoples have only to will it and all will achieve their heart's desire. Our constant aim must be to build and fortify the United Nations Organisation. Under and within that world concept we must re-create the European family in a regional structure called, it may be, the United States of Europe, and the first practical step will be to form a Council of Europe. If at first all the States of Europe are not willing or able to join a union we must nevertheless proceed to assemble and combine those who will and who can. The salvation of the common people of every race and every land from war and servitude must be established on solid foundations, and must be created by the readiness of all men and women to die rather than to submit to tyranny. In this urgent work France and Germany must take the lead together. Great Britain, the British Commonwealth of Nations, mighty America - and, I trust, Soviet Russia, for then indeed all would be well - must be the

friends and sponsors of the new Europe and must champion its right to live. Therefore I say to you : “Let Europe arise! ».³⁵

In 1948 hebben de Amerikanen, in ruil voor het Marshallplan, de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (OEES) opgericht. Op 14 maart wordt in Brussel het Verdrag van de Westerse Unie ondertekend tussen België, Nederland en Luxemburg (BENELUX), Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk met als doel de waarden van de democratie en de rechtsstaat te bevorderen en de fundamentele vrijheden te verdedigen. Op het Congres van Europa in Den Haag stonden vijf soorten federalisten tegenover elkaar. Professionele politici pleitten voor parlementarisme. De filosofische of integrale federalisten hadden Henri Brugmans en Alexandre Marc als woordvoerders;³⁶ met de technocraten geïnspireerd door Monnet,³⁷ hadden ze het project om de macht toe te vertrouwen aan de economische, vakbonds- en intellectuele elites, met de bedoeling de democratie en het algemeen stemrecht te

³⁵ Winston Churchill, *Speech delivered at the University of Zurich*, 19/9/1946, <https://rm.coe.int/16806981f3>.

³⁶ Het filosofische of integrale federalistische denken staat dicht bij personalisme en is van christelijke en anticommunistische inspiratie. Het garandeert solidariteit, verspreidt de aanwezigheid van mannen en hun solidariteit; het manifesteert zich door het combineren van vrije inspanningen, door het combineren van willen: alleen zo wordt het mogelijk om vrede te verzekeren en te organiseren. Zie Henri Brugmans, *Panorama de la pensée fédéraliste*, Paris, La colombe, 1956, p. 10 ; Robert Aron, Alexandre Marc, *Principes du fédéralisme*, Paris, Le portulan, 1947, p. 146-147.

³⁷ Voor verschillende onderzoekers wilde Monnet mensen zoveel mogelijk buiten het besluitvormingsproces houden. Hij is nooit verkozen, maar een koopman en bankier, een ambtenaar in Frankrijk en internationaal. Hij wantrouwde de politiek, de democratie en vooral het volk, dat hij als wispelturig beschouwde. Omdat hij het einde wilde van te oorlogszuchtige natiestaten, oefende hij de methode van kleine stappen uit, door ze door verdragen met elkaar te verbinden, om hun bevoegdheden, sector voor sector, te verwijderen om de soevereiniteit op een bijna onomkeerbare manier te beperken. Hij reduceerde de politiek tot de toepassing door supranationale instellingen van de regels die waren vastgelegd in de verdragen die hen hadden opgericht of die door henzelf waren vastgesteld. Zie Coralie Delaume, *Europe, les États Désunis*, Paris, Michalon, 2014. <http://blogdenico.fr/entretien-avec-coralie-delaume-sur-leurope-de-monnet-a-draghi/>.

verwerpen.³⁸ De democraten, onder leiding van Spinelli,³⁹ zeiden dat ze een Amerikaanse of Zwitserse constitutie wilden. De intergouvernementalisten werden geleid door Churchill, die op dat moment niet langer de VSE voor ogen had, maar enkel intergouvernementele comités; hij wilde geen constitutie, omdat het Verenigd Koninkrijk er geen heeft.

Het Congres van Europa is er niet in geslaagd een constituanten bijeen te brengen; het kon het alleen eens worden over de bundeling van bepaalde soevereine rechten van de Staten, over de urgentie van een politieke en economische unie, over de integratie van Duitsland en over de oprichting van een Europees Hof, verantwoordelijk voor het opstellen van een Europees mensenrechtenhandvest.

In 1949, op 4 april, onderwerpt West-Europa zich, door het Verdrag van Washington, aan de Verenigde Staten van Amerika, in ruil voor bescherming tegen de Sovjet-Unie. Op 5 mei wordt de Raad van Europa opgericht bij het Verdrag van

³⁸ In Frankrijk kan de term "federalisme" verwijzen naar de Girondins, de principes van Proudhon, Littré, Le Fur en Scelle, of zelfs naar de gefedereerde leden van de Parijse Commune. In de jaren 1950 verspreidde "La Fédération", een monarchistische beweging, dicht bij de Franse Sociale Partij, de Cagoule, de Pétainisten en katholieke werkgevers, de ideeën van de conservatieve revolutie van de jaren 1930 en de Nationale Revolutie van het Vichy-regime.

Zie Antonin Cohen, *De Vichy à la Communauté européenne*, Paris, PUF, 2012, p. 291 et 293-298 ; Denis de Rougemont (dir.), François Saint-Ouen (éd.), *Dictionnaire international du fédéralisme*, Bruxelles, Bruylant, 1994, p. 67-91.

³⁹ Spinelli was geen federalist in de zin van de Federalist Papers, de bijdragen van Alexander Hamilton, John Jay en James Madison aan de Federale Conventie die de op 17 september 1787 aangenomen constitutie opstelde. De Amerikaanse federalisten antwoordden Montesquieu, die zich in boek XI van *L'Esprit des Lois*, hoofdstuk 4, uitsprak tegen het risico van corruptie en despotische drift die inherent zijn aan de republiek, aan de democratie. Hij stelde dat, zodat men de macht niet kan misbruiken, het noodzakelijk is dat door de ordening van de dingen de macht de macht stopt, wat voor hem een Engelse stijl monarchie impliceerde. De Federale Conventie stichtte een republiek die de soevereine bron van het politieke gezag, het volk, loskoppelt van de bevoegdheid om wetten te maken, gegeven aan haar vertegenwoordigers op de verschillende niveaus van de macht: lokaal, regionaal, nationaal, federaal.

Londen. Op 23 mei wordt het *Grundgesetz* van de Bondsrepubliek Duitsland geopenbaard.⁴⁰ De artikelen 23 en 24 bepalen niet dat de Bondsrepubliek Duitsland kan worden ingevoegd in een Europese (con)federale staat, om elke terugkeer naar het Heilige Roomse Rijk van de Germaanse natie te voorkomen. Groot-Brittannië verwerpt een Europese federatie en geeft op 18 september eens te meer blijk van zijn gebrek aan solidariteit door het pond sterling met 30,5 procent te devalueren. Tijdens zijn persconferentie op 14 november hekelt generaal de Gaulle het feit dat een lid van de Raad van Europa zonder enig overleg devalueert, waardoor de andere leden van deze instelling ernstig worden benadeeld, wat getuigt van een totaal gebrek aan solidariteit. Ook de Amerikanen zijn geschokt en dringen er bij Paul-Henri Spaak op aan om Churchill de eenwording van Europa uit handen te nemen.

Na de prehistorie volgt de geschiedenis van het begin van de Europese eenmaking van 1950 tot 1958. Dat is het onderwerp van hoofdstuk 3.

⁴⁰ Zie *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*, <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>.

3. De oude geschiedenis van de Europese integratie

De oude geschiedenis van de Europese integratie loopt van 1950 tot 1958. Ze verhaalt het begin van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS). Ze verhaalt het falen van de Europese Defensiegemeenschap (EDG) en verklaart het eerste ontwerp van constitutioneel verdrag, dat de Europese Politieke Gemeenschap (EPG) had moeten oprichten. Vervolgens komen aan bod de nieuwe integratiemogelijkheden die door de Verdragen van Rome inzake de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (EGA of Euratom) werden gecreëerd.

3.1 De Zes, het mislukken van het eerste ontwerp van constitutioneel verdrag

Op 9 mei 1950, vijf jaar na de dag van de capitulatie van Duitsland voor Rusland, stelde de Franse minister van Buitenlandse Zaken, Robert Schuman, onder impuls van Jean Monnet, een Europa van zes landen voor, zonder de Britten: de EGKS, die volgens hun politieke opvattingen,⁴¹ een

⁴¹ Voor Antonin Cohen denkt Monnet aan het project van de Hoge Autoriteit volgens de corporatistische opvatting van het Vichy-regime. Schuman, die in 1940 de volmacht voor Pétain heeft gestemd, vermeldt nergens de oprichting van een vergadering, hoewel het om de legging gaat van "de eerste concrete grondslagen van een Europese federatie die onontbeerlijk is voor het behoud van de vrede". Zie Antonin Cohen, *De Vichy à la Communauté européenne*, op. cit., p. 112.

Het communautaire model van de EGKS is gebaseerd op vijf logica's van legitimering: de functionele logica van een technocratisch orgaan, de klassieke internationale logica van een intergouvernementeel orgaan, de democratische logica van een transnationale vergadering, de formele logica van een rechtbank en de corporatistische logica van het Raadgevend Comité. Dit maakt de originaliteit van het project. Ook het evenwicht op de nationale/supranationale as is ongekend. Het project berust op een kardinale waarde, vrede, en op de vervanging van de traditionele rivaliteit die zij teweegbrengt door coöperatieve houding. Dit komt tot uiting in het institutionele evenwicht en schetst legitimiteit die specifiek is voor een gemeenschap van Staten. Zo is de Raad bijvoorbeeld niet zomaar een klassiek intergouvernementeel orgaan, aangezien hij soms anders dan met

onafhankelijke, functionalistische, technocratische en supranationale juridische entiteit hoorde te zijn.⁴² Het EGKS-verdrag van Parijs van 18 april 1951 bepaalt dat, uiteindelijk enkel de Parlementaire Vergadering wordt gekozen. Truman steunt het initiatief, net zoals Roosevelt Vichy had gesteund. De meer visionaire generaal de Gaulle verklaarde tijdens zijn persconferentie op 9 augustus: "De enige praktische oplossing is in onze ogen de federatie."⁴³ Door de Koreaanse oorlog kwam de Europese verdediging weer op de agenda, evenals het opnemen van Duitsland en Italië in het westerse kamp. De Franse regering stelde op 24 oktober een gemeenschapsleger voor, de EDG.

eenparigheid van stemmen besluit, wat een opkomende vorm van "collegialiteit" weerspiegelt.

Zie Paul Magnette, *L'Europe, l'État et la démocratie, Le Souverain apprivoisé*, Bruxelles, Éditions Complexe, 2000, p. 49-50. Zie ook R. Mossé, « La démocratie dans l'élaboration des décisions » in *Actes officiels du Congrès international d'études sur la CECA, vol. V, Les Interventions de la Haute Autorité*, Milan, Giuffrè, 1957, p. 185-195. Mossé beweert dat de "democratie" die kenmerkend is voor de EGKS, ligt in de combinatie van vijf waarden: collegialiteit, wettigheid, veelvoud aan instanties, publiciteit en techniciteit, wat de twee legitimatieorden combineert.

⁴² Jean Monnet zegt dat supranationaal federaal betekent. Hij reduceert de gemeenschappelijke markt tot vrije concurrentie, de afschaffing van quota's, douanerechten en producentenkartels, gelijkstelling van transporttarieven, maatregelen ten behoeve van werknemers, met name door bescherming van de werkgelegenheid, het vrije verkeer en de toegang tot huisvesting, en ten behoeve van de consumenten, met name door de verhoging van de levensstandaard, lagere prijzen als gevolg van de rationalisatie van de productie en van de bedrijven, door middel van een hogere produktiviteit en lagere rentevoeten, dankzij een lening van 100 miljoen dollar die de EGKS, in de Verenigde Staten, tegen een zeer gunstig tarief en zeer gunstige afschrijvingsvoorwaarden heeft verstrekt, waardoor bedrijfsinvesteringen tegen betere voorwaarden dan die op de Europese financiële markten kunnen worden gefinancierd. Zie Jean Monnet, *Les États-Unis d'Europe ont commencé*, Paris, Robert Laffont, 1955, p. 80-82.

⁴³ Charles de Gaulle, persconferentie van 9 augustus 1950, geciteerd door Bertrand Vayssière, *Vers une Europe fédérale ? Les espoirs et les actions fédéralistes au sortir de la Seconde Guerre mondiale*, Bruxelles, Lang, 2007, p. 269.

Op 7 januari 1951 verwierp de Gaulle de EDG, omdat een leger "op de eerste plaats voor zijn land vecht, onder het gezag van zijn regering en onder het bevel van zijn leiders.

In mei geeft generaal Eisenhower, die het opperbevel over de Atlantische Alliantie *Supreme Allied Commander Europe* – SACEUR) verlaat om zich kandidaat te stellen voor het presidentschap van de Verenigde Staten van Amerika, in Rome, zijn steun aan een Europese constitutionele wetgevende vergadering. Op 3 juli 1951 oppert hij dat: « [With] unity achieved, Europe could build adequate security and, at the same time, continue the march of human betterment that has characterized western civilization. [...] The establishment a workable European federation would go far to create confidence among people everywhere that Europe was doing its full and vital share in giving this cooperation. [...] If, with our moral and material assistance, the free European nations could attain a similar integration, our friends could be strengthened, our own economies improved and the laborious NATO machinery of mutual defense vastly simplified.”⁴⁴

De Gaulle hekelt op 25 november het feit dat “Europa als verantwoordelijke en soevereine entiteit helemaal niet bestaat, omdat men niet heeft gedaan wat nodig is om het te laten bestaan. [Hij meent dat] alleen binnen het kader, de banden, de verplichtingen, van een geconfedereerd Europa, waar onze hoop op gevestigd is, de verschillende legers van het continent, waaronder dat van Duitsland, onder gunstige omstandigheden niet samengesmolten, maar gecombineerd zouden kunnen worden.”⁴⁵

⁴⁴ Zie Dwight D. Eisenhower, *Address at The English-Speaking Union Dinner At Grosvenor House, Park Lane, London, 3/7/1951*, op. cit.

⁴⁵ « L'Europe, en tant qu'entité responsable et souveraine, n'existe absolument pas, faute que l'on ait, d'ailleurs, fait ce qu'il faut pour qu'elle existe. [Il affirme que c'est] seulement dans le cadre, les liens, les obligations, d'une Europe confédérée que nous appelons de nos vœux, que les diverses armées du continent, y compris celle de l'Allemagne, pourraient être, dans de bonnes conditions, non confondues, mais conjuguées. » Pour une analyse approfondie de la pensée européenne de Voor een diepgaande analyse van het Europese denken van Charles de Gaulle, zie Edmond Jouve,

Het EDG-verdrag was bedoeld om een supranationale organisatie op te richten, haar de exclusieve bevoegdheid te geven voor de verdediging van de Europese gebieden van de Lid-Staten en voor de wapenproductie, alsook om namens hen deel te nemen aan de NAVO. De EDG-legers zouden geen coalitietroepen zijn, maar eenheden van homogene nationaliteit, die echter alleen geen operaties konden uitvoeren. De SACEUR, per definitie een Amerikaanse generaal, zou de macht hebben gehad (art. 18) om ervoor te zorgen dat legers behoorlijk werden georganiseerd, uitgerust, geïnstrueerd en voorbereid, en om aanbevelingen te doen over de wijze waarop de strijdkrachten moesten worden gestationeerd en ingezet. Het verdrag vereiste de unanimiteit van de Lid-Staten om troepen te werven, hun omvang en aard te bepalen, de nodige fondsen bijeen te brengen, het bevel te voeren of te beslissen waar ze moeten worden gestationeerd en wanneer ze moeten worden ingezet. De EDG had niet kunnen optreden om de veiligheid van de troepen te waarborgen in geval van onrust, of in geval van een ramp of calamiteit, zoals overstromingen. De EDG zou een programma voor de productie van bewapening en uitrusting hebben moeten uitvoeren, maar met aanzienlijke budgettaire en juridische beperkingen: ze zou niet minder dan 85% of meer dan 115% van de financiële bijdrage van een Staat in de monetaire zone van die Staat hebben kunnen uitgeven. De EDG had geen wetboek voor militaire rechtspraak mogen opstellen, maar had wel de productie, import en export van oorlogsmateriaal en elke research van militair belang in de Lid-Staten kunnen verbieden (art.107).

Op 13 september 1952 heeft de EGKS-Vergadering in Parijs, onder het voorzitterschap van Spaak, een ad hoc-vergadering opgericht om de in artikel 38 van het ontwerp van het EDG-verdrag bedoelde Europese constitutie op te stellen. De Amerikaanse juristen Carl J. Friedrich en Robert R. Bowie voeren samen met 37 door de Ford Foundation gefinancierde Harvardonderzoekers een vergelijkende studie uit van de Amerikaanse, Zwitserse, Canadese en Australische constituties,

maar gaan voorbij aan de Oostenrijkse, en aan de toen zeer recente Duitse. Op basis van deze studie formuleert een groep onder leiding van Spinelli een reeks resoluties, een soort lastencohier op basis waarvan Spaak en de Studiecommissie voor de Europese constitutie, waarbij Friedrich en Bowie adviseurs zijn, geen ontwerpconstitutie opstellen, maar wel een ontwerpverdrag tot oprichting van het EPG.⁴⁶ Deze tekst voorzag in een Parlement bestaande uit een Huis van Volkeren, verkozen via algemene verkiezingen, en een Senaat, aangewezen door de nationale parlementen, terwijl voor de EGKS en de EDG de wetgevende macht werd uitgeoefend door een Europees College en door de Raad van Nationale Ministers. Het EPG-Parlement zou controle hebben uitgeoefend op de uitvoerende macht, vertegenwoordigd door een Europese Uitvoerende Raad en een Raad van Nationale Ministers. De EGKS en de EDG hadden uiteindelijk moeten opgaan in de EPG, die het monetaire en financiële beleid moeten coördineren en de gemeenschappelijke markt van de Zes moeten instellen.⁴⁷

Op 25 februari 1953 herhaalt De Gaulle: " Om te komen tot een Europees leger, dat wil zeggen het leger van Europa, moet Europa eerst bestaan, als een politieke, economische, financiële, administratieve en vooral morele entiteit, en deze entiteit moet voldoende levendig, stevig, erkend zijn om te kunnen rekenen op de aangeboren loyaliteit van haar onderdanen, om een eigen beleid te voeren zodat, indien nodig, miljoenen mannen ervoor willen sterven." Hij verzet zich tegen het voornemen om de EDG "ondergeschikt te maken aan de Atlantische opperbevelhebber, dat wil zeggen, als men niet met woorden wil spelen, aan de Amerikaanse opperbevelhebber in Europa, waardoor het een van de instrumenten van de Amerikaanse strategie wordt",⁴⁸ verwijzend naar de negen artikelen van het

⁴⁶ Na de vaststelling dat het onmogelijk is om de koloniale rijken van Frankrijk, België en Nederland te verenigen, veronderstel ik.

⁴⁷ Zier Bertrand Vayssière, *Vers une Europe fédérale ? Les espoirs et les actions fédéralistes au sortir de la Seconde Guerre mondiale*, op. cit., p. 310.

⁴⁸ Laurent de Boissieu, *La querelle de la Communauté européenne de défense (C.E.D.)*, Centre d'information sur le Gaullisme, Une certaine idée de l'Europe <http://www.gaullisme.net/communaute-europeenne-de-defense.html>, 20/5/2011.

verdrag van Parijs van 27 mei 1952 over de EDG, die in titel 1, hoofdstuk II, "Europese strijdkrachten" tien keer het akkoord van (SACEUR) oplegt.⁴⁹ Het Gaulliaans Europa moet worden bevrijd van het Amerikaanse protectoraat, dat "alle zeggenschap heeft over de verdediging en dus het beleid, en zelfs het grondgebied van zijn bondgenoten".⁵⁰

Op 5 maart sterft Stalin. Op 9 maart overhandigt Spaak aan de Franse regering het door de *ad hoc* vergadering goedgekeurde ontwerp van de EPG. Spinelli bekritiseert het feit dat deze EPG, net als de vorige Gemeenschappen, een Raad van nationale ministers omvat, die de supranationale vorm ervan kan wijzigen.

In november stelt de Gaulle Europese instellingen voor: een "periodieke en organische Raad van regeringsleiders, die met een gewone meerderheid beraadslaagt met de steun van gemeenschappelijke diensten om hun beslissingen voor te bereiden op politiek, economisch, cultureel en militair gebied; een deliberatieve Vergadering met medebeslissingsrecht, verkozen via algemeen stemrecht; een "daad van democratische soevereiniteit" via een referendum dat in alle landen wordt georganiseerd om het volk bij de zaak te betrekken en de confederatie het expliciete recht van beslissing te geven over een immense massa Europeanen; een Vergadering die de regio's⁵¹ en de economische en sociale krachten van de Lid-Staten vertegenwoordigt; een Europees Hof van Justitie.⁵² Dit concept is geïnspireerd door zowel de structuur van de Bondsrepubliek Duitsland als die van de Vijfde Republiek. Het is een doelstelling op lange termijn, die zowel geografisch als

⁴⁹ Maurice Delarue, « Europe européenne et Europe des États » in *De Gaulle en son siècle, Tome V, L'Europe*, Actes des Journées internationales tenues à l'Unesco Paris les 19-24 novembre 1990 par l'Institut Charles De Gaulle, Paris, La Documentation française – Plon, 1992, p. 88 en nota 2.

⁵⁰ Charles de Gaulle, *Mémoires d'espoir*, t. 1, *Le renouveau (1958-1962)*, Paris, Plon, 1970, p. 217 et 254-255.

⁵¹ Het statuut van de Europese regio's, hun organisatie, hun financiering, hun attributies verschillen sterk.

⁵² Laurent de Boissieu, *Conférence de presse tenue à l'hôtel Continental, 12 novembre 1953*, Centre d'information sur le Gaullisme, Une certaine idée de l'Europe, <http://www.gaullisme.net/europe-federale.html>, 11/6/2011.

juridisch nogal vaag is: de Gaulle gebruikt de termen "confederatie" (18 april 1948, 1 mei en 10 juli 1950, 22 juni 1951) of "federatie" (12 februari 1949, 21 december 1951 en 6 juli 1952) door elkaar.⁵³

Op 30 augustus 1954 zorgen de gaullisten, o.a., om zeer uiteenlopende redenen,⁵⁴ gesteund door de communisten en de helft van de socialisten,⁵⁵ ervoor dat de Franse Nationale Vergadering de ratificatie van het verdrag tot oprichting van de EDG weigert in overweging te nemen. Het absurde idee om een

⁵³ Zwitserland is misleidend omdat het sinds 1848 een federale constitutie van de Zwitserse Confederatie heeft.

⁵⁴ Voor Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne de 1945 à nos jours*, Bruxelles, Éditions Complexe, 1996, édition 2001 mise à jour, p. 94, « Het debat begint in de Nationale Vergadering eind augustus, meer dan twee jaar na de ondertekening van het verdrag. De heer Mendès France is ervan overtuigd dat het verdrag zal worden verworpen bij gebrek aan nieuwe garanties, maar persoonlijk niet gunstig voor een supranationale Gemeenschap zonder de Britten, is hij niet van plan om de kwestie van het vertrouwen aan de orde te stellen die zijn regering, die verdeeld is tussen pro- en anti-EECS, zou doen vallen. Op 30 augustus wordt de EDG verworpen, zonder inhoudelijk debat, bij de stemming over een preliminaire vraag die is aangenomen (met 319 stemmen voor en 264 tegen) door een coalitie die nationaal sentiment, anti-Amerikanisme en wantrouwen tegen Duitsland en vijandigheid jegens het supranationale Europa combineert. Na de stemming, terwijl de MRP-afgevaardigden de zitting verlaten om te protesteren tegen de "misdad van 30 augustus", zingen de communisten en gaullisten de Marseillaise. Deze voorspelbare, zelfs onvermijdelijke weigering, omdat zoveel passie was ontketend, dwarsboomde een project dat Frankrijk in 1950 zelf had uitgevonden. Ongetwijfeld niet erg geloofwaardig vanaf het begin, voorgesteld als een kleiner kwaad, om de nadelen van een noodzakelijke Duitse herbewapening te beperken, lijkt dit plan voorbarig, , zelfs naar de mening van de initiatiefnemers. Op een gevoelig punt - het leger, een symbool van nationale soevereiniteit en onafhankelijkheid - werd het al snel als onaanvaardbaar ervaren in een Frankrijk dat in de Indochina-oorlog verwickeld was en dat zijn handelingsvrijheid niet wilde beperken. »

⁵⁵ Pierre Mendès France houdt niet van de EDG: artikel 107 van het verdrag, dat elke partij verbiedt meer dan 500 gram brandstof per jaar te produceren, is onverenigbaar met de uitvoering van het Franse nucleaire programma dat het heeft aangemoedigd. Zie Jean-Michel Sterkendries, *La Belgique et la sécurité de l'Europe occidentale, 1944-1955*, ULB, doctoraatsthesis, 2003, p. 295 en Georges-Henri Soutou, « La politique nucléaire de Pierre Mendès France » in Maurice Vaisse (dir.), *La France et l'atome. Études d'histoire nucléaires*, Bruxelles, Bruylant, 1994, p. 83-100.

Europees leger op te richten voordat er een Europees veiligheidsbeleid bestaat, wordt losgelaten. Deze mislukking leidt tot de herbewapening van Duitsland en Italië in het kader van zowel het Verdrag van Washington, dat werd gewijzigd met als doel de oprichting van de NAVO, als van het Verdrag van Brussel, gewijzigd om de West-Europese Unie (WEU) in het leven te roepen.⁵⁶ Deze krijgt permanente instellingen,⁵⁷ om het publiek te doen geloven dat een Europese pijler de Noord-Amerikaanse pijler binnen de NAVO in evenwicht brengt, wat politiek wenselijk is in Europa, terwijl de NAVO *de jure* (nieuw artikel IV van het Verdrag) en n klassiek bondgenootschap van nationale legers, gefinancierd uit nationale begrotingen en beheerd door nationale hoofdkwartieren. Efficiëntie is niet het primaire doel. Ze formuleert het westerse veiligheidsbeleid, doorgaans door Amerikaanse beslissingen te bekrachtigen.

⁵⁶ Door de toevoeging van een nieuw artikel IV aan het verdrag van Brussel: "Bij de uitvoering van het verdrag werken de Hoge Verdragsluitende Partijen en de door hen in het kader van het verdrag ingestelde organen nauw samen met de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie. Om dubbel werk met het NAVO-hoofdkwartier te voorkomen, zullen de Raad en het Agentschap contact opnemen met de bevoegde militaire autoriteiten van de NAVO voor informatie en advies over militaire aangelegenheden." Zie Alfred Cahen, «L'Union de l'Europe occidentale et la mise en œuvre de la future défense commune de l'Union européenne» in *Revue du Marché commun et de L'Union européenne*, janvier 1996, p. 23-27, <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/34ed220e-bc07-49f9-89fd-a287269bd8e6/fr>, 1/9/2012. Voor Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne de 1945 à nos jours*, op. cit., p. 96, « De WEU blijft in de schaduw van de NAVO, terwijl haar culturele en sociale activiteiten in 1960 worden overgedragen aan de Raad van Europa. Zijn bescheiden rol komt tot uiting in talrijke persartikelen die de twintigste, vijfentwintigste en dertigste verjaardag van de organisatie onderstrepen en die het mislukken van verschillende pogingen om de organisatie te reactiveren betreuen.»

⁵⁷ De Parlementaire Vergadering, die in Parijs zetelt, bestaat uit de afgevaardigden van haar Lid-Staten in de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa, die in Straatsburg zetelt, en wordt gesteund door het Instituut voor veiligheidsstudies. Het Militair Comité, dat verantwoordelijk is voor het opstellen van defensieplannen, het inventariseren van middelen en het coördineren van de strijdkrachten, bevindt zich in Londen. De gezamenlijke staf, onder leiding van maarschalk Montgomery, bevindt zich in Fontainebleau. Het heeft slechts één Belgische divisie, vier Britse en vier Franse.

De WEU heeft enkel een vegetatief bestaan tot 1987. De Raad van ministers van Buitenlandse Zaken komt bijeen in Londen, de Parlementaire Vergadering in Parijs. Deze laatste adviseert de Raad en de nationale parlementen. Een WEU-agentschap houdt toezicht op de wapenvoorraden van de Lid-Staten en de productie ervan; een comité stimuleert de coöperatieve productie.⁵⁸

3.2 Van Messina naar Rome

In 1955, op 26 januari, maakt Moskou een einde aan de staat van oorlog met Duitsland; op 15 mei ondertekent het een vredesverdrag met Oostenrijk en trekt zijn troepen er terug, op voorwaarde dat het neutraal blijft. Jean Monnet richt het Actiecomité voor de VSE op en publiceert "De Verenigde Staten van Europa zijn begonnen",⁵⁹ terwijl de EGKS slechts een supranationale organisatie is. Hij overweegt enkel de integratie van Europa nieuw leven in te blazen door sectorale integratie van de economie,⁶⁰ maar gelukkig stelt de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken Beyen, op 10 maart, zijn collega's in de BENELUX een horizontale integratie op supranationale basis voor: een economische unie, via een vrijhandelszone en vervolgens een douane-unie. België stelt van zijn kant een Europese autoriteit voor de industriële toepassingen van atoomenergie voor. Op 2 juni, tijdens de conferentie van Messina, aanvaarden de Zes zowel Euratom als de gemeenschappelijke markt; zij dragen het Comité Spaak op de ontwerpverdragen voor te bereiden die aan de Zes en aan Groot-Brittannië moeten worden voorgelegd.

Op 26 februari 1956 verklaart Macmillan, de kanselier van de Schatkist, dat "de gemeenschappelijke markt onze handel zal doden en wij zullen ons daartegen verzetten". De Britten stellen een vrijhandelszone voor met de Zes, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en de Scandinaviërs. Op 5 november, geeft het

⁵⁸ Zie Jean-Michel Sterkendries, *La Belgique et la sécurité de l'Europe occidentale, 1944-1955*, op. cit., p. 296-303.

⁵⁹ Jean Monnet, *Les États-Unis d'Europe ont commencé*, op. cit., p. 22.

⁶⁰ Deze zakenman die heel dicht bij de Angelsaksen staat, brengt de marxistische theorie in praktijk; hij trouwde in Moskou...

Russische atoomultimatum tegen de Frans-Britse militaire operatie aan het Suezkanaal en het besluit van Eisenhower om zijn bondgenoten niet te steunen, hen het vernederende gevoel dat ze machteloos staan, wat de overtuiging van de federalisten versterkt dat enkel een unie "prestige, onafhankelijkheid en vooruitgang" zou kunnen meebrengen.⁶¹ Op 11 december wordt Spaak verkozen tot secretaris-generaal van de NAVO.

In 1957 werden de ontwerpverdragen tot oprichting van de EEG en Euratom op 10 januari voorgelegd, in maart in Rome ondertekend en in juli geratificeerd.⁶² Ze onttrekken het initiatiefrecht aan de Europese Raad als wetgevende macht, dat wordt voorbehouden aan de niet-verkozen maar benoemde Commissie. Anderzijds wordt voorzien in een controle door de Europese Raad in van het gebruik van de financiële middelen van de EGKS door de Hoge Autoriteit.

De EEG- en Euratom-instellingen verhuizen naar Brussel. De Britten richten de Europese Vrijhandelsassociatie op en de Verenigde Staten van Amerika sluiten zich aan bij de OEES, die de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) wordt.⁶³

⁶¹ Zie Jean Monnet, *Mémoires*, Paris, Librairie Arthème Fayard, 1976, p. 623-624.

⁶² Walter Hallstein, in *Der unvollendeter Bundesstaat*, Düsseldorf, Econ Verlag, 1969, Trad. Pierre Degon, *L'Europe inachevée*, Paris, Ed. Robert Laffont, 1970, p. 45-46, stelt: "De EEG vormt een onderdeel van de constructie die naar de Federatie leidt, wat volgens de brief van het verdrag onmogelijk is. Het is, schrijft hij, al federaal vanwege zijn constitutionele structuur." Anderzijds p. 52-66 erkent hij dat de Gemeenschap geen federatie is, omdat ze geen Staat is, noch een confederatie, omdat ze de openbare macht rechtstreeks over de burger uitoefent. Het is ons duidelijk dat de EEG geen constitutie heeft en dat haar wetgevende, uitvoerende en bevoegdheidsbevoegdheden zeer gebrekking zijn. De "Founding Fathers" deden de Europeanen geloven dat ze de Verenigde Staten van Europa aan het oprichten waren toen het een Gemeenschap was, een *Gemeinschaft*, geïnspireerd door de ideologie die de nazi's en het Vichy-regime gemeen hadden, die technocratisch, antidemocratisch en anti-parlementair was. Zij wilden een grote markt creëren en de ontwikkeling van de Europese cultuur loslaten. Hallstein kon niet onbewust zijn geweest van wat een Europese federale constitutie in 1950 had kunnen zijn, een jaar na de goedkeuring van de eerste federale *Grundgesetz* in de Duitse geschiedenis. Hij wist dat de *Grundgesetz* de Bondsrepubliek verbiedt om een deelstaat te worden.

⁶³ Zie Jean Monnet, *Mémoires*, op. cit., p. 629 et 644.

Voor Spaak "ontbrak het de mensen van het Westen deze keer niet aan durf en handelden ze niet te laat. [...] Ze hebben iets geweldigs gedaan en ze hebben het gedaan, wat opmerkelijk en misschien uniek is, door elk gebruik van geweld, elke dwang, elk dreigement te verwerpen. Dat men intelligentie, wijsheid en solidariteit aan de dag heeft gelegd is precies wat ons werk zijn ware aspect geeft."⁶⁴

Samen met Konrad Adenauer kunnen we stellen dat Europa heel wat te danken heeft aan Paul-Henri Spaak.⁶⁵

Toch willen wij wijzen op enkele tekortkomingen in de oprichtingsverdragen van de huidige Europese instellingen.

Uit het eerste lid van de preambule van het verdrag van Rome van 25 maart 1957 inzake de EEG blijkt de politieke wil om "een steeds hechter verbond" tussen de volkeren van Europa tot stand te brengen. Wat de Hoge Verdragsluitende Partijen onderling wettelijk hebben vastgelegd, beantwoordt niet aan deze doelstelling. De EEG is geen democratische federale Staat, ze is een supranationale en technocratische gemeenschap, die destijds niet eens over een rechtstreeks verkozen parlementaire vergadering beschikte. Ze kan een douane-unie en een gemeenschappelijke markt tot stand brengen, maar niet een unie tussen de volkeren: ze is enkel het Europa van de kooplieden.

Professor-senator Fernand Dehousse beweerde ten onrechte dat de fundamentele Europese verdragen handelingen van internationaal constitutioneel recht zijn, die door de nationale parlementen moeten worden geratificeerd,⁶⁶ ondanks het feit dat de termen "verdrag" en "constitutioneel" niet compatibel zijn:

⁶⁴ Michel Dumoulin, *Spaak*, 2ème éd., Bruxelles, Racine, 1999, p. 526-527.

⁶⁵ Konrad Adenauer, *Mémoires, 1956 - 1963*, Paris, Hachette, 1969, p. 94.

Spaak wordt gesteund door de Amerikanen, die "krachtig de gemeenschappelijke markt steunen tegen de vrijhandelszone, die in Washington wordt gezien als een door de Britse regering uitgevonden instrument om de integratie te beteugelen." Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne de 1945 à nos jours*, op. cit., p. 128.

⁶⁶ Zie Comité d'étude pour la Constitution européenne, *Projet de statut de la Communauté politique européenne. Travaux préparatoires*. Bruxelles, Mouvement européen, novembre 1952, p. 203.

de eerste is een handeling extern aan de Staat, de andere verwijst naar de hoogste interne handeling in de hiërarchie van normen.

Eind 1957 bestonden de drie Gemeenschappen *de jure*, maar de douane-unie moest concreet worden gemaakt.

Al in het najaar van 1958 zetten de Gaulle en Adenauer zich aan het werk.

Hun werk is het onderwerp van hoofdstuk 4.

4. Adenauer en de Gaulle, de echte grondleggers van een verenigd Europa

In de elf jaar van het bewind van Charles de Gaulle maakte hij heel wat mogelijk: de totstandkoming van de douane-unie, en vervolgens van de gemeenschappelijke markt en de uitbreiding daarvan tot de landbouw, de invoering van het vrije verkeer van werknemers, het opzetten van een gemeenschappelijk handelsbeleid, de fusie van de drie Europese Commissies, de heroriëntatie van de Europese integratie in een intergouvernementele in plaats van een supranationale zin en het ontstaan van een politiek Europa, dat evenwel beperkt blijft tot de regelmatige bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken.

Op 1 juni 1958 komt generaal de Gaulle weer aan de macht. Hij ziet de nationale onafhankelijkheid als de enige valabele houding voor Frankrijk, in afwachting dat Europa een (con)federatie van Staten wordt. Zijn Europees beleid is gebaseerd op het postulaat van Duitse hereniging, dat hij op 25 maart 1959 formuleert. Hij acht de implosie van het "totalitaire Oostblok", die hij al in 1964 aankondigt, waarschijnlijk. Op basis van de gemeenschappelijke markt voorziet hij een defensieve solidariteit tussen de Europeanen. Hij wil de cohesie van de Zes versterken, zowel economisch als politiek.⁶⁷ Hij nodigt Adenauer uit van 14 tot 15 september in Colombey-les-Deux-Églises⁶⁸ om hem dit te vertellen:

1. "Europa moet politiek, economisch en cultureel een realiteit worden.

⁶⁷ Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne de 1945 à nos jours*, op. cit., p. 129.

⁶⁸ Volgens Raymond Cartier, *Les 19 Europes*, Paris, Plon, 1960, p. 654, « Adenauer raconte qu'il se rendit à cette première entrevue (dans) un état d'angoisse, avec la conviction que son rêve européen allait se briser. (Il) fut rassuré en quelques minutes ». "Adenauer zegt dat hij naar dit eerste ontmoeting in een staat van angst ging, met de overtuiging dat zijn Europese droom ging breken. Hij was binnen enkele minuten gerustgesteld."

2. De tenuitvoerlegging van het verdrag inzake de gemeenschappelijke markt en het Euratom-verdrag zal worden voortgezet; op basis hiervan kan de samenwerking in een breder kader dan dat van de Zes worden ontwikkeld, waarbij echter moet worden voorkomen dat de ontwikkelingen ernstige problemen in een bepaald land meebrengen.
3. De Europese samenwerking moet zich ook buiten Europa doen gelden, met betrekking tot grote wereldproblemen zoals bijvoorbeeld die van het Midden-Oosten. Deze samenwerking kan er komen op politiek en economisch gebied.
4. Om de bovengenoemde doelstellingen te bereiken, zal regelmatig overleg worden gepleegd tussen de betrokken regeringen. Dit overlegmechanisme kan een soort organisch karakter krijgen naarmate het zich ontwikkelt.”⁶⁹

Charles de Gaulle is van mening dat het eraan komt "heel Europa te maken, anders zal er geen Europa zijn". Hij wijst erop "dat het van het allergrootste belang is dat er een unie van Europa komt, een unie die vooral de samenwerking van Parijs en Bonn vereist", om vrede en vooruitgang te bevorderen. [Hij] stelt voor dat de Zes elkaar geregeld raadplegen over alle politieke kwesties; hij vraagt en krijgt de steun van Duitsland op twee punten : de uitbreiding van de EEG tot de landbouw en de afwijzing van de Britse kandidatuur zolang dat land "economisch en politiek blijft wat het is". Hij kondigt het komende einde aan van de deelname van Frankrijk aan de militaire component van het Atlantisch Bondgenootschap. De

⁶⁹ Charles de Gaulle, « Note pour les Affaires étrangères, 13 août 1958 » in *Lettres, Notes et Carnets*, juin 1958-décembre 1960, Paris, Plon, 1985, p. 73, geciteerd door Raymond Poidevin, « De Gaulle et l'Europe en 1958 » in *De Gaulle en son siècle, Tome V, L'Europe*, Actes des Journées internationales tenues à l'Unesco Paris les 19-24 novembre 1990 par l'Institut Charles De Gaulle, Paris, La Documentation française – Plon, 1992, p. 83.

twee landen "onderhouden dan op alle gebieden directe en preferentiële betrekkingen".⁷⁰

Op 26 november wijst de Gaulle de bondskanselier op de noodzaak van een Europese organisatie om een nieuw beleid van vrede, kracht, macht en invloed tot stand te brengen, dat geen Amerikaans beleid zou zijn en ook niet vijandig tegenover Oost-Europa zou staan, in de stiekeme hoop dat het op een dag op ons af zou komen. Tussen een gevaarlijk Rusland, waartegenover we niet mogen ontwapenen, en een Amerika dat een andere wereld is, dat enkel zijn spel wil spelen, stelt de Gaulle zich dus een derde macht voor.⁷¹ Deze ontmoeting is de gelegenheid om het Britse project voor een vrijhandelszone te begraven.⁷² Op 1 januari 1959 past Frankrijk de eerste maatregel van het verdrag van Rome toe: een verlaging van de douanerechten met 10%. Terwijl Frankrijk protectionistisch is, verklaart de Gaulle dat "er iets positiefs is gedaan, [de EEG]; beetje bij beetje verdwijnen de douanebarrières tussen de Zes."⁷³

Generaal de Gaulle is van mening dat het Atlantisch Bondgenootschap louter neerkomt op de militaire en politieke ondergeschiktheid van West-Europa aan de Verenigde Staten van Amerika is. Hij acht het "vrij onwaarschijnlijk dat men zich aan Sovjetzijde iets zou ondernemen om het Westen te veroveren". Daar "de Sovjets verworven hebben wat nodig is om Amerika te vernietigen", wordt West-Europa niet langer

⁷⁰ Zie Charles de Gaulle, *Mémoires d'espoir*, t. 1, *Le renouveau (1958-1962)*, op. cit., p. 223-227. Frankrijk en Duitsland lanceeren vervolgens de productie van de Transall C-160, een militair transportvliegtuig voor de middellange afstand.

⁷¹ sn, « Entretiens du 26 novembre 1958 » (AE, Secrétariat général 46, C. 58), geciteerd door Raymond Poidevin, « De Gaulle et l'Europe en 1958 » op. cit., p. 83.

⁷² Edmond Jouve, *Le général de Gaulle et la construction de l'Europe, Tome premier*, op. cit., p. 457.

⁷³ De douane-unie is op 1 juli 1968 ontstaan, anderhalf jaar eerder dan gepland, dankzij de hardnekkigheid die vanaf 1958 werd ingevoerd om dit mogelijk te maken. Adenauer heeft er echter maar vijf jaar aan kunnen werken, terwijl De Gaulle de inspanning een decennium lang voortzette. Zie Paul Magnette, *L'Europe, l'État et la démocratie*, op. cit., p. 50.

beschermd door de NAVO. Desalniettemin houdt De Gaulle Frankrijk in de Alliantie, maar hij wil, ofwel een Amerikaans-Frans-Brits triumviraat om het te leiden, of zijn leger aan het Amerikaanse commando onttrekken. Hij wil een autonome atoomafschrikingsmacht en een détente aangaan, vervolgens een overeenkomst, dan een samenwerking met Rusland, en later met China. Al op 14 september 1958 stuurt hij, met dat doel voor ogen, een memorandum aan de Amerikaanse en Britse regering met het oog hierop. Hij krijgt slechts een ontwijkend antwoord. Ondanks de spanning in Berlijn en het feit dat de Franse "A"-bom nog niet beschikbaar is,⁷⁴ trekt hij in 1959 de mediterrane vloot terug uit de NAVO en laat hij de Amerikaanse atoomwapens uit Frankrijk weghalen. De luchtmacht en de luchtverkeersleiding worden weer nationaal. Op 3 november kondigt hij in de École de Guerre de oprichting aan van een "afschrikingsmacht".⁷⁵ De strategische studiediensten van de École militaire krijgen nieuwe richtlijnen over de veiligheid van het land, dat zich zelf moet verdedigen.⁷⁶

In 1960, op 31 mei, denkt hij aan een "georganiseerde samenwerking tussen de Lid-Staten van de EEG, in afwachting van een mogelijke imposante confederatie". Op 5 september, tijdens een persconferentie in het Elyséepaleis, overweegt hij "als mogelijk en wenselijk, de geregelde samenwerking van West-Europa" op het gebied van politiek, economie, cultuur en defensie. Hij voorziet in "een regelmatig overleg van verantwoordelijke regeringen", gespecialiseerde organen" op elk van de vier gebieden en ondergeschikt aan de regeringen, en een deliberatieve Vergadering bestaande uit afgevaardigden van

⁷⁴ Generaal de Gaulle richtte op 8 oktober 1945 de Commissariaat voor Atoomenergie op, voor civiele en militaire doeleinden. Zie André Martel (dir.), Claude Carlier, Jacques Frémeaux, Claude Hesse d'Alzon, Philippe Masson, *Histoire militaire de la France, tome IV – De 1940 à nos jours*, Paris, PUF, 1994, p. 240.

⁷⁵ De eerste Franse kernproef vond plaats op 13 februari 1960 in het huidige Algerije.

⁷⁶ Zie Charles de Gaulle, *Mémoires d'espoir*, t. 1, *Le renouveau (1958-1962)*, op. cit., p. 211-212 et 255-260 ; Michel Dumoulin, *Spaak*, op. cit., p. 633 ; Tony Mortier, *Het plan Plevén: een geïntegreerd Europees leger*, afstudeerwerk, Brussel, Koninklijke Militaire School, 1987, p. 102-103.

de nationale parlementen. Tot slot zou een plechtig Europees referendum voor brede steun van het publiek moeten zorgen.⁷⁷

In 1961, op 18 juli, ontstaat in Bad-Godesberg het politieke Europa: voortaan kwamen de ministers van Buitenlandse Zaken gereld bijeen om overleg te plegen.⁷⁸ Op het einde van het jaar, na de lancering van de eerste Sovjetrussische intercontinentale raket, vervangt Kennedy de strategie van *Massive Retaliation* door de *Flexible Response*, die het gebruik van kernwapens beperkt tot een reactie op een atoomaanval.⁷⁹

In 1962 stelt generaal de Gaulle, zonder succes, een intergouvernementele politieke samenwerking met zo'n Zessen voor.

Voor de Britten heeft de Suez-ramp in 1956 aangetoond dat ze geen andere uitweg hebben dan de *special relationship*⁸⁰ met de Amerikanen. In december 1962 gaan ze in op het aanbod van Kennedy om de ballistische raketonderzeeërs van de *Royal Navy* uit te rusten met Amerikaanse Polaris-raketten, als drager van de Britse A-bom. Daardoor wordt de oprichting van een onafhankelijke Europese atoommacht onmogelijk, zodat de Gaulle stopt met de onderhandelingen over de uitbreiding van de gemeenschappelijke markt tot het Verenigd Koninkrijk.⁸¹ Hij ondertekent met Adenauer het Frans-Duitse Élyséeverdrag,

⁷⁷ Charles de Gaulle, *Discours et messages, Volume III : Avec le renouveau (1958-1962)*, Paris, Plon, 1970, p. 244-246.

⁷⁸ Zie Jean Monnet, *Mémoires*, op. cit., p. 641 ; Tony Mortier, *De Frans-Brits-Duitse troika, vooruitgang of stagnatie voor een Europese Defensiegemeenschap*, eindverhandeling, Brussel, Vrije Universiteit Brussel, 1992, p. 64.

⁷⁹ De nieuwe strategie bewijst haar relevantie tijdens de Cubaanse crisis in 1962 en wordt de doctrine van de NAVO in 1967.

Zie Luc De Vos et Jean-Michel Sterkendries, *Les grands problèmes géopolitiques après la Deuxième Guerre Mondiale*, Bruxelles, École royale militaire, cours HI005, s.d., p. 62 et 168.

⁸⁰ Het zou beschreven kunnen worden als een haat-liefde verhouding.

⁸¹ Zie Jacques-Henri Pirenne, « L'évolution des relations internationales de la Belgique de 1914 à nos jours » in Henri Pirenne, *Histoire de Belgique des origines à nos jours*, t. *, 1914-1970, Bruxelles, La Renaissance du Livre, 1975, p. 244-245 ; Charles de Gaulle, *Mémoires d'espoir*, t. 1, *Le renouveau (1958-1962)*, op. cit., p. 276 ; Jean Monnet, *Mémoires*, op. cit., p. 645 ; Tony Mortier, *Het plan Pleven: een geïntegreerd Europees leger*, op.cit, p. 99-106.

maar tijdens de ratificatie, voegt de Bondsdag een preambule toe, waarover niet met Frankrijk is onderhandeld, waardoor het ondergeschikt wordt aan het verdrag van Washington van 1949. De Gaulle komt in conflict met de Europese Commissie onder voorzitterschap van Walter Hallstein, die tot doel heeft haar bevoegdheden en die van het Europees Parlement te versterken, evenals met de nieuwe kanselier Erhard, die het Elyséeverdrag amper toepast.

In 1965 mislukt de poging van Hallstein om de inkomsten uit douanerechten te beheren onder de uitsluitende controle van de Parlementaire Vergadering: de Gaulle blokkeert de Europese Raad en de Commissie, maar krijgt de fusie gedaan van de Hoge Autoriteit van de EGKS, de Commissie van de EEG en die van Euratom, zodat één enkele Commissie de Zes mag vertegenwoordigen, een gemeenschappelijk energie-, industrie- of vervoersbeleid kan vastleggen, de groepering van bedrijven of nauwere samenwerking op het gebied van wetenschappelijk onderzoek kan bevorderen.⁸²

In 1966 beperkt de regeling van Luxemburg⁸³ de supranationale aspecten van de Europese integratie en wijzigt die in intergouvernementele zin: wanneer, zelfs in het geval van besluiten die op voorstel van de Commissie met meerderheid van stemmen zouden worden genomen, zeer belangrijke belangen van een of meer partners op het spel staan, zullen de leden van de Raad binnen een redelijke termijn trachten te komen tot oplossingen die met eenparigheid van stemmen kunnen worden goedgekeurd.⁸⁴

⁸² Edmond Joue, *Le général de Gaulle et la construction de l'Europe, t. I*, op.cit., p. 389.

⁸³ Maurice Couve de Murville, die de onderhandelaar ervan was, herinnert er in zijn boek *Le Monde en face* (Parijs, Plon, 1989) aan dat er geen compromis was, maar wel de bewering dat onenigheid over de besluitvormingsprocedure de Gemeenschap niet zou mogen beletten te functioneren. Zie Maurice Delarue, « Europe européenne et Europe des États » in *De Gaulle en son siècle, Tome V, L'Europe*, op. cit., p. 92, nota 1.

⁸⁴ Zie Laurent de Boissieu, *L'Europe des intérêts nationaux : 1958-1969*, Centre d'information sur le Gaullisme, Une certaine idée de l'Europe, <http://www.gaullisme.net/traite-de-rome.html>, 22/5/2011 ; Michel Dumoulin, *Spaak*, op. cit., p. 645-664.

Op 20 juni 1967 moet Hallstein aftreden, hij werd vervangen door Jean Rey, de commissaris voor Externe Betrekkingen. Op 27 november 1967 spreekt de Gaulle opnieuw zijn veto uit tegen de toetreding van Groot-Brittannië tot de EEG om haar te beschermen tegen een interne door de Amerikanen tegeleide vijand. Hij weet dat het dankzij haar en vooral Rey is dat de handelsovereenkomst die voortvloeit uit de Kennedy-ronde Europa gelijkstelt met de Amerikanen. In 1968 kan de EEG er ook op prat op gaan dat zij het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft gefinancierd, de douane-unie en de gemeenschappelijke landbouwmarkt heeft voltooid, het verkeer van werknemers heeft vrijgemaakt en het gemeenschappelijk handelsbeleid heeft gesticht.⁸⁵ In 1969 treedt de Gaulle af. Frankrijk en Europa slaan een ander richting in.

Hoofdstuk 5 brengt ons van Pompidou naar Chirac.

⁸⁵ Zie Walter Hallstein, *Der unvollendeter Bundesstaat*, op.cit., p. 113.

5. Van Pompidou tot Chirac

Georges Pompidou, voormalig bankier van de Rothschild-bank, die in juni 1969 tot president werd gekozen, wil de EEG uitbreiden, om via Frans-Britse samenwerking handel te kunnen drijven op een grotere markt en om een Europese defensie binnen het Atlantisch Bondgenootschap tot stand te kunnen brengen. In december 1969, tijdens de top in Den Haag, deblokkeerde hij al met Willy Brandt de onderhandelingen tussen het Verenigd Koninkrijk en de EEG. In 1970 ondertekende hij de Frans-Britse overeenkomsten met betrekking tot het Jaguar-vliegtuig, de Martel-luchtdoelraket, de Lynx-, Gazelle- en Puma-helikopters.⁸⁶

5.1 Van het rapport-Davignon tot de mislukking van het tweede constitutioneel verdrag

In 1970, op 27 oktober, wordt de Europese politieke samenwerking nieuw leven ingeblazen door de goedkeuring, door de ministers van Buitenlandse Zaken van de Zes, van het rapport-Davignon.⁸⁷ Het heeft tot doel de standpunten te harmoniseren, door passend overleg en gemeenschappelijke acties te specificeren, alsook procedures: halfjaarlijkse vergaderingen van de ministers van Buitenlandse Zaken en driemaandelijks vergaderingen van de directeuren-generaal van het beleid, die het Politiek Comité vormen.⁸⁸

⁸⁶ Zie Alice de Lyrot, « Pompidou, la « bombe anglaise » et le Brexit » in *The conversation*, <http://theconversation.com/pompidou-la-bombe-anglaise-et-le-brexit-126381>, 22/1/2020.

⁸⁷ Zie *Le rapport Davignon*, Luxembourg, Office des publications officielles des Communautés européennes, Bulletin de la Communauté économique européenne, novembre 1970, n° 11, p. 9-14, http://www.cvce.eu/content/publication/1999/4/22/4176efc3-c734-41e5-bb90-d34c4d17bbb5/publিশable_fr.pdf.

⁸⁸ Zie Geneva Centre for Security Policy, European Security and Defence College, *History and Context of the European Security and Defence Policy*, *Autonomous Knowledge Unit n° 1*, http://adlunap.ro/esdc/ilias.php?baseClass=iSAHSPresentationGUI&ref_id=841, 13/9/2011.

Groot-Brittannië treedt op 1 januari 1973 tot de gemeenschappelijke markt toe, samen met Ierland en Denemarken. De Britse premier E. Heath stelt vast dat er *focus of authority* ontbreekt en werkt samen met Monnet een voorstel uit voor een raad van regeringsleiders,⁸⁹ die in de plaats komt van de incidentele toppen te volgen. In het voorjaar verklaart Henry Kissinger, adviseur van president Nixon (voordat hij tussen september 1973 en januari 1977 het ministerie van Buitenlandse Zaken leidt), het jaar van Europa geopend. Hij is van mening dat de veranderingen in de internationale situatie sinds 1949 een nieuwe vorm van samenwerking vereisen, waarbij, naast de Verenigde Staten van Amerika en Europa, ook Japan betrokken wordt. Hij benadrukt dat de geallieerden de last, met name de financiële lasten, die voor de Amerikanen te zwaar zijn geworden, moeten delen, met behoud van hun leiderschap. Europa reageert op deze standpunten met voorbehoud, zelfs met vijandigheid. In oktober, tijdens de Jom Kippoeroorlog, steunen de Amerikanen Israël, de Europeanen blijven buiten het conflict om hun olievoorraden veilig te stellen.⁹⁰

Pompidou sterft op 2 april 1974, voordat de Alliantie "de bijdrage van de Franse en Britse nucleaire strijdkrachten aan de gemeenschappelijke defensie" erkent, in de Verklaring van Ottawa van 19 juni 1974. Kanselier Schmidt en president Giscard roepen de eerste Raad van Staatshoofden en regeringsleiders bijeen (waarbij zich de voorzitter van de Europese Commissie voegt). Die beslist dat unanimitieit niet langer vereist is voor alle kwesties en dat het Europees Parlement vanaf 1979 via algemene verkiezingen zal worden gekozen. Hij geeft de Belgische premier, Leo Tindemans, opdracht een rapport op te stellen over de toestand van de EU,

⁸⁹ Zie Jean Monnet, *Mémoires*, op. cit., p. 757-778. Monnet is van mening (p. 778) dat zijn methode om de soevereiniteit aan gemeenschappelijke instellingen te delegeren de enige goede is, terwijl de Raad, het door de Gaulle, na het mislukken van de plannen van Fouchet, bepleite Europa van de Staten, concreet gestalte geeft.

⁹⁰ Zie Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne de 1945 à nos jours*, op. cit, p. 200-201.

waarin zal staan dat de EU "onvolledig zal blijven zolang het ontbreekt aan een gemeenschappelijk defensiebeleid".

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Genscher reageert hierop met een ontwerp voor een Europese Akte, waarbij de Gemeenschappen worden verenigd en de Europese bevoegdheden worden uitgebreid, met het behoud van de Europese onafhankelijkheid, de bescherming van de vitale belangen en van de veiligheid van de Unie.

In 1984, op 14 februari, laat Spinelli zijn ontwerpverdrag over de Europese Unie door het Europees Parlement goedkeuren, met 237 stemmen voor, 31 tegen en 43 onthoudingen, en vervolgens door de Europese Commissie. De tekst wordt daarop door de Europese Raad verworpen, maar deze laatste en de Commissie halen er voldoende uit om het ontwerp van Europese Akte te voltooien. De EU wil op het internationale toneel een rol spelen die beantwoordt aan haar economisch belang en politieke ambities. De WEU wordt belast met de verwezenlijking van deze ambitie door de militaire aspecten van het gemeenschappelijk veiligheidsbeleid op zich te nemen. De Verklaring van Rome van 27 oktober van de WEU-ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie maakt een Europese veiligheidsidentiteit mogelijk.⁹¹

5.2 Van de activering van de WEU tot de oprichting van het Eurocorps

In 1985 breidde de Schengen-overeenkomst de, sinds tien jaar in de BENELUX geldende opening van de binnengrenzen, tot Frankrijk en Duitsland uit.⁹² Helaas richten deze landen geen grens- en kustwacht op om de buitengrenzen van het Schengengebied te controleren. Jacques Delors wordt voorzitter

⁹¹ Zie Alfred Cahen, « L'Union de l'Europe occidentale fait partie de la construction européenne » in *La Libre Belgique*, 2/2/1993.

⁹² Deze overeenkomst werd in 1990 aangevuld met een uitvoeringsovereenkomst en is pas in 1995 in werking getreden. In 1997 wordt ze door het Verdrag van Amsterdam in het gemeenschappelijke EU-beleid opgenomen. Tegenwoordig maken 26 Staten, waaronder 4 niet-EU-leden, deel uit van de Schengenzone.

van de Europese Commissie. Met de steun van president Mitterrand, kanselier Kohl en industriëlen, brengt hij de Europese interne markt, inclusief het vrije kapitaalverkeer, tot stand. Hij bereidt de eenheidsmunt voor.

In 1986 wordt de Europese Akte ondertekend, waarbij besluitvorming bij meerderheid vereist is, om de grote markt vóór het verstrijken van de termijn te voltooien. De Belgische diplomaat Alfred Cahen, secretaris-generaal van de WEU, kent zijn organisatie een dubbele rol toe in het federalistische tijdschrift *L'Europe en formation* (Europa in de maak):⁹³ als een element in de Europese integratie en als Europees pijler van het Atlantisch Bondgenootschap. Hij krijgt de toestemming om zijn diensten van Londen naar Brussel te verplaatsen. Met de operatie *Cleansweep*, het eerste voorbeeld van een gecoördineerde operatie binnen de WEU, konden in 1987 en 1988 de mijnen in de Arabisch-Perzische Golf geruimd worden, om de door de oorlog tussen Iran en Irak verstoorde vrijheid van scheepvaart te herstellen.

In 1987 stelt kanselier Kohl president Mitterrand voor een Frans-Duitse brigade op te richten ter gelegenheid van de 25e verjaardag van het Elysée-verdrag, en tevens dat Frankrijk en Duitsland er zich toe zouden verbinden elke Europese Staat die aangevallen zou worden, te verdedigen, ook met Franse kernwapens.

Vanaf 1989 leidt het einde van de Koude Oorlog tot toenemende onveiligheid als gevolg van het falen van meerdere Staten en het opkomen van een aantal terroristische bewegingen. De ondoordachte en ongecoördineerde afbouw van militaire capaciteit vermindert de efficiëntie van de defensie-uitgaven in Europa: er ontstaan meerdere lacunes in de capaciteit, zonder dat er iets gedaan wordt aan de overlappingsen. Bovendien wordt uitrusting binnen de NAVO en de EU aangeschaft op basis van nationale overwegingen, die gefundeerd worden door prestige, geschiedenis, begrotingsbeperkingen, industriële of lokale politieke belangen. Bij operaties verhoogt de versnippering van

⁹³ Zie Alfred Cahen, « Un rôle nouveau pour l'UEO ? » in *L'Europe en formation*, 1986, p. 53-66, <http://www.ena.lu/> 13/02/2011.

expeditiekrachten in microdetachementen uit meerdere Staten de kosten van logistieke ondersteuning.

Vanaf 25 juni 1991 valt Joegoslavië uiteen. Slovenië, Kroatië, en vervolgens Bosnië-Herzegovina roepen hun onafhankelijkheid uit en worden onoordeelkundig en zonder overleg door de EU-Lid-Staten erkend. Dit resulteert in hevige gevechten, geweldpleging op burgers, oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid. Verschillende Europese waarnemers worden gedood, evenals soldaten van EU- en NAVO-Lid-Staten.

Op 19 juni 1992 zijn deze tragische gebeurtenissen voor de WEU-ministerraad aanleiding om de Petersberg-verklaring goed te keuren.⁹⁴ Die definieert als Europese missies: humanitaire opdrachten, evacuatie van onderdanen, vredeshandhaving of inzet van troepen voor crisisbeheersing, inclusief vredesoperaties. Ze stelt de WEU niet in staat dergelijke crises te beheersen bij gebrek aan voldoende militaire capaciteit, maar ze schept wel nieuwe behoeften aan satellietbeelden.⁹⁵ In 1994, grijpt de NAVO, onder een mandaat van de Organisatie van de Verenigde Naties (OVN) en met interventie van Amerikaanse troepen, voor het eerst militair in,⁹⁶ wat leidt tot de Dayton-vredesakkoorden in 1995.

Het verdrag, waarover in 1991 is onderhandeld en dat op 7 februari 1992 in Maastricht werd ondertekend, treedt in 1993 in werking. Het start een Europese Monetaire Unie op in 1999, maar aanvaardt dat niet alle EU-Lid-Staten er meteen deel van uitmaken. Het bevestigt het bestaan van gemeenschappelijke waarden. Het structureert de EU in drie pijlers: Communautaire Zaken; Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB);⁹⁷ Justitie en Binnenlandse Zaken. Het GBVB moet

⁹⁴ De WEU-Raad kwam bijeen in Bonn in het Petersberg Hotel.

⁹⁵ Het WEU-satellietcentrum werd in 1992 opgericht en werd in 2002 een EU-agentschap. Zie EU Satellite Centre, <https://www.satcen.europa.eu>, consulté le 3/6/2011.

⁹⁶ Zie Luc De Vos en Jean-Michel Sterkendries, *Les grands problèmes géopolitiques après la Deuxième Guerre Mondiale*, op. cit., p. 282-292.

⁹⁷ Het GBVB vormt niet het gehele beleid van de EU op het gebied van de externe betrekkingen, dat het handels-, ontwikkelings- of humanitaire beleid

leiden tot een gemeenschappelijke verdediging, met de WEU⁹⁸ als het orgaan dat verantwoordelijk is voor de voorbereiding en uitvoering van EU-beslissingen met gevolgen op defensiegebied, hetgeen onmogelijk zal blijken na de afwijzing van de politieke unie door president Mitterrand. Kanselier Kohl legde hem tevergeefs uit dat federalisme de enige relevante vorm van supranationale politieke integratie is. "Dit zou een eind gemaakt hebben aan onze interne verscheursheid en zou ons een gemeenschappelijke toekomst hebben gebracht, een toekomst die gemeenschappelijke verantwoordelijkheden inzake defensie en veiligheid impliceert."⁹⁹

In 1993 wordt de zetel van de WEU naar Brussel verplaatst. Frankrijk, Duitsland en België richten het Eurokorps-hoofdkwartier op, dat een samenwerkingsovereenkomst met SACEUR ondertekent. Spanje treedt in 1994 toe tot het Eurocorps, dat in 1995 zijn volledige operationele capaciteit bereikte, zowel voor de zogenaamde "artikel V" -

omvat, maar ook de externe aspecten van het interne beleid van de Gemeenschap (landbouw, milieu, vervoer) en de justitiële en politioele samenwerking in strafzaken. Al deze onderdelen van het buitenlands beleid van de EU hebben hun eigen manier van werken. Ondanks het aanstellen van een Hoge Vertegenwoordiger (HV) en de oprichting van een Europese dienst voor extern optreden (EDED), is de EU nog lang niet in staat om een behoorlijk extern beleid te voeren.

⁹⁸ Zie artikel J.4. § 2 van het Verdrag van Maastricht van 7 februari 1992:

"De EU verzoekt de WEU, die een integrerend deel onderdeel is van de ontwikkeling van de EU, om beslissingen en acties van de EU die gevolgen hebben op defensiegebied, uit te werken en uit te voeren. De Europese Raad stelt in overleg met de WEU-instellingen de nodige praktische regelingen vast." Artikel J.4.4 (Artikel 42, § 2, 2de lid van het VEU) bepaalt dat het beleid van de EU "de verplichtingen van bepaalde Lid-Statens uit hoofde van het Noord-Atlantisch Verdrag [eerbiedigt] en verenigbaar [is] met het in dat kader vastgestelde gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid". »

<https://wetten.overheid.nl/BWBV0001507/2009-12-01/0/Verdrag/Verdragtekst22/Tekst>

⁹⁹ « Celle-ci aurait refermé nos déchirures internes, nous aurait apporté le partage d'un destin commun, destin qui implique des responsabilités communes de défense et de sécurité » Zie Henri Bentégeat, « Quelles aspirations pour la défense européenne ? » in Álvaro de Vasconcelos (dir.), *Quelle défense européenne en 2020 ?*, Paris, IESUE-EUISS, 3e éd., mars 2010, p. 105.

verdedigingsoperaties van het Atlantisch Pact als voor Europese missies.

5.3 Van de Europese veiligheids- en defensie-identiteit tot het concept van de *Battle group*

In 1994 bepalen de NAVO en de WEU de Europese veiligheids- en defensie-identiteit (EVDI)¹⁰⁰ : de EU en de WEU zullen voortaan gebruik kunnen maken van NAVO-middelen. Frankrijk levert het Eurocorps het "42^e Transmissieregiment en het 10^e Genieregiment", de 1ste Pantserdivisie, het 6^e Materieelregiment toe, Duitsland de 10^e Panzerdivisie, bestaande uit de 12^e Gemechaniseerde Brigade en de 30^e Pantserbrigade, België de 1ste Gemechaniseerde Divisie met drie brigades (1, 7 en 17), Spanje een divisie, incompleet tot 1998, Luxemburg een verkenningscompagnie.

In juni 1996 bevestigt de ministeriële conferentie van de NAVO, de WEU als een essentieel onderdeel van de EVDI.

Het verdrag van Amsterdam van 22 juli 1997 bepaalt dat de EU een beroep kan doen op de WEU voor de uitvoering van Petersbergtaken. De aan het verdrag van Amsterdam gehechte verklaring van de WEU van 22 juli 1997 harmoniseert de respectieve voorzitterschappen en secretariaten en omvat een veiligheidsovereenkomst. De NAVO stelt haar commandostructuur ter beschikking van de WEU.¹⁰¹

¹⁰⁰ « According to the Final Communiqué of the Ministerial Meeting of the North Atlantic Council held in Berlin [in 1996], the ESDI would "permit the creation of militarily coherent and effective forces capable of operating under the political control and strategic direction of the WEU. » Geneva Centre for Security Policy, European Security and Defence College, *History and Context of the European Security and Defence Policy, Autonomous Knowledge Unit n° 1*, op. cit.

¹⁰¹ Zie André Dumoulin, Éric Remacle, *L'Union de l'Europe occidentale, Phénix de la défense européenne*, Bruxelles, Bruylant, 1998.

In 1998, op 4 december, geeft Groot-Brittannië in Saint-Malo toe dat de EU "autonoom moet kunnen optreden, ondersteund door geloofwaardige strijdkrachten".¹⁰²

Op 23 maart 1999 maakt Javier Solana, secretaris-generaal van de NAVO, een einde aan de repressie van de Servische regering tegen de Albanese meerderheid (85%) in Kosovo, repressie die sinds 1989 aan de gang was, en die steeds bloediger werd, door luchtaanvallen op Servië te bevelen, zonder UNO-mandaat. Na 78 dagen bombardementen kan de Kosovo-troepenmacht zich daar vestigen. Op 17 februari 2008 roept Kosovo zijn onafhankelijkheid uit. Sommige EU-Lid-Statens volgen de Verenigde Staten van Amerika en erkennen het land, andere niet.

In 1999, op 1 mei, verbetert de inwerkingtreding van het verdrag van Amsterdam de werking van de EU.¹⁰³ De Europese Raad van Keulen van 3 en 4 juni neemt de Petersbergtaken over van de WEU. Het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) is een feit. In oktober wordt Javier Solana secretaris-generaal van de Europese Raad en Hoge Vertegenwoordiger

¹⁰² Jacques Chirac, Lionel Jospin et Tony Blair, conférence de presse conjointe, XXIe sommet franco-britannique de Saint-Malo, 4/12/1998, <http://www.diplomatie.gouv.fr/actual/evenements/stmalo.html>, 12/12/2005. De Europese verdediging leek toen vorm te krijgen: " *Battle groups*, Europese gendarmeriemacht, Europees defensie- en bewapeningsagentschap, plannings- en commandocel, maar ook gezamenlijke programma's zoals de A400M, de Meteor-raket, Galileo, de NH90-transporthelikopter, de Tigergevechtshelikopter en [luchtgevechtsdrone] demonstratietoestellen. Michèle Alliot-Marie, *Le chène qu'on relève*, Paris, Odile Jacob, 2005, p. 77-78.

¹⁰³ « In the area of decision-making, the Amsterdam Treaty introduced the concept of constructive abstention. This mechanism makes it possible for an EU Member State to abstain in a CFSP-related vote in the Council without blocking a unanimous decision. The Amsterdam Treaty also introduced a new legal instrument to enhance coherence in the Union's external action: the Common Strategy. These may be used to specify a political objective and the resources needed to achieve the objective(s). To date, a limited number of Common Strategies have been formulated, including one on Russia (1999), Ukraine (1999) and the Mediterranean (2000). » Geneva Centre for Security Policy, European Security and Defence College, *History and Context of the European Security and Defence Policy, Autonomous Knowledge Unit n° 1*, op. cit.

voor het GBVB, tot eind 2009. Hij wordt bijgestaan door een Europese eenheid voor beleidsplanning en vroegtijdige waarschuwing, bestaande uit specialisten uit de Lid-Staten, het secretariaat van de Raad van Ministers van de EU en de Commissie of overgenomen van de WEU. De Europese Raad van Helsinki richt in december het Politiek en Veiligheidscomité (CoPS) en het Militair Comité (*EU Military Committee* - EUMC) op, bestaande uit de Chefs Defensiestaf van de Lid-Staten, en bepaalt de algemene doelstelling (*Headline Goal*) 2003, dwz een autonome defensiecapaciteit van 50.000 tot 60.000 man, beschikbaar binnen 60 dagen en gedurende ten minste een jaar, in staat om de Petersberg-missies uit te voeren; de Raad beslist van het hoofdkwartier van het Eurokorps een *Rapid Reaction Force Headquarter* te maken.

In juni 2000 neemt de Europese Raad van Santa Maria da Feira het bevel over de *Kosovo-force* van de NAVO over. Op 21 november stellen de ministers van Defensie een plan voor om in 2003 een troepenmacht van 100.000 man, 400 gevechtsvliegtuigen en 100 schepen in te zetten, die in staat moet zijn een missie van 60.000 man over een periode van een jaar te volbrengen.¹⁰⁴ In december keurt de Europese Raad in Nice het EU-Handvest van de grondrechten goed, waarin de Europese waarden zijn geformuleerd.¹⁰⁵ De *Headline Goal* wordt een "strijdkrachtencatalogus".¹⁰⁶ De EU neemt het Instituut voor veiligheidsstudies (EUISS),¹⁰⁷ het

¹⁰⁴ Zie Henry Kissinger, *La nouvelle puissance américaine*, New York, 2001, trad. Odile Demange, Paris, Arthème Fayard, 2003, p. 60.

¹⁰⁵ Het Verdrag van Lissabon maakt het Handvest juridisch bindend en neemt het op in het VEU

¹⁰⁶ Zie Sven Biscop, Jo Coelmont, *Europe, Strategy and Armed Forces, The making of a distinctive power*, London and New York, Routledge, 2012, p. 57-60 ; Fabien Terpan, *La politique étrangère, de sécurité et de défense de l'Union européenne*, Paris, La documentation française, 2010, p. 55-60.

¹⁰⁷ Het EUISS, dat in Parijs is gevestigd, levert analyses en prognoses, draagt bij aan de ontwikkeling van het GBVB met analyses en aanbevelingen, en verrijkt het strategische debat in Europa binnen zijn netwerk van beleidsdeskundigen.

Zie Europa, *L'institut d'études de sécurité de l'Union européenne*,

Satellietcentrum van Torrejon (SatCen) en de Militaire Staf van de WEU op. Deze laatste wordt de Militaire Staf van de EU (EUMS), bestaande uit een operatiecentrum (OPCEN), ondersteund door een situatiecentrum (SitCen) voor inlichtingen, analyse en waarschuwing, en door de SatCen voor ruimtebeelden.¹⁰⁸

In 2001, op 28 januari, treedt het verdrag tot oprichting van de Gezamenlijke Organisatie voor Samenwerking op het gebied van Defensiematerieelgebied¹⁰⁹ (OCCAr) in werking. Het doel is om het beheer van bepaalde huidige en toekomstige gezamenlijke bewapeningsprogramma's effectiever en efficiënter te maken, vanaf de aankoopfase tot de ondersteuningsservice voor de uitrusting. Aan het einde van het jaar keurt de Europese Raad van Laken de "Verklaring over de toekomst van de Europese Unie, voor meer democratie, transparantie en efficiëntie" goed en roept hij de "Conventie over de toekomst van Europa bijeen" om vraagstukken op het gebied van de bevoegdheden, de vereenvoudiging van de verdragen en de institutionele architectuur op te lossen. De Raad verklaart het EVDB operationeel, omdat hij van mening is dat de EU in staat is crisisbeheersingsoperaties uit te voeren. Hij organiseert informele bijeenkomsten van de Europese ministers van Defensie.

In 2002 sluiten de EU en de NAVO een "strategische partnerschapsovereenkomst", die op 11 maart 2003 wordt

http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/security_agencies/iss/index_fr.htm, 16/10/2011.

¹⁰⁸ « The Treaty of Nice [extended the use of qualified majority voting;] formalised European Security and Defence Policy (ESDP) by bringing it into the EU's institutional structure [;] tasked the PSC to "monitor the international situation in the areas covered by the common foreign and security policy and contribute to the definition of policies by delivering opinions to the Council" [and] to "exercise, under the responsibility of the Council, political control and strategic direction of crisis management operations.» Geneva Centre for Security Policy, European Security and Defence College, *History and Context of the European Security and Defence Policy, Autonomous Knowledge Unit n° 1*, op. cit. De WEU SitCen heeft 5 mensen die verantwoordelijk zijn voor de analyse van open bronnen.

¹⁰⁹ Organisation conjointe de coopération en matière d'armement - *Joint Organisation for Armament Cooperation*.

aangevuld met de "Berlijn Plus"-overeenkomst¹¹⁰, waardoor de toegang van de EU tot de planningscapaciteit en middelen van de NAVO wordt uitgebreid. De Europese Operationeel Commandeur wordt de Britse afgevaardigde van SACEUR. De uitwisseling van geclassificeerde informatie wordt gereguleerd.

In 2003 treedt het verdrag van Nice in werking, waardoor de architectuur van de EU-instellingen vernieuwd wordt, de besluitvorming versoepeld en in artikel 17 het volgende wordt bepaald: "Het GBVB omvat alle vraagstukken in verband met de veiligheid van de Unie, met inbegrip van de progressieve bepaling van een gemeenschappelijk defensiebeleid, dat tot een gemeenschappelijke defensie kan leiden, indien de Raad daartoe beslist".¹¹¹

Op 29 april stellen de Belgische premier Guy Verhofstadt, de Franse president Jacques Chirac, bondskanselier Gerhard Schröder en de Luxemburgse premier Jean-Claude Juncker voor een Europees operationeel hoofdkwartier op te richten, alle bestaande multinationale korpsen onder geïntegreerd commando te plaatsen, een Europees bewapeningsagentschap op te richten en een solidariteitsclausule tussen de Lid-Staten van de EU in te voeren. De Britten wijzen het operationele hoofdkwartier af en verlammen het EVDB geleidelijk aan. De NAVO-Lid-Staten zijn verdeeld over de invasie van Irak.

Aan het eind van het jaar neemt de Europese Raad de Europese veiligheidsstrategie, "Een veilig Europa in een betere

¹¹⁰ De overeenkomst is noch openbaar, noch bekrachtigd door nationale parlementen. De gedetailleerde uitvoeringsregelingen dateren van 11 maart 2003. Zie Assemblée de l'UEO, *1999-2009, dix ans de politique de sécurité et de défense commune (PSDC)*, op. cit. De inhoud van de overeenkomsten is samengevat in het persbericht « EU-NATO: The Framework for permanent relations and Berlin Plus ». Zie Assemblée de l'UEO, *Les accords « Berlin Plus » UE-OTAN*, Paris, novembre 2009, p. 1-2.

¹¹¹ Zie Assemblée de l'UEO, *1999-2009, dix ans de politique de sécurité et de défense commune (PSDC)*, Paris, décembre 2009, p. 1-2.

wereld",¹¹² het Hoofddoel 2010 en het concept voor het gebruik van de *Battle groups* (EUBG) aan.¹¹³

In 2004 implementeert Javier Solana het Athena-mechanisme voor de gezamenlijke financiering van militaire operaties van de EU.¹¹⁴ Het Europees Defensieagentschap (EDA) wordt opgericht.

5.4 Van het mislukken van het derde ontwerp van constitutioneel verdrag tot het verdrag van Lissabon

In 2005 draaide het referendum over de goedkeuring van het derde ontwerp van een constitutioneel verdrag in Frankrijk, en de volksraadpleging in Nederland verkeerd uit.¹¹⁵ Het *European Security and Defence College* (ESDC) wordt geïnstalleerd.¹¹⁶

¹¹² Conseil européen, *Une Europe sûre dans un monde meilleur, Stratégie européenne de sécurité*, adoptée le 3/12/2003, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIFR.pdf>,

De Europese strategie definieert de belangrijkste bedreigingen en de strategische doelstellingen om deze aan te pakken, inclusief de strategie tegen de verspreiding van massavernietigingswapens.

¹¹³ De GT1500 of *EU Battle Groups* bestaan uit 1500 manschappen, die in minder dan 10 dagen kunnen worden ingezet voor een periode van maximaal 120 dagen. Sinds 2007 zijn er een of twee EUBG's operationeel, zonder ooit ingezet te zijn.

¹¹⁴ Het besluit 2011/871/GBVB van de Raad van 19/12/2011 (PB L 343/35 van 23/12/2011) tot instelling van een mechanisme voor het beheer van de financiering van de gemeenschappelijke kosten van de operaties van de EU die een weerslag hebben op militair of defensiegebied (Athena), komt in de plaats van het besluit 2004/197/GBVB van de Raad van 23/2/2004 met dezelfde naam, zoals gewijzigd in 2005 en 2007. Voor de andere kosten past de EU het NAVO-principe toe dat de kosten liggen waar ze vallen: elke Staat betaalt voor het personeel en de uitrusting die hij inzet.

¹¹⁵ Het ontwerp werd goedgekeurd door 18 Lid-Staten, waaronder Duitsland.

¹¹⁶ Het moest wachten tot 2020 voor het met een begroting van 1,893 miljoen € kon werken. Zie Bruxelles2, « Carnet 08/11/2019 » in *Bruxelles 2*, <https://club.bruxelles2.eu/2019/11/carnet-08-11-2019-confidentiels-cops-crets-de-la-bei-a-la-turquie-budget-esdc-operations-missions-onu-darfour-sahara-et-soudan-defense-budget-defense-pays-bas-diplomatie-irak-deplorabl/>, 8/11/2019.

In 2006 trekt de huidige president van de *Bundestag*, Schäuble,¹¹⁷ een parallel tussen het bestuur van de EU en dat van het Heilige Roomse Rijk van de Germaanse natie, zoals beschreven rond 1667 door Samuel Pufendorf. Het Heilige Roomse Rijk, dat noch een absolute monarchie, noch een federatie van Staten, maar iets daartussenin was, was gedoemd om in te storten. Het verspreidde zijn instellingen in Wenen, Frankfurt-am-Main, Wetzlar en Regensburg. De EU verdeelt haar instellingen tussen Brussel, Luxemburg en Straatsburg. Het keizerlijk dieet, vergelijkbaar met de Europese Raad, raakte steeds meer verlamd door haar steeds meer ongebonden leden, die de voorkeur gaven aan hun soevereiniteit. Het trage keizerlijke wetgevingsproces was vergelijkbaar met dat van het Europese wetgevingsproces.¹¹⁸ De verdragen die aan de basis liggen van de EU zijn bijna net zo complex en onsamenhangend als die van het Rijk geworden; ze hebben tot een gebrek aan efficiëntie, transparantie en democratische legitimiteit geleid. Ze blijken niet te volstaan om de EU in staat te stellen onze belangen in de context van de globalisering te verdedigen. Schäuble meent dat we daarom onze soevereiniteit anders moeten opvatten: in Europa kan het economisch, fiscaal, werkgelegenheids-, milieu-, migratie- en veiligheidsbeleid, zowel extern als intern, alleen efficiënt zijn op supranationaal niveau..

Schäuble vergelijkt vervolgens de rechtshandhaving in het Rijk met die in de EU. In tegenstelling tot het imperiale recht prevaleert het Gemeenschapsrecht boven het nationale recht, zolang het binnen de grenzen van de overgedragen soevereine rechten blijft. Maar, net als het Rijk, wordt de EU echter geconfronteerd met de achterstand in rechtszaken en de duur van de procedures. De EU heeft echter baat bij de vaste interpretatie van het Gemeenschapsrecht door het Hof van

¹¹⁷ Zie Wolfgang Schäuble, *Speech given by Federal Minister Dr Wolfgang Schäuble on 4 December 2006 at the German Historical Museum in Berlin as part of a lecture series organized in conjunction with the exhibition Holy Roman Empire of the German Nation 962-1806*, archives Jean Marsia.

¹¹⁸ De wereld verandert veel sneller dan toen. Weet men nog hoe het 40 jaar geleden met China gesteld was?

Justitie van de EU (HvJ-EU) en de toepassing van het subsidiariteitsprincipe.¹¹⁹

Ten slotte merkt Schäuble op dat Europa's collectieve zelfbeeld het resultaat is van haar diversiteit, en dat het Rijk ook de diversiteit respecteerde, wat zou verklaren waarom het bijna duizend jaar heeft geduurd.

Schäuble stelt dan ook voor om de fundamenten te leggen voor het behoren tot Europa, voor onze Europese identiteit, wat voor hem zou inhouden dat het monopolie van de Staat op het gebruik van geweld en het meerderheidsbeginsel zou inhouden. Hij is van mening dat er, zonder de wil om blijk te geven van solidariteit en patriottisme aan de dag te leggen geen stabiele liberale orde op Europees niveau kan bestaan. Hij is van mening dat de bewering van Hegel in 1801 dat het Rijk ontbrak aan een superieure figuur, aan de medewerking van de vorstendommen en aan patriottisme, wat inspraak vereist en de mogelijkheid om een bijdrage te leveren, kan worden toegepast op de EU, die een politieke identiteit ontbeert. Schäuble ziet een Europese publieke opinie ontstaan met behulp van telecommunicatie, hij onderstreept de noodzaak van een

¹¹⁹ Op gebieden die niet onder de exclusieve bevoegdheid van de EU vallen, kan de EU alleen optreden als de door de Lid-Staten genomen maatregelen niet effectief zijn. Het oplossen van een probleem op het laagst mogelijke niveau is over het algemeen geschikter voor lokale omstandigheden en vermijdt overmatige bureaucratie. Aan de andere kant vereist het werken of studeren waar dan ook in Europa een wederzijdse erkenning van diploma's en dus van Europese normen of standaarden. Soevereiniteit is verdeeld over verschillende niveaus van regelgeving, wat een evenwicht vereist tussen de noodzaak van nabijheid, die met de globalisering toeneemt, en vraagt om Europese oplossingen voor gemeenschappelijke problemen, die moeilijk te vinden zijn bij gebrek aan een doeltreffend, transparant en democratisch gelegitimeerd Europees besluitvormingsmechanisme. Om overal in Europa te werken of te studeren, is wederzijdse erkenning van diploma's en dus van Europese normen of standaarden noodzakelijk. Soevereiniteit is verdeeld over verschillende reguleringsniveaus, die een evenwicht vereisen tussen de behoefte aan nabijheid, die groeit met de globalisering, en roept op tot Europese oplossingen voor gemeenschappelijke problemen, die moeilijk te vinden zijn vanwege het ontbreken van een Europees mechanisme voor het nemen van efficiënte, transparante en democratisch legitieme besluitvorming.

bewustzijn van onze Europese politiek-historische identiteit, die niet in tegenspraak is met de nationale identiteit, maar deze aanvult.

De tijd is voorbijgegaan en de visie van Schäuble kon niet worden gerealiseerd. De democratie is zelfs achteruitgegaan: terwijl in de natie-Staten de soevereiniteit geleidelijk aan van de soeverein naar het volk is overgegaan, is in de EU omgekeerd verlopen: de Europese Raad heeft het grootste deel van de macht naar zich toetrokken.

In 2008 slaagde de Europese Raad er niet in de strategie van 2003 te actualiseren en keurde hij enkel een "Verslag over de uitvoering van de Europese veiligheidsstrategie - Veiligheid in een veranderende wereld" goed. De Lid-Staten zijn verdeeld over hun houding tegenover Rusland na de oorlog in Georgië: die van het Oosten zien Rusland als een bedreiging en die van het Westen als partner. Daardoor kan geen prioriteit gegeven worden aan bedreigingen, waardoor de EU "aanzetend en afwachtend lijkt, onzeker over haar rol op het wereldtoneel, intern verdeeld en volop gehinderd door institutionele blokkades."¹²⁰ De Raad keurt het militaire Erasmus-programma goed voor niet-academische uitwisselingen tussen militaire scholen.

In 2009 brengt president Sarkozy zijn legers opnieuw onder de NAVO-commandostructuur en doet gedeeltelijk afstand van een autonome strategie ten opzichte van de Verenigde Staten van Amerika. Frankrijk laat steeds meer los. Door een gebrek aan voldoende investeringen is het steeds minder soeverein en in toenemende mate afhankelijk van zijn grote Amerikaanse bondgenoot, met name van hun telecommunicatie, hun informatie verkregen door satellieten of drones en hun middelen voor strategisch transport. Het verdrag van Straatsburg treedt vijf jaar na ondertekening in werking. Het geeft het Eurocorps eindelijk een juridische status; het geeft de bevelvoerende generaal de mogelijkheid om goederen en

¹²⁰ Zie Sven Biscop, « Old Couple or Dynamic Duo? The EU and Strategy in times of Crisis » in *European Foreign Affairs Review*, 2009, n° 14(3), p. 367-384.

diensten aan te kopen, personeel in dienst te nemen en alle vragen met betrekking tot het milieu, de menselijke hulpbronnen en het operationele veld te behandelen.¹²¹

Na een aantal wendingen treedt het verdrag van Lissabon op 1 december in werking. Het herdoopt het EVDB tot "gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid" (GVDB) en biedt het een aantal juridische instrumenten, zoals permanente gestructureerde samenwerking (PESCO), waarvan de Europese Raad pas eind 2017 gebruik zal maken, en dan nog op een minimalistische manier. Het versterkt de rol van de Hoge Vertegenwoordiger van de EU voor buitenlandse zaken en het GBVB (HV), een taak waarvoor hij wordt bijgestaan door de EDEO, die bestaat uit personeelsleden van het secretariaat-generaal van de Europese Raad, de Europese Commissie en nationale diplomatieke diensten. Het verdrag maakt de HV tot vicevoorzitter van de Europese Commissie, die de Raad Buitenlandse Zaken en de raad van bestuur van het Europees Defensieagentschap voorziet.

Het SitCen, dat opgenomen is in de EU, analyseert de terroristische dreiging. Na de aanslagen in Londen in 2004 en Madrid in 2005 heeft het een staf van ongeveer 100 mensen. De Britten en president Sarkozy gebruiken het Verdrag van Lissabon om artikel 4 VEU te wijzigen (De Unie eerbiedigt de essentiële Staatsfuncties, met name de verdediging van de territoriale integriteit van de Staat, de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de nationale veiligheid. Met name de nationale veiligheid blijft uitsluitend de verantwoordelijkheid van elke Lid-Staat.) en artikel 73 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) (het staat de Lid-Staten vrij om onderling en onder hun verantwoordelijkheid de vormen van samenwerking en coördinatie te organiseren zoals zij passend achten tussen bevoegde overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor het

¹²¹ Zie s.n. *Corps européen, une force pour l'Union européenne et l'Alliance atlantique*, http://www.eurocorps.org/home_page/news/news.php?lang_default=FRA&i_d_news=787 14/2/2011 ; Grzegor Holdanowicz, « Poland to be the sixth pillar of Eurocorps », in *Jane's Defence Weekly*, 21/12/2011, p. 15.

verzekeren van de nationale veiligheid). SitCen wordt in 2012 vervangen door het Intelligence Center (IntCen) binnen de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO). Het personeel wordt verminderd tot 70 personen, die strategische, geografische en thematische analyses en open source-analyses uitvoeren.¹²² Dit zal terroristische acties in Parijs, Brussel, Nice, Berlijn, enz. vergemakkelijken. Het directoraat Inlichtingen van de EUMS¹²³ houdt zich bezig met GVDB-kwesties, met name in landen waar missies en operaties worden uitgevoerd of gepland; het bestaat uit ongeveer 40 personen. De twee diensten zijn gegroepeerd in de *Single Intelligence Analysis Capacity*.¹²⁴

Met veel meer macht en middelen dan Javier Solana behaalden mevrouw Ashton en mevrouw Mogherini slechtere resultaten dan hij.

Het verdrag van Lissabon, een grotendeels onbegrijpelijke tekst, heeft de verwachtingen niet ingelost.

In 2013 vond een kortstondige politieke heropleving plaats. Dit is het onderwerp van hoofdstuk 6.

¹²² Zie Julie Prin-Lombardo, *Le renseignement à l'épreuve de l'Union européenne*, Paris, Éditions Nouveau Monde, 2019.

¹²³ De EUMS levert militaire expertise, vroegtijdige waarschuwing voor opkomende crises, situatiebeoordeling en strategische planning, die bestaat uit het voorstellen van verschillende militaire opties aan de politieke beslissers. Het omvat de afdelingen beleid en planning; inlichtingen; operaties en oefeningen; logistiek en middelen; communicatie- en informatiesystemen, alsmede een civiel-militaire cel. Het heeft verbindingsofficieren bij SHAPE en de VN en biedt onderdak aan een NAVO-verbindingsofficier. Het ondersteunt sinds 2007 het civiel plannings- en uitvoeringsvermogen van de EU. Zie Assemblée de l'UEO, *État-major de l'Union européenne (EMUE)*, Paris, décembre 2009, http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/r00006_fr.htm, 11/12/2011.

¹²⁴ Zie Nicolas Gros-Verheyde, "L'IntCen (ex – Sitcen) le centre de renseignements de l'UE. D'où vient-il ? Que fait-il ? Avec qui ? Sur quelle base ?" in *Bruxelles2*, <http://club.bruxelles2.eu/2015/01/qui-est-lintcen-ex-sitcen-le-centre-de-renseignements-de-lue-combien-de-personnes-y-travaillent-avec-qui-pour-qui/>, 22/1/2015.

6. Van de kortstondige heropleving van 2013 tot de pandemie van 2020

6.1 De kortstondige heropleving van de Europese Raad van 2013

In maart 2012 heb ik met de hulp van zijn entourage,¹²⁵ de voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, ervan kunnen overtuigen dat het ondenkbaar zou zijn om zijn ambtstermijn te beëindigen zonder het GVDB op de agenda van een volgende vergadering van zijn Raad te zetten. In december heeft de Raad besloten om in december 2013 op deze kwestie terug te komen. Hij verzocht de hoge vertegenwoordiger om samen met de Commissie nieuwe voorstellen te doen en acties voor te stellen om de ontwikkeling van de defensiecapaciteiten te verbeteren en om de Europese defensie-industrie te versterken.¹²⁶ Dit heeft geleid tot intense politiek-militaire reflectie binnen de EU en tot honderden publicaties en *non-papers* uit officiële, academische en journalistieke kringen en denktanks.

De Europese Raad heeft op 19/12/2013 een thematisch debat gehouden en een aantal prioritaire acties in verband met defensie vastgesteld die stoelen op drie uitgangspunten:

- De globale aanpak van de EU nog effectiever en efficiënter maken, ook wat betreft de toepassing ervan op het gebied van crisisbeheer.
- Intensivering van de samenwerking met mondiale, trans-Atlantische en regionale partners.
- Verbetering van de snellereactiecapaciteit van de EU, met name door de EUBG's flexibeler en beter inzetbaar te maken of door het financieringssysteem voor EU-missies

¹²⁵ Vooral zijn cabinetschef Ambassadeur Frans van Daele en zijn medewerker Luuk van Middelaar.

¹²⁶ Zie Conseil européen, *Conclusions du Conseil européen des 13 et 14 décembre 2012*, n° EUCO 205/12 du 14/12/2012, <http://www.european-council.europa.eu/council-meetings/conclusions.aspx?lang=fr>, 22/1/2013.

en -operaties te verbeteren, in het kader van de herziening van het Athena-mechanisme.

Deze Europese Raad heeft met name aanbevolen om in 2014 een kader voor EU-maatregelen op het gebied van cyberdefensie vast te stellen, uiterlijk in juni 2014, een EU-strategie voor maritieme veiligheid te ontwikkelen¹²⁷ en nauwer samen te werken om de uitdagingen op het gebied van energiezekerheid aan te gaan.¹²⁸ Hij verzocht de Lid-Staten meer te investeren in coöperatieve onderzoeksprogramma's, en dat vooral gezamenlijk te doen, synergieën tussen onderzoek op nationaal en EU-niveau te ontwikkelen en het onderzoek naar toepassingen voor tweërlei gebruik, zowel voor civiele als voor militaire doeleinden, verder te stimuleren. Er werd niet gesproken over de integratie van Europese legers en defensie-industrieën. Het belangrijkste resultaat is de beslissing van de Europese Raad om in juni 2015 de vooruitgang op al deze gebieden te beoordelen en verdere sturing te geven, op basis van bijdragen van de Commissie, de HV en het EDA.

6.2 De Commissie-Juncker legt aan Europa "de processiemars van Echternach" op¹²⁹

In 2014 stond in het programma voor de legislatuur van de Commissie-Juncker: "Inzake buitenlands beleid, hebben we een sterker Europa nodig".¹³⁰ De tekortkomingen ervan hebben voor het omgekeerde gezorgd. Het heeft met name een meerderheid van de Britten er niet van kunnen overtuigen om op 23 juni 2016 voor *Remain* te stemmen. Londen, Schotland

¹²⁷ Met het oog op de acties van piraten bij de Hoorn van Afrika of de Golf van Guinee, de drugs-, mensen- en wapenhandel in het Middellandse-Zeegebied en de Atlantische Oceaan.

¹²⁸ Met name om te ontsnappen aan Russische chantage op gas.

¹²⁹ De dansende pelgrims van Echternach gaan drie stappen vooruit, dan twee achteruit.

¹³⁰ Jean-Claude Juncker, *Un nouvel élan pour l'Europe : mon programme pour l'emploi, la croissance, l'équité et le changement démocratique, orientations politiques pour la prochaine Commission européenne*, discours au Parlement européen, Strasbourg, 15/7/2014, point 9, p. 11-12, https://ec.europa.eu/commission/priorities/docs/pg_fr.pdf, 20/7/2014.

en Noord-Ierland deden dat, maar het noorden en zuidoosten van Engeland en Wales waren voor *Leave*.

De Europese Raad, die de indruk wil wekken dat de EU verenigd blijft en op weg is naar een defensie-unie, overweegt reeds in november 2015 een jaarlijkse gecoördineerde defensie-evaluatie (CARD) uit te voeren, de snellereactiecapaciteit van de EU te versterken, met name door gebruik te maken van de EUBG's, en de lancering van permanente gestructureerde samenwerking (PESCO). Op 15 december 2016 keurt de Europese Raad een beetje meer omvattende EU-strategie (EUGS) goed dan die van 2003: zij bevat de lijst van bedreigingen, maar stelt geen prioriteiten, of definieert evenmin de militaire capaciteiten die deze kunnen tegengaan. Frontex wordt omgevormd van een gezamenlijk coördinerend agentschap tot een Europees Grens- en kustwachtagentschap.

EU-leiders zijn niet in staat om intergouvernementeel de contouren van een Europees leger te schetsen, om gezamenlijk te reageren op de vraag of Europa al dan niet behoefte heeft aan een nucleaire afschrikking, zware bommenwerpers, vliegdekschepen, aanvalsonderzeeërs, gepantserde divisies, *special forces*, enz., of enkel troepen die geschikt zijn voor vredeshandhaving en humanitaire actie. Dat komt omdat de perceptie van bedreigingen niet voor alle Europeanen hetzelfde is. Vanuit Lissabon gezien, zijn Russische tanks onzichtbaar. Voor de inwoners van Tallinn, zijn Daesh en Al-Qaida begrippen ver van hun bed. Afrikaanse of Levantijnse migranten zijn schaars in Scandinavië.

In 2017 laten de ministers van Defensie CARD uitvoeren in verband met het EU-capaciteitsontwikkelingsplan (*EU Capacity Development Plan* - CDP) en het NAVO-defensieplanningsproces (*NATO Defence Planning Process* - NDPP). De Commissie kondigt de oprichting aan van een Europees Defensiefonds (EDF) van 13 miljard euro, en stelt voor het in het financieel kader 2021-2027 op te nemen. Een "voorbereidende actie voor onderzoek" van 90 miljoen € over drie jaar vanaf 2017 moet de defensie-industrie helpen nieuwe

militaire capaciteiten te ontwikkelen.¹³¹ 500 miljoen € moet, tussen 2017 en 2019, 20 % van de multinationale programma's voor wetenschappelijk en technologisch defensieonderzoek (W&TDO) financieren, om te voorzien in een erkende capaciteitsbehoefte.¹³²

PESCO¹³³ is met 25 Lid-Staten te inclusief, en niet erg ambitieus. Het is gewoon een zoveelste bureaucratische constructie, die niet in staat is om het capaciteitstekort van de Europese pijler van de NAVO op korte termijn weg te werken. Sinds de lancering van PESCO in november 2017 hebben de Lid-Staten voor 21 miljard € aan Amerikaanse apparatuur besteld of gekocht, zoals Reaper-drones, C-130 J's of E-2 Hawkeye-vliegtuigen.

In 2018 stelt de HV, tevergeefs voor, om het Athena-mechanisme te vervangen door een "Europees Vredesfonds" dat de gemeenschappelijke kosten van de militaire operaties en missies van de EU zou financieren en de partner-Staten zou

¹³¹ Deze Europese financiering is niet voldoende om een structurele verandering, een aanzienlijke verhoging van de efficiëntie van de defensie-uitgaven te veroorzaken. Gezien de trage uitvoering en de duur van de onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's, zal het slechts beperkte effecten hebben en pas rond 2030. De invoering van specifieke regels inzake intellectuele-eigendomsrechten wordt pas overwogen nadat lering is getrokken uit de huidige voorbereidende actie. De Commissie-Prodi heeft echter al een voorbereidende actie uitgevoerd onder leiding van commissaris voor Onderzoek Philippe Busquin, en het Europees Parlement heeft daar lering uit getrokken. Zie het verslag van Philippe Busquin en Bogdan Adam Klich « sur la recherche sur la sécurité – les prochaines étapes », Parlement européen, 2004/2171(INI), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2005-0103+0+DOC+XML+V0//FR>.

¹³² Voor een individu of een bedrijf zijn deze bedragen aanzienlijk, maar ze zijn belachelijk in vergelijking met de omzet van onze industriële en technologische defensiebasis. In de periode 2017-2027 zullen de Lid-Staten op zeer inefficiënte wijze 2.000 miljard € aan onze defensie besteden.

¹³³ PESCO is vastgelegd in artikel 46 VEU. In 2000 stelde Joschka Fischer in Berlijn voor om zoveel mogelijk staten op de weg naar politieke integratie te laten voortgaan, maar zonder zichzelf te federeren; Jacques Chirac antwoordde dat hij een Europa-macht wilde, die slechts uit enkele landen bestaat. Artikel 46 VEU bleef daarom een dode letter totdat de heer Macron voor mevrouw Merkel boog en een zeer onambitieuze CSP accepteerde.

versterken. Op 13 november zet de EU, bij Verordening (EU) 2018/1092, het Europees programma voor de ontwikkeling van de defensie-industrie (*European defence industrial development programme* - EDIDP) op, dat tot doel heeft het concurrentie- en innovatievermogen van de defensie-industrie van de Unie te ondersteunen. Op 19 november keurt de Europese Raad de militaire specificaties voor mobiliteit in Europa goed.¹³⁴ De Commissie voorziet in 6,5 miljard €, binnen het financiële kader 2021-2027. De ministers stellen dat "alle beslissingen met betrekking tot investeringen in infrastructuur soevereine nationale beslissingen blijven en van geval tot geval zullen worden genomen". Het verplaatsen van tanks van 74,5 ton van de ene naar de andere kant van de EU blijft uitgesloten. Op 20 november heeft de Europese Raad het kader van de *Military Planning and Conduct Capability* (MPCC), de opvolger van het OPCEN, uitgebreid tot 60 vaste personeelsleden, die aangevuld kunnen worden met maximaal 94 versterkingen. De Raad geeft de MPCC de bevoegdheid om "executieve" militaire (gevechts)operaties uit te voeren¹³⁵ waarbij tot 2.500 soldaten ingezet worden. De Commissie keurt het eerste EDIDP goed, dat gezamenlijke industriële projecten in de defensiesector in 2019 en 2020 cofinanciert.

Op 17 april 2019 verklaarde de HV: "We hebben de basis gelegd voor een sterk Europees veiligheids- en defensiebeleid. We hebben alle instrumenten van het verdrag gebruikt. Het Europees defensiefonds, de herziening van de defensiebegrotingen, het gemeenschappelijk commandocentrum, het pact voor civiele missies. [...] Dat verandert de deal. De EU wordt nu gezien als een volwaardige speler inzake veiligheid en vrede. "

Dit is duidelijk niet waar.

¹³⁴ Ze beschrijven wegen, havens, capaciteiten voor containerbeheer, het laden van vrachtwagens en de toegang tot wegen- en spoorwegnetwerken, het beheer van treinen, tunnels en bruggen, luchthavens, multimodale verbindingen, enz.

¹³⁵ Tot dan toe kon het MPCC alleen toezicht houden op trainingsmissies.

Van 2014 tot 2019 zijn slechts drie missies en operaties gestart: in het Middellandse Zeegebied (2015), de Centraal-Afrikaanse Republiek (2016) en Irak (2017). Er zijn 10 civiele missies en 6 operaties gaande in Afrika, het Midden-Oosten, de Middellandse Zee, de Indische Oceaan, de Balkan en Oost-Europa.¹³⁶ Met welk resultaat? De EU heeft de spanningen tussen Rusland en Georgië of Oekraïne, noch tussen Israël en Palestina, noch tussen de Verenigde Staten van Amerika en Iran, noch in Libië, Syrië, de Sahel, in de Hoorn van Afrika, in Centraal-Afrika, Venezuela of Colombia niet verminderd. De onbeduidendheid van de EU op het internationale toneel en de onmacht van de Europese diplomatie zijn overduidelijk.

Commissievoorzitter Juncker gaf op 30 april 2019 toe dat hij de EU sinds 2014 niet heeft kunnen herlanceren. Hij probeerde niet een meerderheid van de Britten te overtuigen de Brexit af te wijzen. Hij heeft de migratiecrisis niet opgelost, de handelsbetrekkingen met de Trump-administratie niet versoepeld en de Bankunie niet voltooid. Hij liet het Europese bezuinigingsbeleid op zijn beloop, ondanks de economische en sociale ravage die het veroorzaakt. Hij is er niet in geslaagd Cyprus te herenigen en het respect van Turkije af te dwingen. Hij heeft de betrekkingen tussen de EU en Zwitserland ondermijnd: de ontwerp-kaderovereenkomst, die de 120 bilaterale overeenkomsten zou omvatten, is slechts een poging om de automatische aanpassing van de Zwitserse wetgeving aan de ontwikkeling van het Europees recht door te drukken.¹³⁷ Hij is er niet in geslaagd om de EU een milieubeleid

¹³⁶ EUTM Mali, EUTM Somalie, EUTM RCA, EUNAVFOR MED Sophia, EUNAVFOR Atalante, EUFOR Althea (Bosnie-Herzégovine). Zie André Dumoulin & Nicolas Gros-Verheyde, *La Politique européenne de sécurité et de défense commune*, Le Dévoluy, Éditions du Villard, 2017, mis à jour en bijgewerkt in 2019.

¹³⁷ Deze poging is zinloos omdat de Zwitsers weigeren de EU toe te staan de beschermende maatregelen tegen dumping, de uitzetting van criminelen en de intrekking van verblijfsvergunningen voor degenen die de openbare veiligheid bedreigen, te beperken. Zie Armando Mombelli, « Accord-cadre Suisse-UE: où en sommes-nous ? » in *Swissinfo.ch*, https://www.swissinfo.ch/fre/négociations-entre-berne-et-bruxelles_accord-cadre-suisse-ue--où-en-sommes-nous-/45026344, 12/6/2019.

te geven, noch om een einde te maken aan fiscale en sociale dumping. Het Europese leger dat hij in 2014 aankondigde, bestaat niet. Het Europees Defensiefonds blijft alvast tot 2021 verstoken van de minste €. De schandelijke inefficiëntie van onze defensie-uitgaven wordt zelfs door de Europese Rekenkamer aangeklaagd. Uit haar analyse¹³⁸ van het PVC, de CARD en de EDF blijkt dat er na 20 jaar EVDB-GVDB in de EU geen planningsproces bestaat dat deze naam waardig is en dat als basis kan dienen voor de ontwikkeling van militaire capaciteit. De Rekenkamer wijst ook op de kloof die er bestaat tussen die capaciteit en wat de Lid-Staten geacht worden te doen.

De Rekenkamer stelt ook vast dat de Lid-Staten niet dezelfde perceptie van de bedreigingen hebben, noch een gemeenschappelijke visie op de rol van de EU op het gebied van defensie: zij hebben verschillende inzetregels en zeer verschillende opvattingen over het gebruik van militair geweld. Ze beveelt aan om het EU-planningsproces even efficiënt te maken als dat van de NAVO, om de Europese capaciteitsbehoeften vast te leggen, en om ervoor te zorgen dat de Europese initiatieven coherent blijven en complementair aan die van de NAVO, zodat duplicatie en overlapping van functies worden vermeden. Ze pleit voor efficiënt bestuur, met inbegrip van parlementaire controle die gelijkwaardig is aan die welke op andere gebieden wordt uitgeoefend, evenals de verplichting om verantwoording af te leggen, aangezien de GVDB-organen, -missies en -operaties vandaag de dag niet aan dezelfde controle- en dechargebepalingen zijn onderworpen. Met name de militaire missies van het Europees Defensieagentschap en de EU zijn niet onderworpen aan controle door het Europees Parlement, er gelden specifieke controlebepalingen voor en die vallen niet onder het controlemandaat van de Rekenkamer. Ze concludeert: "Om bij te dragen aan de verbetering van de defensiecapaciteit in

¹³⁸ Zie sn, *La défense européenne*, Cour des comptes européenne, document d'analyse n° 9, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/REW19_09/REW_EU-defence_FR.pdf, 12/9/2019.

Europa moet men de retoriek overstijgen, wat de effectieve uitvoering van concrete initiatieven vereist, met als doel het concurrentievermogen van de Europese defensie-industrie te bevorderen en de militaire capaciteiten van de Lid-Staten te versterken, in volledige complementariteit met de NAVO. Uiteindelijk hangen het succes en de toekomst van de EU op het gebied van defensie volledig af van de politieke wil van de Lid-Staten.¹³⁹

6.3 Enkele flauwe pogingen om de defensiecapaciteit in Europa te verbeteren

De wil van de Lid-Staten om een Europese defensie op te zetten is er nog niet, maar een aantal politici willen er wel over praten, omdat ze weten dat de publieke opinie daar een grote voorstander van is.

Op 26 september 2017 verklaart president Macron in de Sorbonne: "Er moet een Europese soevereiniteit worden opgebouwd. [...] Bij het begin van het volgende decennium zal Europa moeten beschikken over een gemeenschappelijke interventiemacht, een gemeenschappelijk defensiebudget en een gemeenschappelijke doctrine voor actie", zonder te beseffen dat dit een federaal bestuur vooronderstelt. In plaats van die weg in te slaan, stelt hij "een Europees interventie-initiatief (EII) voor dat het mogelijk zou maken onze strijdkrachten in alle fasen beter te integreren". Het EII is een groep "militair bekwame en politiek bereidwillige" landen die gezamenlijke training, oefeningen en planning overwegen om een gemeenschappelijke strategische cultuur te creëren, om zich voor te bereiden op snelle interventie wanneer dat nodig is, of het nu gaat om zeer intensieve militaire operaties, zoals Serval in Mali in 2013, of om humanitaire interventies na door de mens veroorzaakte of natuurrampen, zoals het geval was in West-Indië na een orkaan in 2017.¹⁴⁰

¹³⁹ sn, *La défense européenne*, Cour des comptes européenne, op. cit., § 142-144 p. 69.

¹⁴⁰ De EII is geen gezamenlijke interventiemacht. De EU kan sinds 1989 rekenen op de Frans-Duitse brigade, maar die werd pas in 2018 ingezet, in

Op 22 juni 2018 bereiken Frankrijk en Duitsland in Meseberg overeenstemming over verdere integratie op het gebied van diplomatie, crisisbeheersing of bewapeningsprogramma's, de mogelijkheid om over te stappen naar een gekwalificeerde meerderheid op het gebied van het GBVB en de oprichting van een EU-Veiligheidsraad.

Op 6 november stelt Macron vast: "We zullen de Europeanen niet beschermen als we niet beslissen om een echt Europees leger te hebben. Tegenover Rusland, dat aan onze grenzen ligt en (kan) dreigen, moeten we een Europa hebben dat meer zichzelf alleen verdedigt. »

Op 11 november, antwoordt Macron op de vraag¹⁴¹ of zijn opmerkingen over het Europese leger president Trump irriteren dat "Trump het daarmee eens is. (Hij) is voorstander van een betere lastenverdeling binnen de NAVO. Daar ben ik het mee eens. En ik denk dat we allemaal meer Europa nodig hebben om de lasten beter te kunnen verdelen. " President Trump is het ermee eens: "Ik waardeer wat u zei over de

Mali en afzonderlijk: 1.000 Fransen in Operatie Barkhane, 800 Duitsers in MINUSMA en EUTM-Mali. De EU heeft EUBG's opgericht in 2005; ze werden nooit ingezet in een operatie. Het Frans-Britse Lancaster House-verdrag van 2010 heeft een gecombineerde gezamenlijke expeditiemacht gecreëerd, die nog niet werd ingezet. Het door Duitsland in 2014 voorgestelde Framework Nation Concept is binnen de NAVO als concept ingevoerd. Met de Lancaster House-akkoorden van 2015 en 2017 tussen de Britten, de Baltische Staten, de Scandinaviërs en de Nederlanders werd een al evenzeer theoretische Joint Expeditionary Force opgericht. In het kader van de PESCO wordt een *European Union Force - Crisis Response Operation Core* ontwikkeld. De aloude militaire samenwerking binnen de BENELUX en de Baltische Staten blijft bestaan, ondanks de onmacht om te komen tot een gemeenschappelijk defensiebeleid binnen deze landen. Al deze initiatieven getuigen niet van een grote coherentie, ook niet ten opzichte van de EDEO. Ze dragen nog bij tot de inefficiëntie van de defensie-uitgaven door de inspanningen te versnipperen.

¹⁴¹ Fareed Zakaria for CNN on 11/11/2018, *Interview of President Emmanuel Macron*,

<https://edition.cnn.com/videos/world/2018/11/10/emmanuel-macron-fareed-zakaria-trump-tweet-sot-gps-vpx.cnn>

Fareed Zakaria for CNN on 11/11/2018 *Interview of President Donald Trump*, <https://edition.cnn.com/videos/world/2018/11/10/trump-macron-bilateral-meeting-bts-vpx.cnn/video/playlists/intl-latest-world-videos/>

verdeling van de lasten. Wij willen een sterker en efficiënter Europa." Op dezelfde dag is Poutine van mening dat dit project een positieve ontwikkeling is in een multipolaire wereld. Voor hem is "Europa een machtige economische alliantie en (het is) volkomen natuurlijk dat deze landen onafhankelijk en soeverein willen zijn op het gebied van veiligheid en defensie".¹⁴² Trump en Poetin geven de voorkeur aan een sterk Europa boven verdeeldheid, nationalisme en conflicten die opnieuw de kop opsteken, maar onze regeerders niet.

Op 12 november kant NAVO-secretaris-generaal Stoltenberg zich tegen een Europees project "dat met het Atlantisch Bondgenootschap zou concurreren". Op 13 november antwoordt mevrouw Merkel dat het Europese leger een aanvulling zou vormen op de NAVO, omdat de tijd dat we op anderen konden rekenen, voorbij is. Ze verklaart voor het Europees Parlement: "We moeten een visie ontwikkelen die op een dag zal leiden tot een echt Europees leger. Een leger zou de wereld tonen dat er geen oorlog meer zou zijn tussen Europese landen. Het zal een leger zijn dat de NAVO op nuttige wijze zal aanvullen, zonder deze band met de NAVO in twijfel te trekken".

Op 18 november toont president Macron, bij de herdenking van de honderdste verjaardag van het einde van de Eerste Wereldoorlog in de Bondsdag, zich bereid om "de besluitvormingscapaciteit en het buitenlands beleid te delen, samen te brengen, om een gemeenschappelijke verdediging op te bouwen, om niet de speelbal van de grote mogendheden te worden".¹⁴³ Op 20 november pleit hij er in Louvain-la-Neuve voor dat de EU een aantal landen de mogelijkheid zou bieden sneller vooruitgang te boeken op de weg naar integratie. Hij lijkt

¹⁴² sn, « Vladimir Poutine répond en exclusivité aux questions de RT France », 11/11/2018, <https://francais.rt.com/international/55305-vladimir-poutine-repond-exclusivite-questions-rt-france-video>.

¹⁴³ sn, « Transcription du discours du Président de la République au Bundestag à Berlin, cérémonie commémorative du 18 novembre 2018 », <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/11/18/le-president-de-la-republique-a-berlin-pour-la-commemoration-du-18-novembre>, 19/11/2018.

er zich niet van bewust te zijn dat dit al in 1992 is besloten en sindsdien is toegepast.

In 2019, op 16 januari, verklaart de Spaanse premier Pedro Sanchez, ten overstaan van de leden van het Europees Parlement, dat hij verder wil gaan dan de intergouvernementele betrekkingen, tot een federaal Europa wil komen en een Europees leger wil oprichten, om strijdkrachten te kunnen inzetten buiten onze grenzen, om geloofwaardig te zijn.

Op 22 januari vult het verdrag van Aken inzake Frans-Duitse samenwerking en integratie het verdrag van het Élysée-paleis van 1963 aan: het voorziet in gezamenlijke inzet, garandeert hulp en bijstand bij een gewapende aanval op hun grondgebied, versterkt de samenwerking tussen de strijdkrachten met het oog op het tot stand brengen van een gemeenschappelijke cultuur, bevordert gezamenlijke defensieprogramma's en investeringen om capaciteitsleemten op te vullen, moedigt een gemeenschappelijke aanpak voor de uitvoer van bewapening aan, creëert een Frans-Duitse Defensie- en Veiligheidsraad.

Op 4 maart stelt president Macron, in een brief aan de Europese burgers in het kader van de Europese verkiezingscampagne, een defensie- en veiligheidsverdrag voor, waarin onze verplichtingen tegenover de NAVO en onze Europese bondgenoten, worden vastgelegd: een verhoging van de militaire uitgaven, een wederzijdse defensieclausule, een Europese Veiligheidsraad die het Verenigd Koninkrijk bij collectieve besluiten betreft. Op 21 mei verklaart hij dat hij een Europese Conventie wil,¹⁴⁴ zodat het Staatshoofd en de regeringsleiders, de Europese Commissie, het Europees Parlement en de burgers van Europa de tijd zouden nemen om de strategie van Europa voor de komende vijf jaar en de wijzigingen van de verdragen te bepalen.

In zijn toespraak tot de legers van 13 juli 2019 definieert hij het Europa van de Defensie: een strategische cultuur, gemeenschappelijke capaciteiten en operaties. Hij zegt ons niet

¹⁴⁴ Deze Conventie werd sindsdien betiteld "Conferentie over de toekomst van Europa".

wie deze cultuur zal bepalen, welke capaciteiten we nodig hebben en om wat te doen, nog minder wie de operaties zal leiden en de politieke, juridische en financiële verantwoordelijkheid zal dragen. Hij zou ongetwijfeld graag willen dat de Europeanen Europese wapens verwerven, dat ze met soldaten van de special forces aan de operaties tegen het islamistisch terrorisme deelnemen en dat ze de Franse strijdkracht voor nucleaire afschrikking financieren, waarvan de kost 10% van het Franse defensiebudget vertegenwoordigt. Het is onwaarschijnlijk dat er op dit laatste punt naar hem zal worden geluisterd. Op 15 februari 2020, tijdens de veiligheidsconferentie in München, verwerpt de NAVO-secretaris-generaal Stoltenberg de oproep om de nucleaire afschrikking van Frankrijk centraal te stellen in de Europese defensiestrategie en wijst erop dat de Verenigde Staten en Groot-Brittannië al tientallen jaren de ultieme veiligheidsgarantie voor Europa bieden en dat deze effectief is.¹⁴⁵

Macron "ziet duidelijk in hoezeer zijn internationale verantwoordelijkheden als leider van een krachtig, efficiënt en compleet leger hem drijven", aldus de gezamenlijke stafchef.¹⁴⁶ Hij zou dan ook moeten weten wat Europa nodig heeft: een politieke Unie, een federaal bestuur, een Europese defensie, een Europees leger. Dit is niet wat hij en zijn collega's ons voorstellen. In plaats van te regeren, werpen ze zich op als prediker. Na te hebben gesproken, geloven ze dat ze de wereld hebben gered. Ze stellen de overgrote meerderheid van de EU-

¹⁴⁵ Radio Free Europe/Radio Liberty, "NATO Chief Rejects Macron Call to Put French Nukes at Center of European Strategy" in *defense-aerospace*, <https://www.defense-aerospace.com/article-view/release/209729/nato-chief-rejects-macron-call-to-put-french-nukes-at-center-of-european-strategy.html>, 16/2/2020.

¹⁴⁶ Général François Lecointre, chef d'état-major des armées françaises, « Entretien avec Nathalie Guibert », in *Le Monde*, 13 juillet 2019, p. 4. Frankrijk heeft een autonoom afschrikingsvermogen van 300 wapens, dat 'fundamenteel politiek' is. Het is de hoogste verantwoordelijkheid van de president van de republiek om voortdurend de aard van onze vitale belangen en de mogelijke aanvallen daarop te beoordelen. " Zie François Hollande, *Discours sur la dissuasion nucléaire*, prononcé à Istres le 19 février 2015, <https://www.dailymotion.com/video/x2hlivt>.

burgers teleur, van wie velen zijn gaan stemmen op populistische partijen, niet uit overtuiging, maar uit onvrede.

De Europeanen zijn zich bewust van de geopolitieke omwentelingen en de onzekerheid die deze met zich meebrengen. Om die zonder vrees tegemoet te zien, willen ze dat Europa zijn eigen lot in handen heeft. Ze vertrouwen niet langer op de Verenigde Staten van Amerika om hun veiligheid te garanderen. Ze vertrouwen niet langer de Verenigde Staten van Amerika om hun veiligheid te garanderen. Ze begrijpen dat uitdagingen zoals klimaatverandering of gebrekkig gecontroleerde migratie effectieve maatregelen op Europees niveau vereisen, niet die van de EU, die in gebreke is gebleven, maar die uitgaan van een effectievere structuur, die alle of een deel van de Europese Staten verenigt.¹⁴⁷ Ze weten dat Europa politiek, economisch en militair moet bestaan, niet om andere mogelijkheden te confronteren, maar om op gelijke voet met hen in dialoog te treden.

6.4 Wie zal de EU sterk, soeverein, autonoom en onafhankelijk maken?

Mevrouw von der Leyen treedt niet in de voetsporen van Charles de Gaulle. Hij was krachtig genoeg om de EU sterk, soeverein, autonoom en onafhankelijk te maken. Ze heeft echter gelijk als ze zegt dat *soft power* alleen niet meer voldoende is als we ons in de wereld willen laten gelden. Europa, zegt ze, moet "de taal van de macht leren".¹⁴⁸ Anderzijds zegt ze dat ze geen federalist meer is, wat tegenstrijdig is. De balans dat ze opmaakt van de eerste 100 dagen van haar optreden is zeer teleurstellend en zeer inconsistent op het gebied van veiligheid en defensie.

¹⁴⁷ Dit wordt bevestigd door de opiniepeiling die het YouGov-Instituut, op verzoek van de Europese Raad voor buitenlandse betrekkingen, op 10 september 2019, onder 60.000 mensen in 14 landen heeft gehouden.

¹⁴⁸ Zie Ursula von der Leyen, „Europa muss auch die Sprache der Macht lernen“ in *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/rede-von-ursula-von-der-leyen-europa-muss-auch-die-sprache-der-macht-lernen-16475803.html>, 8/11/2019.

Josip Borrell stelt vast dat "de EU-Lid-Staten als geheel 1,4% van hun BBP besteden aan defensie, ongeveer 250 miljard euro. (...) Het probleem is dat deze bedragen slecht worden besteed, versnipperd, zonder schaalvoordelen, met steeds meer apparatuur die met elkaar concurreert. Zonder Europese industriële capaciteit kan er geen Europese defensie en geen strategische wil zijn. Het mangelt Europa aan een gedeelde visie op de wereld en de risico's van die wereld. (...) De Lid-Staten hebben niet dezelfde strategische benadering van de wereld, wat inzonderheid te maken heeft met hun geschiedenis. Men moet deze gemeenschappelijke strategische cultuur opbouwen ten opzichte van gemeenschappelijke risico's. Is de Sahel een risico voor de Baltische staten? Ja, maar het zijn de landen in het Zuiden die het als zodanig ervaren. Syrië? Het is een risico voor ons allemaal, maar we hebben er op geen enkele manier op kunnen reageren en we hebben de gevolgen van deze crisis in onze directe omgeving ondervonden. (...) Mijn prioriteiten zijn de Balkan, (de) oostgrenzen - we moeten Oekraïne helpen - en de islamistische terroristische dreiging, een strijd die niet is gewonnen, zoals Frankrijk in de Sahel ondervindt. De situatie in sommige Latijns-Amerikaanse landen moet een ander punt van zorg zijn."¹⁴⁹ De prioriteiten van Borrell zijn helaas niet het federale Europa en de Europese defensie. Zal hij de waardige opvolger zijn van Javier Solana?

Breton, Europees commissaris voor de interne markt en de defensie-industrie, staat sinds 1 januari 2020 aan het hoofd van een directoraat-generaal voor defensie en ruimtevaart (DEFIS). Zijn eerste prioriteit is de goedkeuring van de verordening tot oprichting van het EDF en de financiering daarvan. Hij vond de regel "drie bedrijven uit drie Europese landen" een goed idee, dat het mogelijk maakt om kleine landen en KMO's te integreren in de Europese industriële en technologische defensiebasis (DI&TB), en daarbij te focussen op de nodige technologieën. De tweede prioriteit is de oprichting van het nieuwe directoraat-generaal DEFIS. In de derde plaats moeten de middelen worden geconcentreerd op

¹⁴⁹ Sylvie Kauffmann, Sandrine Morel et Jean-Pierre Stroobants, "Josep Borrell : « La désunion nous paralyse » in *Le Monde*, 9/11/2019, p. 2.

projecten die bijdragen tot de veiligheid van Europa, in het bijzonder projecten van de PESCO, die beantwoorden aan de capaciteitsplannen van de NAVO of de EU. De vierde is de deelname van KMO's aan het EOF. De vijfde is de ontwikkeling van disruptieve innovatie, om Europa's leiderschap in strategische technologie te verzekeren. De zesde is het maximaliseren van de synergieën tussen het EOF, het EU-ruimtevaartprogramma en het digitale programma voor Europa. Breton is ook van mening dat de oprichting van sterke en concurrerende Europese spelers een evaluatie en herziening van de Europese mededingingsregels vereist. Hij is van mening dat defensie een essentieel onderwerp is, dat Europa zijn eigen defensiecapaciteit en autonome toegang tot de ruimte moet hebben en dat Copernicus en Galileo, als mooie voorbeelden van duale technologie, moeten worden versterkt.¹⁵⁰ Laten we Thierry Breton veel succes wensen.

De voorzitter van de Subcommissie defensie van het Europees Parlement, Mevrouw Loiseau, heeft haar voornemens aangekondigd: ze wil de commandanten van de GVDB-operatie horen; het Europees Parlement zijn zeg laten hebben voordat een GVDB-operatie wordt opgestart, en mee laten beslissen over de nakoming van de door de Lid-Staten in het kader van de PESCO aangegane verbintenissen; een Europees Witboek over defensie opstellen dat een gemeenschappelijke dreigingsevaluatie bevat en waarin het kader en de doelstellingen worden aangegeven waarvoor de Europese militaire capaciteiten zullen worden gebruikt.

Mw. Loiseau lijkt zich niet bewust te zijn van de leegheid van het GVDB. Ze beantwoordt zeker niet de vraag die haar medeburgers vóór de Europese verkiezingen hebben gesteld:

¹⁵⁰ Zie sn, « Thierry Breton veut développer "une industrie européenne de défense" » in *La Tribune*, <https://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/thierry-breton-veut-developper-une-industrie-europeenne-de-defense-834459.html>, 2/12/2019.

"Wanneer komt er een Europese defensie?", en evenmin hun verzoek: "Maak het werkelijkheid!"¹⁵¹

Voor de verkiezingen van 2024 moeten we nog steeds diegenen vinden die de toekomst van Europa zijn, want voor de EU is de Covid-19-coronaviruspandemie waarschijnlijk één crisis te veel.

6.5 De Covid-19-crisis, één te veel voor de EU?

Uiterlijk begin januari 2020,¹⁵² wisten de westerse leiders¹⁵³ dat er iets ernstigs aan de hand was in China,¹⁵⁴ hoewel de Chinezen de realiteit en de omvang van de epidemie maskeerden, met name door de arrestatie van de eerste arts die het gevaar van het virus al in december 2019 signaleerde,¹⁵⁵ zodat er 4 tot 5 weken verloren gingen om

¹⁵¹ Zie Nicolas Gros-Verheyde, « Nous ne sommes plus en paix. Il faut rapidement s'engager vers un Livre blanc (Nathalie Loiseau) » in *Bruxelles2*, <https://club.bruxelles2.eu/2019/09/nous-ne-sommes-plus-en-paix-il-faut-rapidement-sengager-vers-un-livre-blanc-nathalie-loiseau/>, 24/9/2019.

¹⁵² Eind 2019 wisten de Europese en Amerikaanse inlichtingendiensten via internet en aardobservatiesatellieten, die o.a. de CO2-uitstoot in kaart brengen, dat de economische activiteit in Wuhan tot stilstand was gekomen. Volgens ABC News waarschuwde het National Center for Medical Intelligence eind november 2019 voor een besmetting in Wuhan. Op 8 april ontkende het Pentagon het bestaan van een dergelijk rapport. Zie Josh Margolin, James Gordon MEEK, "Intelligence report warned of coronavirus crisis as early as November: Sources" in *ABC News*, <https://abcnews.go.com/Politics/intelligence-report-warned-coronavirus-crisis-early-november-sources/story?id=70031273>, 9/4/2020.

¹⁵³ De Amerikaanse autoriteiten hebben het gevaar van het virus onderschat. Zie K. M. Cambell et R. Doshi, « The Coronavirus Could Reshape Global Order », *Foreign Affairs*, www.foreignaffairs.com, 18/3/2020.

¹⁵⁴ On 3 January the US Centers for Disease Control and Prevention was (alerted to the disease. Despite that) a day later Trump was insisting the situation was under control. The World Health Organization (WHO) warned about Covid-19 on 10 January. The WHO declared a public health emergency on 30 January." Voir Peter Beaumont, Julian Borger, "WHO warned of transmission risk in January, despite Trump claims" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/09/who-cited-human-transmission-risk-in-january-despite-trump-claims>, 9/4/2020.

¹⁵⁵ Volgens de Hongkongse South China Morning Post (zie <https://www.scmp.com>) meldde de eerste geïnfecteerde persoon zich op 17 november 2019 in het ziekenhuis. Twee artsen, Li Wenliang en Ai Fen,

de verspreiding van het virus in te dammen. In plaats van zich tevreden te stellen met de impertinente, zelfs cynische bewering "het is niet erg en we zijn er klaar voor", hadden onze leiders de juiste voorzorgsmaatregelen moeten nemen, waarbij ze zich hadden moeten laten inspireren door eerdere pandemieën en goede praktijken, met name die in Taiwan, die de strijd tegen het virus, de ondersteuning van de economie en de bescherming van de individuele vrijheden met elkaar verzoenen.

Ondanks haar bevoegdheden op het gebied van gezondheid,¹⁵⁶ heeft de Europese Commissie niet het voortouw kunnen nemen

sloegen alarm. De eerste stierf snel, de autoriteiten wisten de sporen van zijn bestaan uit alvorens hem te rehabiliteren. Zie Simon Leplâtre, "Coronavirus: le 1er médecin à avoir lancé l'alerte en Chine réhabilité à titre posthume" in *Radio France International*, <http://www.rfi.fr/fr/asia-pacifique/20200320-coronavirus-1er-m%C3%A9decin-avoir-lanc%C3%A9-alerte-chine-%C3%A9habilit%C3%A9-li-wenliang>, 20/3/2020. De tweede werd zwaar berispt door de politie. Voir Hannah Devlin, "Has Covid-19 mutated into a more deadly strain? Busting the coronavirus myths" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/05/has-covid-19-mutated-into-a-more-deadly-strain-busting-the-coronavirus-myths> en Brice Pedroletti, « Coronavirus : l'urgentiste chinois Ai Fen révèle les pressions subies pour cacher la gravité de l'épidémie » in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2020/03/13/l-urgentiste-ai-fen-revele-les-pressions-subies-pour-cacher-la-gravite-de-l-epidemie_6032920_3210.html, 13/3/2020. Sommige virologen vermoeden dat het Wuhan National Biosafety Laboratory, het Biosafety Level 4 (BSL4) Biological Containment Laboratory van de Chinese Academie van Wetenschappen in Wuhan het genoom van het virus heeft gewijzigd om het agressiever te maken, zodat het gemakkelijker wordt overgedragen en zich sneller in het lichaam kan reproduceren: het is hoogst onwaarschijnlijk dat een combinatie van 7 of 8 sequenties van verschillende coronavirusgenen in hetzelfde genoom een natuurlijke oorsprong heeft. Het virus werd al op 7/1/2020 geïdentificeerd, het genoom ervan werd gesequenced op 10/1, op 13/1, het kon gedetecteerd worden via een RT-PCR-test. Dit snelle verloop pleit voor een lek van het BSL4-virus: de eerste gevallen van AIDS werden beschreven in juni 1981, het HIV-virus werd pas in 1983 geïdentificeerd. De BSL4 werd bekendgemaakt door Xia H, Huang Y, Ma H, Liu B, Xie W, Song D & al., « Biosafety Level 4 laboratory user training program, China » in *Emerging Infectious Diseases Journal*, nr 5, May 2019, <https://doi.org/10.3201/eid2505.180220> ou https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/25/5/18-0220_article.

¹⁵⁶ De verdragen verlenen de Commissie verschillende bevoegdheden op het gebied van de gezondheid, te beginnen met artikel 46 van het EGKS-verdrag

bij de coördinatie van de reactie op de pandemie en het vastleggen van gemeenschappelijke normen. De EU en haar Lid-Staten bleken opnieuw niet in staat om crisissen te beheersen. Ze realiseerden zich te laat dat ze afhankelijk waren van externe leveringen van geneesmiddelen, beschermings- en testapparatuur, beademingsapparatuur en reagentia. De Lid-Staten hebben hun beschermende maatregelen niet gecoördineerd en namen een houding van "ieder voor zich" aan, gesymboliseerd door de aanvankelijke weigering van Parijs en Berlijn, om maskers en beschermende kleding naar Italië uit te voeren, of ze namen, ieder, verschillende grenscontrolemaatregelen.

De managementfouten van de afgelopen jaren, het gebrek aan aandacht voor de inlichtingendiensten, het niet-voorbereid-zijn op crisismanagement, de slechte inschatting van de omvang van het fenomeen, de late en gebrekkige beslissingen van de meeste van onze leiders zijn onmiskenbaar. Gezien de grote kloof tussen de sterftcijfers van de Lid-Staten en de regio's¹⁵⁷ dreigen de ministers te worden aangeklaagd. Het Hof van Justitie van de Franse Republiek heeft vóór 11 april ten minste 6 klachten ontvangen. Een collectieve klacht tegen de Belgische Staat, met burgerlijkepartijstelling, wegens schuldig verzuim en het in gevaar brengen van de volksgezondheid, is in voorbereiding.

Net als in economisch en sociaal opzicht hebben Antonio Costa en zijn team goed werk geleverd op het gebied van de volksgezondheid: Portugal heeft relatief weinig doden. Deze regering nam snel lockdownmaatregelen. Hoewel België 9 ministers van Volksgezondheid heeft, gewestelijke en

(levens- en arbeidsomstandigheden van de werknemers) en hoofdstuk III van het Euratom-verdrag (bescherming van de gezondheid van de werknemers en de bevolking tegen de aan ioniserende straling gebonden gevaren). Zie titel XIV, Volksgezondheid, artikel 168 van het verdrag betreffende de werking van de EU.

¹⁵⁷ Zie Angela Giuffrida, "Why was Lombardy hit harder than Italy's other regions?" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/may/29/why-was-lombardy-hit-harder-covid-19-than-italys-other-regions>, 29/5/2020.

federale, kreeg het leger en Artsen zonder Grenzen de vraag om tussenbeide te komen in de bejaardentehuizen, die een gebrek aan personeel, uitrusting en tests hebben. België heeft veel meer slachtoffers, net als Frankrijk, dat de eerste ronde van de gemeenteraadsverkiezingen op 15 maart heeft gehandhaafd, en Spanje en Italië, die laat de *lockdown* invoerden.

Veel van de huidige leiders reageren op de pandemie met een *lockdown*: een eenvoudige maatregel die ze kunnen begrijpen, en die ze in de strijd tegen het terrorisme geleerd hebben. Een genuanceerde aanpak is niet hun sterkste kant. De kunst van het overtuigen evenmin: ze leggen het liefst maatregelen op, via de politie, behalve, en gelukkig maar, als het erom gaat herverkozen te worden, maar sommigen vrezen, in Hongarije en Polen, dat daar verandering in komt. Ze leggen zodanig veel economische activiteiten lam, dat ze een recessie dreigen te veroorzaken, die meer menselijke schade zou kunnen aanrichten dan de Covid-19. De bezuinigingen die eind 2000 aan Griekenland werden opgelegd, hebben daar 90.000 meer doden geëist dan in de voorgaande jaren. Ik ben natuurlijk geen voorstander van de laksheid die in sommige Angelsaksische landen aan de dag werd gelegd, wat veel mensenlevens kost, maar het zou goed zijn dat we ons laten inspireren door goede praktijken. Sommige Aziatische en Europese Staten verzoenen de afvlakking van de infectiecurve, een veel hogere activiteitsgraad, en een zo laag mogelijk aantal sterfgevallen, omdat ze veel meer testen dan bijvoorbeeld in België.

Op 23 maart activeerden Duitsland en Oostenrijk de Europese solidariteitsclausule om de pandemie het hoofd te bieden.¹⁵⁸ Konden deze en de andere Staten niet, reeds eind februari, hun eenheden voor civiele bescherming en militaire medische dienst

¹⁵⁸ Artikel 222, lid 1, van het verdrag betreffende de werking van de EU bepaalt: "De Unie en de Lid-Staten treden uit solidariteit gezamenlijk op indien een Lid-Staat getroffen wordt door een terroristische aanval, een natuurramp of een door de mens veroorzaakte ramp. De Unie maakt van alle tot haar beschikking staande instrumenten, waaronder de door de Lid-Staten ter beschikking gestelde militaire middelen, gebruik om ...".

naar Italië en vervolgens naar Spanje hebben gestuurd? Eindelijk beseffend dat inperkingsmaatregelen een recessie van 20 tot 30% van het BBP dreigen te veroorzaken, heeft de Europese Commissie pas eind maart haar begrotingsregels versoepeld en 37 miljard euro ter beschikking gesteld van de arbeidsmarkt, KMO's en gezondheidszorg, waarvan 10 miljard € voor Italië. Op 6 april verwierpen de Europese ministers van Defensie, onder voorzitterschap van Josip Borrell,¹⁵⁹ de inwerkingstelling van de solidariteitsclausule. Ze stelden echter vast dat er dient te worden onderzocht hoe militaire expertise op EU-niveau kan worden gebruikt en informatie en goede praktijken moeten worden uitgewisseld. Ze hebben een licht coördinatiesysteem opgezet, naast het noodcentrum van de Europese Commissie, dat civiel is. Weten ze wel dat het coronavirus zowel burgers als militairen treft?

Op 7 april, een maand na het Italiaanse verzoek dat op 26 februari via het Europees mechanisme voor civiele bescherming werd ingediend, kondigde de Europese Commissie aan dat twee teams van tien Roemeense artsen en vijf verpleegkundigen, alsook twintig Noorse artsen, verpleegkundigen en ondersteunend personeel naar Bergamo en Milaan werden gestuurd, evenals 3.000 liter ontsmettingsmiddelen uit Oostenrijk.¹⁶⁰

Op 9 april hebben Nederland, Duitsland, Finland, Oostenrijk, Estland, Zweden en Denemarken uiteindelijk ingestemd met leningen uit het Europees Stabiliteitsmechanisme voor medische kosten, alsook met een steunpakket op basis van drie

¹⁵⁹ Aurélie Pugnet, "Une task force à l'état-major de l'UE pour coordonner les efforts dans la lutte contre le Covid-19" in *Bruxelles2*, [https://club.bruxelles2.eu/2020/04/une-task-force-a-letat-major-de-lue-pour-mieux-coordonner-les-efforts-dans-la-lutte-contre-le-covid-19/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=b2pro-or-newsletter-post-title_2](https://club.bruxelles2.eu/2020/04/une-task-force-a-letat-major-de-lue-pour-coordonner-les-efforts-dans-la-lutte-contre-le-covid-19/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=b2pro-or-newsletter-post-title_2), 6/4/2020.

¹⁶⁰ Aurélie Pugnet, "Deux équipes médicales européennes envoyées dans le Nord de l'Italie. Avec un petit mea culpa" in *Bruxelles2*, https://club.bruxelles2.eu/2020/04/deux-equipes-medicales-europeennes-envoyees-dans-le-nord-de-litalie-avec-un-petit-mea-culpa/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=b2pro-or-newsletter-post-title_2, 7/2/2020.

pijlers: de Commissie stelt 100 miljard € ter beschikking om de werkloosheidsstelsels in de Lid-Staten te financieren; de Europese Investeringsbank leent 200 miljard € om de KMO's te ondersteunen; en het Europees Noodfonds stelt tot 240 miljard € aan kredietlijnen ter beschikking van de Lid-Staten, voor een totaal van 577 miljard €. Bij een crisis van deze omvang en in verhouding tot het BBP van de EU-27 (13.500 miljard €) is dit nog steeds schraal. Gelukkig heeft de Europese Centrale Bank opnieuw een programma gelanceerd om openbare en particuliere nationale schulden op te kopen, voor een bedrag van 800 miljard €.

Geconfronteerd met de 18.586 Amerikanen die stierven aan Covid-19 en het aantal werklozen, dat steeg van 282.000 op 14 maart tot 6,61 miljoen op 9 april, keurde het Congres een steunen stimuleringsplan van \$ 2.000 miljard goed in de vorm van cheques aan huishoudens, massale hulp aan bedrijven en uitbreiding van de rechten van de werklozen. Tot nu toe heeft het wanbeheer van de publieke zaak in Europa ons verarmd en ons op het internationale toneel gedegradeerd. Daardoor maakt het virus vandaag nog meer doden.

Professor Ferrari, voorzitter van de European Research Council (ERC) sinds 1 januari 2020, had dat begrepen. Hij trad op 7 april af, zeer teleurgesteld over de Europese reactie op Covid-19. Hij betreunde het totale gebrek aan coördinatie van het gezondheidsbeleid tussen de Lid-Staten, het steeds terugkerende verzet tegen coherente initiatieven voor financiële steun, de eenzijdige sluiting van de grenzen in de EU. Hij was bij de CER begonnen als een fervent verdediger van de EU, maar veranderde volledig van standpunt, hoewel hij de idealen van internationale samenwerking enthousiast blijft ondersteunen,¹⁶¹ maar helaas niet ons federale project, de VSE!

Een federaal Europa zou beter in staat zijn geweest om het behoud van Europese productiecapaciteiten op te leggen,

¹⁶¹ Zie Clive Cookson, Michael Peel, « EU science chief resigns with blast at coronavirus response » in *Financial Times*, <https://www.ft.com/content/f94725c8-e038-4841-a5f6-2e046ae78e95>, 8/4/2020.

bijvoorbeeld in het kader van een federale militaire gezondheidsdienst, verantwoordelijk voor de verwerving, de opslag en de verdeling van voorraden van beschermingsmiddelen, testmateriaal en ontsmettingsmiddelen, en voor de snelle inzet van artsen en verpleegkundigen waar en wanneer ze het meest nodig zijn. Vliegtuigen gemarkeerd met de blauwe sterrenvlag zouden in Brescia, Bergamo, Milaan of Madrid zijn geland vóór de Chinese, Russische, Cubaanse, Noorse en zelfs Albanese vliegtuigen.

7. De EU, die buiten adem is, wordt met minachting bekeken in een wereld van schoften

De soevereiniteit van de Lid-Staten en de intergouvernementele beheersmethode van de EU hebben geleid tot verlamming,¹⁶² financieel wanbeheer, operationele onmacht en een gebrek aan politieke geloofwaardigheid. De Europese defensie heeft sinds 2005 weinig vooruitgang geboekt, terwijl de eerbiediging van de rechtsstaat en het Schengenzone achteruitgaat. Steeds meer Lid-Staten nemen, net als in de jaren dertig, hun toevlucht tot autoritarisme vanwege het onvermogen van de democraten. Iedereen kent de verschrikkelijke gevolgen van een aantal barslechte electorale keuzes die destijds zijn gemaakt. Laten we dit soort scenario's vermijden. Als het de juiste instellingen had, zou Europa de grote mogelijkheden kunnen overtuigen om hun gedrag aan te passen aan het algemeen belang, zoals het zelf zou moeten doen. Europa heeft de omvang en het economische en demografische gewicht dat hiervoor nodig is, wat de Lid-Staten ontberen.

Daarom roepen de Europeanen op tot een relance van de politieke eenwording van Europa, in humanistische en democratische zin, om met name de Europese veiligheids- en defensiemacht te kunnen uitbouwen. Het overgrote deel van hen is er zich van bewust dat alleen Europa het hoofd kan bieden aan de grote uitdagingen van dit moment, zoals pandemieën, economische recessies en valutaschommelingen, opwarming van de aarde, vervuiling van de zee, handelsoorlogen, islamitisch terrorisme, ongecontroleerde migratie en het opnieuw op gang brengen van de wapenwedloop door oude en opkomende mogelijkheden. Ze merken dat de interne situatie van Europa niet verbetert en dat de Europese geopolitieke

¹⁶² Hongarije, Griekenland en Slovenië hebben voorstellen voor besluiten van de Europese Raad die tegen China ingaan, met name over territoriale geschillen in de Zuid-Chinese Zee of over de mensenrechten, geblokkeerd of gestript.

positie verslechtert, zonder dat zij altijd een idee hebben van de aard van de problemen die zich voordoen.

In dit hoofdstuk worden daarom, na de situatie van de EU te hebben geschetst, bepaalde voorzienbare gevolgen van de Brexit behandeld, vervolgens wordt akte genomen van de onenigheid binnen de NAVO en ten slotte wordt ingegaan op de toestand in de Verenigde Staten van Amerika, de Sahel, Rusland, Turkije, Iran, Afghanistan, Kasjmir en China.

7.1 De grenzen van de Europese integratie in het kader van de EU zijn aan het licht gekomen

Europa betaalt steeds meer het gelag van zijn verdeeldheid, inefficiëntie en ondoorzichtige werking van de onwettige, technocratische, ondemocratische instellingen van de EU.

De €-zone heeft behoefte aan een begrotingsbeleid, een eigen belastingstelsel en een leencapaciteit, die met name de groei en haar munt zou ondersteunen, de ecologische transitie zou financieren, sociale rechtvaardigheid zou vergroten, alsook de efficiëntie van de uitgaven voor veiligheid en defensie zou verbeteren. Zonder politieke unie is dit echter onmogelijk.

Bijna 30 jaar na de ondertekening van het verdrag van Maastricht is het tijd om toe te geven dat het GBVB een dure mislukking is en dat de € kwetsbaar blijft, omdat de EU te verdeeld is om effectief en dus geloofwaardig te zijn.

De onvolledigheid van de EU staat haaks op het plan van Schuman, op de wens van het verdrag van Rome en op de ambitie van de Raad van Laken in 2001, die een steeds hechter verbond voor ogen hadden.

De onvolledigheid van de EU staat haaks op het project van Schuman, op de wens van het verdrag van Rome en op de ambitie van de Raad van Laken in 2001, die een steeds hechter verbond voor ogen hadden.

In plaats van te evolueren naar een steeds hechtere unie, is de EU steeds meer verdeeld, verzwakt en onvermogen geworden, wat een verraad aan haar bestuursopdracht is.¹⁶³

Vrijstellingen van deelname aan het defensiebeleid, de € of Schengen die verleend werden om het verdrag van Maastricht te doen aanvaarden, hebben de EU ingesnoerd: de Lid-Staten zijn niet langer gelijk in rechten en plichten. Kortingen op bepaalde bijdragen aan de EU-begroting maakten alles nog erger.

De uitbreiding naar Midden- en Oost-Europa ging niet, althans in het begin, gepaard met massale economische steun, zoals die voordien aan het zuiden en vervolgens aan Oost-Duitsland werd gegeven, waardoor een gevoel van tweederangsburgerschap onder deze Europeanen is ontstaan, los van de huidige geldstromen. Dit gevoel werd versterkt door de vijandigheid die hun instroom veroorzaakte, met name in Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk, want, bij gebrek aan hulp en toekomstperspectieven, migreerden velen van hen, waardoor hun landen van herkomst verarmd zijn.

Tijdens de invasie van Irak in 2003, ontstond er tijdelijk een kloof tussen de landen die zich schikken in het Amerikaans protectoraat en die landen die zich daarvan konden losmaken: Frankrijk, Duitsland, België en Luxemburg. Het is interessant eraan te herinneren dat mevrouw Merkel zich toen uitsprak voor de Amerikaanse interventie, waarbij ze inging tegen de regering-Schröder, maar ook tegen haar eigen partij, die in de oppositie zat. De verwerping van het "verdrag tot vaststelling van een constitutie voor Europa" in 2005

¹⁶³ « L'incapacité est une trahison en fait de gouvernement. » Zie François-René de Chateaubriand, « Polémique » in *Œuvres complètes du vicomte de Chateaubriand*, volume 4, Paris, Furne, 1834, p. 685,
https://books.google.be/books?id=gm4_AAAAcAAJ&pg=PA685&lpg=PA685&dq=une+trahison+en+fait+de+gouvernement+Chateaubriand&source=bl&ots=aoN-NQrQob&sig=ACfU3U3wk6Pp1w6Io9wVuV2UXEel-3SMLw&hl=fr&sa=X&ved=2ahUKewi715fjm-foAhWMqaQKHbnLC38Q6AEwAHoECAwQLA#v=onepage&q=une%20trahison%20en%20fait%20de%20gouvernement%20Chateaubriand&f=false.

isoleerde Frankrijk en Nederland van de 18 Lid-Staten, waaronder Duitsland, die het hadden goedgekeurd.

In 2008 leidde de subprime-crisis, slecht beheerd door Merkel, Schäuble en Dijsselbloem,¹⁶⁴ tot een financiële crisis, en vervolgens tot een depressie van tien jaar, die vooral voelbaar was in Griekenland, Italië, Spanje en Portugal. Het voorstel van Grexit van Schäuble in 2010 heeft sporen nagelaten bij de Hellenen, maar ook bij diegenen die hetzelfde lot hadden kunnen ondergaan. Op de Russische invasie in Georgië heeft de EU nauwelijks gereageerd, verdeeld als ze was tussen diegenen die Rusland als hun historische bezetter zien en diegenen die enkel hun handelsbetrekkingen met de Russen willen versterken. Dit heeft Poetin ertoe aangezet in 2014 te recidiveren in de Krim, en daarna in Donbass.

De "Arabische lente", die eind 2010 in Tunesië begon, verspreidde zich in 2011 naar Egypte, Jemen, Bahrein, Syrië, Algerije, Jordanië, Saoedi-Arabië, Marokko en Oman, wat leidde tot hervormingen of redelijk meedogenloze repressies. Die leidden tot een migratiebeweging naar Europa, met een hoogtepunt in 2015, op het hoogtepunt van de burgeroorlog in Syrië en Irak. Hoewel mevrouw Merkel zich bereid verklaarde vluchtelingen op te nemen, althans voor een paar maanden, wilden de Oost-Europeanen, maar ook de Europeanen van het Zuiden, die al met een massale migratie werden geconfronteerd, er geenszins van weten.

Naast haar verdeeldheid is het haar afkeer voor geweld die de EU tot een rol van *soft power* beperkt. Ze is niet in staat onze veiligheid te waarborgen, haar buitengrenzen onschendbaar te maken, haar buurlanden te stabiliseren en de vrede te garanderen. Bij gebrek aan militaire macht schiet de EU net zo tekort ten opzichte van terroristen en autocraten als de Volkenbond ten opzichte van het totalitarisme. Ze is niet in staat om het hoofd te bieden aan een steeds instabieler multipolaire wereld, waar nationalistische, xenofobe,

¹⁶⁴ Het duurde tien jaar voordat de EU uit de crisis van 2008 kwam, terwijl de Verenigde Staten van Amerika en het Verenigd Koninkrijk dat binnen een jaar deden.

intolerante en autoritaire krachten terrein winnen, waar de grootmachten het multilateralisme de rug hebben toegekeerd en nu enkel nog machtsverhoudingen laten tellen. Vergeleken met de Verenigde Staten van Amerika, Rusland en China heeft de EU, behalve in commerciële aangelegenheden, geen exclusieve bevoegdheid, die de Lid-Staten, sinds het verdrag van Rome van 1957, volledig hebben opgegeven.

De EU kan geen Staat worden, noch onder de huidige verdragen, die ondoordacht zijn, noch door ze te wijzigen, noch door er nog maar eens een nieuw verdrag aan toe te voegen. Zonder een Staat, zonder een uitvoerende macht die op politiek, juridisch en financieel vlak bevoegd is om een militair engagement aan te gaan, met zijn mogelijke menselijke en materiële verliezen, zijn technische en menselijke risico's en zijn mogelijke strategische fouten, zou niemand een Europese defensie, een Europees leger kunnen oprichten en gebruiken.

We zitten met een Assemblée-regering, die per definitie ineffectief is: na machtsmisbruik is dit wat er is geworden van de Europese Raad, die, bij gebrek aan een visie op de toekomst, zijn in de verdragen vastgelegde plicht om de EU richtingbepalende doelstellingen op middellange en lange termijn te geven, niet nakomt. De Commissie heeft zichzelf aan de Raad ondergeschikt gemaakt. Ze beheerst perfect het Ambtenarees en is kampioen in het ter plaatse trappelen. Door aan te kondigen dat er iets gaat gebeuren, doet ze ons geloven dat het al gebeurd is. Het Europees Parlement is verstoken van de essentiële rechten van een wetgevende macht: stemmen over de belasting en de begroting, de regering inzweren, wetgevende initiatieven nemen. Hoewel het ogenschijnlijk met algemeen kiesrecht verkozen is, is het illegitiem.

Bij zijn arrest van 30 juni 2009 oordeelde het Grondwettelijk Hof van Karlsruhe dat: "De vertegenwoordiging van burgers in het Europees Parlement is gekoppeld, niet aan de gelijkheid van burgers van de Unie (artikel 9 VEU), maar aan de nationaliteit, een onderscheidingscriterium dat absoluut verboden is in (de EU). De Unie is in tegenspraak met het idee dat ze zichzelf als

een Unie van burgers maakt en deze tegenstrijdigheid kan alleen worden verklaard door de hoedanigheid van de EU als een vereniging van soevereine staten" en dat "het de EU, wanneer zij wordt getoetst aan de vereisten van een rechtsstaat, ontbreekt aan een politiek besluitvormingsorgaan, dat is samengesteld op basis van verkiezingen via algemeen kiesrecht en bekleed met de hoedanigheid als unitaire vertegenwoordiging van de wil van het volk."

In mei 2019 hebben de Europeanen in grotere aantallen gestemd dan gewoonlijk en hebben ze eerder voor gematigde politieke figuren gekozen: noch de extremisten, noch de populisten, noch de eurosceptici zorgden voor de sterke doorbraak die door de media was aangekondigd, behalve op basis van lokale omstandigheden. Na deze verkiezingen gaven onze Staatshoofd en regeringsleiders niet bepaald blijk van dezelfde burgerzin: zoals elke vijf jaar waren ze eindeloos bezig met palaver en koehandel bij het toewijzen van de functies van de Europese Commissie, Raad, Parlement en Centrale Bank (ECB).

De kortzichtigheid van de Europese regeringen is helaas niet nieuw. Noch de oproep van Victor Hugo in 1849 om de Verenigde Staten van Europa op te richten, noch die van Richard Coudenhove-Kalergi in het interbellum voor een federaal Europa werden gehoord, wat resulteerde in tientallen miljoenen doden en getraumatiseerden, gigantische materiële en culturele schade en de degradatie van Europa op het internationale toneel. Naar de toespraken van Churchill, de Gaulle en Eisenhower na de Tweede Wereldoorlog werd wel geluisterd, maar die bleven zonder gevolg. Door het falen van de federalisten in de jaren 1950 en het mislukken van de plannen van Fouchet kon Europa zijn plaats onder de grote mogendheden niet heroveren. De Koude Oorlog en de Sovjet-bezetting van Oost-Europa duurden daarom tot 1989. In de jaren 1990 was de EU niet in staat om de tragedie in het voormalige Joegoslavië te voorkomen, noch te beëindigen. Voor de derde keer in een eeuw was het de Amerikaanse militaire interventie die een einde maakte aan de wreedheden.

Onze regeerders communiceren bijzonder vlotjes, voltijds, maar ze zwijgen als het gaat om de rationele bepaling van de bevoegdheden van de Europese autoriteiten, die van de Lid-Staten, die van de regio's en die van de lokale autoriteiten, in overeenstemming met het subsidiariteitsprincipe, zodat iedereen effectief kan handelen, zonder bang hoeven te zijn voor machtoverschrijding. De Verenigde Staten van Amerika wedijveren om de eerste plaats met China.¹⁶⁵ Als de Amerikaanse autoriteiten op een dag kiezen voor een gewapende confrontatie met dat land, dreigen de NAVO en dus Europa hun bondgenoot te moeten volgen,¹⁶⁶ terwijl Frankrijk, Duitsland, België en Luxemburg in 2003 de druk konden weerstaan en weigerden Irak illegaal binnen te vallen. Sindsdien zijn onze autonomie en onafhankelijkheid sterk verminderd.

Een van de oorzaken daarvan is onze verslaving aan Chinese en Amerikaanse technologieën. Europa lanceerde de GSM¹⁶⁷ en het *World Wide Web*, maar importeerde internet, smartphones, e-commerce, cybernetica, massale digitale gegevensverwerking,¹⁶⁸ kunstmatige intelligentie, gevechtsvliegtuigen 5^e generatie en drones.¹⁶⁹ Het Galileo-

¹⁶⁵ Zie US Department of Defense, " Addressing China Threats Requires Unity of U.S., World Effort, Esper Says " in *defence-aerospace*, <https://www.defense-aerospace.com/article-view/release/209173/pentagon-chief-calls-for-united-us%2C-world-effort-to-address-china-‘threat’.html>, 24/1/2020.

¹⁶⁶ Zie sn, "America urges Europe to join forces against China" in *The Economist*, https://www.economist.com/europe/2020/02/16/america-urges-europe-to-join-forces-against-china?utm_campaign=the-economist-today&utm_medium=newsletter&utm_source=salesforce-marketing-cloud&utm_term=2020-02-17&utm_content=article-link-2, 16/2/2020.

¹⁶⁷ GSM staat oorspronkelijk voor de " Groupe spécial mobile " die in 1982 door de Europese Conferentie van post- en telecommunicatieadministraties werd opgericht om normen voor mobiele telefonie vast te stellen.

¹⁶⁸ Bij gebrek aan voldoende databases missen de Europese onderzoekers de trein van de kunstmatige intelligentie.

¹⁶⁹ De observatiedrones met lang uithoudingsvermogen die op grote hoogte vliegen en zijn Amerikaans en Chinees. De NAVO heeft vijf Amerikaanse Global Hawks kunnen aanpassen zodat ze in Europa kunnen vliegen. Drones met lang uithoudingsvermogen die op gemiddelde hoogte opereren kunnen worden gebruikt voor inlichtingen of vuursteun. De Israëlische *Heron* en de

navigatiesysteem concurreerde pas tien jaar te laat met de GPS. De EU stond de oprichting van een andere Europese kampioen dan Airbus niet toe.¹⁷⁰ Bedrijven als Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft, Baidu, Alibaba, Huawei, Tencent en Xiaomi hebben geen Europese tegenhangers. Ze plunderen onze gegevens straffeloos, ze verkopen ze aan ons en hun winsten in Europa zijn vrijgesteld van belasting.

Het is duidelijk dat slechts twee Europese instellingen hun opdracht glansrijk vervullen, omdat ze federaal zijn: het Hof van Justitie en de ECB! De ECB heeft de euro in haar eentje gered, want de Economische en Monetaire Unie (EMU) is

Amerikaanse *Reaper* werden door negen Europese landen aangekocht. Voor kleine, mini- en nanodrones is er Europese industriële aanbod van meer dan 120 vliegtuigen. In de Verenigde Staten van Amerika is het aantal drones tussen 2001 en 2013 met 4.400% gestegen; in 2012 waren ze goed voor een derde van de militaire vliegtuigen. In 2017 bedroeg de wereldwijde markt voor militaire drones 2,8 miljard \$. dat zou in 2025 tot 9,4 miljard kunnen oplopen. De Verenigde Staten van Amerika financieren 77% van onderzoek en ontwikkeling op dit gebied.

¹⁷⁰ Airbus en haar klanten hebben te lijden onder het wanbeheer van haar Spaanse vestiging, de arrogantie van het Frans-Duitse hogere management, de onverantwoordelijkheid van de politieke besluitvormers en de nationale defensiestaven, wat geleid heeft tot een onvoldoende consolidatie van de vraag, evenals onder de zwakke kanten van OCCAr. Dit heeft, sinds de ondertekening van de overeenkomst tussen de aankopende landen in december 2002, miljarden € gekost, wat resulteerde in zeer grote vertragingen bij de levering, extra kosten voor klanten en aanzienlijke operationele tekortkomingen. De nieuwe kost voor de A400M bedraagt € 1,2 miljard voor 2019. Voor de periode 2015-2018 heeft Airbus 5,5 miljard € uitgetrokken voor de A400M. Zie AFP, Reuters, « Plombé par les amendes et l'A400M, Airbus annonce une perte nette de 1,36 milliard d'euros en 2019 » in *Ouest France*, <https://www.ouest-france.fr/economie/entreprises/airbus/plombe-par-les-amendes-et-l-a400m-airbus-annonce-une-perte-nette-de-1-36-milliard-d-euros-en-2019-6735109>, 13/2/2020. Niet alleen de aandeelhouders worden getroffen: Airbus heeft op 19 februari 2020 aangekondigd dat het in zijn afdeling Defensie en ruimtevaart tegen 2021 2.362 van de 34.000 banen wil schrappen. Duitsland zou 829 banen verliezen, Spanje 630, Frankrijk 404, het Verenigd Koninkrijk 357 en andere landen 142. Zie Isabelle Chaperon, « Airbus supprime 2 362 postes dans sa division défense-espace » in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/economie/article/2020/02/20/airbus-a-la-peine-dans-la-defense-et-le-spatial-supprime-2-362-postes_6030207_3234.html, 20/2/2020. Dat was voor de pandemie...

onvolledig, niet erg legitiem, niet erg populair en niet erg democratisch: enkel de 19 presidenten van de centrale banken van de € zone hebben stemrecht in de raad van bestuur van de ECB. De Raad van de € zone of de Eurogroep bestaat alleen uit de ministers van Financiën van de 19 staten die de € als munt hebben aangenomen.¹⁷¹ De voorzitter van de Eurogroep brengt geen verslag uit aan de leden van het Europees Parlement uit deze Lid-Staten.

Dit gebrek aan legitimiteit is problematisch, omdat de munt vooral is gebaseerd op het vertrouwen van de mensen en de financiële markten. Het ontbreekt de EMU aan een federale regering die economisch en budgettair beleid voert, aan een aanzienlijke federale begroting en substantiële eigen middelen, alsook aan een voldoende en autonome leencapaciteit om in geval van asymmetrische economische schokken fondsen tussen de Lid-Staten te kunnen overdragen. Noch de Europese Raad, noch de Eurogroep slaagt erin de EMU en de bankenunie te voltooien. Dit maakt de duurzaamheid van de € onzeker en versterkt de dominantie van de \$.

Door het ontbreken van een federale regering bleef Europa verstoken van een immigratie- en vluchtelingenbeleid. Geconfronteerd met een ongecontroleerde toestroom in 2015 hebben Lid-Staten het vrije verkeer van personen beperkt en vervolgens afgeschaft ten gevolge van de covid-19-pandemie. Is de interne markt bestand tegen deze situatie? Die begint nog maar net vorm te krijgen in de sectoren energie, telecommunicatie, digitale, financiële diensten, veiligheid en defensie.

Sinds de jaren 1980 heeft de EU, onder invloed van de conservatieven, de facto afstand gedaan van de sociale markteconomie en in de richting van gedereguleerde vrije concurrentie geëvolueerd, in het kader van een naïef opgevatte open markt.

¹⁷¹ België, Cyprus, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slowakije, Slovenië en Spanje.

In heel Europa is de Staat de afgelopen 30 jaar tot een minimum herleid. Tot de crash van 2008 was er een zeker evenwicht tussen kapitaal en arbeid, met inbegrip van de lonen, de stabiliteit van de werkgelegenheid en de solidariteit. Nadien regeerde de wet van de jungle. De conservatieven, die zichzelf vaak camoufleren onder de termen "ultra" of "neo" liberalen, of "New Labour", waren zowel naïef als incompetent. De meesten van hen komen uit de particuliere economie, die de winst maximaliseert, meestal op korte termijn, aangezien de financier de industrieel geleidelijk aan heeft verdrongen. Ze getuigen van een genetisch onvermogen om voor de lange termijn te plannen en te regeren. Ze beheersen alleen de marketing- en communicatietechnieken, waardoor ze aan de macht kunnen komen en er soms lang aan kunnen blijven. Na de macht te hebben veroverd met de steun van de middenklasse, werken de conservatieven in wezen voor miljardairs. De ondraaglijke groei van de ongelijkheid in de wereld is daar het bewijs van. Aangezien ze erin slagen de democratische oppositie, de media en de publieke opinie in verwarring te brengen, heeft de kiezer geen ander alternatief dan de populistten, die nog schadelijker zijn dan de conservatieven.

Doordat ze zo lang aan de macht bleven, zijn de EU en de Lid-Staten niet meer in staat zijn om een van hun prioritaire missies, na externe en interne veiligheid: het beheer van de collectieve toekomst te vervullen. De privatisering heeft zelfs de rechterlijke macht, de gevangenis, de politie, het leger, het onderwijs, de openbare en militaire gezondheidsdiensten en de diensten die de infrastructuur voor water, gas, elektriciteit en spoorvervoer beheren, zonder onderscheid getroffen. De restanten van de openbare dienst zijn, in het kader van het bezuinigingsbeleid, tot het strikte minimum herleid in termen van budgetten en het aantal mensen die in dienst zijn. De begrotingsregels van de EMU leggen de Lid-Staten een fiscaal en begrotingsbeleid op dat onverenigbaar is met de toestand van de interne markt: hoewel het in de Europese wetgeving is vastgelegd, blijft het de facto gefragmenteerd en niet-homogeen. Dit heeft de Europese Commissie er niet van weerhouden toezicht te houden op de toepassing ervan,

gelukkig op een flexibelere manier sinds de Covid-19-pandemie.

Aanvankelijk was de EU actief in de kolen-, staal- en kernenergiesectoren, en vervolgens in de landbouw en de ruimtevaart, maar de totstandbrenging van de interne markt is niet gepaard gegaan met een multisectoraal industriebeleid. Philippe Busquin, Europees commissaris voor onderzoek van 2000 tot 2004, heeft de industriële veiligheids- en defensiesector geholpen door civiel-militair onderzoek te financieren. De Commissie-Juncker heeft deze steun van een half miljard euro in 2020 en 2021 hervat.

De intergouvernementele methode maakt het niet mogelijk de vraag en het aanbod in deze sector te consolideren. De vraag is die van de Lid-Staten. Ze is versnipperd en gering: enkel het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk hebben sinds het einde van de Koude Oorlog aanzienlijke investeringsbudgetten goedgekeurd. Het aanbod, de DI&TB, is gefragmenteerd tussen het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Italië, Zweden, Spanje en kleine producenten.¹⁷² Het staat ver af van de efficiëntie van de militair-industriële complexen van de Verenigde Staten van Amerika, Rusland en China. Onze bedrijven zijn te zwak tegenover de internationale concurrentie en ze verdwijnen of worden opgekocht door buitenlandse concurrenten zoals General Dynamics, de grootste Europese fabrikant van gepantserde voertuigen, gevestigd in Finland, Oostenrijk, Zwitserland, Spanje, enz. Een DI&TB is essentieel voor het uitrusten van de veiligheids- en defensiemachten

¹⁷² De noodzaak van structurele veranderingen wordt al lang erkend: "Om de groeiende en steeds diversere veiligheidsuitdaging aan te gaan, dient Europa de gecombineerde en relatief onbenutte sterke punten van de relevante industrie aan te boren en de onderzoeksgemeenschap te coördineren om effectief en innovatief de huidige en toekomstige veiligheidsuitdagingen aan te gaan, de bescherming van de burger te verbeteren en een effectieve rol te spelen bij vredeshandhavingsactiviteiten. De veiligheidsdreiging die nu bestaat, kan alleen effectief worden aangepakt op Europees niveau. Commission des Communautés européennes, *La Recherche sur la sécurité : les prochaines étapes*, COM(2004) 590, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0590:FIN:fr:PDF,7/9/2004>, p. 3.

zonder toevlucht te nemen tot invoer, dit om de toeleveringsketen veilig te stellen¹⁷³ en W&TDO, innovatie, economische groei en werkgelegenheid te bevorderen.

De versnippering van de DI&TB maakt de uitrusting van de Europese krijgsmacht buitengewoon dispaaraat. Het EDA heeft 154 soorten wapensystemen in Europa geteld; in de Verenigde Staten van Amerika zijn er slechts 27. Tijdens Operatie Harmattan in Libië werd 75% van de luchtbevoorrading van Europese vliegtuigen uitgevoerd door de Amerikanen, omdat Europa slechts 42 tankvliegtuigen had, van tien verschillende typen, de Amerikanen hadden er 650 van slechts vier modellen. In 2016 hadden de EU-Lid-Staten 20 modellen gevechtsvliegtuigen (tegen 6), 29 klassen van fregatten (tegen 4) en 20 types van gepantserde infanterievoertuigen (tegen 2). Hoewel we in 2019 250 miljard euro hebben uitgegeven aan defensie, een derde van de begroting van het Pentagon, haalt onze defensiecapaciteit niet eens 6% van de Amerikaanse, omdat de verloning van de 1,5 miljoen Europese militairen, van wie 98% niet voor hoogintensieve externe operaties kan ingezet worden,¹⁷⁴ het grootste deel van de budgetten opsloort. Wat overblijft voor onderwijs en opleiding, wederuitrusting,¹⁷⁵ inlichtingen, cyberdefensie en het onderhoud van de uitrusting is zeer ontoereikend.

Het resultaat: veel wapensystemen werken niet en fabrieken zijn werkloos. Eind 2019 is Airbus Group met de Duitse vakbonden

¹⁷³ De Covid-19-pandemie heeft het verschil aan het licht gebracht tussen de landen die voor deze veiligheid verzekerden en de landen die ze hadden verwaarloosd.

¹⁷⁴ Volgens de voormalige diplomatiek adviseur van de heer Hollande: "Onze projectiecapaciteiten zijn uiterst beperkt. Die van de EU, alle strijdkrachten samen, is minder dan 20.000 man, waarvan de helft voor Frankrijk en de meesten van hen bovendien voor het Verenigd Koninkrijk." Christophe Ayad et Marc Semo, Jacques Audibert, « La France est encore une puissance d'action et non pas simplement d'influence » in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2017/05/26/jacques-audibert-la-france-est-encore-une-puissance-d-action-et-non-pas-simplement-d-influence_5134254_3210.html, 26/5/2017.

¹⁷⁵ Elke Staat koopt zijn militaire uitrusting, het is een extra kost van 13 miljard € per jaar volgens de Commissie-Juncker.

beginnen onderhandelen over het schrappen van banen, met name in Manching. Deze fabriek heeft al 1.010 banen verloren toen de productie van de Eurofighter werd stopgezet.¹⁷⁶ Ze zou aan de vervanging van de 4^e generatie gevechtsvliegtuigen, rond 2040, door het Frans-Spaans-Duitse *Air Combat System of the Future* deelnemen. De Italiaans-Britse regeringen en industriële werken aan de *Tempest*. De zoveelste verstrooiing van middelen.

Lockheed Martin daarentegen leverde op 5 maart 2020 het 500^e F-35 gevechtsvliegtuig af. Deze vliegtuigen, die nog steeds weinig operationeel zijn, opereren vanuit 23 bases over de hele wereld en hebben 270.000 vliegreuren. Er werden meer dan 985 piloten en meer dan 8.890 onderhoudstechnici opgeleid.¹⁷⁷

Om de investeringen te financieren die nodig zijn om hightech-wapensystemen te ontwikkelen, moeten de fabrikanten over de nodige financiële middelen beschikken. Het Amerikaanse *Research & Development*-budget in 2018 bedroeg 176,8 miljard \$ in 2018, inclusief 88,3 miljard \$ voor defensie, een stijging van 22% ten opzichte van 2017. De 27 Lid-Staten van het EDA gaven in 2017 het equivalent van 8,7 miljard dollar aan *Research & Development* uit, waarbij Frankrijk,

¹⁷⁶ Michel Cabirol, « Airbus Group coupe dans ses effectifs de défense et de sécurité » in *La Tribune*, <https://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/20140127trib000812048/airbus-group-coupe-dans-ses-effectifs-des-activites-de-defense-et-d-espace.html>, 27/1/2014. De Eurofighter is een voorbeeld van inefficiëntie: op 18 december 2019 ontving de Luftwaffe in Manching haar 143^e en laatste toestel sinds 2003. De fabriek produceert nu alleen nog maar onderdelen voor de Warton-fabriek, die op 27 september 2019 het 160^e voor de RAF geproduceerd vliegtuig heeft afgeleverd. Ze assembleert nog steeds vliegtuigen voor export. Fabrieken in Italië en Spanje ondergingen hetzelfde lot als Manching. Fort Worth produceerde daarentegen 3.500 van de 4.500 F-16's die over de hele wereld werden gebouwd. Zie Gareth Jennings, "Germany receives final Eurofighter under current PoR" in *Jane's Defence Weekly*, https://emagazines.janes.com/webviewer/#janesdefenceweekly1january2020/germany_receives_final_eurofighter_under_current_por, 18/12/2019.

¹⁷⁷ Zie Lockheed Martin, <https://www.lockheedmartin.com/en-us/products/f-35.html>.

Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, die vaak afzonderlijk hetzelfde onderzoek uitvoeren, de belangrijkste contribuanten zijn.

Na een decennium van *pooling and sharing* van militair materieel tussen de EU-Lid-Staten en van *smart defence*, de pendant van de NAVO, zijn de resultaten zeer mager: ze hebben het meestal op eigen houtje aangepakt of hebben gekozen voor een beperkt partnerschap om hun legers wederuit te rusten. Een betere samenwerking tussen de NAVO en de EU is nep. Onze defensie-uitgaven blijven zeer inefficiënt.

Hoewel de Europese Raad herhaaldelijk de wens te kennen heeft gegeven om meer op het wereldtoneel te wegen, blijft defensie intergouvernementeel, vandaar de huidige moeilijkheden bij het genereren van strijdmiddelen voor crisisbeheersingsoperaties. Hiervoor zijn echter slechts enkele honderden soldaten nodig. EUFOR Tsjaad telde meer dan 3000 manschappen, maar dat was in 2007. Het GVDB lijdt onder een besluitvormingsproces dat een snelle militaire reactie in een crisissituatie moeilijk maakt. In 21 jaar heeft het alleen maar geleid tot de oprichting van politiek-militaire instellingen die bijna verstoken zijn van menselijke en materiële middelen en die een totaal gebrek aan militaire capaciteit hebben.

De weifelende EU is zonder visie, moed, ambitie en politieke eenheid, niet in staat om onze praktische problemen op te lossen. Ze stelt zich tevreden met met fragiele compromissen en bedrieglijke teksten,¹⁷⁸ opgesteld door obscure comités, in oorden die ideaal zijn voor onderonsjes, vage veronderstellingen, toegevingen, verzaking, en zelfs verraad. Compromissen tussen Lid-Staten leiden zelden tot een ambitieus gemeenschappelijk beleid, vaak tot de kleinste gemene deler.

De EU belooft tevergeefs veiligheid, welvaart, bescherming en macht. Door het ontbreken van veiligheids- en

¹⁷⁸ Het Internationaal Monetair Fonds was op 29/6/2018 van oordeel dat de overeenkomst inzake Griekse schuldverlichting de houdbaarheid enkel op middellange termijn en niet op lange termijn verbeterde.

defensiekrachten, de ongecontroleerde instroom van vluchtelingen en migranten, de kwetsbaarheid van de €-zone en de banksector, de niet-uitvoering van klimaatakkoorden, het voortbestaan van sociale dumping winnen populistische, extremistische, autoritaire bewegingen terrein. Steeds meer Europeanen willen de terugkeer van de nationale grenzen, omdat ze van mening zijn dat de natie-Staten een betere bescherming bieden, vooral tegen ongecontroleerde migratiestromen, oneerlijke concurrentie en ziekte.

President Macron zegt dat hij, om Europa uit het marasme te halen, een conferentie over de toekomst van Europa wil organiseren. Mevrouw Merkel, de christen-democratische en sociaal-democratische fracties in het Europees Parlement zijn terughoudend: zij menen terecht dat deze conferentie alleen maar steriel gebabbel zal opleveren. Bovendien zal ze elke stap naar federalisme gedurende twee jaar belemmeren, terwijl Europa behoefte heeft aan effectief bestuur en efficiënte veiligheid en defensie.

Deze zoveelste onenigheid bevestigt dat de Frans-Duitse entente alleen bestond van 1958 tot 1963, toen de Gaulle en Adenauer aan de macht waren, en toen Mitterrand en Kohl het met elkaar konden vinden. Deze vier prominente figuren hebben aanzienlijke verdiensten, de andere leiders hebben zich beperkt tot communicatie om de mythe in stand te houden.

President Macron, hervormingsgezind, en mevrouw Merkel, conservatief, zijn het onvermijdelijk oneens over de meeste kwesties, met Oekraïne en Iran als uitzonderingen. Ze handhaven hun duïmviraat, maar willen tegelijkertijd allebei nummer één zijn. Zij is zich bewust van haar overweldigende economische superioriteit. Hij benadrukt zijn status als permanent lid van de VN-Veiligheidsraad en de macht van zijn legers, maar Frankrijk heeft niet langer de financiële en personele middelen voor een onafhankelijk defensiebeleid.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Tijdens de eerste Golfoorlog in 1990-91 bleek dat de Franse capaciteitstekorten hadden.

Ze zijn het niet eens over de EU-begroting 2021-2027,¹⁸⁰ het Parlement en de begroting van de eurozone, de toekomst van de Schengen-zone, de uitbreiding van de EU tot de westelijke Balkan, de opening van handelsovereenkomsten met de Verenigde Staten van Amerika, de belasting van multinationals in de digitale sector, de NAVO, het wenselijk niveau van de defensie-uitgaven, de Europese defensie, Rusland, Turkije, de Sahel, Afghanistan, het economisch beleid, de opwarming van de aarde, de wapenexport¹⁸¹ en de werkverdeling in verband met de toekomstige lucht- en landwapensystemen. Het Frans-Duitse verdrag van Aken van 22 januari 2019 is nog enkel een herinnering.

In tegenstelling tot hun medeburgers, beweren veel Europese leiders nog steeds dat enkel een nationale capaciteit het mogelijk maakt om actie te ondernemen om op het juiste moment en de juiste wijze te reageren op bedreigingen en de veiligheid te waarborgen. Daarom willen ze enkel samenwerking, die is vastgelegd in specifieke

¹⁸⁰ De EU-begroting wordt momenteel voornamelijk gefinancierd door bijdragen van de Lid-Staten. Dit komt neer op 1% van het Europese BBP. Dit is zeer ontoereikend om de klimaatverandering te bestrijden, een digitaal Europa op te bouwen, onze grenzen te beschermen, externe acties in het kader van een VN-mandaat te ondersteunen, Erasmus en Europees onderzoek te financieren, zonder het groot traditionele landbouw- en cohesiebeleid te vergeten. Daarom stelt de heer Verhofstadt voor om opnieuw in eigen middelen te voorzien door de douanerechten en grenstaksen uit de jaren 1950 te vervangen door een koolstofbelasting of een belasting op digitale platforms. Zie Guy Verhofstadt, « Budget européen : pourquoi c'est un échec et comment le réformer » in *L'Opinion*, <https://www.lopinion.fr/edition/international/budget-europeen-pourquoi-c-est-echec-comment-reformer-213454>, 4/3/2020.

¹⁸¹ Het Duitse verbod voor Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk om naar Saoedi-Arabië en andere landen wapens uit te voeren die onderdelen van Duitse makelij bevatten, is niet in overeenstemming met de EU-wetgeving inzake wapenexport en evenmin met de Schmidt-Debre-overeenkomst van 1971. Om een contract te kunnen uitvoeren met betrekking tot de levering van Franse gepantserde voertuigen aan Saoedi-Arabië, moesten de Duitse versnellingsbakken worden vervangen door Amerikaanse, terwijl Duitse fabrikanten, naar verluidt, aan Saoedi-Arabië lijken te verkopen via dochterondernemingen en joint ventures, die met name in Zuid-Afrika zijn gevestigd.

verdragen met andere staten. Zo durfde de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Maas, tijdens de 56e veiligheidsconferentie in München van 13 tot 17 februari 2020, te verklaren dat Duitsland bereid is om zich, ook militair, meer in te zetten voor de opbouw van een Europese veiligheids- en defensie-unie, als sterke Europese pijler van de NAVO.¹⁸² Dit puur verbale voluntarisme is niet geloofwaardig: 14 jaar lang hebben de Duitse regeringen de *Bundeswehr* gesloopt, hebben ze de islamistische terroristen nauwelijks bestreden en hebben ze niets gedaan voor de Europese defensie.

Het Europese leger van president Macron, dat Mevrouw Merkel een leger van Europeanen noemt, zou niets anders zijn dan een conglomeraat van nationale strijdkrachten, dat onmogelijk uniform kan worden uitgerust en getraind. Als het door een of ander wonder op een dag klaar zou zijn om ingezet te worden, wie zou dan de beslissing daartoe nemen? Zou de Europese Raad beslissen met eenparigheid van stemmen? Men kan zich in het huidige stadium van de Europese eenmaking niet voorstellen dat het leven van soldaten van de nationale legers op zo'n basis in de weegschaal wordt gelegd. Hoe kunnen bovendien de administratieve en financiële status van militairen, hun rechten en plichten, de doelstellingen van hun opleiding, operationele doctrines, enz. worden bepaald? Ondanks het Élysée-verdrag van 1963 blijven de Franse en Duitse rechtssystemen volledig met elkaar in tegenstelling, met name wat de individuele, politieke en vakbondsrechten van de soldaten betreft. Het lanceren van militaire operaties is een prerogatief van het staatshoofd in Frankrijk. Het is onderworpen aan de toestemming van de *Bundestag* in Duitsland.

Kortom ! "Een echte Europese defensie, die erin bestaat een verdedigingsinstrument voor te bereiden, dat in staat is om te reageren op allerlei soorten bedreigingen, variërend van hybride acties tot conflicten van hoge intensiteit, wordt niet verwezenlijkt op basis van grote theoretische ideeën of onder

¹⁸² Patrick Wintour, "Macron sets out 10-year vision for EU with call for more integration" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/15/emmanuel-macron-sets-out-10-year-vision-for-eu-with-call-for-more-integration>, 15/2/2020.

de beschermende paraplu van een of ander groot pioniersland."¹⁸³

7.2 Brexit, Britse defensie en defensie-industrie

De Britten scheidden zich af van de EU omdat de EU hen er niet van kon overtuigen dat het in hun materiële belang is om te blijven, maar ook omdat er een betoog ontbrak dat een vorm van Europees patriottisme inspireerde.

Het Brexituustel dat president Macron in mei en opnieuw in oktober 2019 aan mevrouw Merkel heeft verleend, stelde premier Johnson in staat om opnieuw te onderhandelen over de overeenkomst om uit de EU te treden en bij de verkiezingen van 12 december een grote meerderheid in het Lagerhuis te behalen. Dat keurde de wet goed om de EU op 31 januari 2020 te verlaten en beperkte de overgangperiode waarin de betrekkingen met de EU worden gehandhaafd tot 31 december 2020.

De economische terugval als gevolg van de Brexit zal de al sterk verminderde Britse militaire capaciteit nog doen afnemen. De Britten betalen nog steeds de enorme menselijke en financiële kosten van interventies in Afghanistan en Irak. De *Royal Navy* heeft nu nog maar een dozijn fregatten, nucleaire onderzeeërs, waarvan er vier uitgerust zijn met ballistische raketten¹⁸⁴ en zes aanvalsonderzeeboten, evenals verschillende ondersteuningsschepen. Het vliegdekschip Queen Elizabeth zal op zijn vroegst in 2025 zo'n 15 F-35 B gevechtsvliegtuigen kunnen inzetten. De *Royal Air Force* heeft ongeveer 100 Eurofighters in dienst, evenals helikopters en transport-, trainings- en verkenningsvliegtuigen van zo'n 20 verschillende

¹⁸³ « La défense européenne réelle, celle qui consiste à préparer un outil de défense qui soit en capacité de réagir à des menaces de nature variée allant des actions hybrides au conflit de haute intensité, ne se fait pas autour de grandes idées théoriques, ou sous l'égide de quelque grand pays pionnier. » Zie Ronan Le Gleut en Hélène Conway-Mouret, *Europe de la défense, le défi de l'autonomie stratégique*, Rapport d'information du Sénat de France, <https://www.senat.fr/notice-rapport/2018/r18-626-notice.html>, 3/7/2019.

¹⁸⁴ Groot-Brittannië zou ongeveer 200 strategische wapens hebben, die sinds 1962 verbonden zijn met de NAVO.

types, wat het onderhoud van de toestellen en de opleiding van de piloten erg duur maakt. Ze neemt deel aan missies in Estland, Roemenië, de Falklands, Irak en Syrië, maar die vallen binnen het kader van de NAVO of internationale partnerschappen, niet in dat van het GVDB. Het Britse leger heeft een divisie met een gepantserde brigade en twee gepantserde infanteriebrigades, evenals een logistieke brigade. De Britse Special Forces hebben ongeveer 5.000 zeer professionele soldaten. Het Verenigd Koninkrijk draagt bij aan de nucleaire afschrikking van de NAVO. Staatssecretaris van Defensie Wallace kondigde op 25 februari 2020 in het parlement aan, dat zijn diensten de productie voorbereiden van nieuwe, aan de huidige dreigingen aangepaste kernkoppen, zoals de Amerikaanse W93/Mk7-wapens, ter vervanging van de huidige Trident-raketten.¹⁸⁵

Wallace maakte tijdens het *Tory*-partijcongres op 30 september 2019 geen geheim van de aftakeling van de Britse strijdkrachten. Hij zei dat hij een einde wilde maken aan personeelstekorten, onbruikbare wapensystemen en al te lage voorraden. Voor hem heeft de strategische defensie- en veiligheidsherziening van 2015 geleid tot een aantal aankopen van prestigieus materieel, zoals de twee vliegdekschepen, terwijl de Britse strijdkrachten, in het bijzonder het leger, 20 tot 30 jaar lang leeggezogen werden door onvoldoende financiering, als gevolg van een reeks kortetermijnbeslissingen of een gebrek aan beslissingen in heel wat dossiers.¹⁸⁶ Vanwege het steeds meer isolationistische buitenlands beleid van Amerika wil Wallace zijn legers voorbereiden om autonoom te handelen, hoewel ze sterk afhankelijk zijn van de Amerikaanse

¹⁸⁵ Zie Nicholas Fiorenza, “UK admits to nuclear replacement warhead programme” in *Jane’s Defence Weekly*, 27/2/2020.

¹⁸⁶ Tim Ripley, Fenella McGerty, “UK defence secretary wants to end ‘hollow force’ ” in *Jane’s Defence Weekly*, <https://www.janes.com/article/91684/uk-defence-secretary-wants-to-end-hollow-force>, 3/10/2019.

luchtdekking, inlichtingen, bewakings- en verkenningsmiddelen.¹⁸⁷

Volgens het *National Audit Office* zullen de begrotingsmiddelen voor dit beleid niet voor 2025 beschikbaar zijn, wat zal leiden tot het verlies van capaciteiten: early warning vliegtuigen, mijnenjagers, of helikoptervliegdekschepen, Harpoon-antischepsraketten, satellieten en tools voor cyberbeveiliging.¹⁸⁸

Volgens de *National Audit Office* zullen de begrotingsmiddelen voor dit beleid niet voor 2025 beschikbaar zijn, wat zal leiden tot het verlies van capaciteiten: early warning vliegtuigen, mijnenjagers-schepen of helikoptervliegdekschepen, Harpoon-antishpraketten, satellieten en tools voor cyberbeveiliging.

Premier Blair had in 1998 in Saint-Malo aanvaard dat de EU een "autonome actiecapaciteit zou krijgen, (...) om te reageren op internationale crises", maar het Verenigd Koninkrijk bleef aan de kant staan bij de operaties van de EU, beperkte de middelen van het EDA, SatCen en ESDC, alsook de ontwikkeling van Galileo.

Vóór Brexit was Europa een economische macht, die vergelijkbaar was met die van de Verenigde Staten van Amerika, een militaire dwerg en een politiek lichtgewicht. De Brexit zal, aan beide zijden van het Kanaal, de afgang versnellen, de sociale spanningen versterken en de interne verdeeldheid verdiepen. Vanaf 1 januari 2021 zal hij de economische handelsvoorwaarden tussen de EU en Groot-Brittannië veranderen, ook voor de defensie-industrie. Het Verenigd Koninkrijk lijkt bereid handel te drijven onder WTO-voorwaarden, wat hoge tarieven voor goederen betekent, in plaats van te accepteren dat Britse bedrijven onderworpen blijven aan de sociale, milieu- en arbeidsnormen van de EU, aan

¹⁸⁷ Tim Shipman, "Ben Wallace Interview: We Can't Rely on US (excerpt)" in *The Sunday Times*, <https://www.thetimes.co.uk/article/ben-wallace-interview-we-cant-rely-on-us-pmwcgv398>, 12/1/2020.

¹⁸⁸ Zie Tim Ripley, "NAO calls for action on UK defence budget 'black hole'" in *Jane's Defence Weekly*, 27/2/2020.

de regels inzake Staatssteun en mededinging, evenals aan het HvJEU.

Brexit betekent evenwel niet dat het Verenigd Koninkrijk de veiligheid en verdediging van Europa loslaat. De Britse nucleaire en operationele samenwerking met Frankrijk staat niet ter discussie. De Britten hebben nog altijd een aanzienlijke defensie-industrie en de Britse W&TDO blijft aan de top staan.

7.3 De NAVO, verdeeld als nooit tevoren

Op 4 december 2019 herbevestigde de Atlantische Raad in Londen de transatlantische link en de in artikel 5 van het verdrag van Washington vastgelegde verbintenis: een aanval op één bondgenoot wordt als een aanval op iedereen beschouwd.¹⁸⁹ Dit geeft een verkeerd beeld van de werkelijkheid. De NAVO is heterocliet: de Verenigde Staten van Amerika, die steeds autoritairder worden, maar onstabiel en geïsoleerd zijn, een Canada dat mistevreden is met zijn zuidelijke buur, een Verenigd Koninkrijk dat zich van Europa heeft verwijderd, maar niet nog niet de Atlantische Oceaan is overgestoken, een zeer inconsistente groep van 22 Europese Staten en een Turkije dat één voet binnen en één voet buiten heeft.

Sinds 1989 kon Europa, dankzij de Alliantie, zijn defensie-inspanningen terugbrengen van 3 tot 1 % van het BBP. In september 2014 heeft president Obama tijdens de Atlantische Raad de toezegging van de geallieerden verkregen dat ze hun

¹⁸⁹ Deze herbevestiging was nodig. Het engagement van de Verenigde Staten om Europa te verdedigen is geloofwaardig gebleven, van President Truman tot President Reagan. We deelden gemeenschappelijke waarden, waaronder vrijheid, ze zagen ons als partners. Trump ondermijnde die geloofwaardigheid voordat hij zelfs maar werd gekozen en verklaarde de NAVO achterhaald. Eenmaal in het Witte Huis, betwijfelde hij of artikel 5 van toepassing kon zijn op Montenegro en op de staten die niet 2% van hun BBP aan de defensie-inspanning besteden. Hij ziet de EU als een handelsvijand. Na een telefoontje van Erdogan, van wie hij beweert een grote fan te zijn, liet hij helaas onze Koerdische bondgenoten in de strijd tegen ISIS aan een triest lot overgelaten, waardoor veel terroristen konden ontsnappen.

defensiebudget zouden verhogen tot 2 % van het BBP, en het aandeel van de wederuitrusting in het defensiebudget tot 20 %. De toename van de invoer als gevolg van de aankoop van nieuwe Amerikaanse apparatuur zal ons BBP met hetzelfde bedrag doen dalen. Terwijl de EU tussen 2014 en 2016 voor 7,3 miljard \$ aan defensiegoederen en -diensten, voornamelijk grondstoffen en basisdiensten, naar de Verenigde Staten heeft uitgevoerd, heeft zij voor 63 miljard \$ aan hightechgoederen en -diensten ingevoerd.¹⁹⁰ Het Amerikaanse budget voor W&TDO en de aanschaf van apparatuur bedraagt 160 miljard € per jaar, dat van de EU-27 40 miljard € per jaar, waarvan 10 voor Frankrijk en 20 voor de andere 26 landen; dat van het Verenigd Koninkrijk bedraagt ook 10 miljard €.¹⁹¹

De NAVO wil het terrorisme bestrijden. Ze wil zichzelf beschermen tegen cyberaanvallen en hybride operaties van Rusland, terwijl ze open blijft staan voor dialoog. Ze is zich ervan bewust, dat China zowel kansen als uitdagingen biedt. Ze is van mening dat de ruimte een operatiegebied is geworden.¹⁹² Ze wil Turkije aan boord houden, ondanks de instelling van een veiligheidszone in het noordoosten van Syrië, het sturen van troepen naar Libië en de geschillen met Griekenland en Cyprus.

De Atlantische Raad van december 2019 stelde vast dat de defensie-uitgaven van de geallieerden (exclusief de Verenigde Staten van Amerika) tussen 2017 en 2019 met 5% per jaar zijn gestegen, vooral in de landen die geografisch het dichtst bij Rusland liggen. De doelstelling van 20% investering in groot materieel wordt gehaald door 16 Bondgenoten van de 29. In plaats van vast te houden aan deze gegevens hebben President Trump en Secretaris-Generaal Stoltenberg de

¹⁹⁰ Daniel Fiott, *The Poison Pill: EU defence on US terms?*, EUISS, <https://www.iss.europa.eu/content/poison-pill-eu-defence-us-terms>, 14/6/2019.

¹⁹¹ Zie Ronan Le Gleut et Hélène Conway-Mouret, *Europe de la défense, le défi de l'autonomie stratégique*, op. cit.

¹⁹² De Verenigde Staten van Amerika hebben in 2019 een militair ruimtevaartcommando gecreëerd ; in 2020 een "Space Force" opgericht, die zal bestaan uit 16.000 militairen en burgers. De strijdkrachten zijn verantwoordelijk voor rekrutering, opleiding en management, commando's voor militaire operaties.

betreurenswaardige verwarring tussen defensie-uitgaven van de NAVO en NAVO-uitgaven onderhouden.

De defensie-uitgaven van de NAVO zijn de defensiebudgetten van de Lid-Staten, ongeveer 1.000 miljard € per jaar, waarvan 738 miljard \$ alleen al voor de Amerikanen in 2020.¹⁹³ Zij besteden echter slechts 35,8 miljard dollar aan de verdediging van Europa, iets minder dan het Franse defensiebudget. Zij stationeren nog slechts 68.000 militairen in Europa, de meeste geen strijders, onder wie ongeveer 35.000 in Duitsland.¹⁹⁴ Dit is symbolisch, maar het bestendigt de protectoraatsstatus van onze Staten. Sinds 2014 wordt met een budget van 1 miljard \$, dat is opgelopen tot 6,5 miljard \$ in 2019 maar in 2020 is gehalveerd, de roterende aanwezigheid van ongeveer 3.000 extra Amerikaanse soldaten in Europa gefinancierd, maar ook militaire oefeningen, de verbetering van de vooraf opgestelde infrastructuur en uitrusting, alsook de versterking van de capaciteiten van de partnerlanden, om vooral Estland, Letland, Litouwen, Polen, Bulgarije en Roemenië gerust te stellen.

De uitgaven van de NAVO bedroegen in 2019 2.345 miljoen €, waarvan 1.395 miljoen € voor de geïntegreerde commandostructuur,¹⁹⁵ 700 miljoen € voor gemeenschappelijke militaire capaciteiten: vliegtuigen voor vroegtijdige waarschuwing en luchtverkeersleiding, verkenningdrones en zware transportvliegtuigen; 250,5 miljoen € voor het politiek-militaire hoofdkwartier in Brussel. Het aandeel van de Verenigde Staten van Amerika in deze uitgaven is niet 90 procent, zoals President Trump beweerde, maar slechts 23,1

¹⁹³ Zie sn, “House approves \$738bn military bill with money for Trump's Space Force” in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/us-news/2019/dec/11/house-approves-space-force-military-bill>, 12/12/2019.

¹⁹⁴ In de jaren 1960 waren er 400.000 Amerikaanse militairen in Europa en 200.000 in de jaren 1980.

¹⁹⁵ Het Militair Comité en de Internationale Militaire Staf in Brussel; de strategische Commando's, waaronder SHAPE in Bergen, en hun commando-controle- en informatiesystemen; de Alliantie agentschappen, operaties en missies; het NAVO-Defensiecollege in Rome; de NAVO-organisatie voor wetenschap en technologie en het Centrum voor Maritiem Onderzoek en Experimenteren in La Spezia, onder andere.

procent, terwijl het volgens de officiële verdeelsleutel, het BBP, ongeveer 50 procent zou moeten bedragen.

De NAVO baseert haar afschrikingsvermogen op conventionele strijdkrachten, maar ook op Amerikaanse en Britse strategische kernwapens, alsook tactische. De Amerikaanse luchtmacht zou 40 B61-bommen hebben in Aviano in Italië en in Incirlik in Turkije. Naar verluidt, zouden de Amerikanen in 2019 in Europa 140 B61-bommen opslaan,¹⁹⁶ uitgerust met de dubbele sleutel, één voor de Amerikaanse ondersteuningseenheid, één voor Duitsland, België of Nederland. Duitsland heeft voor deze missie het 33e squadron met Tornado PA-200 jachtbommenwerpers ingezet, vliegtuigen waarmee ook het 6e Italiaanse *Stormo* uitgerust is; België heeft de 10e Wing, uitgerust met F-16's, zoals de 312e en 313e smaldelen van Nederland.¹⁹⁷ Tenzij men besluit af te zien van deelname aan dit aspect van de nucleaire afschrikking, kunnen deze toestellen enkel worden vervangen worden door vliegtuigen die door de Amerikanen als B-61-compatibel worden beschouwd, bijvoorbeeld de F-35 of de F-18.

De bedreigingen zijn inderdaad niet verdwenen: Noord-Koreaanse raketten, die kernwapens kunnen dragen, kunnen bijna ons hele continent treffen: alleen Portugal en West-Spanje zijn buiten bereik. Als reactie op de Iraanse dreiging zet de NAVO een ballistisch raketafweersysteem in met onder meer een radar in Turkije, locaties in Roemenië en Polen en 4 Aegis-raketfregatten in Spanje. Dit systeem heeft onze betrekkingen met Rusland, dat het op basis van het verdrag van 1988 over de nucleaire strijdkrachten voor de middellange afstand, d.w.z. van 500 tot 5.500 km, als verboden beschouwt, ernstig verstoord. Als reactie daarop, heeft Rusland volgens de Noord-Atlantische Raad 9M729-raketten geproduceerd, wat in strijd is met datzelfde verdrag. De Russen

¹⁹⁶ Tijdens de Koude Oorlog waren het Verenigd Koninkrijk en Griekenland ook gastlanden. Het aantal wapens, dat ging van middellangeafstandsraketten tot granaten, zou meer dan 7.000 bedragen.

¹⁹⁷ Zie Emmanuelle Maitre, « Forces aériennes européennes et mission nucléaire de l'OTAN », Paris, *Défense & Industries*, n°13, juin 2019.

en Amerikanen hebben dit verdrag uiteindelijk opgezegd. Ze moderniseren en vergroten hun arsenaal, net als China, India, Pakistan en Israël.

Dit zou de Europeanen ertoe kunnen aanzetten Amerikaanse raketafweersystemen te kopen, ten koste van de Europese bewapeningsprogramma's,¹⁹⁸ als ze niet wisten dat de systemen die de Amerikanen in Irak hebben geïnstalleerd, geen enkele van de 16 Iraanse raketten die op 8 januari 2020 in de richting van hun bases zijn gelanceerd, hebben onderschept. In haar huidige vorm garandeert de NAVO onze veiligheid en defensie niet langer.

7.4 De Verenigde Staten van Amerika

President Trump streeft naar een herverkiezing eind 2020, door de politieke en economische belangen van zijn land te verdedigen, dat hij op de eerste plaats wil handhaven op militair, technologisch en economisch gebied. Om dit te doen, wijst hij de regels van het internationaal recht af. Hij dwingt de EU, andere Amerikaanse Staten en de Staten in de Stille Oceaan ertoe hun handelsoverschotten te verminderen en Amerikaanse wapensystemen te kopen.¹⁹⁹

Zijn belofte van 2016 om de terroristen te verslaan was louter branie: hij wil zich terugtrekken uit Irak, Afghanistan en Afrika. Maar omdat omdat Israël bang is voor Iran, en omdat hij Israël steunt om de joodse stem en die van fundamentalistische evangelisten te krijgen, zegde hij in 2018

¹⁹⁸ Zie Michel Cabirol, « Pourquoi les Etats-Unis sont sortis du Traité sur les forces nucléaires à portée intermédiaire » in *La Tribune*, <https://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/pourquoi-les-etats-unis-sont-sortis-du-traite-sur-les-forces-nucleaires-a-portee-intermediaire-826048.html>, 23/08/2019.

¹⁹⁹ Bovendien heeft onze "bondgenoot" op 14 februari 2020 de douanerechten op Airbus-vliegtuigen verhoogd van 10 tot 25%. Wijn, kaas, koffie en olijven worden sinds oktober 2019 met 25% belast. Laten we ons troosten bij de gedachte dat hij Zuid-Korea net zo slecht behandelt. Zie Reuters, "US to put 9,000 South Korea workers on leave as military funding row deepens" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/29/us-to-put-9000-south-korea-workers-on-leave-as-military-funding-row-deepens>, 29/1/2020.

het akkoord van Wenen over de nucleaire deal met Iran op (het *Joint Comprehensive Plan of Action* - JCPOA). Hij heeft de economische sancties tegen Iran nog verscherpt. In 2019 werd de Islamitische Revolutionaire Garde opgenomen in de lijst van terroristische organisaties. Hij reageerde militair op de oorlogshandelingen van de Iraniërs en hun bondgenoten, de Houthi's, Hezbollah en de Iraakse sjiitische milities, zoals het bombarderen van Saoedische raffinaderijen, de aanval op olietankers bij Hormuz en het bombarderen van een Amerikaanse militaire basis in Irak. Anderzijds tolereerde hij op 6 oktober 2019 het Turkse offensief tegen de Koerden, onze bondgenoten.²⁰⁰

Sinds 29 augustus 2019 moet een 11^e Amerikaans militair ruimtevaartcommando, *Spacecom*, ervoor zorgen dat de Amerikaanse dominantie in de ruimte nooit wordt uitgedaagd of bedreigd door China en Rusland. Die landen kunnen echter de communicatie en de GPS-satellieten blokkeren; ze zijn sinds 2007 in staat om een satelliet te vernietigen met een grondluchtraket.

Trump heeft Rusland en Turkije meer gewicht gegeven in het Midden-Oosten. Hij heeft schade toegebracht aan de betrekkingen tussen de Verenigde Staten van Amerika en zijn bondgenoten en partners. Hij vernietigt de "soft power" van zijn land door het ondermijnen van de geloofwaardigheid van zijn traditionele waarden, met name door gratie te verlenen aan oorlogsmisdadigers en door Guantanamo niet te sluiten. Hij zette de Iraanse nucleaire deal op de helling, en zegde het akkoord met Rusland over de middellangetermijnraketten op. Hij herstelde het machtsevenwicht van voor 1914-1918, de wet van de sterkste, de instabiliteit van de allianties en de wapenwedloop. Hij verhoogde het risico op een gewapend

²⁰⁰ Michel Cabirol, « Syrie : "Les Américains ont renoncé à assurer la sécurité collective" (Jean-Yves Le Drian) » in *La Tribune*, <https://www.latribune.fr/economie/international/syrie-les-americains-ont-renonce-a-assurer-la-securite-collective-jean-yves-le-drian-831238.html>, 22/10/2019.

conflict. Hij heeft de wereld een stuk minder veilig gemaakt. We kunnen niet op hem rekenen.

7.5 De Sahel

Sinds de rampzalige NAVO-operatie in 2011 blijft Libië geteisterd door een burgeroorlog, wat de onveiligheid in de hele regio nog aanwakkert.²⁰¹

Frankrijk, Europa, het Westen en de VN moeten hun optreden in de Sahel dringend heroverwegen. Na meer dan vijf jaar oorlog worden de jihadisten sterker, hebben ze het initiatief, kiezen ze de tijd, de plaats en de vorm van de confrontaties. In 2013 werden de Fransen verwelkomd als bevrijders in Bamako, nu eisen demonstranten daar hun vertrek. Na de lessen van Gallieni, Lyautey, Galula te zijn vergeten en de tactische procedures van de Amerikanen te hebben gekopieerd, waaronder "chirurgische aanvallen" door vliegtuigen of drones, stuit het Franse leger op eenzelfde afwijzing van zijn aanwezigheid. Net als de Amerikanen heeft het noch een strategie, noch een scenario om de crisis te beëindigen. Welnu, "als de strategie niet deugts, zijn de vaardigheid van de generaal op het slagveld, de waarde van de soldaat, de glansrijke overwinning, die anders doorslaggevend zouden zijn, zijn nutteloos".²⁰²

Ondanks de aanwezigheid in de Sahel van de 5.100 Franse soldaten van Operatie Barkhane, de 13.000 manschappen van de Verenigde Naties (UNAMIS) en, tijdelijk, van de Amerikaanse strijdkrachten,²⁰³ worden er meer en meer

²⁰¹ Onze parlementariërs kennen de kosten, in €'s en in mensenlevens, van interventies van nationale legers onder NAVO- of EU-vlag of in ad hoc-coalities, maar beseffen ze voor onze (on)veiligheid betekenen? De EU is sinds 1992 in Bosnië. De NAVO is sinds 2001 in Afghanistan. Kan worden gezegd dat de Europese acties in Kosovo, Somalië, de Democratische Republiek Congo, Ivoorkust en Atjeh succesvol zijn geweest?

²⁰² "If the strategy be wrong, the skill of the general on the battlefield, the valor of the soldier, the brilliancy of the victory, however otherwise decisive, fail from their effect." Rear Admiral Alfred T. Mahan.

²⁰³ Zie AFP, « Lutte antidjihadiste au Sahel : Washington réclame à la région d'en faire plus » in *Le Monde*,

terroristische aanslagen gepleegd, die steeds dodelijker zijn, omdat de aanwezige middelen zeer ontoereikend zijn, afgemeten aan de uitgestrektheid van het grondgebied. Dit is bevorderlijk voor terroristische en criminele netwerken, die nauw met elkaar verweven zijn. Zelfs voor een actie die enkel gericht is op de drie grenzenzone, aan de grenzen van Mali, Burkina Faso en Niger, die een miljoen km² beslaat, blijft Barkhane onbeduidend. Islamitische terroristen zouden slechts met 100 tot 300 zijn, maar ze exploiteren eeuwenoude spanningen tussen etnische groepen en frustraties te wijten aan slecht bestuur. Groepen van een dozijn islamisten rekruteren gemakkelijk 60 tot 80 lokale bewoners, die worden betaald met geld uit allerlei soorten illegale handel, en voeren dan verrassingsaanvallen uit.

Noch de lokale veiligheidstroepen, noch de G5 Sahel-strijdmacht, de alliantie die begin 2014 is gevormd door Burkina Faso, Mali, Mauritanië, Niger en Tsjaad, noch UNAMIS, zijn militair effectief. De G5 Sahel heeft vijf bataljons samengesteld, maar geen daarvan hen heeft belangrijke operaties uitgevoerd.

De Franse militairen zijn zeer efficiënt, maar ze zien niet meer waar hun politieke leiders met hen naartoe willen. Elke dag stellen ze de wanverhouding vast tussen het vertoonde ambitieniveau en de beschikbare middelen: het Franse leger is in Irak, de Arabisch-Perzische Golf, de Centraal-Afrikaanse Republiek en de Sahel ingezet. Zijn bondgenoten, met uitzondering van de Amerikanen, zijn afwezig bij de gevechtsacties: zij beperken zich tot het geven van training. De actie van de Verenigde Naties, die 1 miljard \$ per jaar kost,²⁰⁴

https://www.lemonde.fr/afrique/article/2019/12/17/lutte-antidjihadiste-au-sahel-washington-reclame-a-la-region-d-en-faire-plus_6023144_3212.html, 17/12/2019 et voir AFP, « Les Etats-Unis envisagent de se retirer militairement d’Afrique de l’Ouest » in *Le Monde*,

https://www.lemonde.fr/afrique/article/2019/12/24/les-etats-unis-envisagent-de-se-retirer-militairement-d-afrique-de-l-ouest_6023985_3212.html, 24/12/2019.

²⁰⁴ Zie Jason Burke, « Sahel faces surge in violence from terror attacks » in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/22/sahel-faces-surge-in-violence-from-terror-attacks>, 22/1/2020.

is ondoeltreffend, zoals bijna overal. De EU besteedt onvoldoende zorg aan de uitrusting en de veldondersteuning voor de door haar opgeleide lokale soldaten, het beheer van de menselijke hulpbronnen van de lokale legers en de controle op de financiële stromen van terroristen-trafikanten. De Lid-Staten stellen onvoldoende *special forces*, logistieke ondersteuning en inlichtingen ter beschikking.

De buitenlandse militaire aanwezigheid wordt steeds ondraaglijker voor de bevolking en de veiligheidstroepen van de Sahel, die te maken krijgen met afschuwelijk en eindeloos geweld, corruptie, ondoeltreffendheid en onverantwoordelijkheid van de lokale overheden. De dorpingen hebben hun precare beveiliging alleen te danken aan lokale milities. Vrede in de Sahel hangt af van de landen die er deel van uitmaken, maar hoe kan hun bestuur op peil worden gebracht, op politiek, economisch, sociaal en veiligheidsvlak? Er wordt een verwoede strijd geleverd tegen corruptie en slecht bestuur om de weg vrij te maken voor een verantwoordelijke politieke klasse. Steun aan lokale troepen, opleiding, uitrusting, transport, logistieke ondersteuning en inlichtingen blijven ontoereikend. Het leger, de politie en de territoriale administratie worden onvoldoende ondersteund om behoorlijk te functioneren en hun rol te kunnen spelen. De economie stagneert. De gecreëerde waarde wordt niet herverdeeld, maar slechts enkelen eigenen ze zich toe. Onder deze omstandigheden zal er geen sprake zijn van stabilisatie van de Sahel en zal het islamistische terrorisme een solide basis hebben om Europa aan te vallen.

Door verdeeldheid en een inefficiënte intergouvernementele methode mangelt het Europa totaal aan de militaire en veiligheidscapaciteit die nodig is om deze dreiging het hoofd te bieden. Josep Borrell telde 1.500 militairen van de G5 Sahellanden die in 2019 het leven lieten, het hoogste aantal sinds 2012. Er vielen ook 2.500 burgerdoden. Bij gebrek aan telecommunicatieapparatuur en gekwalificeerde operators, duurt het te lang voordat de Saheliaanse troepen waarschuwen bij een aanval. De verliezen zijn dus groot, voordat er luchtsteun en versterkingen komen. De aanwezigheid van Europese adviseurs zou de lokale legers aanmoedigen, maar zou het risico

dat er "lijksakken" terugkeren vergroten.²⁰⁵ Na de repatriëring van zo'n 90 doden en 700 gewonden moest Frankrijk echter Afghanistan verlaten. In de Sahel heeft ze al 45 soldaten verloren, waarvan 24 per ongeluk en zo'n 400 gewonden gehad. De kosten van deze beperkte interventie bedragen meer dan 5 miljard euro. Na de secretaris-generaal van de VN, heeft de G7 op 26 augustus 2019 in Biarritz nota genomen van de uitbreiding van de dreiging tot heel West-Afrika, tot aan de Golf van Guinee en Kameroen.

7.6 Rusland

Mevrouw Kaljulaid, de presidente van de Republiek Estland, heeft goed geformuleerd ²⁰⁶ wat het doel van de Europese diplomatie ten opzichte van Rusland zou moeten zijn: "zorgen voor vreedzaam samenleven met een buurland dat het internationale recht of zijn verplichtingen niet respecteert". Ze is van mening dat "geregeld contact [met Moskou] nodig is. Maar we mogen niet vergeten dat de Krim nog steeds bezet is, evenals een deel van Georgië, en dat er nog steeds een conflict gaande is in Oost-Oekraïne." Ze is ook van mening dat "het streven van de Oost-Europese landen naar een versterkte samenwerking met de EU moet worden ondersteund."

De door Rusland bevroren conflicten in Transnistrië, Nagorno-Karabach, Abchazië en Zuid-Ossetië zijn het inderdaad nog steeds, na soms dertig jaar, wat niet verhindert dat er steeds meer opduiken, waardoor de onveiligheid van Noord-Noorwegen tot Griekenland, over Oekraïne, alleen maar groter wordt.

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) heeft 57 Lid-Staten, in Noord-Amerika, Centraal-Azië en Europa. Zij is er niet in geslaagd om een einde te maken aan

²⁰⁵ Zie Jean-Dominique Merchet et Yvan Guichaoua, « Au Sahel, les djihadistes imposent leur tempo » in *Secret Défense*, <https://www.lopinion.fr/blog/secret-defense/sahel-djihadistes-imposent-leur-tempo-206519>, 18/12/2019.

²⁰⁶ Anne-Françoise Hivert, « N'oublions pas que la Crimée est toujours occupée » in *Le Monde*, 17-18/11/2019, p. 6.

de reeds vóór 2014 bevroren conflicten. Ze is niet in staat om de betrekkingen tussen Rusland en Oekraïne te normaliseren sinds de annexatie van de Krim op 18 maart 2014 en de door Rusland gesteunde opstand in het oosten van Donbass:²⁰⁷ de akkoorden over een staakt-het-vuren tussen Oekraïne en de rebellen worden geregeld geschonden.

Rusland combineert desinformatie, elektronische oorlogsvoering, cyberoorlogsvoering, toegangsverbod tot het grondgebied met luchtafweer- en antischipbatterijen, artilleriebombardementen, tank- en infanteriegevechten... De agressie heeft 13.000 mensen op de grond het leven gekost, plus de passagiers van vlucht MH-17. Onlangs kondigde Poetin plannen aan om Wit-Rusland te annexeren. Hij creëert een sterk gevoel van onveiligheid in de Baltische staten. Volgens de *Rand Corporation* zou het Russische leger de controle kunnen overnemen in nauwelijks 36 uur. Dit verklaart voor een deel de hoge emigratie van jonge Balten: zij vrezen dat de grondlucht, antischip en grond-grond raketssystemen²⁰⁸ die in de enclave Kaliningrad (het voormalige Oost-Pruisen) en in West-Rusland worden ingezet, een NAVO-tegenaanval zeer moeilijk zouden maken. De huidige inzet van NAVO-troepen moet het mogelijk maken om in geval van een Russische aanval het Bondgenootschap onverwijd te waarschuwen en de westerse landen er vanaf het begin bij te betrekken. Rusland beschouwt deze aanwezigheid van troepen als een provocatie van de NAVO²⁰⁹ en acht deze in strijd met de in 1997 in Parijs ondertekende Stichtingsakte inzake wederzijdse betrekkingen,

²⁰⁷ Een Buk-luchtafweerraket, door Rusland aan de rebellen geleverd, haalde op 17 juli 2014 de Boeing MH17 van Malaysian Airlines neer en doodde 298 mensen, waaronder 193 Nederlanders (1 met dubbele Belgische nationaliteit), 10 Britten, 5 Belgen, 4 Duitsers en een Roemeen.

²⁰⁸ Over deze capaciteit « anti-access and area denial » (A2AD), zie Robbie Gramer, « This interactive Map Shows the High Stakes Missile Stand-Off Between NATO and Russia » in *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2017/01/12/nato-russia-missile-defense-stand-off-deterrence-anti-access-area-denial/>, 12/1/2017.

²⁰⁹ Cindy Régnier, « La pointe avancée de l'OTAN dans les pays baltes : une épine pour Moscou » in *La Tribune*, <https://www.latribune.fr/opinions/tribunes/la-pointe-avancee-de-l-otan-dans-les-pays-baltes-une-epine-pour-moscou-824758.html>, 1/8/2019.

samenwerking en veiligheid tussen de NAVO en de Russische Federatie, die achterhaald is.²¹⁰

Na de verkiezing van Zelenski tot president van Oekraïne op 20 mei 2019 kwam het echter tot een dialoog tussen hem en Poetin, die leidde tot een uitwisseling van 200 gevangenen op 29 december, twintig jaar nadat Poetin aan de macht kwam.²¹¹ Onder hen bevond zich de Rus die ervan verdacht werd opdracht te hebben gegeven tot het afvuren van de Buk-raket op de MH-17, die zo aan het proces ontsnapte. Rusland en Oekraïne hebben op 30 december een vijfjarig Russisch contract voor gasdoorvoer naar Europa ondertekend. Het voorziet in de levering van ten minste 65 miljard kubieke meter in 2020 en vervolgens ten minste 40 miljard per jaar van 2021 tot 2024. Kiev krijgt daarvoor over vijf jaar meer dan 7 miljard \$.²¹²

Sinds Poetin, die werd uitgenodigd om te spreken op de *Munich Security Conference* in 2007, verklaarde dat hij tegen het westerse "model" is, voert hij een hybride oorlog tegen ons. Propaganda, grote manoeuvres min of meer dicht bij onze grenzen, incursies van schepen of vliegtuigen in ons soevereiniteitsgebied, cyberaanvallen, nepnieuws en plunderingen van gegevens, zowel van Staats- als niet-Statelijke oorsprong, hebben geregeld Europa, Europese instellingen en

²¹⁰ Zie OTAN, Acte fondateur sur les relations, la coopération et la sécurité mutuelles entre l'OTAN et la Fédération de Russie, signé à Paris, France, https://www.nato.int/cps/fr/natolive/official_texts_25468.htm 27/5/1997.

²¹¹ Zie AFP, "L'Ukraine et les séparatistes prorusses ont échangé 200 prisonniers : un événement marquant dans la désescalade du conflit" in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/1-ukraine-et-les-separatistes-prorusses-ont-echange-200-prisonniers-un-evenement-marquant-dans-la-desescalade-du-conflit-5e08bb4bd8ad58130d09733a>, 29/12/2019.

²¹² Zie AFP, "L'Ukraine et la Russie finalisent leur accord sur le transit du gaz" in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/1-ukraine-et-la-russie-finalisent-leur-accord-sur-le-transit-du-gaz-5e0aec359978e272f9820dac>, 31/12/2019 en home/dpa, "Russland und Ukraine unterzeichnen Gastransitvertrag für Europa" in *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/gazprom-russland-und-ukraine-unterzeichnen-gastransitvertrag-fuer-europa-16559852.html>, 31/12/2019.

bedrijven als doelwit. Er wordt apparatuur voor ontzegging van toegang tot het grondgebied ingezet op de Krim, in Donbas, aan de Baltische grens en in Syrië.

Volgens het SIPRI heeft Rusland in 2017 66,3 miljard \$ voor defensie uitgegeven, 15% meer dan Frankrijk, terwijl het Russische BBP tussen dat van Spanje en Italië ligt. Ten opzichte van de Europese landen is er in Rusland eenheid van bevel. Het Russische leger is sterk in artillerie, allerlei soorten raketten, ruimtewapens, cyberspace en onderzeeërs. Het heeft nog altijd een aanzienlijke nucleaire kracht.²¹³ Het heeft een eerste regiment, uitgerust met de Avangard hypersonische raket, die een bom van 2 megaton zou kunnen vervoeren over 6000 km.²¹⁴ Dankzij composietmaterialen die bestand zijn tegen 2.000°C, zou de snelheid variëren van Mach 20 tot Mach 27, d.w.z. meer dan 33.000 kilometer per uur. Ze zou in staat zijn van koers en hoogte te veranderen om raketafweersystemen te ontwijken, waaronder het systeem dat door de Amerikanen in Europa wordt ingezet en waarvan de effectiviteit al twijfelachtig is. De Amerikanen zullen geen gelijkwaardige wapens hebben voor 2022.²¹⁵

Ondanks deze wapenwedloop en het Russische verzet op vele punten, gaf Washington informatie door aan Moskou die in december 2017 en 2019 bijdroeg aan het verijdelen van twee pogingen tot islamitische aanslagpogingen in Sint-Petersburg.

7.7 Turkije

Turkije is kandidaat voor het EU-lidmaatschap, officieus sinds de jaren zestig en officieel sinds 1987. De EU heeft Turkije pas

²¹³ Zie Ronan Le Gleut en Hélène Conway-Mouret, *Europe de la défense, le défi de l'autonomie stratégique*, op. cit.

²¹⁴ Zie AFP, « Moscou déploie son "arme absolue", le missile hypersonique Avangard » in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/moscou-deploie-son-arme-absolue-le-missile-hypersonique-avangard-5e060bc5d8ad58130d0168b0>, 27/12/2019.

²¹⁵ Zie sn, "Russia deploys first hypersonic missiles" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/27/russia-deploys-first-hypersonic-missiles-nuclear-capable>, 27/12/2019.

in 1999 de status van kandidaat verleend. Sinds Erdogan in 2003 aan de macht is gekomen en Cyprus tot de EU is toegetreden, zijn de betrekkingen tussen Turkije en de EU verslechterd. Het regime, dat oorspronkelijk door sommige leiders van de Europese Volkspartij werd omschreven als "moslimdemocratisch", wordt steeds intoleranter, autoritairder en imperialistischer. Door de toenemende onderdrukking van de Koerden sinds begin 2010 en van de tegenstanders sinds 2013, de willekeurige zuiveringen en opsluitingen na de poging tot staatsgreep in juli 2016, de militaire interventie in Syrië in 2019, de weigering om de Republiek Cyprus te erkennen, boringen in de Cypriotische wateren, slecht bestuur, het gebruik van Syrische vluchtelingenstromen en illegale migratiebewegingen is het vooruitzicht van toetreding van Turkije tot de EU ver verwijderd.

Het akkoord van 2016, dat het mogelijk maakte de aankomst van migranten in Griekenland sterk te beperken, tegen betaling van 3 miljard euro in 2016 en nog eens 3 miljard in 2018, wordt slecht uitgevoerd. De EU heeft 2,5 miljard € van de eerste schijf betaald en 760 miljoen € van de tweede: de logge Turkse gemeentelijke en overheidsbureaucratieën, die van het Wereldvoedselprogramma, de Internationale Organisatie voor Migratie en de EU vertragen de aanbestedingsprocedures.²¹⁶

Bovendien respecteert Erdogan het internationale recht niet. Hij betwist de soevereiniteit en integriteit van Bulgarije, Griekenland en Cyprus. Hij ondergraaft ons succes in de strijd tegen IS in twijfel, door zijn optreden tegen de Koerden in het noordoosten van Syrië. Als gevolg hiervan zijn de onderhandelingen over de modernisering van de douane-unie en de uitbreiding ervan tot diensten, evenals de toetredingsonderhandelingen, door de EU bevroren.²¹⁷

²¹⁶ Zie Leonor Hubaut, "Où sont passés les six-milliards promis par l'Europe à la Turquie ?" in *Bruxelles2*, https://www.bruxelles2.eu/2020/03/ou-sont-passes-les-six-milliards-promis-par-leurope-a-la-turquie/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=les-newsletter-total-derniers-articles-de-notre-blog_2, 17/3/2020.

²¹⁷ Er is een hoofdstuk over financiële en budgettaire bepalingen geopend, zoals bepaald in het migratiepact.

De Amerikanen hebben de aankoop van Russische S-400-raketten bestraft: zij zullen in de loop van 2020 de productie van 900 stuks van de F-35, inclusief het centrale deel van de romp, uit Turkije weghalen.

7.8 Iran, Afghanistan, Kasjmir

De vrijheid van scheepvaart wordt bedreigd in de Straat van Hormuz, waar 20% van onze olievoorraad doorheen gaat. Iran heeft daar tankers gepraaid, de Verenigde Staten van Amerika, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk hebben er escorteschepen ingezet.

In Afghanistan nemen meer dan 20.000 soldaten deel aan een door de NAVO geleide missie, ondersteund door ongeveer 14.000 Amerikaanse troepen, om de lokale strijdkrachten die tegen IS, Al-Qaida en de Taliban vechten, te trainen en bij te staan. Desalniettemin hebben de Taliban nu meer terrein in handen dan ooit tevoren sinds 2001. Dit is het resultaat van de terugtrekking van troepen door President Trump, die met de Taliban onderhandelt om zijn kansen op herverkiezing te vergroten. Dit roept herinneringen op aan de onderhandelingen en vredesbeloften die voorafgingen aan de Amerikaanse terugtrekking uit Zuid-Vietnam, kort voor de val van Saigon.

In Kasjmir, dat sinds 1948 gedeeltelijk door Pakistan en sinds 1962 door China wordt bezet, zijn de spanningen groter geworden door de beslissing van de Indiase regering om de gedeeltelijke autonomie van het gebied in te trekken.

7.9 China

China werkt aan het terugdringen van armoede en vervuiling, maar het wil de vernedering die het sinds de eerste Opiumoorlog (1839-1842) heeft ondergaan, snel uitwissen. President Xi wil daarom méér zijn dan de gelijke van het Westen. Hij wil voorop lopen, op economisch, strategisch en ideologisch gebied. Hij ziet de Chinese socialistische ideologie het westerse model verdringen. Een interne uitdaging voor de Chinese communistische partij, in het licht van de risico's die dit met zich meebrengt, is onwaarschijnlijk: de leiders consolideren hun

macht door het nationalisme aan te wakkeren. Sinds Confucius hebben de rechten van de gemeenschap voorrang op die van de individuen binnen de gemeenschap, terwijl ons sociale leven gebaseerd is op het evenwicht tussen individuele mensenrechten en plichten jegens de gemeenschap. Dit is niet alleen een cultureel, maar ook een economisch en sociaal debat, waarbij China de door de Internationale Arbeidsorganisatie uitgedragen universaliteit en legitimiteit van sociale basisnormen betwist.

Op 24 juli 2019 heeft China een nieuw witboek over defensie gepubliceerd, waarin de grote vorderingen worden benadrukt die zijn gemaakt om gemechaniseerde strijdkrachten die in een netwerk kunnen opereren uit te bouwen, maar waarin wordt gesteld dat de automatisering nog steeds onvoldoende is om het niveau van de Amerikanen te bereiken. Het kondigt een defensiebudget aan van 173 miljard dollar in 2019, een stijging van 7,5% ten opzichte van 2018. Deze groei is echter lager dan in het recente verleden: van 2012 tot 2017 bedroeg die 56%. China bouwt voort op recente successen op het gebied van UAV's, commando, controle, communicatie, informatietechnologie, intelligentie, bewaking en verkenning (C4ISR), elektromagnetische voortstuwing, cybernetica en ruimtevaart. De Chinezen zijn van plan hun lacunes op het gebied van vliegtuigen en navigatiehulpmiddelen op te vullen door er de privésector bij te betrekken en door civiel-militaire integratie. Ze willen de mechanisering en de informatisering tegen 2020 voltooien en vervolgens tegen 2035 een algemene modernisering van de strijdkrachten doorvoeren om tegen 2050 een dominante positie in de wereld in te nemen, zowel op militair als op economisch vlak.²¹⁸ China is innovatief geworden, hoewel het aan technologietransfer blijft doen, westerse producten kopieert en zich bezighoudt met industriële spionage. Het ontwikkelt hypersonische raketten, bouwt vliegtuigen van de vijfde generatie en zet radars²¹⁹ in die

²¹⁸ Zie Jon Grevatt, "China's White Paper urges faster advancement in technology » in *Jane's Defence Weekly*, 30/7/2019.

²¹⁹ Deze " metre-wave sparse-array synthetic impulse and aperture radars " zenden uit in de VHF-band, tussen 30 en 300 MHz.

ontworpen zijn om de meest ondetecteerbare Amerikaanse Stealth-vliegtuigen te detecteren en te volgen.

Het westerse dogma dat economische liberalisering leidt tot politieke openheid gaat niet op: verbetering van de levensstandaard van de Chinese middenklasse leidt niet noodzakelijk tot een sterke vrijheidseis. Deze middenklasse kan, onder toezicht, gebruik maken van sociale media: het is verboden er politiek gebruik van te maken. Ze mag naar het buitenland reizen en maakt geen gebruik van de gelegenheid om daar te blijven. De vrije concurrentie van niet-politieke ideeën is een feit.

Ter ondersteuning van haar territoriale aanspraken in de Zuid-Chinese Zee, tegenover Vietnam, de Filippijnen, Maleisië, Brunei, Taiwan en Japan, blijft de Chinese marine aan kracht winnen. Sinds 2014 heeft China het equivalent van de Britse en Franse marines gebouwd: 35 fregatten, 37 korvetten, 13 onderzeeërs, 4 amfibische landingsschepen, die vooral een bedreiging zijn voor Taiwan en 8 bevoorradingstankers, waarmee men vanuit Chinese havens over grote afstanden kan varen, met name tot in de Golf van Aden. Het Korps Mariniers is uitgebreid van twee naar zes brigades en het effectief is toegenomen van 10.000 tot 40.000 soldaten. Het tweede vliegdekschip met skischans werd op 17 december 2019 in actieve dienst genomen. Een derde vliegdekschip is in aanbouw. Dankzij het katapulteersysteem kan een vliegtuig bij het opstijgen meer brandstof en wapens meenemen. De Chinese vloot is nog ver verwijderd van die van de Verenigde Staten, die over 11 vliegdekschepen en 450 schepen beschikken, maar overtreft ruimschoots die van Rusland, Frankrijk, India en het Verenigd Koninkrijk.²²⁰ 80 % van de Chinese kernraketten heeft een bereik op middellange afstand, 20% een intercontinentaal bereik; ze kunnen hypersonische

²²⁰ Volgens de « Military Balance » van de *International Institute for Strategic Studies*, geciteerd door AFP, "La marine chinoise met en service son second porte-avions" in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2019/12/17/la-marine-chinoise-met-en-service-son-second-porte-avions_6023173_3210.html, 17/12/2019.

zweefvliegtuigen lanceren, vergelijkbaar met de Russische Avangard.²²¹

De opkomst van China brengt India (dat er sinds 1962 met China in conflict is in Kasjmir) in een coalitie samen met landen die grenzen aan de Stille Oceaan, waaronder Japan en de Verenigde Staten van Amerika. De Japanse defensiebegroting voor 2020 zou 50,3 miljard dollar bedragen om de aankoop van F-35 vliegtuigen en raketafweersystemen te financieren.

Alle voorwaarden die tot een escalatie kunnen leiden zijn vervuld. De Amerikanen willen de enige supermacht blijven. In Washington willen sommige politici een handelsoorlog, om de Chinezen te dwingen intellectueel eigendom te respecteren, met illegale transfer van technologie te stoppen, staatsubsidies aan bedrijven te beperken en de militaire status-quo te garanderen. Anderen willen China van de financiële markten afsnijden, de toegang van Chinese bedrijven tot financiële centra beperken, bankkredieten beperken, zoals het geval is met Venezuela en Iran, om te voorkomen dat China verder opklimt. Nog andere Amerikanen willen de zijderoutes en de Chinese territoriale aanspraken in de Zuid-Chinese Zee blokkeren, onder meer door middel van marineoperaties en door Amerikaanse en geallieerde bedrijven te verbieden te helpen bij de Chinese technologische ontwikkeling.

In plaats van, zoals keizer Wilhelm II, een potentieel suïcidale, wraakzuchtige houding te koesteren, zouden de Chinese leiders de voorschriften van Deng Hsiao-Ping (individuele vrijheden in het kader van de socialistische markteconomie in eigen land en vreedzame betrekkingen met de rest van de wereld) weer in ere moeten herstellen en ze doortrekken om te evolueren naar politieke en economische democratie. Zo zouden ze van China een ontwikkeld, geliberaliseerd en open land maken. Als China zich daarentegen afsluit, zal zijn buitenlandse handel verminderen, het protectionisme vergroten, de binnenlandse

²²¹ Zie Andrew Tate, « China testing intercontinental-range HGV says USNORTHCOM commander » in *Jane's Defence Weekly*, 18/2/2020.

vraag vergroten en de aanhangers van het politieke liberalisme onderdrukken, zoals het in Hongkong doet.²²²

7.10 Europa zou eindelijk de juiste weg moeten inslaan, de weg naar de VSE!

Laten we dit overzicht afsluiten met de vaststelling dat het islamistisch terrorisme de enige duidelijke, precieze en actuele externe bedreiging voor West-Europa is. Het woedt van Oost-Afghanistan tot aan de kust van Mauritanië. Het werkt samen met wapen-, drugs- en mensensmokkelaars, die gedijen in falende Staten. Deze "geassocieerden" bevinden zich in de tegenpool van de Europese waarden, op alle gebied: in termen van belangen, opvattingen over Staat, recht, cultuur, levenswijze, seksualiteit, de plaats van de vrouw in de maatschappij en het gezin, de kijk op de wereld, toekomstvisie en het verdelen van de rijkdom. Helaas is de EU niet in staat om zich daartegen te verzetten zonder Amerikaanse steun, die steeds minder betrouwbaar is en steeds sneller wegvalt.

De strategische, politieke, economische, technologische, energie- en militaire balansen staan op de helling. In de afgelopen twintig jaar is de hele veiligheidsarchitectuur in Europa gedeconstrueerd. Rusland, Amerika en daarna China hebben de wapenwedloop weer op gang gebracht. Zij, maar ook India, Pakistan, Iran, Saoedi-Arabië en Turkije gebruiken hun militaire capaciteiten om hun standpunten op het internationale toneel op te leggen. Het aantal min of meer bevroren conflicten en gebieden met zware spanningen en zelfs frictie neemt toe in het Noordpoolgebied, Oost-Europa, het Middellandse Zeegebied, de Perzische Golf en de Chinese Zeeën. Op het land, onder de zee, in de lucht, in de ruimte en in de cyberspace meten hun legers zich met elkaar en testen ze de verdediging van de tegenstaander. Bij hun interventies in conflicten tussen Staten en in burgeroorlogen komen ze oog in oog met elkaar te staan, met het risico van escalatie.

²²² Kevin Rudd, « Sur la Chine, les Américains n'ont pas de stratégie » in *Le Monde*, 11-12/8/2019, p. 2.

Verschillende landen vertonen dubbelzinnig, agressief gedrag of oefenen chantage uit, ook op nucleair gebied. Er zijn raketten gericht op Europa, Zuid-Korea en Japan. Er werden chemische wapens gebruikt in Syrië, Maleisië en Groot-Brittannië. Ons continent is opnieuw het slagveld van de grootmachten geworden, de rechtsorde en de internationale instellingen kalven af, terwijl er juist behoefte is aan meer samenwerking en solidariteit met het oog op de toegenomen risico's, waaronder pandemieën of terroristische aanslagen. Biotechnologie, robotica, nanotechnologie, kunstmatige intelligentie of kwantumcomputers bieden mogelijkheden, maar zijn ook bronnen van risico en instabiliteit, zoals de Covid-19-pandemie aantoonde. Er is echter geen internationale militaire macht die kan ingrijpen, omdat de VN-Veiligheidsraad machteloos staat zodra de belangen van een van zijn permanente leden op het spel staan.

Geconfronteerd met deze bevindingen en de verdeeldheid van de NAVO, hebben Kanselier Merkel en President Macron herhaaldelijk geopperd dat Europa voor zijn eigen defensie en veiligheid moet instaan, maar ze zijn niet in staat het met elkaar te vinden over een plan van aanpak. De vele pogingen die gedurende meer dan 70 jaar zijn ondernomen om een Europese defensie op te bouwen binnen de Alliantie zijn om verschillende redenen allemaal mislukt. De balans van 20 jaar EVDB-GVDB is ontstellend, verontrustend, hartverscheurend, betreurenswaardig en zelfs zielig.

Deze realistische inschatting van de situatie in Europa zou niet moeten leiden tot pessimisme, maar eerder tot een proactieve houding van de Europese burgers.

Die zijn gehecht aan hun vrijheden, solidariteit, rechtvaardigheid, democratie en de rechtsstaat. Ze verwerpen het gebruik van geweld, behalve bij zelfverdediging. Ze zouden willen dat er meer bescherming komt voor het leefmilieu en de volksgezondheid.²²³ Ze streven, net als de overgrote

²²³ De Europeanen willen minder drukke en minder vervuilde steden. Ze willen minder uitgeven aan brandstof en verwarming. Ze willen dat er een eind komt aan de bedreiging voor de biodiversiteit. Ze willen een

meerderheid van de Lid-Staten van de Verenigde Naties, naar een internationale orde die veiligheid en vrede garandeert op basis van multilateralisme en de wet. Ze blijven de eerbiediging van de mensenrechten en de internationale verplichtingen als essentieel beschouwen. Ze menen dat het internationale humanitaire recht, de verdragen inzake de niet-verspreiding van kernwapens, het verdrag inzake het Zeerecht en het Ruimteverdrag nuttig zijn. Ze kunnen niet langer tolereren dat Europa en de internationale gemeenschap passief blijven als fanatici of criminelen wreedheden plegen.

Ze hebben ingezien dat een veiligheids- en defensiecontinuüm noodzakelijk is, omdat ze, in de strijd tegen het islamitische terrorisme, de asymmetrische oorlogen in Azië of de Sahel en de hybride conflicten, zoals in Georgië of Oekraïne, vastgesteld hebben dat het niet meer mogelijk is om tijden van vrede, crisis of oorlog van elkaar te onderscheiden: vijandige daden beginnen met pogingen om de opinie te beïnvloeden, leiders te intimideren, de telecommunicatie te verstoren en ze kunnen gemakkelijk ontaarden in een open conflict.

Ze beseffen dat onze normen niet onder Amerikaanse controle kunnen staan, onze infrastructuur, onze havens en luchthavens onder Chinees kapitaal en onze digitale netwerken onder Russische druk. Ze weten dat eenzijdige ontwapening ons en onze partners zou blootstellen aan geweld en chantage. Ze begrijpen dat vertrouwen op anderen om ons te beschermen geen optie meer is en dat we, om de risico's van nieuwe technologieën te beperken, deze moeten beheersen en ze niet aan anderen overlaten, wat in het bijzonder een autonome en

ecologische transitie die hun dagelijks leven verbetert, hen toegang geeft tot nieuwe geschoolde banen, de lucht zuivert en het klimaat stabiliseert. Ze weten echter dat de opwarming van de aarde een alomvattende, mondiale reactie vereist. Hetzelfde geldt voor de verzadiging van de ruimte dicht bij de aarde. Het lanceren van honderden, of zelfs duizenden kleine satellieten, die dienen voor een hogesnelheidsinternet voor iedereen, gaat stilaan voor opstoppingen in de ruimte, zoals we dat hebben gedaan met sommige wegen, te land, ter zee en in de lucht. Sinds 1957 zijn er 5.250 satellieten in een baan om de aarde gebracht. Ongeveer 1.200 blijven in dienst. Er zijn 23.000 stukken ruimtepuin van minstens 10 cm, 750.000 van minstens 1 cm en 166 miljoen van minstens 1 mm.

competitieve DI&TB en een massale en gerichte inspanning op het gebied van innovatie en W&TDO vereist.

Ze stellen vast dat de strijdkrachten van de Europese Staten, na decennia van budgettaire beperkingen, niet langer over de materiële en menselijke middelen beschikken om zich aan te passen aan de toekomstige operationele omgeving, die waarschijnlijk veel moeilijker en complexer zal zijn dan die van het tijdperk na de Koude Oorlog, aangezien de Amerikaanse controle over de lucht en de zeeën zal worden aangevochten.

Daarom wil minstens driekwart van de Europese burgers een Europese defensie.

Ze voelen er zich nog niet bij betrokken, omdat ze verdeeld blijven, omdat ze het onderling nog niet eens zijn geworden over het project dat ze willen dragen.

Europa moet van de verdeeldheid van de EU naar de federale unie evolueren, naar de VSE. De logica van de EU, die elke Lids-Staat ertoe aanzet zijn eigen voordeel te zoeken, ten koste van het gemeenschappelijk belang, moet absoluut worden omgedraaid. De oplossing voor een acute crisis zoals die welke zal volgen op de Covid-19-pandemie, omdat die eerst economisch, dan sociaal zal zijn, en vervolgens de veiligheid in gevaar zal brengen, kan alleen worden gevonden in een project met een sterke politieke waarde: de Europese veiligheid en defensie.

De ambitie van dit boek is om deze opiniebeweging op gang te brengen door een duidelijke doelstelling te bepalen, een politiek adequate methode voor te stellen, en er een bescheiden aantal pionierslanden bij te betrekken, en een klein aantal bevoegdheden over te dragen aan de VSE, alsook door twee ontwerpen van constitutie en van basiswet voor te leggen, om Europarlementariërs aan te moedigen om aan het werk te gaan.

Het doel is om Europa opnieuw op te richten, om op democratische wijze en in overeenstemming met het subsidiariteitsprincipe, die aangelegenheden aan de VSE over te dragen die de Lid-Staten niet langer naar behoren kunnen

beheren, door een gebrek aan personele en financiële middelen. Dit is met name het geval voor veiligheid en defensie.

Europa kent de uitbreidbare kernmethode. De BENELUX schafte haar binnengrenzen af in 1975. Tien jaar later, in Schengen, hebben Frankrijk en Duitsland zich bij het initiatief aangesloten. In 2020 zijn 26 staten lid van deze zone. De €-zone telt 19 Lid-Staten, waaronder 9 stichtende.

De Europese burgers zouden het verzet moeten overwinnen van politieke partijen en diplomaten, die terughoudend zijn om verdere soevereiniteitsoverdrachten aan het Europese niveau toe te staan, om geen kruimel van hun macht of hun baan te verliezen. Ze zouden hun leiders moeten verplichten om, in coöperatieve zin,²²⁴ sommige Staten te federeren, om een kern te vormen. Zelfs de voormalig Franse minister van Buitenlands zaken Védryne had het begrepen: "Gezien de ernst van het moment, zou het broodnodig zijn om onze volkeren ervan te overtuigen, dat Europa, als het geen macht wordt, machteloos en afhankelijk van anderen zal zijn, niet in staat om zijn levenswijze, zijn beschaving te verdedigen".²²⁵

Brexit is een feit. Zijn *Grundgesetz* zal Duitsland ongetwijfeld voor lange tijd verhinderen om toe te treden tot de VSE. Frankrijk zal pas op middellange termijn tot de VSE toetreden, maar het zou het initiatief moeten steunen om het bestuur binnen de EU en de NAVO te verbeteren en een begin te maken met de consolidatie van de vraagzijde van de Europese DI&TB. Het zijn dus kleine Staten, de minst soevereine, die de kern zullen vormen. Als leden van de NAVO, de EU en de €-zone, zouden zij het meest gemotiveerd moeten zijn om de VSE en

²²⁴ Zwitsers federalisme is coöperatief: artikel 3 van de constitutie bepaalt dat de kantons soeverein zijn zolang hun soevereiniteit niet wordt beperkt door de federale constitutie. In Duitsland is het federalisme tweeledig: de *Länder* verloren hun soevereiniteit aan de *Bund* door de *Grundgesetz* in 1949 formeel of stilzwijgend te aanvaarden.

²²⁵ Interview door Alain Salles en Marc Semo : Hubert Védryne, « Soyons déterminés face aux puissances indifférentes ou hostiles à nos valeurs » in *Le Monde*, 30-31/12/2019, p. 14.

het Europese leger op te richten, aangezien ze de grootste efficiëntiewinsten in defensie-uitgaven zullen boeken.

De belangrijkste bevoegdheidsgebieden van de VSE zouden, overeenkomstig het subsidiariteitsprincipe, een deel van de internationale betrekkingen, veiligheid en defensie zijn. De VSE zouden de politieke, militaire en industriële aspecten van defensie op zich nemen, en zouden daarbij alle hefboomen moeten hanteren, van defensieplanning tot bewapeningsprogramma's, de financiering ervan en de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen, tot en met de operationele paraatstelling.

Aangezien het dringend is om de middelpuntvliedende krachten tegen te gaan, die Europa verhinderen om onze belangen te verdedigen, onze waarden uit te dragen, onszelf waar te maken, zouden Europeanen zich moeten herinneren dat het niet nodig is om te hopen om te ondernemen, noch om te slagen om te volharden. Ieder van hen zou, met Raymond Aron, moeten zeggen: "Ik ken de toekomst niet, ik vecht zo goed als ik kan, met de pen of het woord, zodat die toekomst zo sterk mogelijk op onze hoop lijkt."²²⁶ Aron zei ook: "We bestrijden misvattingen met ware ideeën."²²⁷ De grote historicus Marc Bloch ging, na de "vreemde nederlaag" van 1940 meedogenloos te hebben geanalyseerd, in het Verzet.

Laten we ons, net als zij, engageren. Laten we het feit aanklagen dat de Europese regeringen sinds 1949 niet meer geloven dat ze in staat zijn ons te verdedigen. Ze smeken de Verenigde Staten van Amerika om onze veiligheid te waarborgen. Ze verzwakken ons daardoor niet alleen, in termen van machtsverhoudingen, maar erger nog, dragen zo bij aan onze afgang, dat wil zeggen een moeilijk omkeerbare regressie, omdat die gepaard gaat met morele verloedering.²²⁸ Enkel Frankrijk heeft zich van 1958 tot 1969, dankzij Charles de Gaulle, kunnen emanciperen met betrekking tot de NAVO, terwijl het een betrouwbare

²²⁶ Raymond Aron, *Plaidoyer pour l'Europe décadente*, Paris, Éditions Robert Laffont, 1977, p. 28.

²²⁷ Idem, p. 17.

²²⁸ Idem, p. 23-24.

bondgenoot bleef. De strategie van de presidenten Pompidou, Giscard, Chirac, Sarkozy en Hollande faalde: in 2020 is er geen Europese defensie binnen het Atlantisch Bondgenootschap. De droom van President Mitterrand van een Euraziatisch rijk vervaagde snel.²²⁹ Hoe zouden we een nieuw Europees rijk willen stichten? Diegenen die het, na Karel de Grote, waagden, lieten alleen graven en ruïnes achter.

We willen Europa herenigen om de vrede te bewaren. Er kan geen sprake zijn van een centraliserende Europese constitutie, maar van federale, efficiënte, legitieme en transparante instellingen. Om te komen tot de VSE moet er een constituerende vergadering²³⁰ worden samengesteld door enkele Europese regeringen die deel willen uitmaken van de kern van de VSE. *Impossible n'est pas français* : het onmogelijke is wel degelijk mogelijk. Het is niet onmogelijk dat premier Sánchez de Portugese Premier kan overtuigen; dat de Baltische Staten de Belgische leuze aannemen: "Eendracht maakt macht"; dat de Tsjechen en de Slowaken zich de goede kanten van Tsjechoslowakije herinneren, dat Denemarken of Zweden Scandinavië verenigen, dat Oostenrijk-Hongarije kan herrijzen, of dat de BENELUX de pracht van de 17 Bourgondische Provincies wil doen herleven...

De regeringen van de kern zouden de in deze Staten gekozen leden van het Europees Parlement mandateren om een federale constitutie op te stellen en goed te keuren, die beantwoordt aan

²²⁹ Tijdens de conferentie van Praag in 1991 stelde Dhr. Mitterrand een confederaal Europa voor, met inbegrip van Rusland Rusland en afgesneden van de Atlantische Alliantie. "Vaclav Havel, die de openingsvergadering voorzat, (riep uit):" Dit Europa, nooit! We willen het niet. » Simone Veil, « Une Vie », Paris, Éditions Stock, 2007, p. 256.

²³⁰ Op 20 juni 1789 verklaarde Mirabeau aan de 300 afgevaardigden van de Staten-Generaal dat ze de Nationale Vergadering vormden en dat ze de Jeu de Paume-zaal in Versailles alleen zouden verlaten door de macht van de bajonetten; zij legden de eed af om nooit te scheiden en zich te verenigen waar de omstandigheden dat vereisen, totdat de constitutie was opgesteld en op een stevige fundering werd geconsolideerd. Zie Auriane de Viry, « 20 juin 1789 : Proclamation du Serment du Jeu de paume » in *Revue des deux mondes*, <https://www.revuedesdeuxmondes.fr/20-juin-1789-proclamation-serment-jeu-de-paume/>.

de behoeften van de VSE, wat betekent dat deze, net als het *Grundgesetz* van de Bondsrepubliek Duitsland in 1949, artikelen 70 e.v., de bevoegdheden verdeelt onder de Europese federatie, de Lid-Staten, de regio's en het Europese volk, dat bestaat uit de volkeren van deze Lid-Staten. Deze regeringen en de parlementen van deze Lid-Staten zouden deze constitutie moeten ratificeren en, via een referendum, de instemming van hun burgers moeten verkrijgen, om ze onbetwistbare legitimiteit te verlenen. De Europese senatoren zouden de Lid-Staten vertegenwoordigen. Daarna zou een Europese uitvoerende en rechterlijke macht worden opgericht.

De andere regeringsleiders, die zichzelf nog steeds als soeverein beschouwen, zouden vroeg of laat volgen. Zij weten dat de Europeanen het beu zijn te wachten op concrete antwoorden op belangrijke vragen: hoe kunnen wij de bewaking van onze kusten en grenzen garanderen? Hoe onze veiligheid, die wordt bedreigd door het islamitische terrorisme garanderen? Hoe kunnen wij ons verdedigen tegen agressieve autocraten? Hoe onze internationale invloed aanwenden om in te gaan tegen de ontmenselijke en milieuonvriendelijke mondialisering? Hoe onze gezondheid bewaren in het geval van een pandemie?²³¹ Ze weten dat, zonder deze antwoorden, hun herverkiezing problematisch zal zijn.

Van meet af aan zouden de VSE een democratie, die haar representativiteit en legitimiteit ontleent aan verkiezingen, in overeenstemming met de Europese constitutie en basiswet, in de plaats stellen van het technocratisch bestuur van de EU, dat te lang in handen was van de Europese Raad, diplomaten en Eurocraten.

Ze zouden zorgen voor een vreedzaam leven voor hun inwoners en een veelbelovende toekomst voor toekomstige generaties Europeanen zorgen. Ze zouden een gesecculariseerde, tolerante samenleving bevorderen, waarbij respect voor de individuen die

²³¹ De Covid-19-pandemie is moeilijker te bestrijden in Europa dan in Taiwan, Zuid-Korea of Singapore: in de EU gelden minstens 32 verschillende beleidsmaatregelen op het gebied van de volksgezondheid. In België delen 6 ministers deze bevoegdheid.

er deel van uitmaken en voor hun verschillen wordt gegarandeerd. Ze zouden in harmonie leven met hun directe omgeving, alsook met China en de Verenigde Staten van Amerika. Ze zouden een welkome hulpe kunnen zijn om de westelijke Balkan, het oosten van Oekraïne, de Sahel en het Midden-Oosten te pacificeren, en de spanningen tussen de Verenigde Staten van Amerika, China en Rusland, of tussen Arabië, Turkije en Iran te verminderen.

Door zich prioritair wijden aan veiligheid en defensie, en in het bijzonder aan de ontwikkeling van een efficiënt en geloofwaardig Europees leger en veiligheidstroepen, zouden de VSE geen militaristische benadering hebben. Ze zouden eenvoudigweg de politiek-militaire eenheid van bevel realiseren, die nodig is voor efficiënte defensie-uitgaven, en Europa, tegen een redelijke prijs voor de belastingbetaler, instrumenten verschaffen die in staat zijn om, samen met de strijdkrachten van de Lid-Staten, de vrede te bewaren, de rechtsstaat te ondersteunen, onze vrijheden te beschermen, ons welzijn, veiligheid, defensie, autonomie, onafhankelijkheid en soevereiniteit te garanderen, en onze vitale belangen te beschermen. Die omvatten de beveiliging van onze bevoorrading, de bewaking van onze kusten en grenzen, de beheersing van de migratiestromen en van diverse vormen van mensenhandel.

Deze *hard power* is essentieel om onze omgeving te stabiliseren. Daarvoor moet het islamitisch terrorisme er worden uitgeroeid door goed bestuur, eerbiediging van de rechtsstaat en economische en sociale ontwikkeling te stimuleren, en tegelijkertijd, zoals binnen de VSE, een meer egalitaire en solidaire samenleving te creëren, in het kader van een sociale markteconomie.

Deze *hard power* is net zo essentieel voor het herstel van het evenwicht in de transatlantische band, om Europa eindelijk een eigen plaats te geven in de internationale betrekkingen, om bij te dragen aan de oplossing van mondiale problemen die te maken hebben met veiligheid en migratie, en problemen van economische, monetaire en ecologische aard. Daarom moet

worden vastgehouden aan belangrijke verdragen, met name handelsovereenkomsten en verdragen over de reductie van strategische kernwapens. De VSE zouden onderhandelen over een nieuw verdrag over kernwapens met middellangeafstadbereik in Europa. Zij zouden andere mogelijkheden kunnen aanmoedigen om een mondiaal, kosmopolitisch, multilateraal bestuur op basis van het internationaal recht in te voeren, in overeenstemming met de Kantiaanse hoop op een mondiaal binnenlands beleid.

Een ruime overdracht van defensiebevoegdheden aan de VSE en de daarmee gepaard gaande aanzienlijke uitgaven zouden de Lid-Staten grotendeels ontlasten: het totaal van de defensiebegrotingen voor de EU-28 bedroeg in 2019 € 250 miljard.

De VSE zouden worden gefinancierd met eigen inkomsten, waaronder belastingen, leningen en diverse inkomsten. De grondslag, het tarief en de wijze van inning van de belastingen van de VSE door de Lid-Staten zouden worden vastgelegd in de basiswet van de VSE. De belastingen zouden worden geheven in verhouding tot het verbruik, de vervuiling, het inkomen en het vermogen. Een percentage van de BTW zou door de Lid-Staten worden betaald. Er zou een belasting worden geheven op de uitstoot van broeikasgassen, met name in de transportsector. Een belasting op multinationals, met name in de informatie-, telecommunicatie- en computersector, die in Europa actief zijn maar belastingheffing door de Lid-Staten ontwijken, zou een einde maken aan dit misbruik van belastingvrijstelling. Er zou een Tobin-belasting worden geheven op beurstransacties. Een vermogensbelasting zou geïnspireerd zijn op het Zwitserse model. Onder de verschillende producten zouden bijdragen door de Lid-Staten worden betaald op basis van hun bruto binnenlands product, teneinde onderlinge solidariteit tot stand te brengen.

De Europese defensiebegroting zou, net als in de Verenigde Staten van Amerika, de minder begunstigde regio's ondersteunen en de onderlinge kloof in concurrentievermogen en werkloosheid tussen hen verkleinen, onder meer door de aanwerving en opleiding van militair personeel. Ze zou

innovatie, economische groei en volledige werkgelegenheid stimuleren, door beter gecoördineerd en doelgericht dual wetenschappelijk en technologisch onderzoek, dat bijvoorbeeld zou gericht zijn op communicatie- en informatietechnologieën, maar ook door de verbetering van de trans-Europese vervoersinfrastructuur voor troepen en militair materieel.

De VSE zouden de Europeanen de beste kansen bieden om materieel welzijn te genieten, door middel van een performante en innovatieve economie, het scheppen van hoogwaardige banen en het waarborgen van duurzame, efficiënte sociale beschermingsstelsels, die een eeuw lang, meer dan waar ook ter wereld, de sociale verschillen hebben weggewerkt. Zij zouden de € versterken, onze bedrijven beschermen tegen fiscale of sociale dumping en tegen oneerlijke economische en technologische concurrentie van Amerikaanse, Chinese of Indiase bedrijven.

Om dit alles waar te maken, moeten we ons eindelijk bewust worden van de "erfzonde" die Europa heeft begaan: de aanbeveling die Eisenhower in 1950 heeft gedaan om een federaal Europa te vormen, zonder binnengrenzen, om de troepenbewegingen te vergemakkelijken, is niet opgevolgd. Het resultaat is rampzalig. Wet moeten van vooraf aan herbeginnen.

Het is een "steeds hechter wordende unie" waar we naar moeten streven: van de onenigheid van de EU naar de federatie, naar de VSE. Het is absoluut noodzakelijk om de logica van de EU om te keren. Door de schuld van Mevrouw Thatcher en de zwakte van de andere leiders van die tijd, streeft elke Lid-Staat zijn voordeel na, ten koste van het gemeenschappelijk belang. De oplossing voor de acute crisis die volgt op de pandemie is alleen te vinden in een project met een hoge politieke waarde.

Oproepen tot federalisme in deze kritieke uren waarin de pandemie duizenden slachtoffers maakt en Europese regeringen toegeven aan de verleiding om zichzelf te beschermen door de grenzen te sluiten, alsook Europeanen op te sluiten, is ongetwijfeld utopisch, maar utopie is minder dodelijk dan de passiviteit, het conformisme, het egoïsme en het narcisme van deze regeringen. We weten dat virussen en totalitaire

ideologieën geen grenzen kennen en gedijen zodra het terrein gunstig is.

De toekomst van Europa zal afhangen van de wijze waarop het gebruik maakt van de bestaande financiële steunmechanismen en de manier waarop het de economische herstelstrategieën coördineert, om te vermijden dat er op de sanitaire crisis een economische, sociale, politieke en veiligheids crisis volgt. De ministers van Financiën van de Eurogroep hebben zich bereid verklaard alles te doen wat nodig is om de situatie te stabiliseren, door de beperkingen op de overheidssteun en de begrotingstekorten tijdelijk te versoepelen. Maar tussen woorden en daden kan er een grote kloof gapen en veel tijd verlopen.

Alleen de Gaulle was in staat om Frankrijk in 1940 te rehabiliteren en het land, van 1958 tot 1969 er bovenop te halen. Wat zou er in 1945 van Duitsland zijn geworden zonder Adenauer? Welke groote figuur zal de waardigheid van Europa herstellen door het te federeren? Dit zijn twee onbeantwoorde vragen, de eerste voor de eeuwigheid, maar voor de tweede zouden er kandidaten kunnen naar voren treden, nadat ze kennis hebben genomen van het bestaan van een conceptoplossing, waarover we het in de twee volgende hoofdstukken zullen hebben.

8. De constitutie van de VSE

8.1 Memorie van toelichting

Oorlog is al elf eeuwen ons verleden, laat het nooit meer onze toekomst zijn. Daarvoor moet Europa machtig, soeverein, onafhankelijk en vreedzaam zijn. Alleen door een gebrek aan politieke moed ontbreekt het ons aan een federaal bestuur, hebben we geen Europese defensie, missen we essentiële elementen voor onze strategie, zijn onze veiligheids- en militaire capaciteiten jammerlijk ontoereikend en blijven we kwetsbaar voor terroristische aanslagen, cyberaanvallen en pandemieën. Er is geen gebrek aan personeel en financiële middelen, maar ze worden zeer slecht aangewend.

Wanneer een Staat zichzelf niet wil of kan verdedigen, wordt hij veroverd of beschermd. In beide gevallen zijn er economische, maar ook politieke kosten. We moeten ons dringend met effectieve veiligheid- en verdedigingscapaciteiten uitrusten, niet om oorlog te voeren tegen Rusland of China, maar om de vrede te handhaven, om landen in onze nabijheid te stabiliseren, om iets te doen aan de veiligheids-, gezondheids-, migratie-, klimaat- en milieu-uitdagingen waar we voor staan, en om op het internationale toneel gewicht in de schaal te leggen. Door te weigeren aan Europa meer soevereiniteit af te staan op het gebied van internationale betrekkingen, veiligheid en defensie in het bijzonder, maken onze Staatshoofden en regeringsleiders het onmogelijk om een efficiënte Europese leger, een efficiënte Europese civiele bescherming en efficiënte Europese veiligheidstroepen op te richten. Ze maken ons machteloos, ze doen het Atlantisch Bondgenootschap wankelen, en ze demotiveren de Amerikanen om onze bondgenoten te blijven. De Europese NAVO-landen zijn sinds 1949 geen waardige partners van de Verenigde Staten van Amerika, maar protectoraten, zowel vanuit militair²³² en

²³² De Amerikanen hebben veel meer capaciteiten dan wij voor strategisch transport, inlichtingen, bewaking en verkenning via satellieten of drones, en voor het bijtanken in de lucht. Volgens de voorzitter van de veiligheidsconferentie van München "zijn we, zonder onze Amerikaanse

politiek oogpunt als vanuit economisch perspectief.²³³ Dit is de Europese economische macht en beschaving onwaardig. Europa moet zijn rechtmatige plaats op het internationale toneel terugwinnen, zonder te streven naar wereldsuprematie, zoals China en de Verenigde Staten van Amerika.

Op 23 september 2001 verklaarde Louis Michel, de toenmalige Belgische minister van Buitenlandse Zaken: "De EU heeft een grote stap gezet in de richting van haar missie als belangrijke wereldspeler in de oplossing van het Israëliisch-Palestijns conflict".²³⁴ In werkelijkheid is de EU in 2020, net als in 2001, onbestaand op het internationale toneel. Kanselier Gerhard Schröder wilde dat de EU al in 2010 een federale staat zou worden.²³⁵ In december 2001 riep de Europese Raad van Laken de Conventie over de toekomst van Europa bijeen. Hij gaf die Conventie de opdracht mee de burgers nauwer bij het Europese project en de instellingen te betrekken, het Europese politieke leven te structureren en van de Unie een factor van stabiliteit in de wereld te maken. Hij vroeg zelfs of de weg niet moest worden geëffend voor de goedkeuring van een constitutionele tekst.

Helaas hebben Giscard, Amato en Dehaene in 2003 deze Conventie en 18 EU-Lid-Statens ertoe aangezet om geen constitutie goed te keuren, maar een derde ontwerp van "Verdrag tot vaststelling van een Constitutie voor Europa", dat in 2005 door een referendum in Frankrijk en door een volksraadpleging in Nederland werd verworpen.

Europa moet niet langer vasthouden aan de weg van het constitutioneel verdrag. Zonder geloofwaardigheid is het niet in

partner blind, doof en machteloos. ». Wolfgang Ischinger, « Interview » in *Ouest France*, 9 février 2019.

²³³ De bevoorrechte status van de \$ in het internationale monetaire systeem benadeelt onze importeurs en exporteurs: Airbus betaalt zijn werknemers in €, maar verkoopt zijn vliegtuigen in \$. De voormalige Amerikaanse minister van Financiën, John Connally, zei in 1971: "De \$ is onze munt, maar dat is uw probleem".

²³⁴ Zie François de Teyssier, Gilles Baudier, *La construction de l'Europe*, Paris, PUF, Que Sais-je ? n° 3535, édition de 2001, p. 123.

²³⁵ Idem, p. 62.

staat om de steun van de kiezers te winnen. Drie vergeefse pogingen maken het voorstel van Guy Verhofstadt om een vierde te ondernemen irrelevant. Als jurist zou hij moeten weten dat een "constitutioneel verdrag" een *oxymoron* is, een *contradictio in terminis*: een verdrag is extern aan de Staat en multilateraal, terwijl een constitutie een unilaterale, interne handeling van publiek recht is, die tot doel heeft de fundamentele rechten van de burgers, de grondbeginselen waarop de legitimiteit van de politieke macht is gebaseerd en de algemene architectuur van de instellingen te bepalen.

De constitutie staat bovenaan in de hiërarchie van de rechtsnormen van de Staat.²³⁶ Dit is niet het geval van een verdrag.

Het is op een andere basis dat Europa zich zal kunnen doen gelden als het thuisland van mensenrechten, duurzame ontwikkeling, veiligheid, defensie en multilateraal buitenlands beleid. Het zou dus, beter dan nu, migratieproblemen, sociale, gezondheids- en culturele kwesties kunnen aanpakken...

Vier wegen zijn mogelijk: integratie, samenwerking, confederatie en federatie.

- De integratie is de handeling van Staten die ermee instemmen zich te onderwerpen aan de regels die vastgesteld zijn door supranationale instellingen, zoals de EGKS, de EEG of Euratom, die ze gesticht hebben en waarvan de besluiten rechtstreeks van toepassing zijn. Een wijziging van de EU-instellingen, zoals de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement, zou slechts een marginaal effect hebben. Met her creëren van technocratische organen maakt men geen beleid of bouwt men geen soevereiniteit op. Een ondemocratische federale instelling, naar het voorbeeld van de EMU, zou geen oplossing zijn: om hun dorst naar welzijn, vrijheid, vooruitgang, rechtvaardigheid

²³⁶ Zie Jean-Louis Quermonne, « L'Union européenne en quête d'institutions légitimes et efficaces » in *L'Union européenne dans le temps long*, Paris, Presses de Sciences Po, 2008, <https://www.cairn.info/Union-europeenne-dans-le-temps-long--9782724610765.htm>, p. 143 à 157.

en geluk te bevredigen, moeten de burgers een permanente en efficiënte controle uitoefenen op diegenen die hen besturen.²³⁷

- Samenwerking bestaat er voor Staten in, gezamenlijke besluiten te nemen. Dit was het geval in het kader van de OEEC, die in 1960 de OESO werd, of in het kader van de NAVO. Generaal de Gaulle heeft op 31 mei 1960 gedacht aan een "georganiseerde samenwerking van de (EEG) Lid-Staten, in afwachting van een mogelijke komst van een imposante confederatie". Op 5 september daarna preciseerde hij dat deze samenwerking van de regeringen betrekking zou hebben op politiek, economisch, cultureel en defensiegebied, en dat zij zou worden gecontroleerd door een beraadslagende vergadering, bestaande uit afgevaardigden van de nationale parlementen, die vooraf in een Europees referendum de steun van de bevolking zou hebben gekregen.²³⁸ Intensievere samenwerking tussen de Lid-Staten van de EU, hun leger, justitie, inlichtingendiensten en wetshandhavingsinstanties, alsook met onze internationale partners, zou nuttig zijn, maar niet volstaan om tot een Europese Staat te komen.
- De confederatie is een vereniging van Staten die bepaalde politieke en economische middelen bundelen, met behoud van hun soevereiniteit. De geschiedenis toont aan dat confederaties óf federaties worden, óf verdwijnen. De Zwitserse Bondsstaat, opgericht in 1291, werd federaal in 1848 na de *Sonderbund*-burgeroorlog. De Verenigde Staten van Amerika vervingen in 1787 de artikelen van de Confederatie van 1776 door een federale constitutie, nadat ze tijdens de Onafhankelijkheidsoorlog een inadequaat bestuur hadden ervaren. Duitsland werd federaal in 1949, nadat het eindelijk de lessen had getrokken uit zijn bloedig verleden en de eeuwen durende lijdensweg van het Heilige Roomse Rijk van de Germaanse natie. Het Gemenebest

²³⁷ Zie Alain, *Éléments d'une doctrine radicale*, Paris, Gallimard, 1925, p. 152.

²³⁸ Zie Charles de Gaulle, *Discours et messages, Volume III : Avec le renouveau (1958-1962)*, Paris, Plon, 1970, p. 244-246,

van Onafhankelijke Staten, ontworpen in 1990 door president Gorbatsjov om de sterk gecentraliseerde Unie van Socialistische Sovjetrepublieken op te volgen, liet het al zeer snel afweten en viel uit elkaar.

- Om in de wereld van betekenis te zijn en om de huidige bedreigingen en uitdagingen het hoofd te bieden, rest Europa nog enkel de weg van de federatie. Dit is een unie van Staten, die een deel van de soevereiniteit overdragen of die met haar delen door een constitutie op te stellen. Om eindelijk tot een efficiënt en democratisch bestuur te komen, is de Europese federale constitutie die wij voorstellen onder meer geïnspireerd op de constitutie van de Verenigde Staten van Amerika, de federale constitutie van de Zwitserse Confederatie en het *Grundgesetz* van de Bondsrepubliek Duitsland, maar ook op de constitutie van de Vijfde Franse Republiek, omwille van haar voorbeeldige politiek-militaire commandoketen.²³⁹ Federale Republiek Europa of Verenigde Staten van Europa (VSE), de Constituerende Vergadering zal de naam moeten kiezen en de overgedragen bevoegdheidsgebieden bepalen. Ten minste een deel van de externe betrekkingen, van de veiligheid en defensie, en ook de munt zouden moeten worden overgedragen. De voorgestelde federale constitutie handhaaft de soevereiniteit van het volk en voorziet in het overdragen van bevoegdheden die van het volk uitgaan, alsook in het evenwicht tussen de federatie en de lokale overheid.

²³⁹ De constitutie van de VSE die volgt is onder meer gebaseerd op het werk van Robert R. Bowie en Carl J. Friedrich, " Introduction " op deel II van de *Études sur le fédéralisme* (Studies over federalisme), Brussel, Mouvement fédéraliste européen, januari 1953 en op de *étude comparative sur la place de la force publique dans les structures fédérales des USA, de la Suisse et de l'Allemagne* (vergelijkende studie over de plaats van de openbare macht in de federale structuren van de VS, Zwitserland en Duitsland), uitgevoerd in het Centre de droit public et constitutionnel van de Universiteit van Luik, met de financiële steun van de Franse Gemeenschap van België of Fédération Wallonie-Bruxelles.

Enkel een federaal Europa kan van Europa een macht maken, door de efficiëntie van de defensie-uitgaven aanzienlijk te verbeteren, door te komen tot eenheid van bevelvoering, en zo kan zorgen voor een ruimte waar veiligheid en vrede heersen, waarbij de veiligheid wordt verzoend met het waarborgen van de fundamentele rechten en vrijheden. Europa zou het begrotingsbeleid voeren dat essentieel is voor de duurzaamheid van de € en zou zich op mondiaal niveau daadwerkelijk inzetten voor de bescherming van het milieu.

Politieke wil is de sleutel, want het creëren van een Staat is een politieke daad. De Onafhankelijkheidsverklaring van 4 juli 1776 heeft de Verenigde Staten van Amerika doen ontstaan. De Republiek Jemen is op 22 mei 1990 uitgeroepen, zonder dat er een verdrag tussen Noord- en Zuid-Jemen nodig was. De Republiek Zuid-Soedan is op 9 juli 2011 opgericht door de proclamatie van de voorzitter van het parlement. Het Vrije Frankrijk werd geboren uit de oproep van Charles de Gaulle in Londen op 18 juni 1940. Al een halve eeuw missen we deze grote man, zijn vastberadenheid, zijn moed, zijn luciditeit, zijn oprechtheid, zijn zorg voor het algemeen belang, zijn ruime visie en zijn brede cultuur. Dankzij zijn diepgaande kennis van de geschiedenis was hij in staat zichzelf in de toekomst te projecteren, op middellange en lange termijn, om een valabel project voor Frankrijk en voor Europa op het getouw te zetten. Hij wist hoe hij moest reageren op de uitdagingen die zich aandienen, in het kader van onze humanistische en progressieve opvattingen. Door zijn talent als redenaar en auteur wist hij universele uitstraling aan onze waarden te geven.

Laten we, zoals Charles de Gaulle, doelen stellen²⁴⁰ en de processen beschrijven om deze te bereiken. Laten we, net als hij, zowel visionair als realistisch zijn. Laten we achterhalen hoe we kunnen anticiperen op de evoluties van onze omgeving, om ons erop voor te bereiden voor het te laat is. Laten we niet wachten op de volgende pandemie, zoals de EU en haar Lid-

²⁴⁰ Laten we ons de Vijfde Republiek, de dekolonisatie, de gemeenschappelijke markt, het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de “afschrikkingsmacht” herinneren...

Staten doen. Laten we ons onvermoeibaar inzetten voor de grandeur, soevereiniteit, invloed, onafhankelijkheid, veiligheid en verdediging van Europa.

Voor elke sociale groep die door instellingen wordt georganiseerd is er een rechtsorde, bestaande uit normen, waarin gedragsregels met of zonder sancties zijn vastgelegd.²⁴¹ Zodra verschillende Europese Staten de politieke beslissing hebben genomen om zich te federeren, zal er *de facto* een nieuwe sociale groepering ontstaan. Deze groep zal geneigd zijn zich te organiseren en instellingen op te richten. Haar vertegenwoordigers zullen haar normen geven, te beginnen met een constitutie die aan de specifieke behoeften van deze groep tegemoetkomt. Er komt een rechtsorde.

Om legitiem te zijn, zal een Europese regering het vertrouwen nodig hebben van een democratisch gekozen Europese wetgevende macht. Deze zal bicamaal zijn: enerzijds, een echt Europees Parlement,²⁴² die eindelijk alle prerogatieven van een volkskamer zal krijgen: belastingen opleggen, over de begroting stemmen, het legercontingent vaststellen, wetgevingsinitiatieven nemen; anderzijds, een Kamer van Staten, een Europese Senaat, die de Europese Raad zou vervangen en het standpunt van de Lid-Staten zou uitdrukken. De Europese justitie zou omvangrijker zijn dan het huidige Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg van de EU in Luxemburg.

Om dit ambitieuze project te verwezenlijken, dat substantieel zou bijdragen tot het streven naar een steeds hechtere unie van de volkeren van Europa, zoals uitgedrukt in 1957 door de ondertekenaars van het verdrag van Rome tot oprichting van de EEG, mag de politiek niet langer uitsluitend als de kunst van het mogelijke wordt beschouwd worden, wat neerkomt op een ambitieniveau dat dicht bij nul ligt. De internationale context en

²⁴¹ Zie Santi Romano, *L'Ordinamento Giuridico* (1918), *L'Ordre juridique*, trad. Pierre Gothot et Lucien François, Paris, Dalloz, 2002, p. 36-37.

²⁴² Het Europees Parlement kost ons € 2 miljard per jaar, inclusief € 250 miljard voor de maandelijks verhuizing Brussel-Straatsburg heen en weer, voor een povere bijdrage aan ons welzijn.

de toestand van de EU vereisen dat een Constituerende Vergadering doet wat perfect mogelijk, absoluut noodzakelijk en zeer urgent is: het deel van Europa dat zou kiezen voor een volledige rechtspersoonlijkheid, die van de VSE, in staat stellen het lot waarvoor het zelf gekozen heeft, op zich te nemen.

Een constitutie is een sociaal contract, ze brengt een proces van eenmaking van volkeren op gang, ze draagt bij aan de geleidelijke vorming van een burgerzin en een gemeenschappelijke cultuur, omdat het bestaan van een centrale politieke macht noodzakelijk is voor de stichting van de Civitas, van de Staat.

Toen Thomas Jefferson in juni 1776 samen met John Adams en Benjamin Franklin van het Continentale Congres de opdracht kreeg om een Onafhankelijkheidsverklaring op te stellen, wilde hij de essentiële begrippen, de gevoelens die het grootste aantal van zijn medeburgers deelden, tot uitdrukking brengen om de ontluikende Amerikaanse geest inhoud te geven en de unie van de dertien koloniën te verstevigen. Hij laat de mensheid weten dat de principes van het Amerikaanse volk die van de Verlichting zijn: de mensen worden gelijk geboren; ze genieten onvervreembare rechten: leven, vrijheid en het nastreven van geluk. Hij liet zien dat deze rechten het Amerikaanse volk de vrijheid geven om zich af te scheiden van de Britse Kroon, die daartegen gekant was.²⁴³

Na onze aanpak met redenen te hebben omkleed, in rechte en in feite, stellen we hierna een federale constitutie voor Europa voor. Deze tekst bevat slechts twaalf artikelen, zo beknopt mogelijk, om deze toegankelijk te maken voor alle Europeanen vanaf twaalf jaar. Hij wordt aangevuld met een ontwerp van

²⁴³ Bij het opstellen van de Verklaring liet Thomas Jefferson zich inspireren door de constitutie van de Perzische keizer Cyrus II, die de slavernij in zijn staten 2.500 jaar geleden afschafte, hoewel het Tweede Continentale Congres hem op dit punt niet volgde, evenals door de Akte van Den Haag, waarbij de Staten-Generaal van Nederland op 26 juli 1581 de onafhankelijkheid van de Zeven Verenigde Provinciën afkondigden, alsook het *Two Treatises of Government* van John Locke (1690), waarbij hij het eigendomsrecht verving door het recht om naar geluk te streven.

basiswet, waarin de andere normen worden vastgelegd die onontbeerlijk zijn voor een overheidsorganisatie.

Steeds meer Europeanen verwerpen de participatie, ook al betekent dat dat ze populistische steunen, bij gebrek aan iets beters. De prioritaire doelstelling van de VSE zal zijn om harten en geesten te mobiliseren, om hun burgers te enthousiasmeren, door de nadruk te leggen op de waarden die wij delen, de doelstellingen die wij nastreven en de processen die tot de verwezenlijking ervan moeten leiden, anders zullen ze falen, zoals de EU. Deze berust alleen op een onvervulde belofte van een steeds hechter verbond, een grote markt en een munt. Die dragen bij aan het welzijn, maar doen niet dromen. Om de steun van de bevolking te krijgen, zullen de VSE een openbare ruimte moeten vormen en een sterk gevoel van solidariteit tussen de Europeanen moeten creëren, zodat zij, beter dan vandaag de dag, beseffen dat zij deel uitmaken van hetzelfde volk, van dezelfde *demos*.

8.2 Preambule

In verscheidenheid verenigd, wij, de vertegenwoordigers van de volkeren (van de Republiek ..., van het Koninkrijk ..., van het Groothertogdom ...), door hen in mei 2019 in het Europees Parlement verkozen;

Gemandateerd door onze respectieve regeringen, via hun vertegenwoordigers, met volledige, in de vereiste vorm erkende bevoegdheden, en bijeengekomen in een Constituerende Vergadering in de stad Brussel;

Vastbesloten om onze diversiteit samen te beleven, met respect voor elkaar in alle billijkheid;

Overwegende dat de internationale betrekkingen opnieuw worden gedomineerd door machtsverhoudingen;

Ons bewust zijnde van wat verworven is sinds 1950, maar ook van de tekortkomingen van de Europese Unie, met name op het gebied van veiligheid en defensie, en van onze plicht om onze verantwoordelijkheden jegens toekomstige generaties op te nemen;

Ervan overtuigd zijnde, dat een federaal, militair machtig Europa beter zou kunnen bijdragen aan de invloed van onze beschaving en onze waarden, aan de verdediging van onze vitale belangen, aan de handhaving van vrede en vrijheid, aan het herstel van onze autonomie, onafhankelijkheid en soevereiniteit, aan de vooruitgang in de strijd tegen de klimaatverandering en de aantasting van het leefmilieu, aan de handhaving van de democratie, de sociale markteconomie, het sociaal overleg en de volksgezondheid;

Ervan verzekerd, dat de Lid-Staten, door het combineren van hun mankracht, natuurlijke hulpbronnen en wetenschappelijke en industriële capaciteiten, een efficiënter gebruik van de defensiemiddelen kunnen maken, de lacunes in de capaciteiten gemakkelijker zouden kunnen opvullen en de huidige overlappingsen zouden kunnen vermijden;

Vastbesloten om onze eeuwenoude rivaliteit op te geven voor een collectieve verdediging van onze vitale belangen, door federale instellingen op te richten op basis van democratie, parlementaire vertegenwoordiging, solidariteit en de rechtsstaat, die het gemeenschappelijke lot waarvoor we hebben gekozen op zich kunnen nemen en de Europeanen vrede, soevereiniteit, onafhankelijkheid, vrijheid en duurzame welvaart kunnen garanderen, in een geest van solidariteit en openheid naar de wereld toe;

Vastbesloten om, op termijn, in deze federatie, de andere Europese volkeren te verwelkomen die door hetzelfde ideaal zijn bezielde;

Leggen ter ratificatie voor aan de parlementen en regeringen van de Staten waar wij aan ontspruiten, en aan andere Europese Staten, wanneer ze zich bij hen willen aansluiten, de huidige federale constitutie van de Verenigde Staten van Europa (VSE), die we in de plenaire vergadering, vandaag XX/XX/202X hebben goedgekeurd.

Artikel 1. De basisbepalingen

1.1. De oprichtingsverklaring van de VSE

Toelichting

De grondbeginselen die voortvloeien uit de oprichtingsverklaring van de VSE zijn, enerzijds, de coöperatieve verdeling van de soevereiniteit tussen het volk, de Lid-Staten en de regio's,²⁴⁴ volgens het Zwitserse model, en ook het republicanisme, het federalisme, de representatieve democratie en het presidentieel regime.

Bepaling

De VSE zijn een federale, democratische, onafhankelijke en presidentiële republiek, waarvan het volk, de Lid-Staten en de regio's soeverein blijven zolang hun soevereiniteit niet door deze constitutie wordt beperkt en alle rechten, die niet door deze constitutie aan de VSE zijn gedelegeerd, uitoefenen.

1.2. Waarden en doelen van de VSE

Toelichting

De waarden van de VSE zijn die welke zijn vastgelegd in artikel 2 van het verdrag betreffende de Europese Unie (VEU). Deze waarden kunnen in drie woorden worden samengevat: humanisme, progressivisme en universalisme. Humanisme is gebaseerd op ethiek, pluralisme en tolerantie. Progressivisme stimuleert en waardeert de geest van openheid en vrij onderzoek, want progressieven worden gedreven door drie sterke ideeën: vrijheid tegenover machtswillekeur, en voor de veiligheid van personen; rationele organisatie als substituuut voor het gewicht van traditie en anarchie; gelijkheid die in de plaats komt van het voorrecht van geboorte of rijkdom. Universalisme is sinds het oude Griekenland een onderdeel van de Europese cultuur: de Stoïcijnen verkondigden de eenheid, de universaliteit en de waardigheid van de menselijke natuur.

²⁴⁴ "Regio" betekent "Land" in Duitsland en "kanton" in Zwitserland.

De doelstellingen van de VSE zijn de handhaving van vrede, veiligheid en defensie, evenals de bescherming van Europeanen, van hun belangen en van het leefmilieu.

Bepaling

De VSE zijn gebaseerd op de waarden die uitgaan van respect voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat, evenals de eerbiediging van de mensenrechten, inclusief de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden zijn gemeenschappelijk voor de Lid-Staten in een samenleving die wordt gekenmerkt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Het hoofddoel van de VSE is het handhaven en bevorderen van deze waarden, het voorkomen van oorlog, het handhaven van vrede en het controleren van grenzen en kusten. De Lid-Staten van de EU voeren geen oorlog met het oog op verovering en gebruiken hun strijdkrachten nooit tegen de vrijheid van welk volk dan ook. Ze beschermen zichzelf en alle Lid-Staten en regio's tegen elke vorm van agressie of dreiging ervan. Zij staan in voor de veiligheid en de verdediging van hun inwoners; zij beschermen de Europese belangen en, voor zover mogelijk, hun burgers in het buitenland. Ze beschermen het leefmilieu en voeren met name strijd tegen de opwarming van de aarde en de vervuiling.

1.3. Uitdrukkingswijzen van de wil van het volk

Toelichting

De uitdrukkingswijzen van de wil van het volk worden bepaald door de constitutie en door de basiswet. Ze omvatten de representatieve democratie, de stemming bij volksinitiatief, en het referendum over een voorstel die uitgaat van het Staatshoofd. Charles de Gaulle vond het onvoldoende dat het Europees Parlement en de nationale parlementen zouden stemmen over de Europese federale constitutie: het algemeen

kiesrecht van de Europese burgers is noodzakelijk om ze legitiemiteit te verlenen.

Bepaling

De soevereiniteit behoort aan het volk toe, dat deze uitoefent via zijn vertegenwoordigers, door middel van een referendum of door een stemming.

Het stemrecht is universeel, gelijk en geheim. Het kan direct of indirect, verplicht of facultatief zijn.

De basiswet bepaalt de modaliteiten van het referendum en de stemming.

1.4. De toetreding van nieuwe Staten

Toelichting

De criteria en de procedure voor toetreding zijn vastgelegd in de constitutie en de basiswet, waarin ook de juridische gevolgen van de toetreding zijn omschreven.

Bepaling

Elke Europese Staat die voldoet aan de criteria die in deze constitutie en in de basiswet zijn vastgelegd, kan om toetreding tot de VSE verzoeken. Een kandidaat-Lid-Staat moet zowel de waarden als de juridische, sociale en economische principes van de UES delen: hij heeft een constitutioneel, democratisch en parlementair regime gebaseerd op vrije verkiezingen; hij respecteert de rechtsstaat, de mensenrechten en de openbare vrijheden; hij past de principes van de sociale markteconomie en het sociaal overleg toe. De toetreding mag de veiligheid, de vreedzame betrekkingen op het internationale toneel en het bestaande politieke, culturele en religieuze evenwicht in de Lid-Staten van de VSE niet verstoren.

Aan de kandidaat-Lid-Staat wordt geen enkele afwijking van deze constitutie, de basiswet en de wetten van de VSE toegestaan; vóór de toetreding moet deze aan alle toetredingscriteria voldoen. De wetgeving van de VSE is bij de toetreding volledig van toepassing in de kandidaat-Lid-Staat.

De basiswet verduidelijkt de voorwaarden voor de toetreding van nieuwe Staten en stelt de partnerschappen die de VSE, hun Lid-Staten en de regio's met landen die geografisch, cultureel of economische dicht bij elkaar liggen mogen aangaan.

1.5. Wijziging van de buiten- of binnengrenzen

Toelichting

De toestemming van de betrokken bevolking, gegeven door middel van een referendum, is vereist voor een overdracht, uitwisseling of toevoeging van grondgebied. Voor elke wijziging van de grens tussen Lid-Staten is de instemming van de wetgevende autoriteiten van de VSE en van die Lid-Staten vereist.

Bepaling

Geen enkele overdracht, uitwisseling of toevoeging van grondgebied is geldig zonder de toestemming van de betrokken bevolkingen, gegeven bij referendum.

Geen enkele grenswijziging tussen Lid-Staten mag plaatsvinden zonder het concordante besluit van de wetgevende autoriteiten van de VSE en die van deze Lid-Staten, met gewone meerderheid van stemmen.

1.6. Overzeese gebieden

Toelichting

De gelijkheid van de VSE-burgers is gewaarborgd in de overzeese gebieden.

Bepaling

VSE-burgers die in hun overzeese gebieden verblijven, hebben dezelfde rechten en plichten als burgers die in Europa verblijven.

De basiswet stelt, rekening houdend met de bepalingen van het EU-verdrag en het verdrag betreffende de werking van de EU, maatregelen vast ter compensatie voor de ongemakken

vanwege de afstand tot Europa en de insulariteit. Ze bepaalt de mate waarin de Lid-Staten verantwoordelijk blijven voor de overzeese gebieden, hun verdediging, hun bestuur en hun ontwikkeling.

1.7. De duurzaamheid van de VSE

Toelichting

Overeenkomstig de algemene beginselen van het internationaal recht zijn de VSE onverbrekelijk en zijn hun bevoegdheden onherroepelijk; het recht op afscheiding van de VSE bestaat niet.²⁴⁵ De Lid-Staten en de regio's zijn

²⁴⁵ Geen enkele federatie heeft voorzien in het recht op afscheiding voor haar Lid-Staten. Een afscheidingsrecht zou elke staat een vetorecht binnen de federatie geven. De constitutie van de VSE verbiedt dit niet, omdat het een rechtsbeginsel is. Hoewel 1, § 2 van het Handvest van de Verenigde Naties onder de doelstellingen van de Verenigde Naties "het ontwikkelen van vriendschappelijke betrekkingen tussen naties op basis van respect voor de gelijke rechten en zelfbeschikking van de volkeren..." vermeldt, definieert het Handvest echter niet wat een volk is, noch bepaalt het de inhoud van het recht op zelfbeschikking. Het Internationaal Gerechtshof (van de Verenigde Naties) heeft echter het recht op zelfbeschikking geclassificeerd als een van de algemene beginselen van het internationaal recht, , waaraan Staten zich moeten houden, onder meer door zich te onthouden van het erkennen van schendingen ervan. Blijft de vraag onder welke voorwaarden dit zelfbeschikkingsrecht kan worden uitgeoefend. In de jurisprudentie van het Internationaal Gerechtshof (en de VN-resoluties) is dit recht alleen erkend voor gekoloniseerde volkeren (of volkeren die zich bijvoorbeeld vestigen in gebieden die door de Verenigde Naties niet-autonoom zijn verklaard, zoals de Westelijke Sahara of "volkeren die onderworpen zijn aan vreemde onderwerping, overheersing of buitenlandse uitbuiting"). Advies van het Internationaal Gerechtshof over Kosovo, § 82.

In hetzelfde advies achtte het Hof het niet nodig om te beslissen of er in het geval van Kosovo "een recht op afscheiding - verhaal" bestond. Dit gezegd zijnde, moet eraan worden herinnerd dat de westerse militaire interventie in Servië twintig jaar geleden onder meer het gevolg was van etnische zuiveringen door Serviërs in Kosovo, die de aanklacht tegen Servische leiders voor het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië rechtvaardigden. Er kan dus worden geconcludeerd dat dit recht op zelfbeschikking momenteel in het internationaal recht alleen wettelijk bestaat in zeer specifieke omstandigheden, die enkel zijn voorgekomen in landen of gebieden die werden gekoloniseerd of onderworpen aan buitenlandse onderwerping, overheersing of uitbuiting en die uiteraard niet in onze democratische Staten te vinden zijn. Tussen recht en realiteit kan er

onderworpen aan het recht van de VSE. Zij leggen geschillen aan het Hoogerechtshof van de VSE voor.

De VSE garandeert duurzaamheid, culturele diversiteit, constitutionele orde, interne cohesie, leefmilieu, alsook interne en externe veiligheid van de Lid-Staten en regio's. Ze kunnen in een Lid-Staat, in een regio en ook jegens hun autoriteiten interveniëren, als ze hun verplichtingen niet nakomen.

Bepaling

De bevoegdheden van de VSE zijn onherroepelijk. De oprichting van de VSE houdt een permanente verbintenis in, in het kader van deze constitutie, die de Lid-Staten onderwerpt aan de wet van de VSE. De Lid-Staten, regio's, natuurlijke en rechtspersonen mogen de legitimiteit van de wetten van de VSE niet betwisten, behalve door beroep aan te tekenen bij het Hoogerechtshof van de VSE.

De VSE garanderen de duurzaamheid van de Lid-Staten en de regio's. Terwijl ze de spontane, nooit opgelegde ontwikkeling van de Europese cultuur bevorderen, behouden ze hun culturele diversiteit, hun constitutionele orde. Zij waarborgen hun interne cohesie. Ze beschermen hun leefmilieu. Zij staan in voor hun interne en externe veiligheid, met name in het kader van het Noord-Atlantisch verdrag.

De regering van de VSE mag in een Lid-Staat, in een regio, en ten aanzien van hun autoriteiten interveniëren als ze hun verplichtingen niet nakomen, overeenkomstig de bepalingen van de basiswet.

1.8. Het cultuurbeleid van de VSE

Toelichting

Ook al is ze machteloos om de vrede te garanderen, zoals blijkt uit de elf eeuwen van oorlogen in Europa, vanaf het verdrag van

tijd verlopen: het recht op zelfbeschikking van het Sahrawi-volk is nog steeds niet uitgeoefend, hoewel het in 1975 door het Internationaal Gerechtshof werd erkend. Zie Melchior Wathelet, "Existe-t-il un droit à l'indépendance et à l'autodétermination ? " in *La Libre Belgique*, 17/10/2019, p. 40-41.

Verdun van 843 tot 1945, toch kan "Cultuur kan het cement van het Europese continent vormen".²⁴⁶

Om zich moreel te wapenen tegen de externe bedreigingen die van buitenaf op hen wegen, en om interne desintegratie tegen te gaan, ontwikkelen en verdiepen de EU-Lid-Staten het multiculturele model, waarbij ze zich laten inspireren door het Erasmus-uitwisselingsprogramma, het Bologna-proces en de Europese onderzoeksruimte, die veel effectiever zijn in het verspreiden van onze waarden dan de Europese dienst voor extern optreden van de EU.

Bovendien, "De echte school van het commando [is] de algemene cultuur. ...] Geen enkele illustere bevelvoerder die niet de smaak had van en het gevoel voor het erfgoed van de menselijke geest. Achter de overwinningen van Alexander zat steeds Aristoteles. »²⁴⁷

In tegenstelling tot de salafisten, die de 7^e eeuw na Christus als de gouden eeuw zien, streven de VSE naar een betere wereld, in overeenstemming met hun waarden, met name op het gebied van cultuur en onderwijs. De EU kent slechts een schamele 150 miljoen € per jaar toe aan cultuur. Het cultuurbeleid van de VSE omvat de ontwikkeling van de Europese publieke opinie en het Europees bewustzijn door de Europeanisering van de belangrijkste media (pers, radio en televisie), en van de sociale netwerken. Ze moedigt hen aan om de verkiezingen voor het Europees Parlement transnationaal te volgen en zijn werkzaamheden te volgen, debatten voor de burgers te organiseren, en maandelijks nieuws te wijden aan de uitvoering van de Europese begroting: de burger heeft recht op kwaliteitsvolle Europese informatie.

De VSE zullen kunstenaars en ambachtslieden ertoe aanzetten om een compositie Europese stijl te creëren, die door middel

²⁴⁶ Peter de Caluwe, directeur de La Monnaie à Bruxelles, dans l'émission "De Afspraak" in *Canvas* sur la VRT, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/16/de-munt-directeur-peter-de-caluwe-europees-commissaris-voor-de/>, 16/9/2019.

²⁴⁷ Charles de Gaulle, *Vers l'armée de métier*, Paris, (Librairie Berger-Levrault, 1934), Plon, 1971, p. 151.

van zijn symbolen en vormen uitdrukking geeft aan enerzijds de culturele diversiteit van Europa, dat rijk is aan volkeren die verschillen qua taal, religie, gebruiken en huisvesting, en anderzijds aan de verenigende kracht van hun constitutie.

Ze zullen zich kunnen laten inspireren door het nieuw soort degen dat Pierre Giner maakte om het werk van de Franse academicus Barbara Cassin te symboliseren: ze is filosoofe, filologe, dichteres en schilderes. De pommel is een reproductie van een Hittietisch vrouwelijk beeldje uit het derde millennium voor Christus, het is prehomersch en barbaars. De kom roept het digitale tijdperk op: ze bestaat uit een flexibel en geconnecteerd scherm, dat, virtueel, alle teksten en beelden van de wereld bevat. De lichtgevende kling uit polymeer, geïnspireerd door *Star Wars*, is niet dodelijk. Er wordt gebruik gemaakt van vezeloptiek, om het motto van Cassin te lezen: "Meer dan één taal". Het betekent dat er geen universele taal is, geen unieke *logos*, dat als er een taal van Europa zou zijn, zelfs van de wereld, het de vertaling zou zijn.²⁴⁸

249

²⁴⁸ Zie Barbara Cassin, « Discours de réception à l'Académie française, le 17/10/2019 » in *Le Monde*, 19/10/2019, p. 25.

²⁴⁹ Foto Frédéric Stucin voor *Libération*, https://www.liberation.fr/debats/2019/10/15/barbara-cassin-armee-pour-l-academie-francaise_1757808, 15/10/2019.

Bepaling

De VSE zijn geïnspireerd door hun humanistische, universalistische en op vooruitgang gerichte waarden. Zij dragen bij aan het wetenschappelijk en technologisch onderzoek en de verspreiding van kennis. Zij stimuleren de uitoefening van de wetenschappelijke onderzoeksmethode. Zij bevorderen de toegang tot cultuur, alsook culturele en intellectuele uitwisselingen tussen hun burgers, evenals met de rest van de wereld.

Ze moedigen kunstenaars en ambachtslieden aan om een compositie Europese stijl te creëren, die door middel van hun symbolen en vormen, enerzijds uitdrukking geeft aan de culturele diversiteit van Europa, dat rijk is aan verschillende volkeren door middel van taal, religie, gebruiken en leefomgeving, en anderzijds aan de verenigende kracht van hun constitutie. Zij bevorderen de ontwikkeling van de Europese publieke opinie en het Europese bewustzijn.

Overeenkomstig het subsidiariteitsprincipe draagt de VSE ertoe bij dat het recht van kinderen op gratis en verplicht basis- en secundair onderwijs gewaarborgd wordt, en dat jonge volwassenen gelijke kansen krijgen voor toegang tot hoger onderwijs of beroepsopleiding. Leren en praktische vaardigheden worden gewaardeerd. De basiswet stelt de leerplicht en de voorwaarden voor toegang tot het onderwijs vast.

1.9. Neutraliteit en onpartijdigheid van de VSE

Toelichting

De onpartijdigheid van de overheid, een grondbeginsel van de democratie, een essentieel element van vreedzaam samenleven, neemt een rechtmatige en centrale plaats in onder de fundamentele normen: dit beginsel is, samen met het beginsel van de scheiding van de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht, een van de principes van de staatsorganisatie die essentieel zijn voor de ontwikkeling van een democratisch

politiek systeem. Dit principe is niet één optie of één mening onder andere, maar eerder de voorwaarde die het mogelijk maakt om met respect voor de medemens samen te leven.

De onpartijdigheid van de overheid veronderstelt het vermogen tot autonomie van de mens.

Ze houdt in dat de Staat filosofische en religieuze gemeenschappen niet erkent, omdat de Staat alleen burgers kent.

Ze is een waarborg dat ieder mens de fundamentele rechten en vrijheden kan uitoefenen, ongeacht zijn herkomst, overtuigingen, geloofsovertuiging, of enig ander onderscheid.

Ze biedt een maatschappelijk kader dat bevorderlijk is voor het uitoefenen van vrij onderzoek in alle aangelegenheden, zodat de mens tot een autonome besluitvorming kan komen.

Ze is een voorwaarde voor de uitoefening van de vrijheden en draagt bij tot de strijd tegen discriminatie, voor gelijkheid en voor de uitvoering van een solidair beleid dat de sociale samenhang en de emancipatie van de burgers waarborgt, met name door de toegang tot kennis en de vrijheid van informatie.

Europa wordt, net als de hele wereld, geconfronteerd met bedreigingen zoals islamitisch of neofascistisch terrorisme, uitdagingen zoals autocratische regimes, machtsmisbruik door digitale multinationals en ongecontroleerde migratie als gevolg van sociaal-economische of klimatologische stoornissen. Europa maakt nu mee hoe fundamentalisten en extremisten, gedreven door religieuze, filosofische of politieke motieven, die de ethische en juridische vooruitgang van de afgelopen halve eeuw op de helling willen zetten.

Omdat hij antwoorden geeft die universeel zijn en los van particularismen, is de onpartijdige Staat het best in staat om de waarden die betrekking hebben op vrijheid, gelijkheid en solidariteit te doen aanvaarden en te beschermen; om de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te garanderen, om het vreedzaam samenleven van filosofische of religieuze opvattingen en denkbeelden mogelijk te maken; om het respecteren van de gelijkheid van mannen en vrouwen af te

dwingen, om de vrijheid om te geloven, de vrijheid om niet te geloven en de vrijheid om van geloof te veranderen, te doen aanvaarden en te beschermen.

Bijgevolg zijn de VSE neutraal en onpartijdig ten aanzien van filosofische en religieuze opvattingen. Ze erkennen burgers en geen gemeenschappen. Zij scheiden, op alle niveaus, de overheid van filosofische en religieuze opvattingen;²⁵⁰ ze garanderen vrijheid van godsdienst voor gelovigen en voor niet-gelovigen de vrijheid om niet te geloven.

Bepaling

Conform hun waarden, zijn de VSE neutraal en onpartijdig ten aanzien van filosofische en religieuze opvattingen. Ze erkennen burgers en geen gemeenschappen. Ze garanderen de vrijheid van godsdienst voor gelovigen en voor niet-gelovigen de vrijheid om niet te geloven.

De basiswet scheidt binnen de UES op alle niveaus de overheid van filosofische en religieuze opvattingen.

Artikel 2. De symbolen van de VSE

Toelichting

Volkeren, en nog meer de leden van de veiligheidskorpsen en van de strijdkrachten, hebben symbolen nodig: deze helpen hen om de wereld, net zo goed als zichzelf, te percipiëren, en om te weten waarom ze hun leven en gezondheid riskeren en waarom ze, indien nodig, vechten.

²⁵⁰ Scheiding, neutraliteit, onpartijdigheid in plaats van secularisme. Robert Schuman, een fervent katholiek, wees er in 1950 op dat: "Een eeuw lang is het publiekrecht "seculier" geweest. "Geciteerd door de Studiecommissie voor de Europese constitutie, ontwerpstatuut van de Europese Politieke Gemeenschap. Voorbereidende werkzaamheden. Brussel, Europese Beweging, november 1952, blz. 203. Een van de bijdragen van het christendom is het adagium "Geef aan God wat van God is en aan Caesar wat van Caesar is".

Het eerste symbool is de naam van ons continent: Europa.²⁵¹ De uitbeelding kan geïnspireerd zijn op de ontvoering van Europa door Zeus, gezien door de pottenbakker Asteas, of op een Spartaans mozaïek, zoals de € uit Cyprus.

Geïnspireerd door de voorstellen van Richard Coudenhove-Kalergi,²⁵² nam de Raad van Europa in 1953 de blauwe vlag met twaalf gouden sterren aan,²⁵³ gevolgd in 1972 door het Europese volkslied, Beethovens Ode aan de Vreugde, in zijn instrumentale versie. De Europese Raad van Milaan heeft in 1985 deze symbolen overgenomen, en er het motto "In verscheidenheid verenigd" aan toegevoegd. In artikel I-8 van het derde ontwerp van constitutioneel verdrag werd de € en de Dag van Europa op 9 mei, de verjaardag van de oprichtingsrede van Robert Schuman, die, bewust, vijf jaar na de capitulatie van nazi-Duitsland opzettelijk werd gehouden, daaraan toegevoegd. Aangezien dit artikel niet in het verdrag van Lissabon was opgenomen, werd een verklaring bij het EU-verdrag gevoegd, waarmee 16 Lid-Staten hun gehechtheid aan deze symbolen bevestigen; Frankrijk sloot zich, na de verkiezing van President Macron in 2017, aan bij deze groep.

De VSE nemen deze symbolen over; ze vullen de lijst aan met wapens en een zegel. Ze vullen de hymne aan met de tekst van Schiller, aangepast door Beethoven. De Ode aan de Vreugde, het 4^e deel van de 9e symfonie, werd gecomponeerd met koor. Al in 1792 was Ludwig van Beethoven (1770-1827) van plan een deel van het in 1785 door Friedrich von Schiller (1759-1805) gecomponeerde gedicht op muziek te zetten. In 1803 behield hij de eerste 36 verzen van het gedicht en liet ze herwerken door de auteur. Pas in 1823 en 1824 componeerde

²⁵¹ De loop van de zon, die opging in de Levant en onderging in het uiterste westen, symboliseerde Europa, op zijn zoektocht naar licht, kennis, wijsheid, maar ook, sinds de 18e eeuw en de abt van Saint-Pierre, naar Verlichting, *Aufklärung* en vrede.

²⁵² Richard Coudenhove-Kalergi, *Panuropa*, Vienne, Verlag, 1923.

²⁵³ Het getal twaalf is een zeer oud symbool van volmaaktheid, volheid, aanwezig in de dierenriem, mythologie (de werken van Hercules), christendom (de apostelen), enz.

Beethoven de 9^e symfonie. Schiller had geschreven: "Freude, schöner Götterfunken, Tochter aus Elysium, wir betreten feuertrunken, Himmlische, dein Heiligum! Deine Zauber binden wieder, was der Mode Schwert geteilt. Bettler werden Fürstenbrüder wo dein sanfter Flügel weilt. (Vreugde, mooie goddelijke vonk, dochter van Elysium, we betreden, dronken van vuur, Gezegende, uw koninkrijk! Uw magische kracht verenigt weer wat het zwaard van de mode scheidt. Bedelaars worden de broeders met prinsen, waar je zachte vleugel woont). ».

Beethoven vermenschlijkt en universaliseert Schillers idee. Hij vervangt: "was der Mode Schwert geteilt" (wat het zwaard van de mode scheidt) door "was die Mode streng geteilt" (wat aloude gewoontes scheiden) en "Bettler werden Fürstenbrüder" (Bedelaars worden broeders met prinsen) door "alle Menschen werden Brüder" (Alle mensen worden broers). Zijn tekst is meer in overeenstemming met de waarden van de VSE dan het origineel, hij drukt de essentie van de Europese culturele identiteit uit.

Het koor, dat de stemmen van mannen en vrouwen verenigt, symboliseert de hele mensheid. Na het magistrale signaal van het orkest, onthult de solist het thema, het Europese volkslied. Vervolgens, rond de 7^e minuut herneemt het koor opnieuw het gezongen thema, met het enthousiasme, de grootsheid, de vurigheid en de kracht die passen bij deze vredesboodschap, die expliciet egalitair, humanistisch en internationalistisch is. De Ode aan de Vreugde overwint persoonlijke en sociale verdeeldheid; ze genereert een broederschap die ooit universeel moet worden.

Met het koor bereikt het werk het orgelpunt. Het werk put uit de bronnen van esthetiek en ethiek om het sublieme te bereiken en de menigte te beroeren, zodat de Verlichting zegeviert, zodat de wereld eindelijk die wordt waar we van dromen: een mondialisering met een menselijk gezicht.²⁵⁴

²⁵⁴ Een mooie interpretatie van de Ode, zoals die van het orkest en koor van de Wiener Philharmoniker onder leiding van Léonard Bernstein, zal u ongetwijfeld overtuigen.

Het staat in contrast met de bucolische of martiale gedichten, van twijfelachtige kwaliteit, van de volksliederen, die bedoeld zijn om een vorst te vereren, zoals de *God Save the Queen* of de *Marcha Real*, of om patriotten klaar te stomen om hun bloed te vergieten, zoals de *Marseillaise*, *Fratelli d'Italia* of *Bella Ciao*, of om het nationalisme te stimuleren.²⁵⁵ Charles de Gaulle onderscheidde het nationalisme, dat haat tegen anderen is, van het patriottisme, dat de liefde voor het eigen land, voor het vaderland is.

Artikel 2 van de constitutie de VSE geeft Europa eindelijk één enkele hoofdstad, Brussel, wat nog steeds ruimte laat voor de deconcentratie van bepaalde instellingen, maar de uitvoerende en wetgevende machten moeten worden samengebracht om de controle over de ene door de andere te vergemakkelijken.

Het ultieme symbool van de VSE zal het Staatshoofd zijn, wiens bevoegdheden het onderwerp zijn van artikel 5.1.

Bepaling

De symbolen van de VSE zijn :

De vlag en de kleuren: twaalf gouden sterren in een cirkel op een blauwe achtergrond.

De hymne: de Ode aan de Vreugde, 4^e deel van de 9^e symfonie, met koor, tekst van Schiller en Beethoven; muziek van Beethoven.

Het motto: "In verscheidenheid verenigd".

Europadag, 9 mei.

De munteenheid, de €, aangezien de VSE lid zijn van de Europese Monetaire Unie.

Wapens en zegel: de ontvoering van Europa door Zeus.

De hoofdstad van de VSE is Brussel.

De basiswet bepaalt de formules voor de verschillende vormen van beëdiging.

²⁵⁵ Zie Renaud Denuit, « Symboles : rendons ses paroles à l'hymne européen ! » in Agence Europe, *Repères*, <https://agenceurope.eu/fr/bulletin/article/12246/1>, 3/5/2019.

Artikel 3. Soevereiniteit, subsidiariteit en bevoegdheidsverdeling

Toelichting

De bevoegdheidsverdeling tussen de VSE, de Lid-Staten en de regio's is grotendeels geïnspireerd door het *Grundgesetz* van de Bondsrepubliek Duitsland van 1949 en het daarin vastgelegde arbitragesysteem voor interne conflicten.

Uit de eerbiediging van het subsidiariteitsprincipe²⁵⁶ vloeit een coöperatief federalisme voort,²⁵⁷ dat de soevereiniteit verdeelt tussen de Lid-Staten, de regio's en de bevolking van de VSE, met als grenzen de constitutie van de VSE en die van de Lid-Staat waartoe ze behoren.

De VSE hebben internationale rechtspersoonlijkheid en bezitten de rechtsbevoegdheid die nodig is voor de uitoefening van hun functies en het bereiken van de doelstellingen bepaald door deze constitutie. De Lid-Staten en de regio's behouden hun rechtspersoonlijkheid, voor zover nodig, om betrekkingen, die niet verder gaan dan wat deze constitutie toestaat, te kunnen onderhouden met buitenlandse Staten en regio's, en met internationale organisaties, waarmee ze geografisch, economisch of cultureel nauw verbonden zijn.²⁵⁸

²⁵⁶ De Duitse rechtsgeleerde Johannes Althusius (1557-1638) reflecteerde als eerste over de verdeling van machtsniveaus; de idee werd later opgenomen door Montesquieu en Proudhon. Subsidiariteit werd de basis van de federale schakel. Volgens het subsidiariteitsprincipe moet elk politiek probleem op het relevante niveau worden opgelost; de hogere autoriteit komt alleen tussenbeide als die efficiënter blijkt te zijn. Zie sn, *Les origines de l'idée européenne*, <http://www.touteleurope.eu/fr/histoire/dates-cles/les-origines-de-l-idee-europeenne.html> et Alain de Benoist, *Johannes Althusius (1557-1638)*, <http://www.alaindebenoist.com/pdf/althusius.pdf>, 24/11/2010.

²⁵⁷ Artikel 3 van de Zwitserse federale constitutie bepaalt dat de kantons soeverein zijn zolang hun soevereiniteit niet wordt beperkt door de constitutie. In Duitsland is het federalisme niet coöperatief, maar tweeledig: de deelstaten verloren hun soevereiniteit aan de Bund door, formeel of stilzwijgend, het *Grundgesetz* van 1949 te aanvaarden.

²⁵⁸ « The member States are sovereign, in so far as their sovereignty is not limited by the USE constitution, and exercise all those rights which have not been transferred to USE institutions. » David McKay, *Designing Europe*.

Binnen de exclusieve wetgevingsbevoegdheid van de VSE hebben de Lid-Staat en de regio wetgevende bevoegdheid alleen voor zover ze daartoe uitdrukkelijk gemachtigd zijn door een wet van de VSE en alleen in de zin die door die wet wordt aangegeven.

Binnen de gedeelde wetgevingsbevoegdheid hebben de VSE wetgevende bevoegdheid voor zover dit nodig is als het onmogelijk blijkt een probleem effectief op te lossen met de wetgeving van de Lid-Staat of omdat de bescherming van een natuurlijke of rechtspersoon buiten de grenzen van een Lid-Staat dit vereist; de Lid-Staat en de regio hebben wetgevende bevoegdheid zolang en voor zover de VSE geen gebruik hebben gemaakt van hun recht om wetgeving uit te vaardigen.

Binnen de grenzen van de bevoegdheden van de VSE, heeft de wet van de VSE, in geval van conflict, voorrang op de wet van de Lid-Staten. Binnen de grenzen van de bevoegdheden van de Lid-Staten, heeft de wet van de Lid-Staat, in geval van conflict, voorrang op het recht van de regio's.

Valt onder de exclusieve jurisdictie van de VSE: de wetgeving met betrekking tot de defensie-industrie, de productie van oorlogsmaterieel, de in- en uitvoer ervan, alsook die met betrekking tot de opleiding, instructie, training en inzet van de strijdkrachten.

Bepaling

De VSE hebben een federale structuur van het coöperatieve type, die hun internationale rechtspersoonlijkheid verleent en de rechtsbevoegdheid die nodig is om hun taken uit te voeren en om de doelstellingen bepaald door deze constitutie te bereiken, zonder de Lid-Staten en de regio's van hun eigen rechtspersoonlijkheid te beroven, zodat ze de nodige betrekkingen met buitenlandse Staten en internationale organisaties kunnen onderhouden.

Met inachtneming van het subsidiariteitsprincipe zijn de Lid-Staten, de regio's en de bevolking van de VSE soeverein, zolang hun soevereiniteit niet wordt beperkt door de constitutie van de VSE of door die van de Lid-Staat waarvan ze deel uitmaken.

Op het gebied van de exclusieve bevoegdheid van de VSE hebben de Lid-Staat en de regio wetgevende macht voor zover ze daartoe uitdrukkelijk zijn gemachtigd door een wet van de VSE en alleen in de zin die door die wet wordt aangegeven.

Op het gebied van tegelijkertijdige wetgeving hebben de VSE het recht om wetgeving op te stellen voor zover dit nodig is omdat de onmogelijkheid bestaat om een probleem effectief op te lossen door de wetgeving van de Lid-Staat of omdat de bescherming van een natuurlijke of rechtspersoon buiten de grenzen van een Lid-Staat dit vereist; de Lid-Staat en de regio hebben wetgevende bevoegdheid zolang en voor zover de VSE geen gebruik hebben gemaakt van hun recht om wetgeving op te stellen.

Binnen de grenzen van de bevoegdheden van de VSE, in geval van conflict, heeft de wet van de VSE voorrang op de wet van de Lid-Staten. Binnen de grenzen van de bevoegdheden van de Lid-Staten, in geval van een conflict, heeft het recht van de Lid-Staten voorrang op het recht van de regio's.

Vallen onder de exclusieve bevoegdheid van de VSE: de wetgeving met betrekking tot de defensie-industrie, de productie van oorlogsmateriaal, de in- en uitvoer ervan, de opleiding, instructie, training en inzet van de strijdkrachten.

De basiswet verdeelt de bevoegdheden en legt het arbitragesysteem voor conflicten binnen de VSE vast, evenals de sancties die nodig zijn om de eenheid van de VSE te bewaren.

Artikel 4. Het sociale contract

4.1. Burgerschap, rechten en plichten

Toelichting

Dit artikel definieert het burgerschap van de VSE; het verleent deze burgers de politieke en andere rechten, evenals de in Europa gebruikelijke vrijheden; het schrijft hun plichten voor; het stelt gelijke rechten en behandeling vast voor burgers van verschillende Lid-Statens, regio's en gemeenten; het opent een recht van beroep bij de rechtbanken van de VSE. Het vereist dat de VSE instaan voor gelijkheid, solidariteit en de emancipatie van hun burgers; voor de eerbiediging van de democratische principes, de onpartijdigheid van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht en het primaat van het civiele tegenover het militaire; het eerbiedigen van de rechtsstaat, de fundamentele vrijheden en de mensenrechten; het toepassen van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, evenals het aanvullend protocol; het verbieden van alle vormen van discriminatie, alle vormen van dwangarbeid en alle vormen van misbruik.

Het verbiedt dat een burger van de VSE, tegen zijn of haar geweten, wordt gedwongen dienst te nemen als gewapende strijder.

De VSE-wet bevordert de gelijke toegang van vrouwen en mannen tot verkozen mandaten en verkiesbare functies, evenals tot professionele en sociale verantwoordelijkheden, zonder aan positieve discriminatie te doen.

Dit artikel geeft VSE-burgers het recht om een klacht in te dienen bij de Verdediger van de rechten.

Bepaling

De burgers van de Lid-Statens van de VSE zijn burgers van de VSE; ze genieten de politieke en andere rechten die in deze constitutie en in de basiswet van de VSE zijn vastgelegd; zij vervullen de daarin voorgeschreven plichten. Een burger van de VSE is een burger en kiezer van de gemeente waar hij of zij

woont en van de regio en de Lid-Staat waarvan die gemeente deel uitmaakt. Burgers hebben de vrijheid om zich overal in de VSE te verplaatsen, te werken, een vorming te volgen, te verblijven en zich te vestigen. Iedereen die zich in een andere gemeente of Lid-Staat vestigt, geniet alle rechten van de burgers van die gemeente of die Lid-Staat. De Lid-Staten, regio's en gemeenten behandelen alle burgers op dezelfde wijze als hun onderdanen. Geschillen tussen burgers van verschillende Lid-Staten kunnen voor de rechtbanken van de VSE worden gebracht zodra alle lokale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Het VSE-burgerschap houdt vrijheid van verkeer en vestiging in, het recht om te werken, het recht op sociale bescherming, en overal in de VSE, het genot van burger- en politieke rechten.

De VSE waarborgen gelijke rechten, solidariteit en de emancipatie van hun burgers. Ze staan in voor eerbiediging van de democratische principes, de onpartijdigheid van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke machten en het primaat van het civiele tegenover het militaire. Ze eerbiedigen de rechtsstaat, de fundamentele vrijheden en de mensenrechten. De VSE, hun Lid-Staten en de regio's passen het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat op 4 november 1950 te Rome ondertekend werd, alsmede de bijbehorende aanvullende protocollen toe. Binnen de VSE mag niemand worden gediscrimineerd op grond van, onder meer, afkomst, geslacht, leeftijd, taal, sociale status, levensstijl, religieuze, filosofische of politieke overtuigingen, of fysieke, mentale of psychische beperking. De VSE bestrijden alle vormen van dwangarbeid en misbruik.

Geen enkele VSE-burger mag tegen zijn of haar geweten gedwongen worden om als gewapende strijder in dienst te treden.

De wetgeving van de VSE heeft voorrang op religieuze regels; ze bevordert de gelijke toegang van vrouwen en mannen tot verkozen mandaten en -ambten, evenals tot professionele en sociale verantwoordelijkheden, zonder zogenaamde positieve discriminatie in te voeren.

Elke burger van de VSE heeft het recht om een klacht in te dienen bij de Verdediger van de rechten van de VSE met betrekking tot een bevoegdheidsgebied van de VSE. De opdracht van de Verdediger van de rechten wordt door de basiswet beperkt tot bemiddeling in geschillen tussen de administratie en een burger. Indien hij de klacht ongegrond acht of indien er geen verzoening wordt bereikt, beëindigt hij zijn opdracht en stelt hij de klager hiervan op de hoogte. Tegen deze beslissing is geen beroep mogelijk. In geen geval mag de Verdediger van de rechten tussenbeide komen in zaken die aanhangig zijn bij of waarover werd beslist door de rechtbanken of de Raad van State.

De basiswet bepaalt:

- de rechten van VSE-burgers, met inbegrip van politieke, individuele en diplomatieke bescherming in het buitenland, alsmede hun plichten, met name op fiscaal gebied, en hun eventuele nationale dienstplicht, ongeacht of het gaat om burger- of militaire dienstplicht ;
- de voorwaarden voor de verkiezing van de woonplaats, de nationaliteit, het status en de hoedanigheid van de personen, het huwelijksvermogensstelsel, de erfenis en de schenkingen ;
- de burgerrechten en de fundamentele waarborgen die aan de burgers worden toegekend voor de uitoefening van de openbare vrijheden; de vrijheid, het pluralisme en de onafhankelijkheid van de media; de verplichtingen die defensie de burgers mer betrekking tot hun persoon en hun goederen oplegt;
- de wijze waarop de kiesplicht wordt uitgeoefend door de burgers van de VSE die hun burgerlijke en politieke rechten genieten bij de verkiezingen voor het presidentschap en het Parlement van de VSE;
- het statuut en de bevoegdheden van de Verdediger van de rechten van de VSE.

4.2. Vrijheid van vereniging

Toelichting

De vrijheid van vereniging is gewaarborgd, met name om de ontwikkeling van de Europese cultuur en actief burgerschap te bevorderen.

Bepaling

Politieke partijen en groeperingen dragen bij aan het democratische leven en de uitoefening van het stemrecht. Ze vormen zich vrij en oefenen hun activiteit vrij uit. Het recht van de Lid-Staten van de EU garandeert de pluralistische meningsuiting en de gerechtvaardigde deelname van culturele, politieke, economische of vakbonds- groeperingen aan het democratische leven.

Elke persoon kan zijn of haar rechten en belangen verdedigen door middel van een vakbondsactie en kan zich aansluiten bij de vakbond van zijn of haar keuze. Het stakingsrecht wordt uitgeoefend binnen het kader van de wetten die het regelen. Elke werknemer neemt, via zijn of haar afgevaardigden, deel aan de collectieve vaststelling van de arbeidsomstandigheden en, voor zover de wet dit bepaalt, aan het medebeheer van zijn of haar bedrijf.

De basiswet bepaalt het statuut van politieke partijen, vakbonden, verenigingen en bedrijven.

4.3. Het gebruik van talen

Toelichting

De lokale tradities en het gebruik van de verschillende Europese talen worden beschermd, maar het Frans is de prioritaire werktal voor juridische of conceptuele aangelegenheden, terwijl het Engels de prioritaire werktal is voor operationele aangelegenheden.

Net als Barbara Cassin, verzetten de VSE zich tegen het *Globish*, *Global English* of het wereldwijd Engels, dat de taal reduceert tot communicatie voor de handel. Zij verwerpen

linguïstisch nationalisme, dat de superioriteit van het ene idioom bevestigt en bijdraagt aan de ontwikkeling van de haat jegens anderen. "Duits is geen authentieke taal, geworteld in een volk en in een ras, zoals Heidegger zei. Frans is evenmin, door een uniek voorrecht, van nature universeel, puur rede, zoals Rivarol zei. (...) De eigenheid van een taal, de kracht van haar genie, de rijkdom van haar werken leiden er niet toe dat deze taal of de mensen die haar spreken zich gaan afsluiten van de wereld. (We) moeten met Umberto Eco volhouden dat de taal van Europa en misschien wel de taal van de wereld de vertaling is."²⁵⁹

Bepaling

De VSE, de Lid-Staten en de regio's behouden de lokale tradities en het gebruik van de verschillende Europese talen, al dan niet de officiële.

De werktalen van de VSE-instellingen zijn het Frans, dat voorrang heeft voor juridische of conceptuele zaken, en het Engels, dat voorrang heeft bij operationele aangelegenheden.

De basiswet bepaalt het gebruik van talen in administratieve aangelegenheden, in de rechtbanken, in de gezondheidszorg, in de diplomatie en in het leger.

4.4. Nationaliteit en naturalisatie

Toelichting

De nationaliteit van de VSE wordt uitsluitend verkregen door geboorte of naturalisatie.

Bepaling

Nationaliteit is een geheel van rechten en plichten die een natuurlijke of rechtspersoon aan de overheid binden.

De VSE-nationaliteit wordt verkregen door geboorte of naturalisatie.

²⁵⁹ Barbara Cassin, « Discours de réception à l'Académie française, le 17/10/2019 » op. cit., p. 25.

De basiswet bepaalt de voorwaarden voor naturalisatie.

Artikel 5. De uitvoerende macht

Toelichting

De organisatie van de uitvoerende macht drukt de wil uit om in de VSE een evenwicht te creëren tussen eenheid en diversiteit, alsmede tussen coördinatie en decentralisatie. Een transnationale presidentsverkiezing door middel van algemeen kiesrecht is voor de VSE een sterk symbool. Daardoor worden lokale kandidaturen vermeden en wordt het politieke gezag van het Staatshoofd versterkt.

In defensieaangelegenheden voert de President, naar het voorbeeld van de Vijfde Franse Republiek, het bevel over de legers en beslist hij op het gebied van defensie en internationale betrekkingen. Daartoe, verlaat de President zich op de Premier, die interministeriële aangelegenheden beheert, en op de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie, respectievelijk, voor aangelegenheden die onder de bevoegdheid van hun ministerie vallen.

Als de regering en de parlementaire meerderheid van een andere politieke strekking zijn als de President, moet deze met de Premier en zijn meerderheid onderhandelen. De regering heeft niet de vrije hand, omdat ze zonder de handtekening van de President geen troepen kan inzetten, geen internationale overeenkomsten kan ondertekenen of ratificeren en geen militairen of ambassadeurs kan benoemen.

De beslissingen van de President inzake defensieaangelegenheden worden genomen in de Defensieraad of beperkte Defensie- en Veiligheidsraad. De eerste komt één of twee keer per jaar bijeen om het wetsontwerp inzake de militaire programmering te bespreken, dat de algemene richting en de begrotingsramingen voor de komende vijf jaar bevat, en om hervormingen in de structuur van de strijdkrachten door te voeren. De tweede maakt wekelijks de stand van zaken op van geplande of lopende operaties en actuele thematische kwesties.

In deze raden, voorgezeten door het Staatshoofd, zetelen de Premier, de betrokken ministers, de verantwoordelijken van de inlichtingendiensten en de chef van de defensiestaf.

Het Parlement wordt binnen de 48 uur na de start van een operatie geïnformeerd, maar spreekt zich niet uit over de opportuniteit ervan. De regering moet geregeld verslag uitbrengen aan de defensiecommissies van het Parlement en de Senaat over het verloop van de operaties. Als een operatie langer dan vier maanden duurt, beslist het Parlement over de verlenging of de stopzetting ervan.

Bepaling

De uitvoerende macht van de VSE zorgt voor een evenwicht tussen eenheid en diversiteit, alsook tussen coördinatie en decentralisatie.

5.1. De President

Toelichting

De President²⁶⁰ is het Staatshoofd; hij of zij zit de uitvoerende macht voor en voert het bevel over de legers. Hij of zij ziet toe op de naleving van de verdragen en het respecteren van de constitutie van de VSE. Hij of zij wordt gekozen voor een ambtstermijn van zeven jaar volgens een procedure die analoog is aan de procedure die in Frankrijk wordt gebruikt voor de verkiezing van de President van de Republiek.

De verkiezing van de President van de VSE door middel van universele, rechtstreekse en gelijktijdige verkiezingen in alle Lid-Staten heeft twee voordelen voor de democratie: ze garandeert voor gelijkheid van stemrecht en respecteert de gelijke behandeling van burgers, zonder discriminatie op grond van nationaliteit; ze komt tegemoet aan de behoefte aan directe democratie die de bevolking ervaart. Bovendien verleent ze hem of haar een onbetwistbaar legitimiteit en geloofwaardigheid op het internationale toneel.

²⁶⁰ De mannelijke titel doelt uiteraard niet op het gender van de persoon die de functie bekleedt.

Om te voorkomen dat zijn verkiezing samenvalt met de verkiezingen voor het Parlement, die hetzelfde kiescollege hebben, schrijft de nieuwgekozen President, binnen 40 tot 80 dagen, verkiezingen uit voor het Parlement, indien mogelijk, zonder deze te laten samenvallen met nationale en/of regionale verkiezingen: Europa verdient een volwaardig debat.

Bepaling

De President wordt voor zeven jaar gekozen door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen in twee stemronden onder de in aanmerking komende VSE-burgers, overeenkomstig de regels die in de basiswet zijn vastgelegd. Hij of zij zwoert bij zijn of haar aantreden trouw aan de constitutie en de wetten van de VSE.

Hij of zij belichaamt en vertegenwoordigt de VSE, is er woordvoerder van, en staat in voor de onderlinge samenhang.

Hij of zij voert het bevel over de strijdkrachten. Hij of zij garandeert de onafhankelijkheid van de VSE en de integriteit van hun grondgebied. Hij of zij garandeert de suprematie van het civiele tegenover het militaire, en belichaamt het principe van eenheid van bevel. Hij of zij is voorzitter van de Defensieraad, de beperkte Defensie- en Veiligheidsraad en de Hoge Defensiecomités.

Hij of zij beslist over het beleid en de uitvoering ervan op het gebied van defensie en internationale betrekkingen, binnen het kader van de begroting die door de regering is vastgesteld en door het Parlement is goedgekeurd. Daartoe verlaat hij of zij zich op de Premier, die de interministeriële kwesties beheert, en op de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie, voor aangelegenheden die onder de bevoegdheid vallen van hun respectieve ministeries.

Hij of zij staat in voor het naleven van de verdragen die de VSE binden.

Hij of zij staat in voor het naleven van deze constitutie.

De nieuwgekozen President schrijft de verkiezingen voor het Parlement binnen 40 tot 80 dagen uit.

De basiswet specificceert de constitutionele regels met betrekking tot de President en vult deze aan, met name door te voorzien in de maatregelen die moeten worden genomen in geval van overlijden, ontslag of verhindering van de President om zijn of haar functies uit te oefenen.

5.2. De regering en de Premier

Toelichting

Dit artikel bepaalt de verantwoordelijkheden van de regering en het statuut en de bevoegdheden van de Premier en de zeven ministers. Het bepaalt een aantal aspecten van de relatie tussen de uitvoerende en de wetgevende macht. Het legt de basis voor het statuut van de Openbare Ambt in de ruimste zin van het woord. Het regelt de interactie tussen de uitvoerende machten van de VSE, de Lid-Staten, de regio's en de gemeenten.

Bepaling

De regering bestaat uit zeven ministers, die door de President benoemd worden. Deze benoemingen zijn onderworpen aan de goedkeuring van het Parlement met een gewone meerderheid van stemmen. Niemand kan worden benoemd tot Premier, minister van Buitenlandse Zaken, minister van Defensie of minister van Binnenlandse Veiligheid, tenzij hij of zij een veiligheidsmachtiging van het hoogste niveau heeft aangevraagd en verkregen.

De Premier leidt het optreden van de regering. Hij of zij is verantwoording verschuldigd aan de President en aan de wetgever voor de uitvoering van de beslissingen inzake defensie van de regering. Hij of zij staat in voor de uitvoering van wetten. Hij of zij oefent de regelgevende macht uit en benoemt personen in civiele en militaire betrekkingen, met uitzondering van die welke tot de bevoegdheid van de President behoren. Hij of zij kan sommige van zijn bevoegdheden delegeren aan ministers. De basiswet specificceert de constitutionele regels met betrekking tot de Premier en de regering en vult deze aan.

De regering bepaalt en voert het beleid van de VSE uit. De administratie en, mits de President uitdrukkelijk daarmee

instemt, de strijdkrachten, staan ter harer beschikking. In tijden van crisis, of in staat van verdediging, staat de regering in voor de coördinatie van de militaire en civiele defensie.

De regering is verantwoordelijk voor het Parlement, dat haar, door een motie van wantrouwen, tot aftreden kan dwingen.

De samenstelling van de regering weerspiegelt de sociale en geografische diversiteit van de VSE, waarbij wordt gestreefd naar genderevenwicht.

De leden van de regering zijn onafhankelijk van de Lid-Staten. Ze oefenen geen andere, al dan niet bezoldigde, activiteit uit.

De basiswet bepaalt de wijze van vervanging van leden van het Parlement van de VSE en van de Senaat van de VSE die worden benoemd tot ministers van de regering van de VSE of van de Lid-Staten.

Artikel 6. De wetgevende macht

Toelichting

De wetgevende macht van de VSE is bicameraal, maar het bestaan van het Parlement en de Senaat ontnemt het volk niet het recht op wetgevend en constitutioneel initiatief. De twee vergaderingen zijn gelijk, maar gespecialiseerd: het Parlement houdt zich voornamelijk bezig met het binnenlands beleid, de Senaat met de internationale betrekkingen.

In dit artikel worden bepaalde aspecten van de relatie tussen de uitvoerende en de wetgevende bevoegdheden uiteengezet, evenals de grondslagen voor het statuut van de parlementariërs en de wetgevingsprocedure.

Bepaling

De wetgevende macht omvat het Parlement, de Senaat en de bevolking van de VSE, die net als de regering het recht hebben op wetgevend en constitutioneel initiatief. De twee vergaderingen stemmen over het vertrouwen in de uitvoerende macht, gewone wetten, budgettair of fiscale wetten, of wetten waarin het contingent van het leger is vastgesteld. Ze houden

toezicht op de toepassing van de wetten. Ze machtigen de President om de oorlog te verklaren en een verdrag te ratificeren. Ze hebben het recht om advies te geven aan de regering. Ze coördineren hun werkzaamheden. Ze zijn gelijk, maar hebben elk een eigen taak.

De President kan een veto uitspreken over een wet die is aangenomen door het Parlement en de Senaat, die, samen, met een tweederde meerderheid dit veto kunnen opheffen.

Bij hun aantreden zweren parlementariërs en senatoren trouw aan de constitutie van de VSE. Ze genieten immuniteit. Ze stemmen individueel, volgens hun geweten, zonder enige instructie van wie dan ook te ontvangen.

Het Parlement en de Senaat stellen elk hun eigen regels vast, die het delegeren van stemmen kunnen toestaan, maar niemand mag meer dan één volmacht ontvangen.

De basiswet specificceert de rechten en plichten van parlementariërs en senatoren; ze bepaalt de samenstelling van parlementaire en senatoriale commissies, hun bevoegdheden en de rechten van de groepen die binnen de twee vergaderingen zijn gevormd; ze stelt de regels vast voor het indienen van wetsontwerpen en wetsvoorstellen bij het Parlement of de Senaat.

6.1. Het Parlement

Toelichting

Dit artikel heeft tot doel een einde te maken aan de pijnlijke constatering dat de verkiezingen voor het Europees Parlement nooit de democratische principes noch de bepalingen van de fundamentele verdragen hebben geëerbiedigd. Artikel 21, lid 3, van het EGKS-verdrag van 1950, en vervolgens artikel 138, lid 3, van het EEG-verdrag van 1957, bepalen dat hun Parlementaire Vergadering "plannen zouden opstellen om een rechtstreekse algemene verkiezing volgens een in alle Lid-Staten eenvormige procedure mogelijk te maken". Aangezien dit niet is gebeurd, hebben de regeringen in 1976 de Akte betreffende de eerste verkiezing van het Europees Parlement

door middel van algemene verkiezingen in 1979 aangenomen, waarin de vertegenwoordiging van de burgers op een proportionele en degressieve wijze wordt geregeld, met een minimumdrempel van zes Parlementsleden per Lid-Staat en een maximum van 96 zetels. Deze bepaling werd artikel 14, lid 2, VEU. Dit artikel is in strijd met de waarden, met name die van de gelijkheid, die sinds 1999 zijn vastgelegd in artikel 2 VEU, en bestendigt het feit dat het electorale gewicht van een Maltezer of Luxemburger twaalf keer zo groot is als dat van een Duitser, als deze tenminste de kiesgerechtigde leeftijd heeft bereikt.

Het passief kiesrecht wordt immers verworven op 18-jarige leeftijd in 14 Lid-Staten; op 21-jarige leeftijd in 10 andere Lid-Staten; op 23-jarige leeftijd in Roemenië en op 25-jarige leeftijd in Italië en Griekenland. Het Europees burgerschap (artikel 20, lid 2, onder b), VWEU) maakt het mogelijk te stemmen in het land van verblijf, indien dat land deel uitmaakt van de EU, overeenkomstig de in dat land geldende regels (Richtlijn 93/109/EG van de Raad). Onderdanen die in het buitenland verblijven kunnen in hun eigen land, per post en/of bij de ambassade of zelfs elektronisch stemmen, maar Bulgaren, Grieken en Italianen kunnen dat alleen vanuit een EU-Lid-Staat doen en Tsjechen, Slowaken, Ieren en Maltezen mogen dat niet. In België, Bulgarije, Luxemburg, Griekenland en Cyprus is stemmen verplicht, elders niet. Het stemrecht wordt overal op 18-jarige leeftijd verworven, behalve in Oostenrijk, waar het op 16-jarige leeftijd is.

Artikel 14, lid 2 VEU voorziet niet in een kiesdrempel, die door 12 Lid-Staten wordt toegepast, zonder dat dit wordt bestraft: Cyprus heeft een drempel van 1,8%, Griekenland 3%, Italië, Oostenrijk en Zweden 4%; tien landen hebben een drempel van 5%. Helaas oordeelde alleen het Grondwettelijk Hof van Karlsruhe op 30 juni 2009 dat artikel 14, lid. 2 VEU in tegenspraak is met artikel 9 VEU, dat luidt: "Bij al haar activiteiten respecteert de Unie het gelijkheidsbeginsel van haar burgers, die gelijke aandacht krijgen van haar instellingen, organen en instanties. Een burger van de Unie is elke persoon met de nationaliteit van een Lid-Staat. Het burgerschap van de

Unie is een aanvulling op het nationale burgerschap en vervangt het niet."

In de meeste Lid-Staten, maar niet in Frankrijk, Duitsland, Spanje, Hongarije, Roemenië en Portugal, staan de door de verschillende partijen opgestelde lijsten in concurrentie met elkaar en mogen kiezers op slechts één kandidaat stemmen. In Luxemburg daarentegen is het stemmen op verschillende kandidaten van concurrerende lijsten toegestaan. In België, Ierland, Italië en Polen is het kiescollege verdeeld in kiesdistricten. Ierland, Noord-Ierland, Schotland en Malta hebben een kiessysteem met enkelvoudige overdraagbare stem bij verkiezingen voor kiesdistricten met meerdere leden.²⁶¹

Tot dusver worden leden van het Europees Parlement gekozen uit in de Lid-Staten bestaande partijen. Ook al behoren ze tot de grote politieke families, toch verschillen deze partijen sterk van Lid-Staat tot Lid-Staat. Ze kunnen nauwelijks met elkaar overweg, behalve om binnen deze vergadering door te wegen, met name bij de verdeling van de functies in het bureau of in de commissies.

Wiskunde toont aan dat het collectief rangschikken van kandidaten door de individuele rangschikking van kandidaten door de kiezers in acht te nemen, in wezen afhangt van de methode om dit te doen. Noch het werk van de Franse wiskundigen Borda en Condorcet, noch dat van de Amerikaanse Arrow hebben een optimale oplossing geboden voor de vraag: "Hoe kunnen we samen beslissen?" Nog een geluk, want "hoe zou een wereld eruitzien als deze volledig met algoritmen zou worden beheerd, ook voor het omgaan met situaties die een zo grote menselijke dimensie hebben, zoals de besluitvorming door een gemeenschap van individuen?"²⁶² Gelukkig hebben de kiezers een stuk vrije wil, ze handelen min of meer redelijk. Als er weleens velen zijn die naar allerlei populistische luisteren, komt dat omdat ze teleurgesteld zijn door meer gematigde politici die

²⁶¹ Zie Renaud Denuit, « De quelques inconfortables vérités relatives à l'élection du Parlement », januari 2019, onuitgegeven, archief Jean Marsia.

²⁶² Philippe Vincke, *Discours du Recteur prononcé à l'occasion de la séance de rentrée*, Brussel, ULB, 15/9/2006.

te ineffectief of corrupt zijn. Ze zijn nog met velen, de kiezers die zich, bij het stemmen, laten inspireren door Europese waarden en geneigd zijn voorrang te verlenen aan het algemeen belang.

Aangezien het nagenoeg ontbreekt aan een echte Europese politieke partij die kandidaten in alle Lid-Statens voorstelt,²⁶³ komt het erop aan passende verkiezingsprocedures voor de parlementsverkiezingen in de VSE voor te stellen. Het kiessysteem met enkelvoudige overdraagbare stem bij verkiezingen met meerdere kiesdistricten, zoals in Ierland, Noord-Ierland, Schotland en Malta, is het meest geschikt voor de verkiezingen voor het parlement van de VSE, aangezien deze methode van stemming een evenredige en onafhankelijke vertegenwoordiging garandeert. Het geeft de kiezer de zekerheid dat zijn of haar stem niet naar een kandidaat gaat die hij of zij afwijst. Het stelt de kiezer in staat om een secundaire voorkeur uit te spreken voor een kandidaat van een andere partij dan zijn eerste keuze en zo de vorming van coalities te beïnvloeden.²⁶⁴

De verkiezing van het Parlement door middel van algemene, rechtstreekse en gelijktijdige verkiezingen van alle VSE-

²⁶³ Op 26 mei 2019 won de enige partij die beweerde pan-Europees te zijn, Volt, slechts één zetel, in Duitsland.

²⁶⁴ De kiezer moet op het stembiljet een voorkeursvolgorde tussen de kandidaten aangeven. Nadat alle stembiljetten zijn geteld, wordt het quotiënt, bekend als het Droop-quotiënt, dat nodig is voor de verkiezing van een kandidaat, bepaald door het aantal geldige stemmen te delen door het aantal te verdelen zetels plus één. Kandidaten die een aantal eerste keus stemmen hebben behaald dat groter is dan of gelijk is aan het Droop-quotiënt, worden gekozen. De door deze kandidaten behaalde stemmen die het quotiënt overschrijden, worden verdeeld over de niet-verkozen kandidaten die als tweede keus werden aangewezen. De verdeling gebeurt volgens een mechanisme dat van land tot land kan verschillen. Als geen enkele kandidaat het quotiënt heeft bereikt, dan wordt de kandidaat met de minste eerste keus stemmen geëlimineerd. De stemmen worden vervolgens herverdeeld onder de kandidaten die door de kiezers als tweede keus werden aangewezen. De procedure wordt voortgezet tot alle zetels verdeeld zijn. Dit stelsysteem werd in de 19e eeuw ontwikkeld door Thomas Hare (1808-1891) in Groot-Brittannië en Carl Andrae (1812-1893) in Denemarken. Buiten Europa wordt het gebruikt in Australië, Nieuw-Zeeland en Tasmanië.

burgers garandeert de gelijkheid van stemmen en de gelijke behandeling van de burgers, zonder discriminatie op basis van nationaliteit. Ze geeft het Parlement een onbetwistbare legitimiteit.

Het Parlement vertegenwoordigt het volk. Zijn belangrijkste bevoegdheid is het binnenlands beleid: het Parlement voorziet de VSE van eigen middelen, door over inkomsten, belastingen en heffingen te stemmen, het keurt uitgaven en investeringen goed en legt het contingent van het leger van de VSE vast. Dit is in overeenstemming met het principe: *no representation without taxation*, "geen wetgevende vergadering zonder fiscale bevoegdheid". Het is het logische gevolg van het fundamentele principe van de representatieve democratie dat de oprichting van de Verenigde Staten van Amerika rechtvaardigde: *no taxation without representation*, geen belastingheffing zonder toestemming van een parlement.

Met steun van de Rekenkamer controleert het Parlement het optreden van de regering, evalueert het het overheidsbeleid en formuleert het nuttige aanbevelingen. Het keurt de rekening van het voorgaande begrotingsjaar goed en keurt de financiële balans van de VSE goed.

Het Parlement bepaalt het statuut van militairen en veteranen. In geval van onenigheid met de uitvoerende macht over haar defensiebeslissingen, kan het de financiering van de strijdkrachten verminderen of de extra financiering die een gewapend conflict vereist, weigeren.

Het geeft uiting aan zijn wantrouwen jegens de regering enkel door middel van een motie van vertrouwen in een nieuwe regering. Het keurt een motie van wantrouwen jegens een minister goed met een gewone meerderheid van stemmen.

Het kan, met een tweederde meerderheid, aan de Senaat voorstellen om een lid van de uitvoerende macht, met inbegrip van de President, van een functionaris of een rechter van de VSE, uit zijn ambt te ontzetten, wegens schending van de constitutie of de wet van de VSE.

De kiesdrempel van 5% is bedoeld om de politieke stabiliteit binnen de VSE te versterken.

Bepaling

Het Parlement vertegenwoordigt het volk. Het houdt zich bezig met het binnenlands beleid. Het oefent controle uit op het optreden van de regering. Het evalueert het overheidsbestuur.

De commissies van de twee vergaderingen hebben een autonome onderzoeksbevoegdheid op alle gebieden, ook op het gebied van de inlichtingendiensten.

Met de steun van de Rekenkamer oefent het Parlement controle uit op het optreden van de regering, evalueert het het overheidsbestuur en doet het nuttige aanbevelingen. Na het advies van de Rekenkamer te hebben ingewonnen, keurt het de resultatenrekening van het afgelopen begrotingsjaar en de financiële balans van de VSE goed.

Indien de middelen- en uitgavenbegroting voor een begrotingsjaar niet tijdig wordt ingediend om vóór het begin van dat begrotingsjaar te worden uitgevaardigd, legt de regering het Parlement met spoed een financieringsbesluit voor dat haar machtigt om in de loop van het begrotingsjaar belastingen te innen en de nodige kredieten te openen ten belope van een twaalfde van de begroting van het voorgaande jaar per maand.

Het Parlement legt jaarlijks het contingent van de strijdkrachten vast. Het bepaalt het statuut van militairen en veteranen, dat niet lager mag zijn dan dat van ambtenaren, met name inzake verloning. In geval van onenigheid met de uitvoerende macht over haar defensiebesluiten, kan het Parlement de financiering aan de strijdkrachten verminderen of de aanvullende financiering die een gewapend conflict vereist, weigeren.

Het geeft uiting aan zijn wantrouwen jegens de regering enkel door middel van een motie van vertrouwen in een nieuwe regering. Het keurt een motie van wantrouwen jegens een minister goed met een gewone meerderheid van stemmen.

Het kan, met een tweederde meerderheid, de Senaat voorstellen om een lid van de uitvoerende macht, inclusief de President, een

minister, een ambtenaar of een rechter van de VSE, uit zijn ambt te ontheffen wegens schending van de constitutie of de wet van de VSE.

De basiswet regelt de verkiezing van het Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, op basis van een kiessysteem met enkelvoudige overdraagbare stem, bij verkiezingen met meerdere kiesdistricten, met een kiesdrempel van 5%.

Ze bevat de bepalingen die nodig zijn om de begroting voor lopende uitgaven in evenwicht te brengen en voorziet de VSE van eigen middelen.

Ze verdeelt de heffingsbevoegdheid over de bestuursniveaus, van de VSE tot de gemeente, de Lid-Staten en de regio's, om hun autonomie te garanderen en de belastingdruk zonder discriminatie over de burgers te verdelen. Zij organiseert de geleidelijke harmonisatie van de belastingen.

6.2. De Senaat

Toelichting

De internationale betrekkingen, de vertegenwoordiging van de Lid-Staten, de bescherming van hun belangen en die van de regio's tegen elke vorm van discriminatie door de regering van de VSE worden aan de Senaat toevertrouwd.

Senatoren mogen geen ander ambt, mandaat of functie bekleden; zij worden door elke Lid-Staat uit de in aanmerking komende burgers en overeenkomstig de wetgeving van die Staat aangewezen.

De wetsontwerpen tot goedkeuring van verdragen, en die met als voornaamste onderwerp de organisatie van de territoriale collectiviteiten behelst, worden door de regering ingediend in de Senaat, die ze bespreekt, ze al dan niet goedkeurt, en ze vervolgens doorstuurt naar het Parlement, dat ze bespreekt en goedkeurt of niet. Als het Parlement een tekst wijzigt, wordt deze door de Senaat, die het laatste woord heeft, aan een tweede lezing onderworpen.

De Senaat keurt elke, door de President van de VSE voorgestelde benoeming in een hoog civiel en militair publiek ambt goed, of verwerpt ze.

Op voorstel van het Parlement kan de Senaat met een tweederde meerderheid een lid van de uitvoerende macht, onder wie de President, een ambtenaar of een rechter van de VSE, wegens schending van de constitutie of de wet van de VSE, ontslaan. Ontslag houdt tien jaar onverkiesbaarheid in.

Bepaling

De Senaat vertegenwoordigt de Lid-Staten en houdt zich bezig met de internationale betrekkingen. Hij ziet erop toe dat de regering van de VSE bij de uitoefening van haar bevoegdheden geen enkele Lid-Staat of regio schaadt.

De leden van de Senaat worden door elke Lid-Staat uit de in aanmerking komende burgers en volgens de wet van die Staat benoemd. Senatoren mogen geen ander ambt, mandaat of functie bekleden.

De basiswet bepaalt het aantal senatoren per Lid-Staat.

De wetsontwerpen tot goedkeuring van verdragen, en die waarvan het voornaamste onderwerp de organisatie van de territoriale collectiviteiten behelst, worden door de regering ingediend in de Senaat, die ze bespreekt, ze al dan niet goedkeurt, en ze vervolgens doorstuurt naar het Parlement, dat ze bespreekt en al dan niet goedkeurt. Als het Parlement een tekst wijzigt, wordt deze door de Senaat, die het laatste woord heeft, aan een tweede lezing onderworpen.

De Senaat keurt elke, door de President van de VSE voorgestelde benoeming in een hoog civiel en militair publiek ambt goed, of verwerpt ze.

Op voorstel van het Parlement kan de Senaat met een tweederde meerderheid een lid van de uitvoerende macht, onder wie de President, een ambtenaar of een rechter van de VSE ontslaan, wegens schending van de constitutie of de wet van de VSE. Ontslag houdt tien jaar onverkiesbaarheid in.

6.3. Stemming en verzoekschrift

Toelichting

Over de herziening van de constitutie, evenals het lidmaatschap van collectieve veiligheidsorganisaties of supranationale organisaties, wordt gestemd door het volk, de regio's en de Lid-Statens.

Elke burger van de VSE die burgerrechten en politieke rechten geniet, heeft het recht om in de vorm van een verzoek een verzoekschrift in te dienen bij het Parlement van de VSE over een kwestie die onder de bevoegdheid van de VSE valt.

Bepaling

Herzieningen van de constitutie, evenals het lidmaatschap van collectieve veiligheidsorganisaties of supranationale organisaties, zijn onderworpen aan de stemming van het volk, de regio's en de Lid-Statens.

Elke burger van de VSE die burger- en politieke rechten geniet, heeft het recht om bij het Parlement een verzoekschrift in te dienen over een kwestie die onder de bevoegdheid van de VSE valt.

De basiswet stelt de regels voor de stemming en de verzoekschriften vast.

6.4. De afgevaardigde bij de strijdkrachten

Toelichting

De afgevaardigde bij de strijdkrachten heeft een dubbele opdracht: enerzijds, jaarlijks, of op verzoek, het Parlement en de Senaat informeren over de toestand van de strijdkrachten, en anderzijds, de fundamentele rechten van de militairen beschermen.

Bepaling

De afgevaardigde bij de strijdkrachten brengt jaarlijks verslag uit aan het Parlement en de Senaat van de VSE over de toestand van de strijdkrachten. Hij beschermt de fundamentele rechten

van de militairen. De Defensiecommissie van het Parlement en die van de Senaat kunnen hem of haar opdragen bepaalde gebeurtenissen of bepaalde bevindingen te onderzoeken.

De basiswet bepaalt het statuut van de afgevaardigde bij de strijdkrachten.

6.5. Adviesorganen

Toelichting

De belangrijkste adviesorganen van de VSE zijn de Raad van de Regio's en de Economische, Sociale en Milieuraad.

Bepaling

De basiswet bepaalt de bevoegdheden, de samenstelling en de werkingsregels van de Raad van de Regio's en van de Economische, Sociale en Milieuraad; ze kan sommige van hun adviezen bindend maken.

Artikel 7. De rechterlijke macht

Toelichting

Dit artikel organiseert de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, met name door de onafzetbaarheid van de magistraten uit hun ambt, en stelt de essentiële normen van de strafrechtspleging vast: oplegging van habeas corpus, afwijzing van de doodstraf, uitvoering van de straffen in overeenstemming met de mensenrechten, hechtenis die de samenleving beschermt en tegelijkertijd bijdraagt tot de sociale reïntegratie van veroordeelden, met name door het ontwikkelen van hun vaardigheden en inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

Het bepaalt dat de rechterlijke macht van de VSE bevoegd is, in zaken met betrekking tot overheidsdiensten, met inbegrip van de strijdkrachten, om kennis te nemen van tuchtrechtelijke geschillen en juridische klachten van personen die, uit hoofde van een publiekrechtelijk dienstverband en trouw met de VSE verbonden zijn, evenals van misdaden en misdrijven die verband houden met de veiligheid en de verdediging van de VSE.

Het regelt de samenstelling van het Hooggerechtshof van de VSE, zijn attributies en bevoegdheidsgebied.

Het stelt dat de President niet het recht heeft om gratie te verlenen aan personen die door de hoven en rechtbanken van de VSE gestraft werden voor misdrijven en misdaden die tegen de wetten van de VSE begaan werden.

Bepaling

De President staat garant voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Hij wordt bijgestaan door de Raad van de magistratuur.

De zittende magistraten zijn onafzetbaar.

In strafzaken mag niemand willekeurig worden vastgehouden of tot de doodstraf worden veroordeeld. Bij de uitvoering van straffen, met name die waarbij sprake is van vrijheidsbeneming, worden de mensenrechten geëerbiedigd. Detentie is zo georganiseerd dat ze de samenleving beschermt, door te verhinderen dat veroordeelden die een gevaar vormen zouden kunnen schaden. Ze heeft ook tot doel om bij te dragen aan de sociale reïntegratie van veroordeelden, met name door het ontwikkelen van hun vaardigheden en inzetbaarheid.

De rechterlijke macht van de VSE is bevoegd in zaken met betrekking tot overheidsdiensten, met inbegrip van de strijdkrachten. Rechtbanken en tribunalen behandelen misdaden en misdrijven die verband houden met de veiligheid en de verdediging van de VSE.

Het Hooggerechtshof van de VSE bestaat uit het Constitutioneel Hof, het Hof van Cassatie en de Raad van State van de VSE.

Het Constitutioneel Hof oordeelt over de verenigbaarheid met de constitutie en de basiswet van de wetten van de VSE, die van de Lid-Staten en die van de regio's.

De Raad van State is bevoegd voor de handelingen van de uitvoerende macht van de VSE, van de Lid-Staten en van de regio's, met betrekking tot de constitutie, de basiswet en de wetten van de VSE.

De controle op de conformiteit van de wetten van de Lid-Staten en de regio's met betrekking tot de constitutie, de basiswet en de wetten van de betrokken Lid-Staat, berust bij de rechtbanken van de Lid-Staten.

Het Constitutioneel Hof berecht schendingen door de autoriteiten van de VSE of door de Lid-Staten van het op 4 november 1950 in Rome ondertekende verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, evenals van de aanvullende protocollen van dat verdrag. Het verklaart elke wet van de VSE, die van de Lid-Staten of van de regio's, evenals elk besluit van de regeringen van de VSE, van de Lid-Staten of van de regio's nietig als ze in strijd zijn met deze normen.

Het is bevoegd in geval van schending van de diplomatieke prerogatieven en immuniteiten door de regering van de VSE, die van de Lid-Staten, of die van de regio's. Het is bevoegd op het gebied van het burgerlijk, strafrechtelijk en publiekrecht, met inbegrip van het militair recht, waarvoor de VSE bevoegd zijn.

Het oefent controle uit op de naleving van de constitutionele en wettelijke bepalingen met betrekking tot de strijdkrachten, waaronder de controle op de overeenstemming van de wetten van de VSE en de besluiten van de regering van de VSE met de huidige constitutie en de basiswet, en ziet erop toe dat de uitvoerende macht de rechten van het Parlement in dit verband eerbiedigt.

De basiswet regelt het recht van natuurlijke en rechtspersonen, evenals van de instellingen, om zich tot het Hooggerechtshof te wenden; ze legt de bevoegdheden van de Raad van State vast; ze bepaalt het administratieve en financiële statuut van de magistraten van de VSE; ze kan andere rechtbanken oprichten en ze organiseert de Raad van de magistratuur. Ze organiseert de federale rechtbanken en gerechtshoven die kennis nemen van tuchtrechtelijke geschillen en klachten van personen die, uit hoofde van een publiekrechtelijk dienstverband en trouw, met de VSE verbonden zijn, evenals van misdaden en misdrijven die

verband houden met de veiligheid en de verdediging van de VSE.

Artikel 8. Internationale betrekkingen

Toelichting

De VSE passen het subsidiariteitsprincipe toe, hanteren een alomvattende aanpak en eerbiedigen de principes en doelstellingen van artikel 21 VEU, evenals die van het Handvest van de Verenigde Naties en het internationaal recht in hun betrekkingen met buitenlandse Staten en internationale organisaties.

Bepaling

De VSE onderhouden betrekkingen met buitenlandse Staten en internationale organisaties door het subsidiariteitsprincipe toe te passen, door een alomvattende aanpak in praktijk te brengen en door de volgende principes en doelstellingen te eerbiedigen: democratie, de rechtsstaat, universaliteit en ondeelbaarheid van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, eerbiediging van de menselijke waardigheid, gelijkheid, solidariteit, die van het Handvest van de Verenigde Naties en het internationaal recht, evenals de basiswet.

8.1. Buitenlandse Zaken

Toelichting

De veiligheid van de VSE hangt af van goede betrekkingen met onze buurlanden, zowel in het oosten als in het zuiden, dankzij een geloofwaardige en gerespecteerde Europese veiligheids- en defensiecapaciteit, veel meer dan van de trans-Atlantische banden.

Zoals in alle materies in de VSE, geldt het subsidiariteitsprincipe voor de bevoegdheidsverdeling op het gebied van het buitenlands beleid. De President, de Premier en de minister van Buitenlandse Zaken van de VSE staan in voor de coherentie van de internationale betrekkingen van de VSE,

van hun Lid-Staten en van hun regio's met buitenlandse Staten en regio's, evenals met internationale organisaties.

Bepaling

De President van de VSE bepaalt, met inachtneming van het subsidiariteitsprincipe, het buitenlands beleid van de VSE op al hun bevoegdheidsgebieden. De Lid-Staten en de regio's doen hetzelfde op de gebieden die onder hun bevoegdheid vallen. De Premier en de minister van Buitenlandse Zaken van de VSE staan in, overeenkomstig de basiswet, voor de coherentie van de internationale betrekkingen van de VSE, hun Lid-Staten en hun regio's met buitenlandse Staten en regio's, en met internationale organisaties.

8.2. Diplomatieke bescherming in het buitenland

Toelichting

De VSE bieden hun onderdanen diplomatieke bescherming in het buitenland.

Bepaling

De basiswet regelt de diplomatieke bescherming in het buitenland van natuurlijke en rechtspersonen die onderdaan zijn van de VSE-Lid-Staten.

8.3. Buitenlandse handel

Toelichting

De Europese Unie heeft de exclusieve bevoegdheid voor de buitenlandse handel van haar Lid-Staten.

Bepaling

Buitenlandse handel van de VSE valt onder de bevoegdheid van de Europese Unie.

8.4. Ontwikkelingssamenwerking

Toelichting

Het beleid inzake ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp van de VSE is in overeenstemming met hun waarden.

Bepaling

De basiswet organiseert ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp. Ze heeft tot doel, door middel van preventieve of noodhulpmaatregelen, bij te dragen tot de bescherming van het menselijk leven wanneer het wordt bedreigd, evenals tot de verlichting van het lijden; deze hulp is met name bedoeld voor bevolkingsgroepen die het slachtoffer zijn van natuurrampen of door de mens veroorzaakte rampen.

8.5. Migranten, vluchtelingen en asielzoekers

Toelichting

De opvang van vluchtelingen en asielzoekers, evenals het immigratiebeleid van de VSE, zijn in overeenstemming met hun waarden.

Bepaling

De basiswet regelt, in overeenstemming met humanitaire principes, de opvang van vluchtelingen en asielzoekers, evenals het immigratiebeleid.

Artikel 9. Veiligheid en verdediging

Toelichting

De krijgskunst, van Sun Tzu tot de Gaulle, via Thucydides, Jomini, Clausewitz en Mahan, maar ook de totale oorlog en de revolutionaire oorlog, de globale aanpak van Javier Solana, de hybride oorlog van president Poetin, de recente strijd tegen het islamistische terrorisme, hebben de kunstmatigheid aangetoond van het onderscheid tussen interne en externe veiligheid van de Staat, dat sinds de verdragen van Westfalen in 1648 klassiek was geworden. In dit artikel wordt dit onderscheid echter gehandhaafd, omdat de verschillende aspecten van de

handhaving of het herstel van de veiligheid en de vrede in handen gelieerd zijn aan de vraag wie wordt ingezet en met welke middelen.

9.1. De binnenlandse veiligheid

Toelichting

De verantwoordelijkheid voor de ordehandhaving wordt verdeeld tussen de VSE, de Lid-Staten en de regio's, overeenkomstig het subsidiariteitsprincipe.

Om de veiligheid te garanderen, verzamelen de VSE de gegevens en informatie die nodig zijn voor de vervolging van misdaden en misdrijven.

Bepaling

De diensten die betrokken zijn bij de ordehandhaving in brede zin omvatten onder andere de politie van de VSE, van de Lid-Staten, van de regio's en van lokale autoriteiten. De politiediensten treden voornamelijk op binnen de VSE, tegen criminaliteit en andere interne dreigingen, waaronder terrorisme.

De Lid-Staten zijn verantwoordelijk voor de interne ordehandhaving, maar de VSE kunnen ingrijpen in het geval van een bedreiging voor de constitutionele orde in een Lid-Staat, in het geval van een bedreiging die gericht is tegen de VSE zelf, of zelfs meerdere Lid-Staten, of een bedreiging die de inzet van technische of personele middelen vereist die de capaciteiten van de betrokken Lid-Staten overschrijden.

De VSE staan in voor persoonlijke, economische, milieu-, voedsel-, fysieke, politieke, communautaire en cyberspace-veiligheid. Daartoe verzamelen de VSE, overeenkomstig de basiswet, gegevens en informatie die nodig zijn voor de preventie en vervolging van misdrijven en misdaden.

9.2. Defensie

Toelichting

"Soms zijn naties wel bereid om de wet te respecteren, maar dat gewoon zeggen volstaat niet om ook de wet op te leggen. In welke richting de wereld ook gaat, het zal niet zonder wapens zijn. Zonder dat we alle hoop moeten laten varen, waar zien we dat de passies en belangen waaruit gewapende conflicten voortkomen hun eisen doen verstommen hun eisen wegcijferen, dat iemand gewillig opgeeft wat hij wil, en dat mensen uiteindelijk ophouden mensen te zijn?"²⁶⁵

De VSE staan in voor hun externe veiligheid, want de bedreigingen zullen blijven opduiken. Het leger van de VSE doet geen afbreuk aan de soevereiniteit van de Lid-Staten, het versterkt ze, door hun capaciteitstekorten op te vullen. Het haalt Europa uit de status van protectoraat. Het maakt van de VSE een macht die beter kan bijdragen aan de invloed van onze beschaving en onze waarden, aan de verdediging van onze essentiële belangen, aan de handhaving van vrede en vrijheid, aan het herstel van onze autonomie, onze onafhankelijkheid en onze soevereiniteit.

De VSE bestaan uit NAVO- en EU-Lid-Staten. De Europese militaire activiteiten, waarvan sprake in het kader van de Petersbergtaken, vullen die van de NAVO aan: de VSE zijn, net als de EU, geroepen om in te grijpen als de NAVO dat niet kan of wil. Vanaf het begin voldoen de VSE aan de drievoudige vereiste (geen duplicatie, geen ontkoppeling, geen discriminatie) die Madeleine Albright in 1998 heeft geformuleerd.

De VSE beschikken over alle soevereine functies. Zij kunnen hun leger financieren, rekruteren, opleiden en, na het vaststellen

²⁶⁵ « Il arrive que les nations acceptent de respecter le droit, mais il ne suffit pas de le dire pour l'imposer. Quelque direction que prenne le monde, il ne se passera pas des armes. Sans désavouer aucune espérance, où voit-on que les passions et les intérêts d'où sortent les conflits armés taisent leurs exigences, que quelqu'un renonce de bon gré à ce qu'il désire, et que les hommes, enfin, cessent d'être des hommes ? ». Charles de Gaulle, *Le Fil de l'épée*, Paris, (Berger-Levrault, 1932), Plon, 1973, voorwoord, p. 10.

(in geval van zelfverdediging) of het legitimeren van de noodzaak om geweld te gebruiken (in het kader van een alliantie), inzetten. Ze nemen de risico's, de politieke, juridische en economische verantwoordelijkheid op zich voor eventuele menselijke en materiële verliezen, evenals voor de nevenschade van hun optreden. Ze verschaffen uitleg aan de publieke opinie over het mislukken of slagen van de operaties.

Het leger van de VSE werkt, net als dat van de Lid-Staten, geïntegreerd binnen de NAVO. Het maakt gebruik van gemeenschappelijke procedures, beschikt over interoperabele telecommunicatiemiddelen en weet gezamenlijk te opereren. Het taalprobleem is niet echt een probleem: het Engels heeft zich geleidelijk in multinationale operaties doorgezet als de belangrijkste werktal. De BENELUX heeft, gemeenschappelijk, één enkele admiraliteit, scholen en maritieme logistieke ketens; haar luchtverdediging is enkel gecoördineerd, terwijl de VSE een volledige integratie van de defensie-inspanning mogelijk maakt, wat een betere efficiëntie garandeert.

Dit artikel bepaalt de opdrachten van de strijdkrachten van de VSE, zowel binnen de VSE als bij externe operaties. Het specificeert de taken van de Lid-Staten op het gebied van defensie.

Bepaling

De strijdkrachten van de VSE verdedigen, samen met de strijdkrachten van de Lid-Staten, de VSE tegen externe bedreigingen. Ze dragen bij aan grens- en kustwacht. Ze dragen bij aan de uitstraling van onze beschaving en onze waarden, aan het succes van het buitenlands beleid van de VSE, met name aan het voorkomen van gewapende conflicten, en aan het handhaven en herstellen van de vrede. In tijden van crisis of in staat van verdediging staat de regering van de VSE in voor de coördinatie van de militaire en civiele defensie.

Ter ondersteuning of bescherming van humanitaire acties, ter bestrijding van het terrorisme en om de vrede te handhaven of te herstellen, kunnen elementen van de strijdkrachten van de

VSE door de President van de VSE naar het buitenland worden uitgezonden.

De Lid-Staten doen geen afbreuk aan de bevoegdheid van de VSE op defensiegebied, maar vergemakkelijken hun taak, met name bij de vestiging van militaire installaties op hun grondgebied.

De basiswet regelt de aanvullende en complementaire opdrachten van het leger; ze bepaalt onder welke omstandigheden de krijgsmacht op het nationale grondgebied mag en moet optreden; ze legt enkel de algemene termen daarvan vast, om de militaire geheimhouding, de organisatie van het ministerie van Defensie van de VSE en van hun strijdkrachten, wier opdrachten ze bepaalt, te bewaren.

Zij machtigt de VSE-Defensie om eigenaar te zijn van infrastructuur, en de minister van Defensie van de VSE om de voor zijn of haar departement noodzakelijke infrastructuur te verwerven, aan te leggen en te beheren.

Ze organiseert de samenwerking tussen de strijdkrachten en de andere veiligheidsdiensten; ze staat de interventie van het leger van de VSE, ter ondersteuning van andere diensten van de VSE, toe aan de Lid-Staten en de regio's in een situatie van interne crisis; ze legt de regels vast met betrekking tot de staat van oorlog, ernstige crisis, spanning of defensie en met betrekking tot de veiligheid van de VSE-strijdkrachten; ze legt daarbij de mogelijke afwijkingen van de gewone regels vast, met name in wetgevende, justitiële of interne en externe veiligheidsaangelegenheden; ze organiseert het optreden van het leger in geval van bijzonder zware natuurramp, of door de mens veroorzaakte ramp.

Ze organiseert de nationale, militaire of civiele dienstplicht, waaraan alle burgers kunnen worden onderworpen.

In het kader van de toepasselijke internationale overeenkomsten regelt ze juridische, financiële, logistieke en administratieve kwesties die voortvloeien uit het tijdelijk zenden van militairen van de VSE naar het buitenland of het tijdelijk verblijf van buitenlandse militairen in de VSE, met name wat betreft de

aansprakelijkheid in geval van schade, zonder afbreuk te doen aan de rechten van de burgers van de VSE.

Ze kent de bevoegdheid toe om strafrechtelijke of disciplinaire overtredingen te vervolgen.

Ze regelt de in- en uitvoer van militair materieel en uitrusting, alsmede van verbruiksgoederen, waaronder voedsel, medicijnen, sanitaire materieel en brandstoffen.

9.3. De industriële en technologische basis van de defensie, het wetenschappelijk en technologisch defensieonderzoek

Toelichting

In dit artikel worden de bevoegdheden van de minister van Defensie van de VSE vastgelegd met betrekking tot de productie, het vervoer en de verkoop van bewapening, de ontwikkeling van de Europese industriële en technologische basis van de defensie, met name het wetenschappelijk en technologisch defensieonderzoek; daartoe wordt de minister belast met de bescherming van de essentiële veiligheidsbelangen van de VSE bij de in- of uitvoer van militaire uitrusting.

Bepaling

De minister van Defensie van de VSE geeft toestemming voor de vervaardiging, het vervoer en de verkoop van bewapening, in de VSE en voor export, met name in het kader van Staat-tot-Staat-contracten met geallieerde landen. Hij of zij versterkt de Europese industriële en technologische basis van de defensie, zodat de VSE in staat zijn onafhankelijk te besluiten, het technologische niveau van de bewapening van de VSE te waarborgen en de geloofwaardigheid van hun strijdkrachten te versterken. Hij of zij zorgt ervoor dat de Europese defensie-industrie in staat is de technische activiteiten uit te voeren die nodig zijn voor de verdediging van de VSE en hun Lid-Staten. Hij of zij vergemakkelijkt de toegang van de Europese industriële en technologische defensiebasis tot de financiering van haar activiteiten, onderzoek en investeringen. Hij of zij

stimuleert en coördineert de inspanningen van de Lid-Staten op het gebied van het wetenschappelijk en technologisch defensieonderzoek, teneinde de Europese technologische en industriële capaciteit te handhaven en te vergroten. Hij of zij zorgt voor industriële en technologische *return* bij de invoer van wapensystemen, rekening houdend met de essentiële veiligheidsbelangen van de VSE.

Artikel 10. Binnenlandse, economische, sociale en milieuaangelegenheden

10.1. Binnenlandse zaken, civiele defensie

Toelichting

Op het gebied van civiele defensie coördineert de regering van de VSE het optreden van de Lid-Staten, ze verleent advies en financiële bijstand.

Bepaling

De civiele defensie is de verantwoordelijkheid van de Lid-Staten. Indien nodig, coördineert de regering van de VSE de genomen of te nemen maatregelen, adviseert ze en biedt ze financiële ondersteuning. In tijden van crisis of in staat van verdediging staat de regering van de VSE ook in voor de coördinatie van militaire en civiele defensie.

10.2. Economische Zaken

Toelichting

Bijna overal in Europa zijn de openbare diensten, in de afgelopen 30 jaar, tot het strikte minimum herleid, de industrieën ontmanteld, de grenzen met amper controle opengesteld, met name voor China. Havens of luchthavens, water-, gas- en elektriciteitsnetwerken zijn Chinees eigendom geworden. Te veel van de productie van farmaceutische producten en medische apparatuur, en zelfs van goederen die nodig zijn voor veiligheid en defensie, is aan China

toevertrouwd, zonder garanties voor voldoende aanvoer, zowel in kwantiteit als in kwaliteit.

De Covid-19-pandemie heeft enkele van de meest rampzalige resultaten van dit beleid, op gezondheidsgebied, aan het licht gebracht. Bijna overal in Europa ontbrak het aan beschermingsmiddelen, beademingsapparatuur en medicijnen. Er was een tekort aan reagentia voor het testen van zorgverleners, mensen met verdachte symptomen en vervolgens de algemene bevolking. Het is echter noodzakelijk om de zieken te scheiden van de mensen die geen symptomen vertonen, vooral van de risicopatiënten, om besmetting te voorkomen, maar ook om de genezen, geïmmuniseerde mensen te identificeren, zodat ze de diensten die de ziekte bestrijden kunnen versterken, of de openbare diensten en de economische activiteit weer op gang kunnen brengen. Al deze producten zijn schaars en duur geworden: China heeft de crisis die het heeft veroorzaakt laten renderen. Bovendien is de kwaliteit ervan alleen op papier gegarandeerd. De strategische autonomie van Europa zal moeten beginnen met de zekerheid van onze bevoorradingsbronnen.

Er is ook geconstateerd dat er in sommige regio's een gebrek is aan bedden in nood- en intensivereafdelingen. Daarom herverdelen de VSE hun economische middelen tussen de Lid-Staten om solidariteit, rechtvaardigheid, en inclusie te waarborgen. Ze garanderen de voorzieningszekerheid en ze stimuleren circulaire economie en eerlijke handel.

Naar het voorbeeld van de Zwitserse constitutie kan misbruik van economische macht, op basis van dit artikel, bestraft worden.

Bepaling

Economische zaken, landbouw, handel en vervoer vallen onder de bevoegdheid van de Europese Unie en van de Lid-Staten.

Overeenkomstig het subsidiariteitsprincipe en in het kader van de sociale markteconomie herverdelen de VSE hun economische middelen over de Lid-Staten om hun sociale standaard te verbeteren, op basis van solidariteit,

rechtvaardigheid en inclusie; ze bevorderen de circulaire economie en de eerlijke handel.

De basiswet stelt de regels vast betreffende het eigendomsregime, de reële rechten en de burgerlijke en commerciële verbintenissen. Ze stelt de regels vast betreffende de oprichting van categorieën van openbare instellingen, de nationalisatie van ondernemingen en de eigendomsoverdracht van ondernemingen van de overheid naar de particuliere sector.

De wet van de VSE bestraft het misbruik van economische macht. Elk eigendom, elke onderneming waarvan de exploitatie de kenmerken van een nationale overheidsdienst of een feitelijk monopolie heeft of verwerft, wordt eigendom van de gemeenschap, overeenkomstig de regels inzake de eigendomsoverdracht die in de basiswet zijn vastgelegd.

10.2. Sociale Zaken

Toelichting

Dit artikel vereist van de VSE dat ze zich inzetten voor harmonisatie van de sociale rechten, om de burgers en ingezetenen een minimuminkomen en een ziektekostenverzekering te garanderen.

Bepaling

De VSE zetten zich in voor de harmonisatie van de sociale rechten. VSE-burgers en permanente inwoners hebben recht op een minimuminkomen en een ziektekostenverzekering. De VSE zien erop toe dat burgers en permanente ingezetenen toegang hebben tot medische behandeling, sociale zekerheid en sociale bescherming, alsmede toegang tot fatsoenlijke huisvesting.

De basiswet organiseert de duurzame ontwikkeling van het welzijn van de bevolking, door de expansie van de economie en de werkgelegenheid, door meer sociale rechtvaardigheid en gelijke kansen.

10.3. Arbeidsrecht, veiligheid, mobiliteit en sociale dialoog

Toelichting

Het arbeidsrecht, de sociale zekerheid, de sociale mobiliteit en de sociale dialoog concretiseren de waarden van de VSE.

Bepaling

De basiswet stelt de regels vast inzake arbeidsrecht, sociale zekerheid, sociale mobiliteit en sociaal overleg.

10.4. Milieubescherming en Volksgezondheid

Toelichting

De EU is tot nu toe niet in staat geweest een antwoord te geven op deze bezorgdheid van de Europese burger: het milieu en de volksgezondheid effectief beschermen, omdat het haar aan bevoegdheden en middelen ontbreekt. Ze kan enkel bedoelingen formuleren. Alleen een federaal, verenigd, democratisch en soeverein Europa zou de middelen kunnen mobiliseren die nodig zijn om de economie en de samenleving om te schakelen en om ze te beschermen tegen pandemieën. Dit vereist investeringen in wetenschappelijk en technologisch onderzoek, in de industrie, in huisvesting, in ziekenhuizen, enzovoort. Alleen een federaal Europa zou de nodige geloofwaardigheid hebben om de wereld ertoe te brengen zich in te zetten voor het redden van de planeet en de mensheid, om het verzet van de momenteel schoorvoetende grootmachten te overwinnen.

Een Europees beleid inzake klimaatverandering zou dezelfde rol kunnen spelen als de Gemeenschap voor Kolen en Staal: bijdragen tot de geleidelijke eliminatie van fossiele brandstoffen, met name door een einde te maken aan de subsidies aan deze industrie, emissiereductienormen vast te stellen en een koolstofheffing in te voeren. Openbare en particuliere investeringen in hernieuwbare energie, groene banen en volksgezondheid moeten ook worden ondersteund, onder meer door de oprichting van een Europese klimaatbank

of een Europees fonds ter ondersteuning van de ecologische transitie in Europa.

Bepaling

De VSE werken mee aan een proactieve internationale aanpak met het oog op de bescherming van het leefmilieu en de mensheid.

De basiswet stelt de regels vast voor de bescherming van het milieu en de volksgezondheid.

Artikel 11. Openbare financiën en begroting

Toelichting

Bij gebrek aan een politieke Unie, kon de €-zone, vóór de oprichting van de VSE, niet versterkt worden door een begrotingsbeleid, een eigen belastingheffing, een financieringscapaciteit, waardoor met name de groei en de € konden worden ondersteund, de ecologische transitie kon worden gefinancierd, meer sociale rechtvaardigheid kon worden gerealiseerd en de efficiëntie van de uitgaven voor veiligheid en defensie kon worden verbeterd.

Een ruime overdracht aan de VSE van de bevoegdheden op het gebied van defensie en de daarmee gepaard gaande aanzienlijke uitgaven zouden de Lid-Statens aanzienlijk ontlasten: het totaal van de defensiebegrotingen voor de EU-28 bedroeg, in 2019, 250 miljard €.

Net als in de Verenigde Staten van Amerika, zou de Europese defensiebegroting het mogelijk maken om de minder begunstigde regio's te steunen en de kloof in concurrentievermogen en werkloosheid tussen deze regio's te verkleinen, onder meer door militairen te rekruteren en op te leiden. Ze zou innovatie, economische groei en volledige werkgelegenheid stimuleren, door beter gecoördineerd en doelgericht duaal wetenschappelijk en technologisch onderzoek, op het gebied van communicatie- en informatietechnologieën bijvoorbeeld, maar ook door de

verbetering van de trans-Europese vervoersinfrastructuur voor troepen en militair materieel.

Om de hun toevertrouwde taken te kunnen vervullen, stellen de VSE belastingen in, en innen zij deze, of laten zij deze door de Lid-Staten innen, naar rato van consumptie, vervuiling, inkomen en vermogen.

De belastingen worden in de eerste plaats geheven op de uitstoot van broeikasgassen, met name op het gebied van vervoer, op beurstransacties en op multinationale ondernemingen in de informatie-, telecommunicatie- en computersector. De vermogensbelasting is gebaseerd op het Zwitserse model. Douanerechten blijven de bevoegdheid van de Europese Unie.

Wanneer de omstandigheden dit rechtvaardigen, stellen de VSE zichzelf de nodige buitengewone middelen ter beschikking, met name door te lenen.

Bepaling

De middelen van de VSE komen uit eigen inkomsten, waaronder belastingen, leningen en diverse producten; bijdragen van de Lid-Staten op basis van hun bruto binnenlands produkt, om onderlinge solidariteit tot stand te brengen; een percentage van de BTW, en een vermogensbelasting.

De VSE mogen roerende en onroerende goederen kopen, bezitten en verkopen, zonder dat dit het recht van de Lid-Staten om hetzelfde te doen beperkt.

De rekeningen van de overheidsdiensten van de VSE zijn precies en waarheidsgetrouw. Ze geven een getrouw beeld van de resultaten van hun beheer, hun vermogen en hun financiële situatie.

De VSE en de Lid-Staten coördineren hun belastingbeleid vóór de invoering van een nieuwe belasting. De belastingwetgeving van de VSE mag geen discriminatie creëren tussen de burgers van de verschillende Lid-Staten.

De VSE-minister van Financiën is verantwoordelijk voor de belastingen, de schuldendienst en de begroting. Hij of zij mag

de Lid-Staten en hun belastingdiensten opdragen om heffingen te innen en belastingen te heffen die door de VSE-wetgever zijn goedgekeurd.

De financieringswetten voor de sociale zekerheid bepalen de algemene voorwaarden voor het financieel evenwicht ervan en stellen, rekening houdend met de ontvangstenprognoses, de uitgavenlimieten vast.

De basiswet stelt regels vast voor de grondslag, het tarief en de wijze van inning van alle soorten belastingen, alsmede regels voor investeringen, subsidies en vermogenskeningen. Ze legt de begrotingsprincipes vast die in acht moeten worden genomen, alsmede de regels voor de uitvoering en de controle van de begroting. Ze stelt regels op voor de administratieve en budgettaire controle binnen de administraties van de VSE.

11.1. De Rekenkamer van de VSE

Toelichting

De Rekenkamer van de VSE staat het Parlement bij in de controle van het overheidsoptreden. Door middel van openbare verslagen helpt ze de burgers, parlementariërs, senatoren en leden van de openbare dienst te informeren.

Bepaling

De Rekenkamer controleert de rekeningen van de administraties van de VSE, ziet toe op de uitvoering van de begroting, de financieringswetten en de wetten op de financiering van de sociale zekerheid. Ze evalueert het overheidsbeleid.

De basiswet bepaalt de samenstelling, de organisatie en de bevoegdheden van de Rekenkamer.

11.2. Financiële overgangsmatregelen

Toelichting

Om de oprichting van een embryonale administratie, diplomatie en defensie in het decennium na de oprichting van de VSE mogelijk te maken, vereist een jaarlijkse VSE-wet de

overdracht door de Lid-Staten van een deel van de inkomstenbelasting en de BTW, alsmede een vaste bijdrage. De som van deze overdracht en deze bijdrage is voor elke Lid-Staat ongeveer gelijk aan 1% van het BBP. Gedurende deze periode van tien jaar kunnen de VSE zich ook financieren door middel van directe en indirecte belastingen en leningen.

Bepaling

Gedurende de tien jaar na de oprichting van de VSE legt jaarlijks de VSE-wet de overdracht door de Lid-Staten van een deel van de inkomstenbelasting en de BTW op, dat ze zelf bepaalt, alsmede van een vaste bijdrage die door elke Lid-Staat moet worden betaald.

Artikel 12. Inwerkingtreding, wijziging van de constitutie en van de basiswet

Toelichting

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van de constitutie en van de basiswet, evenals de regels met betrekking tot hun wijziging.

Bepaling

De constitutie treedt in werking zodra deze door twee Lid-Staten is geratificeerd.

Het initiatief voor een constitutiewijziging komt gezamenlijk toe aan de President, op voorstel van de Premier, aan de parlementsleden, aan de senatoren en aan het volk van de VSE. Het ontwerp van de regering of het voorgestelde amendement, of het amendement dat bij stemming is goedgekeurd, wordt in het Parlement en de Senaat besproken en eventueel geamendeerd en vervolgens in elke vergadering met een tweederde meerderheid in stemming gebracht. De tekst pendelt tussen de twee assemblees tot hij door beide vergaderingen in identieke termen wordt aangenomen. De President van de VSE legt hem ter stemming voor in een referendum, dat met een gewone meerderheid van de geldige stemmen van alle Europese burgers beslist, niet van Lid-Staat tot Lid-Staat.

Er mag geen procedure tot wijziging van de constitutie worden ingeleid of voortgezet wanneer de integriteit van het grondgebied wordt aangetast.

De republikeinse regeringsvorm van de VSE mag niet worden gewijzigd.

De basiswet vult de constitutie aan, ze wordt aangenomen en gewijzigd met een tweederde meerderheid van de in het Parlement en de Senaat uitgebrachte stemmen.

9. De basiswet van de VSE

Het opzet om een beknopte constitutie op te stellen, die voor iedere burger toegankelijk is, brengt onvermijdelijk mee dat een groot aantal bepalingen die, gezien hun belang, niet in een eenvoudige wet kunnen worden opgenomen moeten verwezen worden naar een basiswet.²⁶⁶

Hieronder volgen enkele voorbeelden van bepalingen die in de basiswet van de VSE zouden moeten worden opgenomen.

Artikel 1. De basisbepalingen

1.4. De toetreding van nieuwe Staten

Bepaling

De basiswet verduidelijkt de voorwaarden voor de toetreding van nieuwe Staten en voor de partnerschappen die de VSE, hun Lid-Staten en de regio's willen aangaan met landen die geografisch dichtbij liggen, of nauwe culturele of economische banden met de VSE hebben.

Voor de toepassing van de constitutie en deze basiswet worden de volgende Staten als Europees beschouwd: Andorra, Armenië, België, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, met inbegrip van Groenland, Duitsland, Estland, Finland, Georgië, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kosovo, Kroatië, Liechtenstein, Litouwen, Letland, Luxemburg, Malta, Noord-Macedonië, Moldavië, Monaco, Montenegro, Nederland, Noorwegen, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, San Marino, Servië, Slovenië, Slowakije, Spanje, de Tsjechische Republiek, het Vaticaan, het Verenigd Koninkrijk, Wit-Rusland, Zweden en Zwitserland.

De regering beoordeelt de ontvankelijkheid van de kandidatuur volgens de toetredingscriteria zoals vastgelegd zijn in de constitutie en de basiswet. De uitvoerende macht van de verzoekende Staat onderhandelt met de VSE-regering over de voorwaarden van een toetredingsakkoord, waarin onder meer de modaliteiten van deelname en vertegenwoordiging van deze Staat worden geregeld. Het Parlement en de Senaat beslissen over dit verzoek tot

²⁶⁶ Voor een beter begrip wordt het uittreksel uit de tekst van elk artikel van de constitutie aan het begin van elk hoofdstuk in normaal lettertype 11 gegeven, de tekst van de basiswet volgt in *cursief* 9.

toetreding met een tweederde meerderheid van de stemmen, na het verslag van de VSE-regering over genoemd verzoek te hebben gehoord.

Artikel 3. Soevereiniteit, subsidiariteit en bevoegdheidsverdeling

De basiswet verdeelt de bevoegdheden en legt het arbitragesysteem voor conflicten binnen de VSE vast, evenals de sancties die nodig zijn om de eenheid van de VSE te bewaren.

Bepaling²⁶⁷

De VSE zijn exclusief bevoegd²⁶⁸ **voor:**

- 1. Buitenlandse zaken, defensie, met inbegrip van civiele bescherming, douane en grenspolitie ;*
- 2. Nationaliteit;*
- 3. Vrij verkeer en vrije vestiging, het paspoort- en identiteitskaartsysteem, verklaringen van woonplaats, immigratie, emigratie en uitlevering ;*
- 4. Papier, metaal en virtueel geld, gewichten en maten en de wettelijke definitie van tijd;*
- 5. Douane, handel, weg- en spoorwegvervoer, zee-, rivier-, lucht-, ruimte- en cyberspace-navigatie, vrij verkeer van goederen, internationale handel en geldwissel, post en telecommunicatie;*
- 9. Concurrentie en de bescherming van industriële eigendom, auteursrecht en publicatierechten;*
- 9a. Het voorkomen van de gevaren van internationaal terrorisme door middel van de Criminele Politiedienst van de EU, in samenwerking met EUROPOL, en de internationale bestrijding van criminaliteit wanneer er een gevaar bestaat dat meerdere Lid-Staten bedreigt, wanneer de bevoegdheid van een politieautoriteit van de Lid-Staat onduidelijk is, of wanneer de hoogste administratieve autoriteit van de Lid-Staat verzoekt om deze over te nemen;*
- 10. Samenwerking tussen de VSE en de Lid-Staten:*
 - a) in politiestrafzaken,*
 - b) voor de bescherming van de liberale en democratische constitutionele orde, het bestaan en de veiligheid van de VSE of van een Lid-Staat of een regio, en*
 - c) voor de bescherming tegen activiteiten op het grondgebied van het VSE die door het gebruik van geweld of voorbereidingen daartoe de externe*

²⁶⁷ Deze bepalingen zijn gebaseerd op de artikelen 70 tot en met 74 van het *Grundgesetz*.

²⁶⁸ Rekening houdend met de bevoegdheden die de Lid-Staten hebben overgedragen aan de Europese Unie, de Economische en Monetaire Unie, het Europees Solidariteitsmechanisme en de Europese Centrale Bank.

belangen van het VSE in gevaar brengen;

11. Statistieken ten behoeve van de VSE ;

12. De wetgeving inzake wapens en explosieven, inzake de productie en het gebruik van kernenergie, inzake de bouw en de exploitatie van installaties voor deze doeleinden, inzake de bescherming tegen de gevaren die voortvloeien uit het vrijkomen van kernenergie of ioniserende straling en inzake de verwijdering van radioactieve stoffen.

18. Hoger onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en de strijd tegen ziekten;

19. Maatregelen tegen ziekten van mens en dier die een openbaar gevaar vormen of die van overdraagbare aard zijn, toelating tot de medische en paramedische beroepen en tot therapeutische activiteiten van commerciële aard, alsmede de wet op de farmacie, geneesmiddelen, medische geneesmiddelen, therapeutische behandelingen, verdovende middelen en toxische producten;

21. Diepzeescheepvaart, cabotage, maritieme signalering, binnenvaart, meteorologische dienst, maritieme waterwegen en binnenwateren die voor het openbaar vervoer worden gebruikt;

22. Wegverkeer, motorvoertuigen, aanleg en onderhoud van wegen voor langeafstandsverkeer, inning en verdeling van belastingen of vergoedingen voor het gebruik van de openbare weg door voertuigen;

23. Spoorwegen;

24. Bescherming van het milieu.

De Lid-Staat heeft de exclusieve wetgevende bevoegdheid voor:

5a. De bescherming van het cultureel erfgoed tegen overdracht naar het buitenland;

6a Vervoer over spoorwegen die geheel of grotendeels eigendom zijn van de Lid-Staat, de aanleg, het onderhoud en de exploitatie van de spoorwegen van de Lid-Staat en de heffing van rechten voor het gebruik van deze spoorwegen;

8. Het statuut van het personeel in dienst van de Lid-Staat en van publiekrechtelijke lichamen die rechtstreeks afhankelijk zijn van de Lid-Staat;

10. De samenwerking tussen de Lid-Staat en de regio's,

a) in politiestrafzaken,

b) voor de bescherming van de liberale en democratische constitutionele orde, het bestaan en de veiligheid van de Lid-Staat of een regio,

c) voor de bescherming tegen activiteiten op het grondgebied van de Lid-Staat die door het gebruik van geweld of de voorbereiding daarvan de externe belangen van de Lid-Staat in gevaar brengen, en de oprichting van een Dienst voor de strafrechtelijke politie en de bestrijding van de internationale criminaliteit;

11. Statistieken ten behoeve van de Lid-Staat;

13. Pensioenen van oorlogssverminkten en de families van oorlogsslachtoffers en hulp aan voormalige krijgsgevangenen die door de Lid-Staat verschuldigd zijn.

De Lid-Staat heeft tegelijkertijd wetgevende bevoegdheid op de volgende gebieden:

- 1. Burgerlijk recht, strafrecht, gerechtelijke organisatie, gerechtelijke procedure (met uitzondering van de wet op de voorlopige hechtenis), de balie, het notarisambt en het verstrekken van juridisch advies;*
- 2. De burgerlijke stand;*
- 3. Het verenigingsrecht;*
- 4. Het verblijfsrecht en de vestiging van vreemdelingen ;*
- 5. Zaken met betrekking tot vluchtelingen en uitgewezen personen;*
- 6. Sociale bijstand (met uitzondering van het recht dat betrekking heeft op hospitia);*
- 7. Oorlogsschade en reparaties;*
- 10. Oorlogsgraven en graven van andere oorlogsslachtoffers en slachtoffers van tirannie;*
- 11. Economisch recht (mijnbouw, industrie, energiesector, handwerk, industriële en commerciële beroepen, bank en beurs, privaatrechtelijke verzekeringen), met uitzondering van de wet op de sluitingstijden van winkels, restaurants, gokhuizen, amusement, beurzen, tentoonstellingen en markten;*
- 12. Arbeidsrecht, met inbegrip van de betrekkingen binnen de onderneming, bescherming van werknemers en arbeidsbemiddeling, en sociale zekerheid, met inbegrip van de werkloosheidsverzekering;*
- 13. Reglementering van opleidingstoelagen en bevordering van wetenschappelijk onderzoek;*
- 14. Het onteigeningsrecht zoals dat geldt voor de gedeelde bevoegdheden van de VSE;*
- 15. De plaatsing van land, natuurlijke hulpbronnen en de productiemiddelen in collectief eigendom of andere vormen van collectief beheer;*
- 16. Het voorkomen van misbruik van economische macht;*
- 17. De bevordering van de land- en bosbouwproductie (met uitzondering van de ruilverkavelingswet), voorzieningszekerheid, in- en uitvoer van land- en bosbouwproducten, diepzee- en kustvisserij en kustbescherming;*
- 18. De overdracht van het stedelijk grondbezit, de wet op het grondgebruik (met uitzondering van de wet op de belasting op de opwaardering van gronden), de wet op de huisvestingstoelagen en de wet op de bouwpremies;*
- 19a. De financiering van ziekenhuizen en de tarifiering van de ziekenhuiszorg;*
- 20. Het recht inzake levensmiddelen, met inbegrip van de dieren die voor de productie ervan worden gebruikt, producten waarvan het gebruik aan een erkenning onderworpen is, producten voor dagelijks gebruik en diervoeders, alsmede inzake de bescherming van landbouw- en bosbouwzaden en -zaailingen bij het in het verkeer brengen ervan, de bescherming van planten tegen ziekten en plagen en de bescherming van dieren;*
- 24. De afvalverwerking, de luchtzuivering, de lawaaibestrijding (met uitzondering van lawaai van gedragsmatige oorsprong);*

25. *De verantwoordelijkheid van de overheid;*
26. *De medisch geassisteerde menselijke voortplanting, de verzameling en behandeling van genetische informatie en regels voor orgaan-, weefsel- en celtransplantatie;*
27. *De wettelijke rechten en plichten van ambtenaren in de regio's, kantons of deelstaten, gemeenten en andere overheden, alsmede van rechters in de regio's, kantons en deelstaten, met uitzondering van loopbanen, salarissen en pensioenen;*
28. *De jacht;*
29. *De milieubescherming en behoud van gebieden binnen de regio;*
30. *De landverdeling;*
31. *De ruimtelijke ordening;*
32. *De waterhuishouding;*
33. *De toelating tot instellingen voor hoger onderwijs.*

De gedeelde wetgevende bevoegdheid van de regio

(1) Op het gebied van de gedeelde bevoegdheid van de Lid-Staat hebben de regio's de bevoegdheid om wetten te maken zolang en voor zover de Lid-Staat geen gebruik heeft gemaakt van zijn wetgevende bevoegdheid door middel van een wet.

(2) De Lid-Staat mag wetgeving vaststellen, wanneer en voor zover het bereiken van gelijkwaardige levensomstandigheden op het grondgebied van de Lid-Staat of het waarborgen van de juridische of economische eenheid in het belang van de VSE als geheel, geen federale wetgeving vereist, op het gebied van het burgerlijk recht, het strafrecht en de organisatie van de rechterlijke macht, de gerechtelijke procedure (met uitzondering van de wet op de voorlopige hechtenis), de organisatie van de balie, het notariaat en het juridisch advies, de burgerlijke stand, het verenigingsrecht, het arbeidsrecht, met inbegrip van de betrekkingen binnen de onderneming, de bescherming en de plaatsing van werknemers, en de sociale zekerheid, met inbegrip van de werkloosheidsverzekering ; de regeling van opleidingstoelagen en de bevordering van onderzoek, maatregelen tegen ziekten van mens en dier die een openbaar en paraamedsche beroepen en tot therapeutische activiteiten van commerciële aard, alsmede de wet op de apotheken, geneesmiddelen, medische remedies, therapeutische behandelingen, verdovende middelen en toxische producten, de financiering van ziekenhuizen en de prijsstelling voor ziekenhuiszorg, de wet op de levensmiddelen, met inbegrip van de dieren die worden gebruikt om deze te verkrijgen, de wet op sierteeltproducten, producten voor dagelijks gebruik, diervoeders en de bescherming van zaaizaad en zaailingen van land- en bosbouwgewassen bij het in het verkeer brengen, de bescherming van planten tegen ziekten en plagen en de bescherming van dieren, het wegverkeer, motorvoertuigen, de aanleg en het onderhoud van wegen voor het langeafstandsverkeer, alsmede de inning en verdeling van belastingen of vergoedingen voor het gebruik van de openbare weg door voertuigen, onder de verantwoordelijkheid van de overheid;

medisch geassisteerde menselijke voortplanting, het verzamelen en behandelen van genetische informatie en regels voor orgaan-, weefsel- en celtransplantatie.

(3) Wanneer de Lid-Staat gebruik heeft gemaakt van zijn wetgevende bevoegdheden, kunnen de regio's wetgevende bepalingen vaststellen die daarvan afwijken in verband met:

- *De jacht ;*
- *De milieubescherming en behoud van gebieden ((behalve de algemene principes van het natuurbeschermingsrecht, het recht inzake de bescherming van soorten of het recht inzake het mariene natuurgebied;*
- *De landverdeling;*
- *De ruimtelijke ordening ;*
- *De waterhuishouding (met uitzondering van regels voor stoffen en installaties);*
- *De toelating tot instellingen voor hoger onderwijs.*

(4) Een Lid-Staat mag beslissen dat een van zijn wetten niet langer nodig is en kan worden vervangen door regionale wetgeving.

Artikel 4. Het sociale contract

4.1. Burgerschap, rechten en plichten

De basiswet bepaalt:

- de rechten van VSE-burgers, met inbegrip van politieke, individuele en diplomatieke bescherming in het buitenland, alsmede hun plichten, met name op fiscaal gebied, en hun eventuele nationale dienstplicht, ongeacht of het gaat om burger- of militaire dienstplicht ;

- het statuut en de bevoegdheden als bemiddelaar van de Verdediger van de rechten van de VSE.

Bepaling

Iedere burger is verplicht persoonlijke diensten te verlenen aan de VSE, de Lid-Staat, de regio en de gemeente waar hij of zij woont en bij te dragen aan de openbare lasten, in de mate die is vastgelegd in hun respectieve wetgeving.

De Verdediger van de rechten ziet erop toe dat de rechten en vrijheden worden geëerbiedigd door de overheden van de VSE, de Lid-Staten, de regio's, de lagere overheden, de overheidsinstellingen en elk orgaan met een openbare dienstverleningstaak of waaraan de basiswet bevoegdheden heeft toegekent.

Eenieder die zich door de werking van een openbare dienst of een bovengenoemd orgaan benadeeld acht, kan zich onder de in de wet vastgestelde voorwaarden tot de Verdediger van de rechten wenden. Die kan zelf de zaak tot zich trekken.

De wet bepaalt de bevoegdheden en de interventiemethoden van de Verdediger van de rechten. Ze bepaalt de voorwaarden waaronder hij of zij door een college kan worden bijgestaan bij de uitoefening van sommige van zijn of haar bevoegdheden.

De Verdediger van de rechten wordt door de voorzitter van de VSE benoemd voor een niet-hernieuwbare termijn van vijf jaar. Zijn of haar functies zijn onverenigbaar met die van een lid van de regering, het Parlement of de Senaat van de VSE. Andere onverenigbaarheden zijn vastgelegd in de wet.

De Verdediger van de rechten brengt jaarlijks verslag uit over zijn of haar activiteiten aan de President, het Parlement en de Senaat van de VSE.

4.3. Het gebruik van talen

De basiswet bepaalt het gebruik van talen in administratieve aangelegenheden, in de rechtbanken, in de gezondheidszorg, in de diplomatie en in het leger.

Bepaling

De officiële talen van de EU en het Russisch worden gebruikt voor de betrekkingen met de VSE-burgers, met name voor de publicatie van wetgeving en andere essentiële informatie. Daarnaast gebruiken de VSE Oekraïens, Georgisch, Armeens, Turks en Arabisch om met hun burens te communiceren.

4.4. Nationaliteit en naturalisatie

De basiswet bepaalt de voorwaarden voor naturalisatie.

Bepaling

De nationaliteit van de VSE door geboorte verkregen en die verworven door naturalisatie hebben hetzelfde effect. De nationaliteit van de VSE kan, op grond van de wet van de VSE, worden afgenomen

Bij de oprichting van de VSE verwerft elke burger van een stichtende Lid-Staat de nationaliteit van de VSE. Hetzelfde geldt wanneer nieuwe Lid-Statens toetreden.

Artikel 5. De uitvoerende macht

5.1. De President

De President wordt voor zeven jaar gekozen door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen in twee stemronden onder de in aanmerking komende VSE-burgers, overeenkomstig de regels die in de basiswet zijn vastgelegd. Hij of zij zweert bij zijn of haar aantreden trouw aan de constitutie en de wetten van de VSE.

De basiswet specificceert de constitutionele regels met betrekking tot de President en vult deze aan, met name door de maatregelen die moeten worden genomen in geval van overlijden, ontslag of verhinderd van de President om zijn of haar functies uit te oefenen.

Bepaling

De President wordt gekozen bij volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Indien deze meerderheid bij de eerste stemming niet wordt bereikt, wordt op de veertiende dag daarna een tweede stemming gehouden, waarbij enkel de twee kandidaten die bij de eerste stemming het grootste aantal stemmen hebben behaald, zich kandidaat mogen stellen. De stemming wordt gehouden op uitnodiging van de regering. De verkiezing van de President vindt ten minste 20 dagen en ten laatste 35 dagen voor het verstrijken van de ambtstermijn van de President plaats.

Indien de functie van President om welke reden dan ook vacant is of indien de regering bij volstrekte meerderheid van haar leden vaststelt dat hij of zij niet in staat is zijn of haar functie uit te oefenen, worden de presidentiële functies, met uitzondering van het organiseren van een referendum en de ontbinding van het Parlement, tijdelijk door de regering uitgeoefend. In geval van een vacature of wanneer de verhinderd van de President door de regering definitief wordt verklaard, vindt de verkiezing van de nieuwe President plaats, behalve in geval van overmacht, ten minste twintig dagen en ten laatste vijfendertig dagen na het openvallen van de vacature of het definitief verklaren van de verhinderd.

Indien binnen de zeven dagen voorafgaand aan de sluitingsdatum voor het indienen van voordrachten een van de personen die, minder dan dertig dagen voor die datum, in het openbaar zijn kandidaatstelling heeft aangekondigd, sterft of wordt verhinderd, kan de regering besluiten de verkiezing uit te stellen. Indien vóór de eerste ronde een van de kandidaten overlijdt of verhinderd is, verklaart de regering de verkiezing uitgesteld. In geval van overlijden of onbekwaamheid van een van de bestgeplaatste kandidaten in de

eerste ronde verklaart de regering dat alle verkiezingsoperaties opnieuw moeten worden uitgevoerd. Hetzelfde geldt in geval van overlijden of onbekwaamheid van een van de twee resterende kandidaten met het oog op de tweede ronde. Indien het nodig is de verkiezing uit te stellen tot een datum na het verstrijken van de bevoegdheden van de zittende President, blijft deze in functie tot de aanstelling van de opvolger.

Niemand kan meer dan twee opeenvolgende presidentstermijnen uitoefenen.

Niemand kan zich verkiesbaar stellen als president, tenzij hij of zij een veiligheidsmachtiging van het hoogste niveau heeft aangevraagd en gekregen.

De President is onafhankelijk van de Lid-Staten en verricht geen andere, al dan niet bezoldigde, activiteiten.

De President zit de regering voor; hij of zij zorgt door middel van zijn of haar arbitrage voor de goede werking van de overheid en de continuïteit van de VSE. Hij of zij alleen ondertekent de handelingen met betrekking tot de benoeming en het ontslag van de Premier, de organisatie van een referendum, de ontbinding van het Parlement, het behoud van de onafhankelijkheid van de VSE, de integriteit van hun grondgebied of de nakoming van hun internationale verplichtingen, de doorverwijzing van zaken naar het Hooggerechtshof, de benoeming van de leden van het Hooggerechtshof, en de boodschappen aan het Parlement en de Senaat.

De President en de Premier benoemen en ontslaan de ministers; zij ondertekenen gezamenlijk de besluiten waarover in de Ministerraad werd beraadslaagd. De President, de Premier en de verantwoordelijke minister(s) ondertekenen besluiten waarover niet in de Ministerraad werd beraadslaagd.

De President vaardigt wetten uit binnen vijftien dagen na de toezending aan de regering van de uiteindelijk aangenomen wet. Hij of zij mag, vóór het verstrijken van deze termijn, het Parlement verzoeken om de wet of sommige artikelen ervan opnieuw te bespreken. Deze nieuwe beraadslaging kan niet worden geweigerd.

Als hoofd van de administratie ziet de President toe op de uitvoering van de wetten.

De President communiceert met het Parlement en de Senaat door berichten die die hij of zij laat lezen en die geen aanleiding geven tot enig debat, of door zich te richten tot het Parlement en de Senaat verenigd voor dit doel, zelfs buiten de zittingsperiode. Zijn of haar verklaring geeft geen aanleiding tot een debat of een stemming.

Hij of zij onderhandelt over verdragen en ratificeert deze, na het verkrijgen van de instemming van tweederde van de parlementsleden en de senatoren. Hij of zij wordt door de minister van Buitenlandse Zaken geïnformeerd over elke onderhandeling die leidt tot het sluiten van een internationale overeenkomst die niet behoeft te worden geratificeerd. Hij of zij benoemt consuls, gevolmachtigde ministers en, met instemming van de Senaat,

ambassadeurs. Hij of zij erkent ambassadeurs en buitengewone afgezanten bij buitenlandse mogendheden; buitenlandse ambassadeurs en afgezanten zijn bij hem of haar geaccrediteerd. Hij of zij verzoekt een buitenlandse staat een vertegenwoordiger terug te roepen die persona non grata is geworden. Hij of zij verzoekt buitenlandse staten om toelating van consuls die zijn aangewezen om hun functie uit te oefenen. Hij of zij erkent en ontslaat buitenlandse consuls.

De beslissingen van de President over defensieaangelegenheden worden genomen ofwel in Defensieraad, die één of twee keer per jaar wordt gehouden en als onderwerp heeft de wetten inzake militaire programmering, de algemene richtsnoeren en de vijfjarige begrotingsramingen, en die de structuurhervormingen van de strijdkrachten vastlegt, hetzij in de beperkte Defensie- en Veiligheidsraad, die zich wekelijks bezighoudt met geplande of lopende operaties, alsook met thematische of actuele kwesties. Deze raden worden voorgezeten door het Staatshoofd. Daarin nemen zitting de Premier, de betrokken ministers, de verantwoordelijken van de inlichtingendiensten en de Chef van de Defensiestaf.

De President benoemt en ontslaat de ambtenaren en militairen op de door de wet van de VSE bepaalde civiele en militaire posten. Voor generaals, hoge ambtenaren, hoge magistraten is zijn keuze onderworpen aan de goedkeuring van de Senaat. Ondergeschikte functies worden door de regering op basis van verdiensten toegewezen.

Hij of zij informeert het Parlement binnen 48 uur na het begin van een militaire operatie, maar het Parlement doet geen uitspraak over de opportuniteit ervan. Indien de operatie langer dan vier maanden duurt, stemt het Parlement of weigert het de verlenging ervan. De minister van Defensie informeert regelmatig de defensiecommissies van beide vergaderingen. Deze commissies hebben onderzoeksbevoegdheden op alle gebieden, ook op het gebied van inlichtingen.

Met toestemming van het Parlement mag hij of zij VSE-troepen in het buitenland inzetten. Als de VSE worden aangevallen of dreigen te worden aangevallen, mag hij of zij de troepen alleen inzetten, maar moet hij of zij het Parlement binnen 48 uur informeren. Als de inzet van de gewapende troepen meer dan 60 dagen duurt, is formele toestemming van het Parlement vereist.

In tijden van oorlog voert hij of zij het bevel over de strijdkrachten van de Lid-Staten en kan hij of zij, indien nodig, de minister van Defensie bevelen om elke onderneming die rechtstreeks of onrechtstreeks uitrusting produceert die van essentieel belang is voor de defensie-inspanning, op te eisen of er de controle van over te nemen. Hij of zij mobiliseert de strijdkrachten, geeft hen het bevel te vechten en geeft toestemming voor de ondertekening van de wapenstilstand.

In geval van ernstige spanningen binnen een Lid-Staat of tussen twee of meer Lid-Staten mag hij of zij ingrijpen om de orde te handhaven en het bevel voeren over de strijdkrachten van die Lid-Staat of van de betrokken Lid-Staten.

De President mag aan een referendum onderwerpen: elk wetsontwerp betreffende de organisatie van de overheid, de hervormingen van het economisch, sociaal of milieubeleid en de openbare diensten die daaraan bijdragen, of dat bedoelt is om in te stemmen met de ratificatie van een verdrag, dat, zonder in strijd te zijn met de constitutie, een weerslag zou hebben op de werking van de instellingen. Indien het referendum niet wordt aanvaardt, mag geen nieuw voorstel voor een referendum over hetzelfde onderwerp worden ingediend vóór het verstrijken van een periode van twee jaar na de datum van de stemming.

De President mag overgaan tot de ontbinding van het Parlement. De algemene verkiezingen worden ten minste 20 dagen en ten hoogste 40 dagen na de ontbinding gehouden. Het Parlement komt van rechtswege op de tweede donderdag na zijn verkiezing bijeen. Indien deze bijeenkomst buiten de voorziene periode voor de gewone zitting plaatsvindt, wordt een zitting automatisch voor een periode van vijftien dagen geopend. Een nieuwe ontbinding kan niet plaatsvinden in het jaar na deze verkiezingen.

Artikel 6. De wetgevende macht

De basiswet specificceert de rechten en plichten van parlementariërs en senatoren; ze bepaalt de samenstelling van parlementaire en senatoriale commissies, hun bevoegdheden en de rechten van de groepen die binnen de twee vergaderingen zijn gevormd; ze stelt de regels vast voor het indienen van wetsontwerpen en wetsvoorstellen bij het Parlement of de Senaat.

Bepaling

De voorzitter van het Parlement en de voorzitter van de Senaat worden gekozen voor de duur van de legislatuur. De plenaire zittingen van beide vergaderingen zijn openbaar. Het volledige verslag van de debatten wordt gepubliceerd in de Officiële krant. Het Parlement en de Senaat en hun commissies mogen op verzoek van de Eerste Minister of een tiende van de leden in geheime commissie zetelen.

De wetsontwerpen worden in ministerraad besproken na advies van de Raad van State, en vervolgens op het bureau van een van de twee vergaderingen ingediend.

De commissies verzamelen de relevante informatie om hun toezichts- en evaluatietaken uit te voeren.

Onder de door de wet gestelde voorwaarden, mag de voorzitter van een vergadering, een door een lid van die vergadering ingediend wetsvoorstel voor advies voorleggen aan de Raad van State, voordat het in de commissie wordt behandeld.

De bespreking van wetsontwerpen en -voorstellen in de plenaire vergadering, in eerste lezing, wordt gehouden over de door de bevoegde commissie goedgekeurde tekst, en in tweede lezing over de door de andere vergadering voorgelegde zonden tekst.

Parlementsleden, senatoren en de regering hebben het recht om amendementen in te dienen. Dit recht wordt in de plenaire vergadering of in de commissie uitgeoefend overeenkomstig de voorwaarden die zijn vastgelegd in het reglement van orde van de vergaderingen.

De regering kan bezwaar maken tegen de behandeling van elke wijziging die niet aan de bevoegde commissie is voorgelegd.

Elk wetsontwerp of -voorstel wordt achtereenvolgens in de twee vergaderingen behandeld.

Het Parlement en de Senaat mogen stemmen over resoluties. Ontwerpresoluties die volgens de regering haar verantwoordelijkheid in het gedrang kunnen brengen of die injuncties bevatten, zijn niet-ontvankelijk en kunnen niet op de agenda worden geplaatst.

De parlementaire commissies hebben de bevoegdheid om onderzoek te voeren naar de uitvoerende macht en haar agenten, evenals de activiteiten van elk orgaan van de VSE. De persoon die in de commissie wordt gehoord, getuigt onder ede en in het openbaar; hij of zij moet alle vragen beantwoorden, op straffe van beschuldiging van minachting van de wetgevende macht. Er kan een boete van maximaal 10.000 € en een jaar gevangenisstraf worden opgelegd.

Geen enkel lid van het Parlement of van de Senaat mag worden vervolgd, opgespoord, gearresteerd, aangehouden of berecht naar aanleiding van meningen of stemmen die hij of zij in de uitoefening van zijn of haar functie heeft geuit of uitgebracht. Geen enkel lid van het Parlement of van de Senaat mag, in straf- of correctionele zaken, worden gearresteerd of aan enige andere maatregel worden onderworpen die vrijheidsbeneming of -beperking meebrengt, zonder toestemming van het bureau van de vergadering waarvan hij of zij lid is. Een dergelijke toestemming is niet vereist in geval van een misdaad of op heterdaad ontdekt wanbedrijf, of een definitieve veroordeling. De hechtenis, de vrijheidsbeneming, de vrijheidsbeperking of de vervolging van een lid van het Parlement of van de Senaat wordt opgeschort voor de duur van de zitting, indien de vergadering waarvan hij of zij lid is, daarom verzoekt. Laatstgenoemde komt van rechtswege bijeen om over een dergelijk verzoek te beslissen.

Het Parlement en de Senaat, maar ook parlementsleden, senatoren en hun gezinnen worden beschermd en de commissies worden bijgestaan door een politiedienst²⁶⁹ die uitsluitend bevoegd is in de gebouwen van het Parlement

²⁶⁹ De US Capitol Police bestaat uit 1.700 mensen en is verantwoordelijk voor de bescherming van de gebouwen van het Amerikaanse Parlement en

en de Senaat en die mag ingrijpen en onderzoeken uitvoeren op het hele grondgebied van de VSE.

6.1. Het Parlement

De basiswet regelt de verkiezing van het Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, met één enkele overdraagbare stem, bij verkiezingen met meerdere kiesdistricten, met een kiesdrempel van 5%.

Bepaling

Het Parlement bestaat uit in aanmerking komende VSE-burgers, die ten minste 25 jaar oud zijn en om de vijf jaar via rechtstreekse, algemene, verplichte en geheime verkiezingen worden gekozen, met één lid per kiesdistrict. Deze tellen tussen één en twee miljoen inwoners. Elke Lid-Staat heeft echter ten minste twee leden. De kiesdistricten worden bepaald door de Lid-Staten, in overeenstemming met VSE-kieswet en op basis van de laatste volkstelling. Het Parlement heeft de prerogatieven van een volkskamer: de belasting heffen, de begroting stemmen, het legercontingent vastleggen, wetgevende initiatieven nemen. Parlementsleden mogen geen deel uitmaken van de uitvoerende, wetgevende of rechterlijke macht van een Lid-Staat, noch tot lid zijn van de uitvoerende of rechterlijke macht of van de Senaat van de VSE.

Het Parlement komt van rechtswege bijeen in een gewone zitting die begint op de eerste werkdag van oktober en eindigt op de laatste werkdag van juni. Het organiseert zijn vergaderingen vrijelijk met een meerderheid van zijn leden, maar de Premier mag beslissen extra vergaderdagen te houden. De dagen en tijdstippen van de zittingen worden bepaald door het reglement van orde van de vergadering.

Het Parlement komt in buitengewone zitting bijeen op verzoek van de Premier of een meerderheid van de parlementariërs, over een specifieke agenda. Wanneer de buitengewone zitting op verzoek van parlementariërs wordt gehouden, treedt het afsluitingsdecreet in werking zodra het Parlement de agenda waarvoor het is bijengeroepen heeft afgewerkt en dit uiterlijk twaalf dagen na te hebben vergaderd. Alleen de Premier mag om een nieuwe zitting verzoeken vóór het verstrijken van de maand volgend op het afsluitingsdecreet. Behalve in gevallen waarin het Parlement van rechtswege

de Senaat, de leden en ambtenaren van de wetgevende macht en hun gezinnen. Het heeft exclusieve jurisdictie binnen de perimeter van het Capitool, maar mag ook in de hele Verenigde Staten opereren: zijn officieren hebben dezelfde onderzoeksbevoegdheden op het gebied van criminele handelingen als andere federale politiediensten.

vergadert, worden de buitengewone zittingen geopend en afgesloten bij decreet van de VSE-President.

De wetsontwerpen houdende de begroting van inkomsten, uitgaven en investeringen, evenals de wetsontwerpen tot vastlegging van het legercontingent van de VSE, worden door de regering in het Parlement ingediend, die deze bespreekt, zo nodig wijzigt en in stemming brengt, en vervolgens doorstuurt naar de Senaat, die ze bespreekt, eventueel wijzigt en er vervolgens over stemt. Als de Senaat een tekst wijzigt, wordt deze onderworpen aan een tweede lezing door het Parlement, dat het laatste woord heeft.

6.2. De Senaat

De basiswet bepaalt het aantal senatoren per Lid-Staat.

Bepaling

Er zijn drie mogelijkheden:

Elke Lid-Staat wordt in de Senaat vertegenwoordigd door zijn staatshoofd of regeringsleider, of door zijn vertegenwoordiger, minister of permanent vertegenwoordiger bij de VSE (cf. de Europese Raad).

Elke Lid-Staat wordt in de Senaat vertegenwoordigd door één man en één vrouw (zie de Amerikaanse Senaat + gendergelijkheid).

De basiswet bepaalt het aantal door elke Lid-Staat gekozen senatoren in verhouding tot het aantal burgers (cf. het Grundgesetz).

6.3. Stemming en verzoekschrift

De basiswet stelt de regels voor de stemming en het verzoekschrift vast.

Bepaling

Indien een kwart van de Lid-Staten en 2% van de stemgerechtigde burgers hierom verzoeken, wordt de stemming van de bevolking, de regio's en de Lid-Staten binnen 100 dagen na de officiële bekendmaking van het besluit gehouden, dat kan slaan op: de wetten en besluiten van de VSE-regering, evenals de internationale verdragen van onbepaalde duur, die niet opzegbaar zijn, die in het lidmaatschap van een internationale organisatie voorzien en een wijziging van de wetgeving van de VSE met zich meebrengen. Besluiten die ter stemming worden voorgelegd, worden aanvaard wanneer een meerderheid van de kiezers, een meerderheid van de regio's en een meerderheid van de Lid-Staten deze goedkeuren.

De verzoekschriften worden onderzocht door de Commissie verzoekschriften van het Parlement, die beslist over hun ontvankelijkheid en verantwoordelijk is voor de behandeling ervan.

6.5. Adviesorganen

De basiswet bepaalt de bevoegdheden, de samenstelling en de werkingsregels van de Raad van de Regio's en de Economische, Sociale en Milieuraad; ze kan sommige van hun adviezen bindend maken.

Bepaling

De Economische, Sociale en Milieuraad adviseert de regering, het parlement en de Senaat over wetsvoorstellen, verordeningen of decreten en over wetsontwerpen die aan de Raad worden voorgelegd. Een lid van deze Raad kan door deze laatste worden aangewezen om voor het Parlement, de Senaat of een van hun commissies een advies van de Raad uit te brengen. De Raad kan, via een verzoekschrift, onder de in de basiswet vastgelegde voorwaarden, gevraagd worden een uitspraak te doen. Na het verzoekschrift te hebben onderzocht, informeert de Raad de regering, het Parlement en de Senaat van de maatregelen die zij voornemens is te nemen.

Artikel 7. De rechterlijke macht

De basiswet bepaalt het recht van natuurlijke en rechtspersonen, evenals van instellingen, om zich te wenden tot het Hoogerechtshof; ze legt de bevoegdheden van de Raad van State vast; ze bepaalt het administratieve en financiële statuut van de magistraten van de VSE; ze kan andere rechtbanken oprichten en ze organiseert de Raad van de magistratuur. Ze organiseert de federale rechtbanken en gerechtshoven die kennis nemen van tuchtrechtelijke geschillen en klachten van personen die, uit hoofde van een publiekrechtelijk dienstverband of trouw met de VSE verbonden zijn, evenals van misdaden en misdrijven in verband met de veiligheid en de verdediging van de VSE.

Bepaling

De Raad van de Magistratuur omvat een afdeling die bevoegd is voor de magistraten van de zetel, en een afdeling die bevoegd is voor de magistraten van het openbaar ministerie.

De afdeling die bevoegd is voor de magistraten van de zetel wordt voorgezeten door de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie. Daarin zitten ook vijf magistraten van de zetel en een magistraat van het openbaar ministerie, een door de Raad van State aangewezen staatsraad, een advocaat en zes gekwalificeerde persoonlijkheden die geen deel uitmaken van het Parlement, of van de rechterlijke macht, noch van de administratie. De President, de

voorzitter van het Parlement en de voorzitter van de Senaat wijzen elk twee gekwalificeerde persoonlijkheden aan. Ze doet voorstellen voor de benoeming van magistraten van de zetel voor het Hof van Cassatie, van de eerste voorzitter van het Hof van Beroep en van de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg. De andere magistraten van de zetel worden benoemd met instemming van de Senaat. Zij treedt op als tuchtraad voor magistraten van de zetel. Daarin zitten naast de voornoemde leden, de magistraat van de zetel die deel uitmaakt van de afdeling die bevoegd is met betrekking tot de magistraten van het openbaar ministerie.

De afdeling die bevoegd is voor de magistraten van het openbaar ministerie wordt voorgezeten door de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie. Daarin zitten ook vijf leden van het openbaar ministerie en een magistraat van de zetel, evenals een door de Raad van State aangewezen staatsraad, een advocaat en de zes gekwalificeerde leden van de sectie die bevoegd is voor de magistraten van de zetel. Ze geeft advies over de benoemingen van de magistraten van het openbaar ministerie. Ze brengt advies uit over de disciplinaire maatregelen die op hen van toepassing zijn. Daarin zitten dan, naast de voornoemde leden, de magistraat van het openbaar ministerie die deel uitmaakt van de afdeling die bevoegd is met betrekking tot de magistraten van de zetel.

De Raad van de Magistratuur komt in plenaire zitting bijeen om op verzoeken om advies van de President of de minister van Justitie, over de werking van justitie, te antwoorden, of om zich uit te spreken over kwesties met betrekking tot de beroepsethiek van magistraten. De plenaire zitting wordt voorgezeten door de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie. Zijn plaatsvervanger is de procureur-generaal bij dit Hof.

Een rechtzoekende mag zich tot de Hoge Raad van de Magistratuur wenden, onder de voorwaarden vastgelegd in de wet van de VSE.

Artikel 8. Internationale betrekkingen

De VSE onderhouden betrekkingen met buitenlandse Staten en internationale organisaties door het subsidiariteitsprincipe toe te passen, door een alomvattende aanpak in praktijk te brengen en door de volgende principes en doelstellingen te eerbiedigen: democratie, de rechtsstaat, universaliteit en ondeelbaarheid van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, eerbiediging van de menselijke waardigheid, gelijkheid, solidariteit, de principes van het Handvest van de Verenigde Naties en het internationaal recht, evenals de basiswet.

Bepaling

De VSE bevorderen een rechtvaardig en vreedzaam mondiaal bestuur, dat toeziet op het behoud van de vrijheid van navigatie in de internationale wateren, de ruimte en de cyberruimte, evenals op het duurzame behoud van de natuurlijke hulpbronnen. De VSE-wet bepaalt de prioriteiten in de internationale betrekkingen van de VSE, waarbij het handhaven van de veiligheid in onze oostelijke buurlanden en in het Middellandse-Zeegebied bovenaan de lijst staat, gevolgd door het streven naar vreedzaam samenleven met Rusland en China, en de wederzijdse ontwikkeling van Afrika en Europa. De VSE en hun Lid-Staten maken deel uit van de Atlantische Alliantie, de Europese Unie, het Schengengebied, de Europese Monetaire Unie en het Europees Stabiliteitsmechanisme.

8.1. Buitenlandse Zaken

De President van de VSE bepaalt, met inachtneming van het subsidiariteitsprincipe, het buitenlands beleid van de VSE op al hun bevoegdheidsgebieden. De Lid-Staten en de regio's doen hetzelfde op de gebieden die onder hun bevoegdheid vallen. De Premier en de minister van Buitenlandse Zaken van de VSE staan, overeenkomstig de basiswet, in voor de coherentie van de internationale betrekkingen van de VSE, hun Lid-Staten en hun regio's met buitenlandse staten en regio's, en met internationale organisaties.²⁷⁰

Bepaling

De betrekkingen met derde landen of internationale organisaties, met betrekking tot de bevoegdheden die aan de VSE zijn overgedragen, vallen onder hun verantwoordelijkheid. De VSE vervangen de Lid-Staten binnen de NAVO. In het bijzonder hebben de VSE de bevoegdheid om verdragen te sluiten, oorlog te verklaren, vrede te sluiten, deel te nemen aan verbonden, of zich aan te sluiten bij internationale organisaties met defensieve doelstellingen. Ze hebben legatierrecht, actief en passief.

Over internationale verdragen die bindend zijn voor de VSE wordt onderhandeld door de minister van Buitenlandse Zaken van de VSE. Ze worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Senaat onder dezelfde voorwaarden als de wetten, en vervolgens door de de President van de VSE geratificeerd.

²⁷⁰ Deze bevoegdheidsverdeling op het gebied van internationale betrekkingen is geïnspireerd door de constitutie en de praktijk van Zwitserland en niet van de *Grundgesetz* en de praktijk van Duitsland.

De Lid-Staten behouden hun internationale betrekkingen, met inbegrip van het legatierecht, zowel actief als passief, voor alle aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen. Zij hebben het recht om aan de VSE de bevoegdheid te delegeren om namens hen verdragen met betrekking tot deze aangelegenheden te sluiten. De Lid-Staten mogen geen verdragen ondertekenen of ratificeren die in strijd zijn met het algemeen beleid van de VSE, indien deze laatste de betrokken Lid-Staat in kennis stellen van hun met redenen omkleed verzet. De VSE en de Lid-Staten coördineren hun deelname aan internationale organisaties en hun diplomatieke diensten. De verdragen of onderdelen van verdragen die tussen de Lid-Staten en derde Staten zijn gesloten betreffende de bevoegdheden die aan de VSE zijn overgedragen, blijven van kracht, in overeenstemming met het internationale recht. Zij mogen echter niet worden verlengd of vernieuwd. De Lid-Staten moeten hun medecontractanten informeren over hun status als lid van de VSE en hen verzoeken om in onderlinge overeenstemming over te gaan tot intrekking of herziening van genoemde verdragen. Anderzijds aanvaarden de Lid-Staten, als de VSE een verdrag sluiten met een derde Staat, binnen hun bevoegdheid, dat alle verdragen met betrekking tot deze aangelegenheden die met die Staat zijn gesloten, automatisch worden ingetrokken. <

De internationale persoonlijkheid van de VSE, de Lid-Staten en de regio's vloeit voort uit hun recht om, binnen de grenzen van hun bevoegdheden, betrekkingen met buitenlandse Staten en internationale organisaties aan te knopen of te onderhouden, een diplomatieke en consulaire dienst te hebben, en buitenlandse diplomatieke en consulaire agenten te ontvangen, en om verdragen, diplomatieke instrumenten en andere internationale overeenkomsten te sluiten en te ratificeren. Alle consuls staan echter onder het toezicht van de regering van de VSE. De Lid-Staten mogen geen nieuw consulaat oprichten. De consuls van de VSE handelen in het belang van alle Lid-Staten. Zodra de consulaire dienst van de VSE in staat is de belangen van iedereen te behartigen, worden de consulaten van de Lid-Staten geleidelijk afgeschaft.

Vredesverdragen, handelsverdragen, verdragen of akkoorden met betrekking tot internationale organisatie, voor zover ze een weerslag hebben op de openbare financiën van de VSE, die welke bepalingen van wetgevende aard wijzigen, die welke betrekking hebben op de status van personen, die welke betrekking hebben op de overdracht, ruil of toevoeging van grondgebied, kunnen alleen worden geratificeerd of goedgekeurd op grond van een wet van de VSE. Ze worden pas van kracht na ratificatie en goedkeuring.

Als het Hooggerechtshof van de VSE, overeenkomstig de basiswet, gevraagd werd zich uit te spreken, oordeelt dat een project om een internationale verbintenis aan te gaan een clause bevat die in strijd is met de constitutie, kan de goedkeuring of ratificatie van deze internationale verbintenis, op straffe van nietigheid, pas plaatsvinden na herziening van de constitutie of van de clause. Indien een dergelijk oordeel wordt geveld met betrekking tot een ondertekende internationale verbintenis, kan deze niet worden geratificeerd. De regering moet onverwijld de herziening van de constitutie voorstellen.

Hetzelfde geldt indien een dergelijk oordeel wordt geveld met betrekking tot een geratificeerde internationale verbintenis. In ieder geval moet de regering, indien de herziening niet wordt goedgekeurd, de andere bij het project betrokken partijen onverwijld in kennis stellen van de intrekking ervan, of het verdrag opzeggen.

8.5. Migranten, vluchtelingen en asielzoekers

De basiswet regelt, in overeenstemming met humanitaire principes, de opvang van vluchtelingen en asielzoekers, evenals het immigratiebeleid.

Bepaling

De VSE, de Lid-Staten, de regio's en de gemeenten bevorderen de integratie van asielzoekers en immigranten, overeenkomstig het subsidiariteitsprincipe. De Lid-Staten mogen het verblijf en de vestiging van vreemdelingen regelen naargelang van de lokale omstandigheden en met inachtneming van het principe dat iedereen gelijk is voor de VSE-wet. De regering van de VSE en die van de Lid-Staten mogen vreemdelingen die de externe of interne veiligheid van de VSE of van de betrokken Lid-Staat in gevaar brengen, van het grondgebied van de VSE of van de betrokken Lid-Staat verwijderen.

De VSE kunnen overeenkomsten sluiten met Europese Staten die gebonden zijn door verbintenissen die identiek zijn aan hun eigen verbintenissen op het gebied van asiel en de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, waarbij hun respectieve bevoegdheden voor de behandeling van bij hen ingediende asielverzoeken worden bepaald.

Zelfs als het verzoek niet onder hun bevoegdheid valt op grond van deze overeenkomsten, hebben de diplomatieke, administratieve of militaire autoriteiten van de VSE het recht om elke vreemdeling asiel te verlenen omdat hij of zij het risico loopt te sterven of onmenselijk behandeld te worden of omdat hij of zij wordt vervolgd vanwege zijn of haar actie ten gunste van de vrijheid.

De regering kan elke overeenkomst of verdrag dat door de andere partij niet of onvoldoende wordt toegepast, opschorten of opzeggen.

Artikel 9. Veiligheid en verdediging

9.1. Binnenlandse veiligheid

De VSE staan in voor persoonlijke, economische, milieu-, voedsel-, fysieke, politieke, communautaire en cyberspace-veiligheid. Daartoe verzamelen de VSE, overeenkomstig de

basiswet, gegevens en informatie die nodig zijn voor de preventie en vervolging van misdaden en misdrijven.

Bepaling

De Lid-Staten delen hun informatie met de VSE met het oog op de preventie en vervolging van misdrijven, met inachtneming van de waarden van de VSE en de privacy.

De VSE en de Lid-Staten voorzien in een online uitwisrecht, om ervoor te zorgen dat gegevens na een bepaalde periode op verzoek worden gewist.

De VSE richten een Europese Inlichtingendienst en een Europees Agentschap voor cyberbescherming op. Dat Agentschap beschermt de persoonsgegevens van natuurlijke en rechtspersonen, voorkomt de publicatie van valse informatie en beschermt de democratie.

De VSE richten een Europese Politiedienst op, die ondersteund wordt door de Europese Inlichtingendienst en het Europees Agentschap voor cyberbescherming.

De ministers van Binnenlandse Zaken van de Lid-Staten zijn verantwoordelijk voor het oproepen van de dienstplichtigen voor de burger- of militaire dienstplicht.

9.2. Defensie

De basiswet regelt de aanvullende en complementaire opdrachten van het leger; ze bepaalt onder welke omstandigheden de krijgsmacht op het nationale grondgebied mag en moet optreden; ze maakt daarbij enkel gebruik van algemene termen, omwille van de militaire geheimhouding, de organisatie van het ministerie van Defensie van de VSE en van hun strijdkrachten, wier opdrachten ze bepaalt.

Zij machtigt de VSE-Defensie om eigenaar te zijn van infrastructuur, en de minister van Defensie van de VSE om de voor zijn of haar departement noodzakelijke infrastructuur te verwerven, aan te leggen en te beheren.

Ze organiseert de samenwerking tussen de strijdkrachten en de andere veiligheidsdiensten; ze staat de interventie van het leger van de VSE toe, ter ondersteuning van andere diensten van de VSE, aan de Lid-Staten en de regio's in een situatie van interne crisis; ze bepaalt de regels met betrekking tot de staat van oorlog, de situatie van ernstige crisis, spanning of defensie en

de veiligheid van de VSE-strijdkrachten; ze voorziet in deze gevallen in de mogelijke afwijkingen van de gewone regels, met name in wetgevende, justitiële of interne en externe veiligheidsaangelegenheden; ze organiseert het optreden van het leger in geval van bijzonder ernstige ramp, van natuurlijke oorsprong of veroorzaakt door de mens.

Ze organiseert de nationale, militaire of civiele dienstplicht, waaraan alle burgers kunnen worden onderworpen.

In het kader van de toepasselijke internationale overeenkomsten regelt ze juridische, financiële, logistieke en administratieve kwesties die voortvloeien uit het tijdelijk zenden van militairen van de VSE naar het buitenland of het tijdelijk verblijf van buitenlandse militairen in de VSE, met name wat betreft de aansprakelijkheid in geval van schade, zonder afbreuk te doen aan de rechten van de burgers van de VSE.

Ze kent de bevoegdheid toe om strafrechtelijke of disciplinaire overtredingen te vervolgen.

Ze regelt de in- en uitvoer van militair materieel en uitrusting, alsmede van verbruiksgoederen, waaronder voedsel, medicijnen, sanitaire uitrusting en brandstoffen.

Bepaling

Het defensiebeleid omvat de defensiediplomatie, de veiligheids- en defensieaspecten van de buitenlandse zaken, het op de been brengen van strijdkrachten, het bepalen van hun samenstelling en organisatie, het bepalen van de militaire capaciteit die nodig is om het hoofd te bieden aan bedreigingen en uitdagingen, het beheer, het commando, de levering en de uitrusting van de strijdkrachten, de beslissing over het uitroepen van de noodtoestand en het leger in te zetten, de financiering van de defensievoorbereidingen en van de gewapende operaties, de verwerving van onroerende, roerende en verbruiksgoederen en diensten die nodig zijn voor Defensie. De Lid-Staten geven vorm aan het defensiebeleid van de VSE door de bijdrage van de Senaat aan het opstellen van de wetgeving, de stemming over de begroting en het contingent.

De strijdkrachten van de VSE omvatten de land-, zee-, lucht-, ruimte- en cyberspace-legers, evenals de grens- en kustwachten en de gendarmerie. Elk leger omvat reservetroepen. Naast de strijdkrachten die worden georganiseerd en gefinancierd door de VSE, zijn er eventueel ook strijdkrachten die worden georganiseerd en gefinancierd door de Lid-Staten.

De minister van Defensie van de VSE legt de gedetailleerde organisatie van de strijdkrachten vast, en bepaalt de opdracht van elke instantie of eenheid, alsmede de personele en materiële middelen die hun worden toegewezen. Hij of zij verwerft de infrastructuren en installaties van de EU-defensie, waaronder met name hoofdkwartieren, kazernes, militaire havens, vliegvelden, schietbanen, arsenalen, depots en oefenterreinen, of laat ze aanleggen of aanpassen. Hij of zij rekruteert, beheert, huisvest, voorziet in uitrusting voor, bewapent, bevoorraadt, vormt en leidt de actieve en reserve militairen van de VSE op. Hij of zij stelt de regels vast met betrekking tot de opleiding, de uitrusting en het optreden van reservisten die wapens dragen en speciaal zijn opgeleid om het beveiligingssysteem dat met terrorisme wordt geconfronteerd aan te vullen, om de collectieve weerbaarheid te versterken in geval van crisis, met name in geval van een aanslag, en de vertrouwensband tussen de VSE en hun burgers te versterken. Hij of zij houdt de actieve en reserve strijdkrachten paraat en zet ze in. Hij of zij verwerft de uitrusting en bewapening van de strijdkrachten van de Lid-Staten. Hij of zij stemt de normen, procedures, opleidings- en andere trajecten af op die van de VSE. Hij of zij ziet toe op de paraatheid en de interoperabiliteit ervan met die van de VSE; als ze interoperabel zijn, mag hij of zij, geheel of gedeeltelijk, de kosten van de Lid-Staat om deze strijdkrachten te organiseren, vergoeden.

Overheidsdiensten, waaronder defensie, verlenen wederzijdse bijstand buiten de grenzen van hun verantwoordelijkheden. Het kan een interventie zijn in het kader van brandbestrijding, het ter beschikking stellen van apparatuur of infrastructuur, cybersecurity, bewaking van het luchtruim, bijstand binnen het kader reddingsdiensten, ondersteuning van civiele autoriteiten die met een migratiecrisis worden geconfronteerd, enz. Wederzijdse bijstand vindt niet spontaan plaats, maar op verzoek van een andere dienst. De gevraagde dienst is verplicht de gevraagde hulp te verlenen.

Nu de wereld sinds 2001 steeds onzekerder en gevaarlijker is geworden, bereiden de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke machten van de VSE zich op elke eventualiteit zich voor, van versterkte ordehandhaving tot de staat van verdediging. Onder deze uitzonderlijke omstandigheden oefenen de rechtbanken en tribunalen bij voorrang controle uit op het optreden van de regering en de militaire autoriteiten, om zo snel mogelijk uitspraken te doen, bij voorkeur tijdens deze uitzonderlijke omstandigheden, en niet daarna.

Binnen de VSE en de Lid-Staten mogen de strijdkrachten in dienst van de civiele autoriteiten worden gesteld om de handhaving of het herstel van de openbare orde te versterken; zij grijpen in dit geval pas in wanneer de politie niet langer toereikend is en wanneer de civiele overheid de steun van het leger vraagt, om met name personen en goederen te beschermen of om de bevolking bij te staan in geval van natuurrampen of door de mens veroorzaakte rampen; ze ondersteunen de civiele autoriteiten wanneer ze worden geconfronteerd met een ernstige bedreiging van de interne veiligheid of andere uitzonderlijke situaties.

De staat van spanning verwijst naar een periode van internationale spanning, een oorlog met de VSE, een grote terroristische actie, die met grote waarschijnlijkheid kan leiden tot de afkondiging van de staat van verdediging en die maatregelen vereist om de defensiecapaciteit te vergroten.

De staat van crisis is het buitengewone, onvoorzienne, dringende en kritieke gevaar dat voortvloeit uit een gewapend conflict, een natuur- of een door de mens veroorzaakte ramp, of een onmiddellijk risico van dergelijke omstandigheden, die het bestaan of de constitutionele orde van de VSE, een Lid-Staat of een regio bedreigen. Om een dergelijke situatie het hoofd te bieden mag de regering van de VSE alle beschikbare krachten van de VSE, de Lid-Staten en de regio's, in de eerste plaats de politie en de veiligheidsdiensten en uiteindelijk de strijdkrachten inschakelen. Zij informeert onmiddellijk het Parlement daarover.

Na de afkondiging van de staat van spanning of van crisis door de President kan het Parlement, op voorstel van de President, noodwetgeving aannemen, die niet noodzakelijkerwijs gebaseerd is op de constitutie en die niet ter stemming hoeft te worden voorgelegd. Deze wetgeving is slechts één jaar van toepassing.

De staat van verdediging wordt door de President afgekondigd wanneer de VSE geconfronteerd worden met gewapende agressie van een zekere omvang of wanneer een dergelijke agressie op handen is. Als de staat van verdediging wordt afgekondigd, mogen de strijdkrachten op het nationale grondgebied ingrijpen. Daardoor kunnen de President en de regering ingrijpen in alle aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de Lid-Staten of regio's vallen, onder toezicht van het Parlement en de rechterlijke macht van de VSE, om ongerechtvaardigde inbreuken op individuele, persoonlijke, burgerlijke en economische vrijheden zoals het vrije verkeer, de vrijheid van meningsuiting, de persvrijheid en de politieke en vakbondsorganisaties te voorkomen. De vrijheid van handel, industrie en het gebruik van eigendom mag worden beperkt, hetzij door de President in uiterst dringende gevallen, hetzij door de regering indien dit nodig is voor defensiedoeleinden.

Wanneer de instellingen van de VSE, hun onafhankelijkheid, de integriteit van hun grondgebied of de uitvoering van hun internationale verplichtingen zeer ernstig en rechtstreeks worden bedreigd, mag de ministerraad voor een periode van maximaal 30 dagen een staat van beleg afkondigen. De verlenging ervan na dertig dagen kan alleen worden goedgekeurd door het Parlement. De staat van beleg houdt in dat alle bevoegdheden worden overgedragen aan de militaire autoriteiten, behalve die van de President, de controlebevoegdheid van het Parlement en die van de rechterlijke macht. In het bijzonder handhaaft het leger de openbare orde in plaats van of in samenwerking met de politie. Het oefent controle uit op subversieve groepen die de uitvoering van de opdrachten van de strijdkrachten kunnen verstoren of hulp kunnen bieden aan de vijand, en schakelt deze groepen, zo nodig, uit. Het leger staat in de eerste plaats in voor zijn eigen beveiliging en die van defensie- of vitale installaties. Het Parlement komt van rechtswege bijeen

zodra een staat van beleg wordt afgekondigd; het mag niet worden ontbonden tijdens een staat van beleg.

Wanneer de instellingen van de VSE, hun onafhankelijkheid, de integriteit van hun grondgebied of de uitvoering van hun internationale verplichtingen zo ernstig en rechtstreeks worden bedreigd dat het regelmatig functioneren van de overheid daardoor wordt verstoord, kondigt de President de staat van beleg af voor 30 dagen. Hij neemt alleen, indien nodig, de maatregelen die in deze omstandigheden vereist zijn; hij informeert rechtstreeks de Europese burgers daarover en, indien mogelijk, het Parlement.

De maatregelen die tijdens de staat van beleg worden genomen, moeten ingegeven worden door de wil om zo snel mogelijk de constitutionele overheden de middelen terug te geven om hun opdracht te vervullen. Na 30 dagen van staat van beleg mogen de voorzitter van het Parlement, de voorzitter van de Senaat, een kwart van de afgevaardigden of een kwart van de senatoren zich tot het Hooggerechtshof van de VSE te wenden om te onderzoeken of de instellingen van de VSE, hun onafhankelijkheid, de integriteit van hun grondgebied of de uitvoering van hun internationale verbintenissen nog altijd ernstig rechtstreeks bedreigd worden en of de regelmatige werking van de grondwettelijke overheidsinstanties nog steeds wordt verstoord. Het Hooggerechtshof doet zo spoedig mogelijk een openbare uitspraak. Het Hooggerechtshof stelt een onderzoek van rechtswege in, en beslist opnieuw met dezelfde voorwaarden aan het einde van zestig dagen over een staat van beleg, en kan op elk moment daarvoor kiezen als deze termijn wordt overschreden.

Indien de bovengenoemde omstandigheden de bijeenroeping van het Parlement verhinderen, neemt de regering de nodige verordeningen aan om het land te beschermen, zelfs zonder constitutionele basis of instemming van het Parlement. Deze verordeningen zijn van toepassing als het gevaar voor de VSE zo groot is dat het onmogelijk is het gevaar te keren door de wetgevingsprocedures te volgen. Als de regering niet meer in staat is om te vergaderen, ligt de bevoegdheid om dergelijke verordeningen aan te nemen bij de President en, als dat niet het geval is, bij de regeringen van de Lid-Staten. Deze verordeningen komen te vervallen zodra de normale werking van de instellingen, en met name de wetgevingsprocedure, is hersteld.

Zogauw de staat van spanning is afgekondigd en ook daarna mag de regering de minister van Defensie of zijn afgevaardigde machtigen om de economie, de bedrijven en de arbeidskrachten, met name in de industriële en technologische basis van Defensie, te mobiliseren; om alles te gebruiken of op te eisen wat de VSE nodig hebben om de situatie het hoofd te kunnen bieden, inclusief ambtenaren van de Lid-Staten en de civiele vervoersinfrastructuur, zoals autosnelwegen, wegen, spoorwegen, luchthavens, pijpleidingen, telecommunicatie, enz., alsook om zich voor te bereiden op de staat van crisis, van spanning of of verdediging, met name door het gunnen van uitgestelde contracten. De VSE-regering beschermt de economie tegen inflatie; ze mag ook prijzen en lonen vaststellen, personeel, huisvesting, materialen en

uitrusting toewijzen, voorrang geven aan overheidsopdrachten en de economie besturen. Om de economie na deze omstandigheden weer op gang te brengen, mag ze maatregelen nemen om de economie te controleren en aan te passen, en daartoe mag ze de ambtenaren van de Lid-Staten opeisen. Alle maatregelen die uit hoofde van deze alinea worden genomen, zijn onderworpen aan toetsing door de hoven en de rechtbanken.

Artikel 10. Binnenlandse, economische, sociale en milieuaangelegenheden

10.3. Arbeidsrecht, veiligheid, mobiliteit en sociale dialoog

De basiswet stelt de regels vast inzake arbeidsrecht, sociale zekerheid, sociale mobiliteit en sociaal overleg.

Bepaling

Er is interactie tussen overheden, werkgeversorganisaties en vakbonden, van het lokale niveau tot de VSE. Deze waarborgen, in overeenstemming met het subsidiariteitsprincipe, de vakbondsvrijheid, richten instellingen op en leggen procedures vast voor de beslechting van arbeidsgeschillen, regelen de vaststelling van lonen, uren en andere arbeidsvoorwaarden, de organisatie van de arbeidsinspectie, de sociale verzoening, de arbitrageprocedures en de arbeidsrechtbanken. De VSE bevorderen een zo ruim mogelijke verspreiding van informatie over vacatures en sollicitaties, de opleiding van personeel en beroepskeuzevoorlichting. Arbeidsdiensten moeten zo efficiënt mogelijk zijn. De sociale verzekering dekt ziekte, ongevallen, ouderdom, nakomelingen, invaliditeit en werkloosheid.

De VSE waarborgen het recht op toegang tot fatsoenlijke arbeidsomstandigheden en beschermen het recht van werknemers en werkgevers om zich te organiseren in vakbonden en transnationale vakbonden; zij bevorderen het onderlinge overleg volgens de door de Internationale Arbeidsorganisatie gehanteerde methode. De VSE bevorderen de sociale mobiliteit.

Artikel 11. Openbare financiën en begroting

De basiswet legt regels vast voor de grondslag, het tarief en de wijze van inning van alle soorten belastingen, alsmede regels voor investeringen, subsidies en activarekeningen. Ze legt de begrotingsprincipes vast die in acht moeten worden genomen, alsmede de regels voor de uitvoering en de controle van de

begroting. Ze organiseert de administratieve en budgettaire controle binnen de administraties van de VSE.

Bepaling

De VSE-begroting houdt rekening met het economisch beleid van de VSE. Ze moet in evenwicht zijn voor de lopende uitgaven.

De eigen middelen van de VSE omvatten belastinginkomsten, die de Lid-Staten voor de VSE innen, en die worden berekend op basis van de gemeenschappelijke belastinggrondslag van de verschillende belastingen van de Lid-Staten, waarbij dubbele belastingheffing wordt vermeden.²⁷¹

Belastingen op het verbruik worden geheven op de plaats van verbruik. Belastingen op het arbeidsinkomen en op vervuiling worden geheven op de plaats van productie. Voor andere inkomsten worden ze geheven in de woonplaats van de belastingplichtige. Belastingen op onroerend goed worden geheven op de plaats waar het onroerend goed zich bevindt. Belastingen op roerend vermogen worden geheven in de woonplaats van de belastingplichtige.

Tijdens de eerste twee zittingsperioden wordt de begroting van de lopende uitgaven van de VSE in evenwicht gehouden door middel van een bijdrage van de Lid-Staten, waarvan het bedrag varieert naargelang van hun draagvermogen en wordt berekend in verhouding tot het bruto binnenlands product van die Staten.

De VSE mogen subsidies verlenen om hun doelstellingen te helpen verwezenlijken, met name aan de Lid-Staten. Subsidies die door de VSE-regering aan de Lid-Staten worden verleend, kunnen bestaan uit gratis donaties, zonder te discrimineren tussen de verschillende Lid-Staten, of uit betalingen voor verleende diensten.

²⁷¹ Het vermijden van dubbele belasting mag niet leiden tot een buitensporige centralisatie van de bevoegdheden, wat volledig in strijd zou zijn met het federale principe. Om te voorkomen dat de Staten het belastingtarief zouden verlagen om rijke belastingbetalers aan te trekken, heeft het Amerikaanse Congres in 1926 een belasting op successierechten ingesteld die hoger is dan die van de Staten, waarbij de door de Staten geïnde rechten worden afgetrokken van de federale belasting, en fiscale dumping werd uitgeschakeld.

Lijst van afkortingen en acroniemen

Athena	Het financieringsmechanisme voor de militaire operaties van de Europese Unie
BENELUX	België, Nederland en Luxemburg
BSL4	Biosafety Level 4 laboratory
CARD	<i>Coordinated annual defense review</i> - Jaarlijkse gecoördineerde defensie-evaluatie
CDP	<i>EU Capacity Development Plan</i> - EU-capaciteitsontwikkelingsplan
CoPS	<i>Political and Security Committee</i> - Politiek en Veiligheidscomité
DI&TB	Defensie industriële en technologische basis
ECB	Europese Centrale Bank
EDA	Europees Defensieagentschap
EDEO	Europese dienst voor extern optreden - European External Action Service - EEAS - Service européen d'action extérieure - SEAE
EDF	Europees Defensiefonds
EDG	Europese Defensiegemeenschap
EDIDP	<i>European defence industrial development programme</i> - Europees programma voor de ontwikkeling van de defensie-industrie
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EER	Europese Economische Ruimte
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
EII	Europees interventie-initiatief
EMU	Economische en Monetaire Unie
EPG	Europese Politieke Gemeenschap
ESDC	European Security and Defence College
EU	Europese Unie

EUBG	<i>EU Battle group</i>
EUGS	European Union Global Strategy – Omvattende EU-strategie (2016)
EUISS	Instituut voor veiligheidsstudies van de EU
EUMC	<i>EU Military Committee</i>
EUMS	Militaire Staf van de EU
Euratom	Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
€	euro
EVDB	Europees Veiligheids- en Defensiebeleid
EVDI	Europese veiligheids- en defensie- identiteit
GBVB	Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid
GPS	Global Positioning System
GSM	Groupe spécial mobile, die in 1982 door de Europese Conferentie van post- en telecommunicatieadministraties werd opgericht om normen voor mobiele telefonie vast te stellen
HGV	<i>Hypersonic glide vehicle</i>
HV	Hoge vertegenwoordiger van de EU voor Buitenlandse Zaken en het gemeenschappelijk Europees veiligheidsbeleid
HvJ-EU	Hof van Justitie van de EU
IntCen	<i>Intelligence Center EDEO</i>
IVZW	Internationale vereniging zonder winstoogmerk
JCPOA	<i>The Joint Comprehensive Plan of Action</i>
KMS	Koninklijke Militaire School
MPCC	<i>Military Planning and Conduct Capability</i>
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NDPP	NATO Defence Planning Process

OCCAr	Gezamenlijke Organisatie voor Samenwerking op Defensiematerieelgebied - Organisation conjointe de coopération en matière d'armement - <i>Joint Organisation for Armament Cooperation</i>
OEES	Organisatie voor Europese Economische Samenwerking
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPCEN	Operatiecentrum van de EU
OVN	Organisatie van de Verenigde Naties
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PESCO	Permanente gestructureerde samenwerking - <i>Permanent structured cooperation</i>
SACEUR	<i>Supreme Allied Commander Europe</i>
SatCen	Satellietcentrum van Torrejon
S€D	Europese Vereniging voor Defensie IVZW
SitCen	Situatiecentrum van de EU
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
USA	United States of America
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
VSE	Verenigde Staten van Europa
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WEU	West-Europese Unie
W&TDO	Wetenschappelijk en technologisch defensieonderzoek

Bibliografie

Er zijn zoveel publicaties over de EU en de VSE dat het niet meer mogelijk is om aanspraak te maken op volledigheid. Daarom worden alleen die werken genoemd die worden aangehaald omdat ze nieuwe of fundamentele informatie hebben opgeleverd.

1. Memoires

Konrad Adenauer, *Mémoires*, 1956 - 1963, Paris, Hachette, 1969.

Charles de Gaulle, *Mémoires d'espoir*, t. 1, *Le renouveau (1958-1962)*, Paris, Plon, 1970.

Jean Monnet, *Mémoires*, Paris, Librairie Arthème Fayard, 1976.

2. Boeken

Alain, *Éléments d'une doctrine radicale*, Paris, Gallimard, 1925.

Michèle Alliot-Marie, *Le chêne qu'on relève*, Paris, Odile Jacob, 2005.

Raymond Aron, *Plaidoyer pour l'Europe décadente*, Paris, Éditions Robert Laffont, 1977.

Robert Aron, Alexandre Marc, *Principes du fédéralisme*, Paris, Le portulan, 1947.

Assemblée de l'UEO, *Les accords « Berlin Plus » UE-OTAN*, Paris, novembre 2009.

Assemblée de l'UEO, *1999-2009, dix ans de politique de sécurité et de défense commune (PSDC)*, Paris, décembre 2009.

Sven Biscop, Jo Coelmont, *Europe, Strategy and Armed Forces, The making of a distinctive power*, London and New York, Routledge, 2012

Henri Bentégeat, *Aimer l'armée, une passion à partager*, Paris, Du Mesnil, 2012

Marie-Thérèse Bitsch, *Histoire de la construction européenne de 1945 à nos jours*, Bruxelles, Éditions Complexe, 1996, édition 2001 mise à jour .

- Henri Brugmans, *Panorama de la pensée fédéraliste*, Paris, La colombe, 1956.
- Raymond Cartier, *Les 19 Europes*, Paris, Plon, 1960.
- Antonin Cohen, *De Vichy à la Communauté européenne*, Paris, PUF, 2012.
- Comité d'étude pour la Constitution européenne, *Projet de statut de la Communauté politique européenne. Travaux préparatoires*. Bruxelles, Mouvement européen, novembre 1952.
- Commission des Communauté européennes, *Gouvernance européenne, un livre blanc*, Bruxelles, 2001, COM(2001) 428 final.
- Richard Coudenhove-Kalergi, *Pan-Europa*, Verlag, 1923.
- Maurice Couve de Murville, *Le Monde en face*, Paris, Plon, 1989.
- Paul Danblon, Lambros Couloubaritsis (dir.), *Humanisme ou barbarie, actes du colloque Europe, Terre d'humanisme*, Bruxelles, Éditions Espace de libertés, 1997.
- Luc De Vos et Jean-Michel Sterkendries, *Les grands problèmes géopolitiques après la Deuxième Guerre Mondiale*, Bruxelles, École royale militaire, cours HI005, sd.
- Renaud Denuit, *Politique culturelle européenne*, Bruxelles, Bruylant, 2016.
- Renaud Denuit, *Capitales européennes de la culture, un rêve de Melina*, Bruxelles, Académie royale de Belgique, 2018.
- Renaud Denuit, « De quelques inconfortables vérités relatives à l'élection du Parlement », janvier 2019, inédit, archives Jean Marsia.
- André Dumoulin & Nicolas Gros-Verheyde, "La Politique européenne de sécurité et de défense commune », Le Dévoluy, Éditions du Villard, 2017, mis à jour en 2019.

- Michel Dumoulin, *Spaak*, 2ème éd., Bruxelles, Racine, 1999.
- Walter Hallstein, dans *Der unvollendeter Bundesstaat*, Düsseldorf, Econ Verlag, 1969, Trad. Pierre Degon, *L'Europe inachevée*, Paris, Ed. Robert Laffont, 1970.
- Marcel Gauchet, Marie-Claude Blais, Dominique Ottavi, *Conditions de l'éducation*, Paris, Stock, 2008.
- Charles de Gaulle, *Vers l'armée de métier*, Paris, (Librairie Berger-Levrault, 1934), Plon, 1971.
- Charles de Gaulle, *Le Fil de l'épée*, Paris, (Berger-Levrault, 1932), Plon, 1973.
- Charles de Gaulle, *Discours et messages, Volume III : Avec le renouveau (1958-1962)*, Paris, Plon, 1970.
- Edmond Jouve, *Le général De Gaulle et la construction de l'Europe 1940-1966*, t. I et II, Paris, R. Pichon & R. Durand-Auzias, 1967.
- Henry Kissinger, *La nouvelle puissance américaine*, New York, 2001, trad. Odile Demange, Paris, Arthème Fayard, 2003.
- Paul Magnette, *L'Europe, l'État et la démocratie, Le Souverain apprivoisé*, Bruxelles, Éditions Complexe, 2000.
- Andrea Marcolongo, *La lingua geniale. 9 ragioni per amare il greco*, Gius, Laterza & Figli, 2016, trad.
- Béatrice Robert-Boissier, *La langue géniale, 9 bonnes raisons d'aimer le grec*, Paris, Les belles lettres.
- André Martel (dir.), Claude Carlier, Jacques Frémeaux, Claude Hesse d'Alzon, Philippe Masson, *Histoire militaire de la France, tome IV – De 1940 à nos jours*, Paris, PUF, 1994.
- David McKay, *Designing Europe. Comparative Lessons from the Federal Experience*, Oxford, Oxford University Press, 2001.
- Jean Monnet, *Les États-Unis d'Europe ont commencé*, Paris, Robert Laffont, 1955.

Tony Mortier, *Het plan Pleven: een geïntegreerd Europees leger*, afstudeerwerk, Brussel, Koninklijke Militaire School, 1987.

Tony Mortier, *De Frans-Brits-Duitse troika, vooruitgang of stagnatie voor een Europese Defensiegemeenschap*, eindverhandeling, Brussel, Vrije Universiteit Brussel, 1992.

Benjamin E. Park, *American Nationalisms, Imagining Union in the Age of Revolutions, 1783-1833*, Cambridge, *Cambridge University Press*, 2018.

Jacques-Henri Pirenne, « L'évolution des relations internationales de la Belgique de 1914 à nos jours » in Henri Pirenne, *Histoire de Belgique des origines à nos jours*, t. *, 1914-1970, Bruxelles, La Renaissance du Livre, 1975.

John Rawls, *Libéralisme politique*, trad. Catherine Audard, Paris, PUF, 1995.

Paul Robert, *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, Société du nouveau Littre, 3e éd., 1977.

Santi Romano, *L'Ordinamento Giuridico* (1918), *L'Ordine juridique*, trad. Pierre Gothot et Lucien François, Paris, Dalloz, 2002.

Denis de Rougemont (dir.), François Saint-Ouen (éd.), *Dictionnaire international du fédéralisme*, Bruxelles, Bruylant, 1994.

Hélie de Saint-Marc, *Les sentinelles du soir*, Paris, Les Arènes, 1999.

Lucien de Sainte Lorette, in *L'idée d'union fédérale européenne*, Paris, Librairie Armand Collin, 1955.

Arthur Salter, *The United States of Europe, and other papers*, New York, Reynal and Hitchcock Inc., 1933.

Wolfgang Schäuble, *Speech given by Federal Minister Dr Wolfgang Schäuble on 4 December 2006 at the German Historical Museum in Berlin as part of a lecture series organized in conjunction with the exhibition Holy*

Roman Empire of the German Nation 962-1806, archives Jean Marsia.

Jean-Michel Sterkendries, *La Belgique et la sécurité de l'Europe occidentale, 1944-1955*, ULB, thèse de doctorat, 2003.

Andrew Tate, « China testing intercontinental-range HGV says USNORTHCOM commander » in *Jane's Defence Weekly*, 18/2/2020.

Fabien Terpan, *La politique étrangère, de sécurité et de défense de l'Union européenne*, Paris, La documentation française, 2010.

François de Teyssier, Gilles Baudier, *La construction de l'Europe*, Paris, PUF, Que Sais-je ? n° 3535, édition de 2001

UNESCO, *Déclaration de Mexico sur les politiques culturelles*, Mexico City, Conférence mondiale sur les politiques culturelles, 26 juillet - 6 août 1982.

Bertrand Vayssière, *Vers une Europe fédérale ? Les espoirs et les actions fédéralistes au sortir de la Seconde Guerre mondiale*, Bruxelles, Lang, 2007.

Simone Veil, « Une Vie », Paris, Éditions Stock, 2007.

3. Artikels in collectieve werken, tijdschriften of kranten

Henri Bentégeat, « Quelles aspirations pour la défense européenne ? » in Álvaro de Vasconcelos (dir.), *Quelle défense européenne en 2020 ?*, Paris, IESUE, 3e éd., mars 2010.

Sven Biscop, « Old Couple or Dynamic Duo? The EU and Strategy in times of Crisis » in *European Foreign Affairs Review*, 2009, n° 14(3).

Alfred Cahen, “The Western European Union and NATO. Building a European Defence Identity within the Context of Atlantic Solidarity”, Brassey's, *Atlantic Commentary* n° 2, London, 1989.

- Alfred Cahen, « L'Union de l'Europe occidentale fait partie de la construction européenne » in *La Libre Belgique*, 2/2/1993.
- Barbara Cassin, « Discours de réception à l'Académie française, le 17/10/2019 » in *Le Monde*, 19/10/2019, p. 25.
- Maurice Delarue, « Europe européenne et Europe des États » in *De Gaulle en son siècle, Tome V, L'Europe*, Actes des Journées internationales tenues à l'Unesco Paris les 19-24 novembre 1990 par l'Institut Charles de Gaulle, Paris, La Documentation française – Plon, 1992.
- John Foster Dulles, « Peace Without Platitudes » in *Fortune*, vol. XXV, n° 1, janvier 1942.
- Anne-Françoise Hivert, « N'oublions pas que la Crimée est toujours occupée » in *Le Monde*, 17-18/11/2019, p. 6.
- Grzegorz Holdanowicz, « Poland to be the sixth pillar of Eurocorps », in *Jane's Defence Weekly*, 21/12/2011.
- Sylvie Kauffmann, Sandrine Morel et Jean-Pierre Stroobants, "Josep Borrell : « La désunion nous paralyse » » in *Le Monde*, 9/11/2019, p. 2.
- Jean Marsia, « La spécificité de la fonction militaire », in André Flahaut, Luk Sanders, Hervé Broquet (éd.), *Citoyenneté, Pour devenir citoyen du monde*, Bruxelles, École royale militaire, syllabus LM 199/999–21, 2003.
- Charles de Gaulle, « Note pour les Affaires étrangères, 13 août 1958 » in *Lettres, Notes et Carnets*, juin 1958-décembre 1960, Paris, Plon, 1985.
- Wolfgang Ischinger, président de la Conférence de Munich sur la sécurité, « Interview » in *Ouest France*, 9 février 2019.
- Emmanuelle Maitre, « Forces aériennes européennes et mission nucléaire de l'OTAN », Paris, *Défense & Industries*, n°13, juin 2019.
- R. Mossé, « La démocratie dans l'élaboration des décisions » in *Actes officiels du Congrès international*

d'études sur la CECA, vol. V, Les Interventions de la Haute Autorité, Milan, Giuffré, 1957.

Raymond Poidevin, « De Gaulle et l'Europe en 1958 » in *De Gaulle en son siècle, Tome V, L'Europe*, Actes des Journées internationales tenues à l'Unesco Paris les 19-24 novembre 1990 par l'Institut Charles De Gaulle, Paris, La Documentation française – Plon, 1992.

Kevin Rudd, « Sur la Chine, les Américains n'ont pas de stratégie » in *Le Monde*, 11-12/8/2019, p. 2.

Alain Salles et Marc Semo, Hubert Védrine : « Soyons déterminés face aux puissances indifférentes ou hostiles à nos valeurs » in *Le Monde*, 30-31/12/2019, p. 14.

Georges-Henri Soutou, « La politique nucléaire de Pierre Mendès France » in Maurice Vaisse (dir.), *La France et l'atome. Études d'histoire nucléaires*, Bruxelles, Bruylant, 1994.

Melchior Wathelet, "Existe-t-il un droit à l'indépendance et à l'autodétermination ? " in *La Libre Belgique*, 17/10/2019, p. 40-41.

4. Websites

AFP, « Treize ans de présence militaire française en Afghanistan » in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/dernieres-depeches/afp/treize-ans-de-presence-militaire-francaise-en-afghanistan-5b7801b455324d3f14049019>, 18/8/2018.

AFP, « Lutte antidjihadiste au Sahel : Washington réclame à la région d'en faire plus » in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/afrique/article/2019/12/17/lutte-antidjihadiste-au-sahel-washington-reclame-a-la-region-d-en-faire-plus_6023144_3212.html, 17/12/2019

AFP, "La marine chinoise met en service son second porte-avions" in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2019/12/17/la-marine-chinoise-met-en-service-son-second-porte-avions_6023173_3210.html, 17/12/2019.

- AFP, « Les Etats-Unis envisagent de se retirer militairement d'Afrique de l'Ouest » in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/afrique/article/2019/12/24/les-etats-unis-envisagent-de-se-retirer-militairement-d-afrique-de-l-ouest_6023985_3212.html, 24/12/2019.
- AFP, « Moscou déploie son "arme absolue", le missile hypersonique Avangard » in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/moscou-deploie-son-arme-absolue-le-missile-hypersonique-avangard-5e060bc5d8ad58130d0168b0>, 27/12/2019.
- AFP, "L'Ukraine et les séparatistes prorusses ont échangé 200 prisonniers : un événement marquant dans la désescalade du conflit" in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/l-ukraine-et-les-separatistes-prorusses-ont-echange-200-prisonniers-un-evenement-marquant-dans-la-desescalade-du-conflit-5e08bb4bd8ad58130d09733a>, 29/12/2019.
- AFP, "L'Ukraine et la Russie finalisent leur accord sur le transit du gaz" in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/l-ukraine-et-la-russie-finalisent-leur-accord-sur-le-transit-du-gaz-5e0aec359978e272f9820dac>, 31/12/2019
- AFP, Reuters, « Plombé par les amendes et l'A400M, Airbus annonce une perte nette de 1,36 milliard d'euros en 2019 » in *Ouest France*, <https://www.ouest-france.fr/economie/entreprises/airbus/plombe-par-les-amendes-et-l-a400m-airbus-annonce-une-perte-nette-de-1-36-milliard-d-euros-en-2019-6735109>, 13/2/2020.
- Assemblée de l'UEO, *État-major de l'Union européenne (EMUE)*, Paris, décembre 2009, http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/r00006_fr.htm, 11/12/2011.
- Association internationale sans but lucratif (AISBL) Société européenne de défense (S€D) – <https://www-seurod.eu>, 19/3/2020.

Alain de Benoist, *Johannes Althusius (1557-1638)*,
<http://www.alaindebenoist.com/pdf/althusius.pdf>,
 24/11/2010.

Laurent de Boissieu, *La querelle de la Communauté européenne de défense (C.E.D.)*, Centre d'information sur le Gaullisme, Une certaine idée de l'Europe,
<http://www.gaullisme.net/communaute-europeenne-de-defense.html>, 20/5/2011.

Laurent de Boissieu, *L'Europe des intérêts nationaux : 1958-1969*, Centre d'information sur le Gaullisme, Une certaine idée de l'Europe,
<http://www.gaullisme.net/traite-de-rome.html>, 22/5/2011.

Laurent de Boissieu, *Conférence de presse tenue à l'hôtel Continental, 12 novembre 1953*, Centre d'information sur le Gaullisme, Une certaine idée de l'Europe,
<http://www.gaullisme.net/europe-federale.html>,
 11/6/2011.

Gabriel Bonnot de Mably (1709-1785), *Des principes des négociations pour servir au Droit public fondé sur les traités*, La Haye, 1757,
<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k93799c.image>.
 Bruxelles2, « Carnet 08/11/2019 » in *Bruxelles 2*,
<https://club.bruxelles2.eu/2019/11/carnet-08-11-2019-confidentiels-cops-prets-de-la-bei-a-la-turquie-budget-esdc-operations-missions-onu-darfour-sahara-et-soudan-defense-budget-defense-pays-bas-diplomatie-irak-deplorabl/>, 8/11/2019.

Jason Burke, « Sahel faces surge in violence from terror attacks » in *The Guardian*,
<https://www.theguardian.com/world/2020/jan/22/sahel-faces-surge-in-violence-from-terror-attacks>, 22/1/2020.

Philippe Busquin et Bogdan Adam Klich, « Rapport sur la recherche sur la sécurité – les prochaines étapes », Parlement européen, 2004/2171(INI),
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=>

[-//EP//TEXT+REPORT+A6-2005-0103+0+DOC+XML+V0//FR.](#)

Michel Cabriol, « Airbus Group coupe dans ses effectifs de défense et de sécurité » in *La Tribune*,

<https://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/20140127trib000812048/airbus-group-coupe-dans-ses-effectifs-des-activites-de-defense-et-d-espace.html>, 27/1/2014.

Michel Cabriol, « Pourquoi les Etats-Unis sont sortis du Traité sur les forces nucléaires à portée intermédiaire » in *La Tribune*,

<https://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/pourquoi-les-etats-unis-sont-sortis-du-traite-sur-les-forces-nucleaires-a-portee-intermediaire-826048.html>, 23/08/2019.

Michel Cabriol, « Syrie : "Les Américains ont renoncé à assurer la sécurité collective" (Jean-Yves Le Drian) » in *La Tribune*,

<https://www.latribune.fr/economie/international/syrie-les-americains-ont-renonce-a-assurer-la-securite-collective-jean-yves-le-drian-831238.html>, 22/10/2019.

Isabelle Chaperon, « Airbus supprime 2 362 postes dans sa division défense-espace » in *Le Monde*,

https://www.lemonde.fr/economie/article/2020/02/20/airbus-a-la-peine-dans-la-defense-et-le-spatial-supprime-2-362-postes_6030207_3234.html, 20/2/2020.

Alfred Cahen, « L'Union de l'Europe occidentale et la mise en œuvre de la future défense commune de l'Union européenne » in *Revue du Marché commun et de L'Union européenne*, janvier 1996, p. 23-27,

<http://www.cvce.eu/viewer/-/content/34ed220e-bc07-49f9-89fd-a287269bd8e6/fr>, 1/9/2012.

Alfred Cahen, « Un rôle nouveau pour l'UEO ? » in *L'Europe en formation*, 1986, p. 53-66,

<http://www.ena.lu/> 13/02/2011.

Jacques Chirac, Lionel Jospin et Tony Blair, conférence de presse conjointe, XXIe sommet franco-britannique de Saint-Malo, 4/12/1998,

<http://www.diplomatie.gouv.fr/actial/evenements/stmalo.html>, 12/12/2005.

Winston Churchill, "Why not 'The United States of Europe' ?" in *The Saturday Evening Post* and in *The News of the World*, 9/5/1938. Une version abrégée, "A Great Big Idea," a paru dans *John Bull* le même jour.

Voir <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-130/the-united-states-of-europe/>, 11/5/2019.

Winston Churchill, *Speech delivered at the University of Zurich*, 19/9/ 1946, <https://rm.coe.int/16806981f3>.

Commission des Communautés européennes, *La Recherche sur la sécurité : les prochaines étapes*, COM(2004) 590, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0590:FIN:fr:PDF>.

Conseil européen, *Une Europe sûre dans un monde meilleur, Stratégie européenne de sécurité*, adoptée le 3/12/2003,

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIFR.pdf>, 13/6/2011.

Conseil européen, *Conclusions du Conseil européen des 13 et 14 décembre 2012*, n° EUCO 205/12 du

14/12/2012, <http://www.european-council.europa.eu/council-meetings/conclusions.aspx?lang=fr>, 22/1/2013.

Conseil européen, *Conclusions*, <http://www.european-council.europa.eu/council-meetings/conclusions.aspx?lang=fr>, 22/12/2013.

Constitution de la République fédérale d'Allemagne, <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/998616/388674/8ebe168c59975c69406341a69612f94c/loi-fundamentale-data.pdf?download=1>.

Peter de Caluwe, directeur de La Monnaie à Bruxelles, dans l'émission "De Afspraak" in *Canvas* sur la VRT, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/16/de-munt-directeur-peter-de-caluwe-europees-commissaris-voor-de/>, 16/9/2019.

Coralie Delaume, *Europe, les États Désunis*, Paris, Michalon, 2014. <http://blogdenico.fr/entretien-avec-coralie-delaume-sur-leurope-de-monnet-a-draghi/>.

Renaud Denuit, « Symboles : rendons ses paroles à l'hymne européen ! » in Agence Europe, *Repères*, <https://agenceurope.eu/fr/bulletin/article/12246/1>, 3/5/2019.

Hannah Devlin, "Has Covid-19 mutated into a more deadly strain? Busting the coronavirus myths" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/05/has-covid-19-mutated-into-a-more-deadly-strain-busting-the-coronavirus-myths>, 13/3/2020.

Direction de l'Information légale et administrative, Vie publique, "Quelles valeurs l'Union européenne défend-elle ?" <http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/union-europeenne/ue-citoyennete/definition/quelles-valeurs-union-europeenne-defend-elle.html>, 19/7/2014.

André Dumoulin, Éric Remacle, *L'Union de l'Europe occidentale, Phénix de la défense européenne*, Bruxelles, Bruylant, 1998.

Dwight D. Eisenhower, *Address at The English Speaking Union Dinner At Grosvenor House, Park Lane, London*, 3/7/1951, <http://www.eisenhowermemorial.org/stories/english-speaking-union-speech.htm>, 2/9/2012.

Eurimages, Fonds culturel du Conseil de l'Europe, <https://www.coe.int/fr/web/eurimages>, 25/2/2020.

Europa, *L'institut d'études de sécurité de l'Union européenne*,

http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/security_agencies/iss/index_fr.htm, 16/10/2011.

Les évêques de Belgique, « Aux chrétiens catholiques au seuil des élections » in *La Libre Belgique*,

<https://www.lalibre.be/debats/opinions/voici-la-lettre-des-eveques-avant-les-elections-5cc2c2c8d8ad586a5ad4322c>, 26/4/2019.

Nicholas Fiorenza, “UK admits to nuclear replacement warhead programme” in *Jane’s Defence Weekly*, 27/2/2020.

Daniel Fiott, *The Poison Pill: EU defence on US terms?*, EUISS, <https://www.iss.europa.eu/content/poison-pill-eu-defence-us-terms>, 14/6/2019.

Geneva Centre for Security Policy, European Security and Defence College, *History and Context of the European Security and Defence Policy, Autonomous Knowledge Unit n° 1*,

http://adlunap.ro/esdc/ilias.php?baseClass=iLSAHSPresentationGUI&ref_id=841, 13/9/2011.

Paul Goldschmidt, « L’Union européenne »,

<http://www.paulgoldschmidt.eu/index.php/2019/09/12/lunion-europeenne/?lang=fr>, 12/9/2019.

Robbie Gramer, « This interactive Map Shows the High Stakes Missile Stand-Off Between NATO and Russia” in *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2017/01/12/nato-russia-missile-defense-stand-off-deterrence-anti-access-area-denial/>, 12/1/2017.

Jon Grevatt, “China’s White Paper urges faster advancement in technology » in *Jane’s Defence Weekly*, 30/7/2019.

Nicolas Gros-Verheyde, " L’IntCen (ex – Sitcen) le centre de renseignements de l’UE. D’où vient-il ? Que fait-il ? Avec qui ? Sur quelle base ? " in *Bruxelles2*,

<http://club.bruxelles2.eu/2015/01/qui-est-lintcen-ex-sitcen-le-centre-de-renseignements-de-lue-combien-de-personnes-y-travaillent-avec-qui-pour-qui/>, 22/1/2015.

Alexander Hamilton, “Concerning Dangers from Dissensions Between the States” in *The Independent Journal* (Federalist Papers No. 6), al. 2,

http://avalon.law.yale.edu/18th_century/fed06.asp.

François Hollande, *Discours sur la dissuasion nucléaire*, prononcé à Istres le 19 février 2015,

<https://www.dailymotion.com/video/x2hlivt>.

home/dpa, "Russland und Ukraine unterzeichnen

Gastransitvertrag für Europa" in *Frankfurter Allgemeine*

Zeitung, <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/gazprom-russland-und-ukraine-unterzeichnen-gastransitvertrag-fuer-europa-16559852.html>, 31/12/2019.

Leonor Hubaut, "Où sont passés les six-milliards promis par l'Europe à la Turquie ?" in *Bruxelles2*,

https://www.bruxelles2.eu/2020/03/ou-sont-passes-les-six-milliards-promis-par-leurope-a-la-turquie/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=les-newsletter-total-derniers-articles-de-notre-blog_2, 17/3/2020.

Victor Hugo, *Discours au Congrès de la paix*, Paris,

21/8/1849, Assemblée nationale, http://www.assemblee-nationale.fr/13/evenements/textes_victor_hugo.asp, 16/2/2020.

Gareth Jennings, "Germany receives final Eurofighter under current PoR" in *Jane's Defence Weekly*,

https://emagazines.janes.com/webviewer/#janesdefenceweekly_1january2020/germany_receives_final_eurofighter_under_current_por, 18/12/2019.

Jean-Claude Juncker, *Un nouvel élan pour l'Europe : mon programme pour l'emploi, la croissance, l'équité et le*

changement démocratique, orientations politiques pour la prochaine Commission européenne, discours au Parlement européen, Strasbourg, 15/7/2014,

https://ec.europa.eu/commission/priorities/docs/pg_fr.pdf, 20/7/2014.

Ronan Le Gleut et Hélène Conway-Mouret, *Europe de la*

défense, le défi de l'autonomie stratégique, Rapport

d'information du Sénat de France, <https://www.senat.fr/notice-rapport/2018/r18-626-notice.html>, 3/7/2019.

Alice de Lyrot, « Pompidou, la « bombe anglaise »

et le Brexit » in *The conversation*,

<http://theconversation.com/pompidou-la-bombe-anglaise-et-le-brexit-126381>, 22/1/2020.

Lockheed Martin, <https://www.lockheedmartin.com/en-us/products/f-35.html>.

Leila Marchand, " Plus de la moitié des Français ne se réclament d'aucune religion " in *Le Monde*, http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2015/05/07/une-grande-majorite-de-francais-ne-se-reclament-d-aucune-religion_4629612_4355770.html, 7/5/2015.

Jean-Dominique Merchet et Yvan Guichaoua, « Au Sahel, les djihadistes imposent leur tempo » in *Secret Défense*, <https://www.lopinion.fr/blog/secret-defense/sahel-djihadistes-imposent-leur-tempo-206519>, 18/12/2019.

Armando Mombelli, « Accord-cadre Suisse-UE: où en sommes-nous ? » in *Swissinfo.ch*, https://www.swissinfo.ch/fre/négociations-entre-berne-et-bruxelles_accord-cadre-suisse-ue--où-en-sommes-nous-/45026344, 12/6/2019.

OTAN, Acte fondateur sur les relations, la coopération et la sécurité mutuelles entre l'OTAN et la Fédération de Russie, signé à Paris, https://www.nato.int/cps/fr/natolive/official_texts_25468.htm 27/5/1997.

Jean-Louis Quermonne, « L'Union européenne en quête d'institutions légitimes et efficaces » in *L'Union européenne dans le temps long*, Paris, Presses de Sciences Po, 2008, <https://www.cairn.info/Union-europeenne-dans-le-temps-long--9782724610765.htm>

Radio Free Europe/Radio Liberty, "NATO Chief Rejects Macron Call to Put French Nukes at Center of European Strategy" in *defense-aerospace*, <https://www.defense-aerospace.com/article-view/release/209729/nato-chief-rejects-macron-call-to-put-french-nukes-at-center-of-european-strategy.html>, 16/2/2020.

Cindy Régnier, « La pointe avancée de l'OTAN dans les pays baltes : une épine pour Moscou » in *La Tribune*, <https://www.latribune.fr/opinions/tribunes/la-pointe->

[avancee-de-l-otan-dans-les-pays-baltes-une-epine-pour-moscou-824758.html, 1/8/2019.](https://www.theguardian.com/world/2020/jan/29/us-to-put-9000-south-korea-workers-on-leave-as-military-funding-row-deepens)

Reuters, "US to put 9,000 South Korea workers on leave as military funding row deepens" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/29/us-to-put-9000-south-korea-workers-on-leave-as-military-funding-row-deepens>, 29/1/2020.

Tim Ripley, Fenella McGerty, "UK defence secretary wants to end 'hollow force' " in *Jane's Defence Weekly*, <https://www.janes.com/article/91684/uk-defence-secretary-wants-to-end-hollow-force>, 3/10/2019.

Tim Ripley, "NAO calls for action on UK defence budget 'black hole'" in *Jane's Defence Weekly*, 27/2/2020.

Erich Schenk, "Interview mit Richard Coudenhove-Kalergi", Wien, Österreichische Mediathek, <https://www.mediathek.at/frauenstimmen/suche/detail/atom/15E9DB6C-003-000AC-00000EBC-15E91EC7/pool/BWEB/>, 19/11/1971.

Tim Shipman, "Ben Wallace Interview: We Can't Rely on US (excerpt)" in *The Sunday Times*, <https://www.thetimes.co.uk/article/ben-wallace-interview-we-cant-rely-on-us-pmwcgv398>, 12/1/2020.

sn, "Constitutionele monarchie" in *Overheid.nl*, <https://www.overheid.nl/hoe-werkt-de-democratie/constitutionele-monarchie>.

sn, *Corps européen, une force pour l'Union européenne et l'Alliance atlantique*, http://www.eurocorps.org/home_page/news/news.php?lang_default=FRA&id_news=787 14/2/2011.

sn, *Le rapport Davignon*, http://www.cvce.eu/content/publication/1999/4/22/4176efc3-c734-41e5-bb90-d34c4d17bbb5/publishable_fr.pdf, 10/1/2012.

sn, *Les origines de l'idée européenne*, <http://www.touteurope.eu/fr/histoire/dates-cles/les-origines-de-l-idee-europeenne.html>

sn, « Vladimir Poutine répond en exclusivité aux questions de RT France », 11/11/2018,

<https://francais.rt.com/international/55305-vladimir-poutine-repond-exclusivite-questions-rt-france-video>.

sn, « Transcription du discours du Président de la République au Bundestag à Berlin, cérémonie commémorative du 18 novembre 2018 »,

<https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/11/18/le-president-de-la-republique-a-berlin-pour-la-commemoration-du-18-novembre>, 19/11/2018.

sn, *La défense européenne*, Cour des comptes européenne, document d'analyse n° 9,

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/REW19_09/REW_EU-defence_FR.pdf, 12/9/2019.

sn, « Thierry Breton veut développer "une industrie européenne de défense" » in *La Tribune*,

<https://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/thierry-breton-veut-developper-une-industrie-europeenne-de-defense-834459.html>, 2/12/2019.

sn, “House approves \$738bn military bill with money for Trump's Space Force” in *The Guardian*,

<https://www.theguardian.com/us-news/2019/dec/11/house-approves-space-force-military-bill>, 12/12/2019.

Voir sn, “Russia deploys first hypersonic missiles” in *The Guardian*,

<https://www.theguardian.com/world/2019/dec/27/russia-deploys-first-hypersonic-missiles-nuclear-capable>, 27/12/2019.

sn, "America urges Europe to join forces against China" in *The Economist*,

https://www.economist.com/europe/2020/02/16/america-urges-europe-to-join-forces-against-china?utm_campaign=the-economist-today&utm_medium=newsletter&utm_source=salesforce

[-marketing-cloud&utm_term=2020-02-17&utm_content=article-link-2](#), 16/2/2020.

US Department of Defense, " Addressing China Threats Requires Unity of U.S., World Effort, Esper Says " in *defence-aerospace*, <https://www.defence-aerospace.com/article-view/release/209173/pentagon-chief-calls-for-united-us%2C-world-effort-to-address-china-'threat'.html>, 24/1/2020.

Guy Verhofstadt, « Budget européen : pourquoi c'est un échec et comment le réformer » in *L'Opinion*, <https://www.lopinion.fr/edition/international/budget-europeen-pourquoi-c-est-echec-comment-reformer-213454>, 4/3/2020.

Auriane de Viry, « 20 juin 1789 : Proclamation du Serment du Jeu de paume » in *Revue des deux mondes*, <https://www.revuedesdeuxmondes.fr/20-juin-1789-proclamation-serment-jeu-de-paume/n>.

Ursula von der Leyen, „Europa muss auch die Sprache der Macht lernen“ in *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/rede-von-ursula-von-der-leyen-europa-muss-auch-die-sprache-der-macht-lernen-16475803.html>, 8/11/2019.

Patrick Wintour, “Macron sets out 10-year vision for EU with call for more integration ” in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/15/emmanuel-macron-sets-out-10-year-vision-for-eu-with-call-for-more-integration>, 15/2/2020.

Xia H, Huang Y, Ma H, Liu B, Xie W, Song D, et al., « Biosafety Level 4 laboratory user training program, China » in *Emerging Infectious Diseases Journal*, nr 5, May 2019, <https://doi.org/10.3201/eid2505.180220> ou https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/25/5/18-0220_article.

Fareed Zakaria for CNN on 11/11/2018, *Interview of President Emmanuel Macron*,

<https://edition.cnn.com/videos/world/2018/11/10/emmanuel-macron-fareed-zakaria-trump-tweet-sot-gps-vpx.cnn>.
Fareed Zakaria for CNN on 11/11/2018 *Interview of President Donald Trump*,
<https://edition.cnn.com/videos/world/2018/11/10/trump-macron-bilateral-meeting-bts-vpx.cnn/video/playlists/intl-latest-world-videos/>.

Foto p. 174

Frédéric Stucin in *Libération*,
https://www.liberation.fr/debats/2019/10/15/barbara-cassin-armee-pour-l-academie-francaise_1757808,
15/10/2019.

Symbolen p. 178

De ontvoering van Europa door Zeus, gezien door de pottenbakker Asteas, of op een Spartaans mozaïek, zoals de € uit Cyprus.

De blauwe vlag met twaalf gouden sterren van de Raad van Europa.

Index

A

Adenauer, 57, 58, 59, 61, 63, 121, 156, 253

Afghanistan, 108, 122, 124, 131, 133, 136, 141, 145, 259

Afrika, 26, 29, 32, 86, 90, 122, 131, 136, 239

Alexander Hamilton, 40, 41, 44, 265

Alexandre Marc, 43, 253

Al-Qaida, 87, 141

Althusius, 181, 261

America, 42, 113, 251, 269

Amerika, 12, 20, 27, 32, 34, 37, 38, 41, 44, 49, 56, 61, 68, 74, 81, 90, 97, 108, 110, 111, 113, 114, 117, 118, 122, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 136, 141, 144, 145, 150, 153, 154, 157, 160, 161, 162, 198, 218

Arabisch-Perzische Golf, 70, 134

Ashton, 83

Athena, 2, 4, 78, 86, 88, 249

B

Balkan, 90, 98, 122, 153

Balten, 137

Baltische, 93, 98, 137, 139, 151

Beethoven, 33, 178, 180

BENELUX, 43, 55, 69, 93, 149, 151, 211, 249

Borrell, 98, 104, 135, 258

Breton, 98, 99, 269

Brexit, 4, 67, 90, 108, 124, 126, 127, 149, 266

Briand, 28

British, 39, 42

Brussel, 2, 19, 43, 54, 56, 62, 63, 70, 72, 79, 83, 129, 161, 163, 165, 177, 180, 196, 256

Bundestag, 79, 94, 123, 269

Bundeswehr, 123

Busquin, 88, 117, 261

C

Cahen, 54, 69, 70, 257, 258, 262

Canada, 32, 127

CARD, 87, 91, 249

Carl J. Friedrich, 50, 161

CDP, 87, 249

China, 26, 28, 32, 39, 62, 79, 100, 107, 108, 111, 113, 117, 128, 131, 132, 141, 142, 143, 144, 145, 153, 157, 214, 215, 239, 257, 265, 269, 270

Chirac, 65, 67, 74, 77, 88, 151, 263

Churchill, 28, 35, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 112, 263

Clausewitz, 208

Commissie, 13, 15, 34, 56, 64, 68,
69, 70, 75, 82, 85, 86, 87, 88,
89, 95, 101, 104, 105, 111,
112, 116, 117, 118, 236

confederatie, 38, 41, 52, 56, 62,
159, 160

constitutie, 1, 3, 13, 17, 37, 40,
41, 44, 50, 53, 56, 109, 148,
149, 151, 152, 157, 158, 159,
160, 161, 163, 164, 166, 167,
168, 169, 171, 172, 174, 175,
177, 180, 181, 182, 183, 184,
190, 191, 194, 198, 200, 201,
202, 204, 205, 215, 221, 222,
223, 230, 233, 239, 240, 245

Continental Congres, 164

CoPS, 75, 249

Coudenhove-Kalergi, 28, 35, 38,
39, 112, 178, 254

Cyprus, 29, 90, 115, 128, 140,
178, 195, 223, 272

D

Daesh, 87

Davignon, 67, 268

de Gaulle, 28, 35, 41, 45, 48, 49,
52, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64,
65, 68, 97, 112, 121, 150, 156,
160, 162, 168, 173, 180, 208,
210, 253, 255, 258

DI&TB, 98, 117, 118, 148, 149,
249

Duitsland, 28, 30, 34, 41, 42, 44,
45, 47, 49, 52, 53, 54, 55, 60,
61, 69, 70, 72, 73, 78, 93, 103,
104, 109, 113, 114, 115, 117,
120, 123, 129, 130, 149, 152,

156, 160, 161, 167, 178, 181,
196, 197, 223, 239

E

ECB, 112, 114, 249

EDA, 78, 86, 118, 119, 126, 249

EDF, 87, 91, 98, 249

EDG, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 249

EDIDP, 89, 249

EEG, 29, 47, 56, 57, 60, 61, 62, 64,
65, 67, 159, 160, 163, 194,
249

Eerste Wereldoorlog, 28, 38, 94

EGKS, 29, 47, 48, 50, 55, 56, 64,
101, 159, 194, 249

EII, 92, 249

Eisenhower, 12, 35, 40, 49, 56,
112, 155, 264

Engeland is het begin van het
politiek liberalisme. Locke,
Hobbes, Newton, Leibnitz en,
27

EPG, 47, 51, 52, 249

Erasmus, 27, 33, 37, 81, 122, 173

ESDC, 78, 126, 249

EUBG, 4, 78, 85, 87, 93, 250

EUGS, 87, 250

EUMC, 75, 250

Euratom, 29, 47, 55, 56, 60, 64,
102, 159, 250

Europa, 1, 3, 4, 5, 6, 12, 13, 15,
17, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 27,
29, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38,
39, 40, 41, 43, 44, 47, 49, 51,

53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61,
62, 63, 65, 68, 70, 75, 76, 77,
79, 80, 86, 87, 88, 89, 90, 92,
93, 95, 96, 97, 98, 99, 100,
105, 107, 108, 109, 110, 112,
113, 115, 116, 117, 118, 121,
122, 126, 127, 129, 130, 133,
135, 136, 138, 139, 145, 146,
147, 148, 149, 150, 151, 152,
153, 154, 155, 156, 157, 158,
159, 161, 162, 163, 164, 166,
170, 171, 172, 174, 175, 176,
178, 180, 184, 188, 191, 197,
210, 214, 215, 217, 218, 239,
251, 254, 264, 266, 270, 272

Europe, 3, 12, 23, 39, 40, 42, 43,
48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56,
60, 61, 64, 69, 70, 73, 75, 78,
86, 96, 113, 124, 128, 139,
140, 150, 158, 180, 181, 251,
253, 254, 255, 256, 257, 258,
259, 261, 262, 263, 264, 266,
267, 269

EVDB, 74, 76, 77, 82, 91, 146,
250

G

Galileo, 74, 99, 113, 126

Genscher, 69

Georgië, 81, 90, 110, 136, 147,
223

Groot-Brittannië, 39, 45, 55, 65,
68, 74, 96, 124, 126, 146, 197

Grundgesetz, 45, 56, 149, 161,
181, 224, 236, 239

GVDB, 82, 83, 85, 91, 99, 120,
125, 146

H

Hallstein, 56, 64, 65, 255

Heilige Roomse Rijk, 38, 45, 79,
160

Henri Brugmans, 43, 254

Hollande, 96, 118, 151, 266

HV, 72, 82, 86, 88, 89, 250

HVJ-EU, 80, 250

I

India, 26, 32, 131, 143, 144, 145

Irak, 70, 77, 90, 109, 110, 113,
124, 131, 134

Iran, 70, 90, 108, 121, 131, 141,
144, 145, 153

Iraniërs, 132

Israël, 32, 68, 90, 131

J

John Foster Dulles, 40, 258

Jomini, 208

Juncker, 77, 86, 90, 117, 118, 266

K

Kant, 27, 37

Karel de Grote, 19, 26, 31, 32, 37,
151

Kennedy, 63, 65

Kissinger, 68, 75, 255

Koerden, 132, 140

Kohl, 70, 72, 121

L

Libië, 90, 118, 128, 133

Lissabon, 21, 75, 78, 82, 83, 87, 178

Loiseau, 99, 100

Luxemburg, 43, 64, 73, 79, 109, 113, 115, 163, 195, 196, 223, 249

M

Maastricht, 21, 34, 71, 72, 108, 109

Macron, 88, 92, 93, 94, 95, 96, 121, 123, 124, 146, 178, 267, 270

Mahan, 133, 208

Merkel, 88, 94, 109, 110, 121, 123, 124, 146

Midden-Oosten, 60, 90, 132, 153

Mitterrand, 70, 72, 121, 151

Mogherini, 83

Monnet, 43, 47, 48, 55, 56, 63, 68, 253, 255

MPCC, 89, 250

N

NAVO, 5, 12, 16, 50, 54, 56, 62, 63, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 83, 87, 88, 91, 93, 94, 95, 96, 99, 108, 113, 120, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 137, 141, 146, 149, 150, 157, 160, 210, 211, 239, 250

NDPP, 87, 250

Nederland, 17, 39, 43, 51, 78, 104, 110, 115, 130, 158, 164, 223, 249

Nederland,, 39, 104, 115, 223

O

Obama, 127

OCCAr, 76, 114, 251

OEES, 43, 56, 251

Oekraïne, 90, 98, 121, 136, 137, 138, 147, 153, 223

OPCEN, 76, 89, 251

P

Pakistan, 131, 141, 145

Palestina, 90

pandemie, 85, 102, 103, 114, 115, 117, 118, 146, 148, 152, 155, 162, 215

Parlement, 15, 16, 30, 51, 64, 68, 69, 86, 88, 91, 94, 95, 99, 111, 112, 115, 121, 122, 151, 159, 163, 165, 168, 173, 186, 190, 191, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 205, 220, 221, 222, 223, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 245, 246, 254, 261, 266

PESCO, 82, 87, 88, 93, 99, 251

Petersberg, 71, 75

Poetin, 94, 110, 137, 138, 208

Pompidou, 65, 67, 68, 151, 266

Proudhon, 44, 181

R

Raad, 4, 15, 29, 30, 33, 34, 44, 47,
51, 52, 54, 55, 56, 64, 68, 69,
71, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79,
81, 82, 85, 86, 87, 89, 97, 107,
108, 111, 112, 115, 120, 123,
127, 128, 130, 152, 158, 163,
178, 186, 195, 203, 204, 205,
233, 236, 237, 238, 272

Rekenkamer, 91, 198, 199, 220

Rey, 65

Robert R. Bowie, 50, 161

Roosevelt, 40, 48

Rusland, 27, 29, 32, 47, 61, 62,
81, 90, 93, 108, 110, 111, 117,
122, 128, 130, 132, 136, 137,
138, 139, 143, 145, 151, 153,
157, 223, 239

Russische, 28, 29, 56, 86, 87, 106,
110, 137, 139, 141, 144, 147

S

SACEUR, 49, 50, 52, 72, 77, 251

Sahel, 90, 98, 108, 122, 133, 134,
135, 136, 147, 153, 259, 261,
267

Saint-Malo, 74, 126, 263

Sanchez, 95

Sarkozy, 81, 82, 151

SatCen, 76, 126, 251

Schauble, 79

Schengen, 69, 109, 122, 149

Schiller, 33, 178, 180

Schuman, 37, 47, 108, 177, 178

Senaat, 25, 51, 163, 190, 193,
194, 198, 199, 200, 201, 202,
221, 222, 223, 229, 231, 232,
233, 234, 235, 236, 237, 238,
239, 243, 246

SitCen, 76, 82, 251

soft power, 97, 110, 132

Solana, 74, 78, 83, 98, 208

Spaak, 45, 50, 52, 55, 56, 57, 62,
64, 255

Spinelli, 42, 44, 51, 52, 69

Stoltenberg, 94, 96, 128

Stresemann, 28, 39

Syrië, 90, 98, 110, 125, 128, 139,
140, 146

T

Thucydides, 29, 208

Trump, 90, 93, 100, 127, 128,
129, 131, 132, 141, 269, 271

Turkije, 29, 39, 90, 108, 122, 127,
128, 130, 132, 139, 141, 145,
153

Turks, 229

Tweede Wereldoorlog, 28, 37,
40, 41, 112

V

Verhofstadt, 77, 122, 159, 270

VEU, 15, 20, 21, 72, 75, 82, 88,
111, 167, 195, 206, 251

Victor Hugo, 12, 33, 35, 37, 38,
112, 266

VN, 83, 121, 122, 133, 136, 146,
171

VSE, 5, 16, 17, 19, 28, 37, 38, 44,
55, 105, 145, 148, 149, 150,
151, 152, 153, 154, 155, 157,
161, 164, 165, 166, 167, 168,
169, 170, 171, 172, 173, 175,
177, 178, 180, 181, 182, 183,
184, 185, 186, 187, 188, 189,
190, 191, 192, 193, 194, 197,
198, 199, 200,201, 202, 203,
204, 205, 206, 207, 208, 209,
210, 211, 212, 213, 214, 215,
216, 217, 218, 219, 220, 221,
222, 223, 224, 226, 227, 228,
229, 230, 231, 232, 234, 235,
236, 237, 238, 239, 240, 241,

242, 243, 244, 245, 246, 247,
248, 251, 253

VWEU, 82, 195, 251

W

W&TDO, 88, 118, 127, 128, 148,
251

WEU, 54, 55, 69, 70, 71, 72, 73,
74, 76, 251

Z

Zwitzerland, 29, 34, 41, 53, 55,
90, 117, 161, 167, 223, 239

Zwitserse, 44, 50, 53, 90, 154,
160, 161, 167, 181, 215, 219

